

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС

ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ
АДВОКАТ

ЉУБОМИР В. СТЕФАНОВИЋ
АДВОКАТ

УРЕДНИК:

ЉУБОМИР В. СТЕФАНОВИЋ

БЕОГРАД

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2 $\frac{1}{2}$ табака. Цена му је у претплати годишње: за чланове Удружења, судије и судско особље 80, за све остале претплатнике динара 100. Поједини број за чланове Удружења судије и судско особље 10, за нечланове 12 дин.

Уредништво се налази у улици Књегинје Љубице број 15, мезанин, Београд. — Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

1929.

ШТАМПАРИЈА ЧОЛОВИЋА И МАЏАРЕВИЋА, БЕОГРАД, МАКЕНЗИЈЕВА 3, ТЕЛ. 11-42

САРАДНИЦИ „БРАНИЧ”-А

У 1929. ГОДИНИ

- Аћимовић Р. Милан, адвокат
Бартош Ф. Милан Др., доцент Университета
Благојевић О. Видан Др., адвокат
Богвић А. Богмир, адвокат
Бранковић Д. Добривоје, судија
Демајо Самуило, адвокат
Еропкин Аполон, публициста
Живадиновић Ж. Милан, адвокат
Живановић Тома Др., професор Университета
Ивановић Тихомир, секретар Касационог Суда
Лазвић Драгослав, инспектор Министарства
Јелић Илија Др., судија
Леви Ј. Исак, адвокат
Мијушковић Б. Јов., секретар Првостепеног суда
Милић Миленко Др., секретар Министарства
Милојковић А. Бор., судија у пензији
Мишић П. Душан, судија
Новаковић Милета Др., професор Университета
Пахоруков Николај, секретар Министарства
Петровић Д. Боривоје, судски писар
Стефановић В. Данило, начелник Царинске Управе у пензији
Стефановић В. Љубомир, адвокат
Таубер Леонид, професор Трговачке Академије
Франтловић Боривоје Ј., секретар Управног Суда
Чубински М. Арсен Др., адвокат

Петковић С. Добра, адвокат

САДРЖАЈ „БРАНИЧ“-А

У 1929. ГОДИНИ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Истраживање ванбрачног очинства по црногорском законодавству, од Јов. Б. Ми-
јушковића 6—12

ТРГОВАЧКО И МЕНИЧНО ПРАВО

О протесту менице, од Л. Таубера, професора 3—6

Бланко меница по меничном закону од 29. новембра 1928. год., од Др. Арсена
М. Чубинског, адвоката 12—13

Есконтна листа, од Бор. А. Милојковића, судије у пензији 118—120

СТЕЧАЈНО ПРАВО

Казнене одредбе из стечајног закона за Краљевину С. Х. С., од Николаја Па-
хорукова, секретара Министарства Правде 21—22

Нов пројекат стечајног закона, од Исака Ј. Леви, адвоката 33—36

КРИВИЧНО ПРАВО

Фалсификовање исправа, рачуна и царинских знакова, предвиђено у царинском за-
кону, с обзиром на прописе новог кривичног закона, од Данила В. Сте-
фановића, начелника Царинске Управе, у пензији 13—14

Може ли исправка по закону о штампи, када је послата преко суда, садржавати
клевету или увреду, од Др. Видана Благојевића, адвоката 101—103

Нови Кривични Законик за Краљевину Југославију и идеје троеобног (трипартит-
ног) система у науци Кривичног Права, од Боривоја Д. Петровића, пи-
сара Варошког Суда 114

КРИВИЧНИ ПОСТУПАК

Надлежност Опште Седнице Касационог Суда код поротног суђења, поводом једне
одлуке Опште Седнице Касационог Суда, од Богомира А. Божића, адв. 15—18

Појам кривичног и грађанског поступка, од Др. Томе Живановића, про-
фесор Университета 97—101

Рад у казним заводима, од Др. Илије М. Јелића, судије 103—109

МЕЂУНАРОДНО ЈАВНО ПРАВО

Папска Држава, од Др. Милете Новаковића, професора Универ-
тета
Трговински уговор са Немачком и ауторска права по Бернској Конвенцији, од Др.
Милана Ф. Бартоша, доцента Университета 120—121

Прогресивна кодификација међународног права, од Др. Миленка Милића 127—129

АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО И ЗАКОНОДАВСТВО

Финансијски закон за 1929./1930. годину, од Др. Видана О. Благојевића, адвоката	18—20
Општа Седница Државног Савета, од Др. Видана Благојевића, адв.	41—45
О потреби првостепених управних судова, од Милана Р. Аћимовића, адв.	109—112
Нова општинска трошарина града Београда и њено укидање, од Данила В. Стефановића, начелника Царинске Управе у пензији	112—113
Системе државне контроле у вези са установом Главне Контроле, од Љуб. В. Стефановића, адвоката	122—127

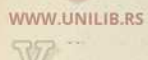
АДВОКАТУРА И ПРАВОСУЂЕ

Основи за историју Удружења Јавних Правозаступника, од Милана Ж. Живадиновића, адвоката	23—33
Извештај Управног Одбора Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору, поднет на годишњој скупштини одржаној у Београду 10. фебруара 1929. год., у просторијама Првостепеног Суда за округ Београдски	49—61

СУДСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

Брачност детета, рођеног у законитом браку и у законом року, може се оспорити само подизањем формалне тужбе а не и једностраном изјавом код судије за неспорна дела. (Одлука Опште Седнице Касационог Суда). — Т. И.	61—64
Делећи породични статус свога супруга, који је, и ако пунолетан, био под очинском влашћу, удова и после смрти мужевљеве остаје под очинском влашћу свекра све дотле, док одласком из куће свекрове ту власт не би прекинула или док се сам свекар исте власти не би одрекао. — Т. И.	
За постојање дела утаје из § 229. казн. зак. потребно је, поред осталог, да се утврди да је утајач имао намеру, да утајену ствар противзаконо себи присвоји. — Т. И.	65—66
Општински суд није надлежан за издавање уверења о постојању задружног односа али је, у смислу чл. 97. тач. 4. закона о општинама, надлежан да издаје уверења о сродству, заједници имања и заједничком животу, као елементима задруге. — Т. И.	66—67
Да би могао бити предмет административног спора управни акт мора бити и коначан. — Боривоје Ј. Франтловић	67—68
Кад бранилац стец. масе оспори тражбину повериоочеву, зато што исти није поднео пуноважне исправе, — онда суд, у смислу § 58. зак. о стец. пост. треба да повериоца упуту на грађанску парницу противу стечајне масе, а не да се упушта у оцену питања о јачем и слабијем праву, јер није у питању стварно, већ тражбено право. — Д. Д. Б.	68
За појам дела тешке повреде тела из § 177. крив. зак. поред осталог тражи се да код оптуженог у моменту извршења дела постоји и одређена намера да неког повреди. — Д. Д. Б.	68—69
За расправу питања, да ли има места саставу изборног суда, надлежан је увек Првостепени Суд за град Београд, без обзира да ли спорна питања, која ће бити предмет расправе, потичу из грађанског или трговачког посла, и да ли су парничари трговци или нетрговци, — Самуило Демајо	69

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Деловоћа филијале трговачке радње не може бити лице које има своју сопствену протоколисану трговачку радњу. — Д. Д. Б.	70
О диспозитиву пресуде у вези са урачунавањем притвора оптуженом. — Јов. Б. Мијушковић	70—71
Један случај код неспорних дела судије, који је добио интересантан обрт. — Душан П. Мишић	72—74
Увреда и клевета нанета јавним правозаступницима у њиховом правозаступничком позиву, дело је из § 104., а не из § 210. одн. § 213. казн. зак. — Јов. Б. Мијушковић	72
Око § 386. грађ. суд. пост. — Душан П. Мишић	72—74
Нешто о такси на удовички ужитак, Душан П. Мишић	74
Један интересантан сукоб надлежности између Првостепеног Суда и Министарства Унутрашњих Дела. — Л. Д.	74—75
Да је поравнање закључено на превари има се утврђивати у кривичном процесу по кривичној тужби оштећеног, а ако је оштећени за то поднео грађанску тужбу, превара се има утврђивати по начелима кривичног права	75—76
Суђење по слободном уверењу у смислу закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави	76—79
Надметац, на коме остане лицитација за државне набавке и друге послове, ако одустане од лицитације пре саопштења о одобрењу лицитације и потписа уговора, одговара не само пропашћу привремене кауције већ и за накнаду штете држави по чл. 96. зак. о држав. рачуноводству, и ако је у условима лицитације та одговорност изрично предвиђена само пропашћу привремене кауције у корист државе	79—80
Вршење издатака код општинских судова на општинске потребе а који нису буџетом предвиђени, — није кривично дело	80—81
Прописом § 471. тач. 4. законика о грађанском судском поступку штити се својина а не уживање непокретнога имања	81—82
И ако је отац по закону позван да своје дете васпита, ипак, кад због дечије непослушности хотично с предумишљајем на свиреп начин удави стезањем гуше своје дете, признаје му се у олакшицу казне и добро владање и тешка невоља којом је од детета нагнан на убиство	82—83
Како се има разумети и примењивати § 398. тач. 4. законика о поступку судском у грађанским парницама	83—84
Одлуке Опште Седнице Државног Савета	84—85
О примени чл. 282. II став Фин. Зак. за 1922/23. год. према лицима, која су после рата постали државни службеници (неуказни) и у том својству били за време важења поменутог чл. 282., па као такви прешли 1. септембра 1923. год. и под режим новог чиновничког законодавства	86
О примени става 3. чл. 137. закона о чиновницима грађанског реда	86—87
Чл. 226. Фин. Зак. за 1926/27. год. законодавно је тумачење ранијих прописа, те се према томе има применити и на раније несвршене спорове	87—88
Исплата дуговања инвалидских потпора може се вршити на терет парт. 63. буџета за 1928/29. год. само за обавезе од 1.-I-1920. год. до 1.-V-1923. год.	88
Из кредита за ванредне државне потребе могу се вршити издаци само на оне потребе, које се нису могле предвидети у буџету	88
Накнада путних трошкова, приликом прекида рада за време службеног путовања, признаје се само у том случају, ако постоји решење надлежног старешине о прекиду рада	88

Звање вршиоца дужности средског поглавара не постоји по закону	88—89
За поједине повремене радове могу се узимати хонорарни службеници само ако за то има буџетом предвиђених кредита	89
Новац добивен од продаја неупотребљиве покретности не може ићи на олакшицу буџетских кредита већ има ићи у државну касу као ванредни приход	89
Шеф Месне Контроле не може, као рачуноиспитач Обласне Контроле, вршити истовремено и дужности рачуноиспитача при месној општини	89
Одредба чл. 370. Финансијског Закона за 1928/29. год. о кредитима из обласног буџета на поверљиве циљеве и репрезентацију односе се на средске поглаваре	89
Дневница бивших чланова Обласне Скупштине	89
Обласне Контроле не могу кажњавати полицијске и општинске службенике за немарљиво вршење њихових захтева	89—90
За свако продужење уговора о закупу приватних зграда за потребу државних установа потребно је да се наплати такса по закону о таксама	90
Поделу кредита на помоћи и субвенције, у колико иста није извршена буџетом, врши ресорни Министар у сагласности са Претседником Министарског Савета	90
Дужност чланова Обласних Контрола повремена је служба а не стална	90
Ликвидација издатака које чине области из сума дотираних им из државног буџета	90—91
Принадлежности државних службеника у случајевима поништења указа одн. решења о њиховом постављању или унапређењу	91
Претседници и кметови општински могу примати награду за вршење благајничких послова ако је одлука општинског одбора о награди извршна и ако има кредита по буџету	91
Накнада путних трошкова полицијским чиновницима	91
Додаци на репрезентацију не подлеже плаћању службеничког пореза	91
Накнада путних трошкова за путовања која су започета за време важења уредбе Д.Р.Бр. 96000/20. а завршена после ступања на снагу уредбе Д.Р.Бр. 150000/28. одређује се по новој уредби из 1928. год.	91—92
Управитељи основних школа као руковођаци школском имовином одговорни су за штете по закону о Главној Контроли и Државном Рачуноводству	92
За разматрање одлука о издацима из касе школског одбора надлежна је Обласна Контрола	92
Законодавно тумачење чл. 305. Финансијског Закона за 1928/29. год. од 28. марта 1929. год. важи од 1. априла 1929. год.	92
Стицање права на личну пензију	92
За преглед рачуна бившег Округног Школског Одбора надлежна је Месна Контрола а за преглед рачуна Обласног Школског Одбора надлежна је Обласна Контрола	92—93
Над рачунополагачима по црквеним рачунима, чија је дужност почасна, не могу се изрицати казне	93
Рачуноиспитачи Месних Контрола, који су одређени да у ванканцеларијско време врше рачуноиспитачке послове у Обласној Контроли и који за тај посао имају од Области хонорар, одсеком или у месечном износу, немају право на накнаду путних трошкова за одлазак у место Обласне Контроле и повратак	93
Средски поглавари немају право на дневницу за присуствовање на седницама средског одбора	93
О примени одлуке опште Седнице Државног Савета при доношењу пресуде у одељењу Савета	132—133

О постављењу државних службеника на неко звање у нижој групи од оне, у којој је то звање распоређено уредбом о разврставању чиновника и осталих службеника грађанског реда	133
О примени чл. 106. став 2. закона о чиновницима грађанског реда	133—134
О урачунавању година учитељске службе пре положеног испита за степен основне плате	134
Дневнице и остали трошкови државних службеника	134—135

АДВОКАТСКА КОМОРА

I

Оснивање Београдске Адвокатске Коморе

<i>Рад на оснивању Коморе</i>	145—148
<i>Конституционе скици Коморе</i>	148
<i>Избор и састав Коморе</i>	148—159

II

Пословници Адвокатске Коморе

159—169

III

Адвокати са територије Београдског Апелационог Суда

<i>Именик адвокатских приправника</i>	169
---------------------------------------	-----

РАЗНО

Од Совјета ка Земству, Еволуција Совјета, од Аполона Еропкина	36—41
Лашо, од Анри Робера, превео Добривоје Д. Бранковић, судија	46—49
<i>Портрети знаменитих правника. Адвокат Поенкаре, од Фернанда Пајена, превео М. Ж. Живадиновић</i>	176—178
Са правничких конгреса о ваздухопловном праву. — Међународни Правнички Конгрес за Авијацију у Мадриду. Говор Едуарда де Леона Рамова. Погледи на ваздухопловно право. Његов развој. Међународни Конгреси за ваздухопловно право. — Саопштио Др. Арсен М. Чубински	178—180

ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ

Др. Ернест Чимић: — Менични закон од 29. новембра 1928. год. са тумачем. — Др. Арс. М. Чубински	94
Др. Драгољуб Аранђеловић: — Основи Облигационог права. — Д. С. Петковић	180
Др. Андра А. Митровић: — <i>L'aviation au point de vue économique et juridique.</i> — Љ. В. Стефановић	180

КРИТИКА

„Васојевички Закон од дванаест точкака“. — Др. Илија Јелић, судија	135—140
--	---------

НОВА БИБЛИОГРАФИЈА

Најновија домаћа и страна издања	181—183
----------------------------------	---------

МИСЛИ И АФОРИЗМИ

великих философа и правника. — Прикупио Љ. В. С.

181

БЕЛЕШКЕ

— рубрика уредника Љ. В. С. —

Јавни правосастујници	94—95
Више Судије	95
Крепање Судија	95—96
Послављења Судија	96
Нови наставници правног факултета у Београду	183
Прослава стогодишњице Фране Рачкога	183
Међународни Институт за јавно право	183
Четрдесетогодишњица словеначког друштва „Правник“	183
Фонд за историју словенских права при Софијском универзитету	183
Сечај за наставнике универзитета	184
Институт Словенских Права у Брајислави	184
Јубилеј „Јуридикеског Прегледа“	184
III скуп чехословачких правника у Брајислави	184
IV Конгрес немачких правника у Чехословачкој	184
Словенски Институт у Прагу	184
Четврти међународни социолошки конгрес у Хаванији од 17—24. фебруара 1930. год.	184
II Конгрес Међународног Савеза Адвоката	185
Наши делегати на Међународном Конгресу Адвоката	185
Земаљски Савез Адвоката	185
„Бранич“ орган Београдске Адвокатске Коморе	185

ЧИТАОЦИМА

Ајел уредништва	185—186
-----------------	---------

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Папска Држава

Д-р Милета Новаковић

професор Универзитета

У палати Светога Јована Латранског је 11. фебруара ове године потписан уговор којим Краљевина Италија укида гарантни закон од 13. маја 1871. и признаје шефу католичке цркве пуну и ефективну сувереност над једном одређеном територијом. Тај уговор између Папске Столице и Краљевине Италије, окончавајући један раздор који је трајао преко 59 година, има несумњиво врло велики политички значај самим тим што ствара нормалне односе између католичкога првосвештеника и државе у чијем се центру налази седиште управе католичке цркве. Са правнога пак гледишта, питање се поставља, да ли статут од 11. фебруара, којим се чини крај изузетноме међународно-правном положају Папе, има да значи обнављање старе папске државе, или се опет налазимо пред једном творевином *sui generis*?

Као што знамо, Папе су некада имали своју државу, једнаку осталим државама. Зачетак те државе се може ставити још у годину 728. када је Папска Столица проширила своју власт на Сутри. *Patrimonium* Светога Петра затим се постепено увећавао, а некипут и смањивао. Бивало је ратова, после којих су Папе губили власт и над самим Римом, али су увек успевали да поврате своју световну власт. У опште историји Папске Државе је необично бурна и нимало једнолика. По млетачким статистикама је војна снага Папине Државе износила 1414. године — 8000 коњаника, а 1450. год. свега 6000 коњаника. Године 1425. су приходи Папине Државе износили 400.000 дуката док су приходи Млетачке Републике те исте године били 1,100.000 дуката. Наполеон I одузима Папама Државу (1809.). Бечки Конгрес је с муком васпоставља. Број становника се пење у Папској Држави од 2,400.000, колико је износио 1814. године, на 3,124.000. Али баш тада, 1860. године, када становништво прелази цифру од три милиона, настаје распадање као последица уједињења Италије. Те 1760. године Папе губе већину својих земаља које се присаједињују Сардинији. А уласком италијанске војске у Рим, 20. септембра 1870. губе сасвим световну власт.

Нестанак Папске Државе је поставио био један важан проблем: све док су Папе поред црквене власти имали у рукама и владавину над извесном територијом, световна сувереност је служила као јемство за њихову независност у управи католичке цркве. Чим је то јемство ишчезло, ваљало је решити питање, на који начин да се та духовна независност у будуће осигура, и да се Папе спасу италијанскога утицаја, пошто су, нормално, пали под италијанску световну власт. Опасност је постојала да Италија као територијални суверен над Папом утиче на целу католичку цркву, и да се услед тога или Папе иселе из Рима и изберу коју другу државу за своје седиште, што би свакако нахудило престижу древнога града, или да се католичке цркве у појединим државама одвоје од Папске Столице, да би се спасле италијанскога утицаја, што би уништило јединство католичке цркве. Сама Италија је, да би тај проблем решила, и неповерење отклонила, донела 13. маја 1871. један нарочити закон: „*Sulle prerogative del Sommo Pontifice e della Santa Sede*“, и провизорно решила питање једним једностраним актом зато што су сви покушаји да се са Папском Столицом начини уговор остали тада узалудни. Стање створено тим италијанским законом остале су државе толерисале, и тако је створен врло необичан положај Папске Столице, који је трајао без мало шест деценија. Необичност тога положаја је била у томе што су Папе добили положај владоца и ако нису више имали државе.

Законом од 1871. Италија је уступила на вечита времена Папама на уживање Ватиканску и Латранску палату у Риму, и замак Гандолфо на језеру Албано. Не само да ниједан орган италијанских власти није смео без нарочитога позива Папиног ући у земљишта додељена Папи, или у зграду где се Папа привремено налази, или где је сакупљен сабор за избор Папе, већ је и сама личност Папина „света и неприкосновена“. Папи се одају „владалачке почасте. Атентат на Папу се кажњава као атентат на владоца“).

1) Ако је само завера, без покушаја извршења атентата, Папа није изједначен са италијанским владоцем.

Поред личнога имунитета и имунитета својих резиденција, Папа је уживао и имунитет преписке. Папи се затим дало и активно и пасивно право посланства, и дипломатски представници, како Папини тако и они који се код Папе акредитују, уживали су свуда у Италији све дипломатске имунитете и повластице. Папа закључује са појединим државама уговоре, тако зване „конкордате“, који имају облик међународних уговора.

Али немајући суверену власт, Папа није могао имати световних судова. За све грађанске спорове морале су бити надлежне италијанске судске власти, као и за примање тестамена Папиног. Пошто није био суверен, Папа није могао имати ни војске: закон од 1871. му даје право само на чуваре. Ако би међу тим чуварима било италијанских држављана, њих не би служба код Папе ослободила војне обавезе у Италији.

Закон од 1871. год. је дао Светој Столици и сталну годишњу ренту од 3,225.000 лира, која се уносила редовно у италијански државни буџет на име издатака за апостолске палате, канцеларије, дипломатска представништва и т. д.

Папска Столица међутим никада није хтела да прими ту ренту, нити у опште да призна ново стање. И ако се силом околности кретала у границама гарантнога закона, Папска Столица је стално заступала гледиште да је одузимање њене територије једна узурпација, један противправни акт, једно насиље и да се кад тад морају цркви повратити њене раније територије и тиме васпоставити поремећени правни поредак. Докле год то не буде, односи су са званичном Италијом имали да буду прекинати. Гордо усамљени у Ватикану, Папе су презриво негирали узурпаторску, дакле нелегалну италијанску власт над Римом.

Чудни положај створен 1871. године био је незгодан и по Италију и по Папу. По Италију, зато што је само могла имати непријатности а никакве користи од тога, што Папска Столица није хтела с њом да има редовне односе; по Папу зато што су све повластице дате 1871. године истицале из једног обичног италијанског закона, који је италијанско законодавно тело могло укинути или изменити свакога часа. Мишљење да се закон од 1871. претворио у међународно-правни акт прећутним пристанком појединих држава тешко је бранити, и оно није тачно. То је био и остао један италијански закон, и положај Папе је зависио и даље од воље једне једине државе. Положај врло несигуран, према томе, а не само необичан.

Па ипак се то стање продужило тако рећи до јуче, и трајало би још ко зна колико,

да се Папска Столица није најзад одлучила да се одрече оних својих претензија које је раније увек истицала као услов *sine qua non* свога измирења са Италијом. И заиста, у уговору од 11. фебруара ове године ми видимо да Италија жртвује врло мало али да Папе напротив жртвују врло много од онога на шта су стално претендовали.

Италија жртвује један минимални део своје територије, признајући Папи над њом пуну сувереност, и једну суму новаца. Али тај капитал је мали од онога који би се створио да су Папе редовно примали почевши од 1871. године ренту, а та територија је још мања од оне која је 1870. године нуђена Папској Столици. У накнаду за то, Папе се дефинитивно одричу свих оних сразмерно великих територија на које су до сад претендовали. Несразмерност уступака је очевидна.

Нова територија Папске Државе, обухватајући Ватикан и цркву Светога Петра, износиће свега око 450.000 квадратних метара. То ће бити град Ватикан под апсолутном Папином влашћу. Поред тога, Папској Столици се оставља у вечиту својину и са дипломатским имунитетом, Латранска црква, црква св. Марије, црква св. Павла, палата канцеларија и кастел Гандолфо; над тим непокретностима Папа није суверен, али је сопственик и ужива имунитет према италијанским властима, ослобођење од пореза, и повластицу да држава не може та имања ни у ком случају одузети. Најзад имамо трећу групу непокретности коју чине Грегоријански Институт и Библијски и Археолошки Институт: те су непокретности такође Папска својина, и неутуђиве и ослобођене од пореза, али не уживају дипломатски имунитет.

Друга и трећа група ових непокретности имају се сматрати као својина једне државе на територији друге државе, која је као територијални суверен пристала да сопственику пружи извесне повластице.

Али прва група, град Ватикан, чини једну државу, истина сићушну, истина необичну али државу. Над њом је Папа суверен, не суверен фиктиван, као што је до сада било, већ суверен коме се признаје пуна и апсолутна власт над једном одређеном територијом.

Постоје за државу сви елементи који су потребни: и централна власт, и територија, и становништво и држављани. Али је држава по фактичким околностима и по циљу због кога постоји — држава *sui generis*, и њен суверен неће вршити многе функције суверености које други врше.

Та је држава пре свега стално неутралисана. Њена територија се има сматрати као

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

неповредна, а она неће имати војску*). Папска Држава се неће мешати у међудржавне сукобе, нити узимати каквога учешћа у њима, сем ако се Папи повери посредничка улога да завађене државе мири. Али ће, за разлику од осталих сићушних државица, Папска Држава имати врло развијене дипломатске везе, и поред оних које је до сада имала по гарантноме закону од 1871., имаће те везе и са Италијом. Папа ће акредитовати свога нунција код италијанске владе у Риму, а Италија ће акредитовати свога амбасадора код Папе.

Да ли ће Папа у будуће вршити грађанску јурисдикцију преко нарочитога суда не зна се још, али се из Латранскога уговора види да се он одриче вршења кривичнога судства и да то вршење уступа италијанским судовима. Папа се обавезује да окривљена лица, која пребегну на његову територију, изда италијанским властима.

Оригинална је црта Папске Државе да у њој неће бити приватне својине.

Папска Држава ће имати своје држављане, али држављанство се неће стицати рођењем већ једино на основу сталнога борављења на територији. Папско поданство ће стицати сви они који се налазе на служби у Ватикану, и губиће га кад та служба престане. Питање држављанства ће бити доста заплетено и изазваће вероватно потребу нарочитих споразума са појединим државама. Али

*) У пркос швајцарскога закона који Швајцарцима забрањује да служе у војскама страних држава, Швајцарци ће моћи дакле остати у Папиној гарди, пошто то није војска у оном смислу како је закон замишља.

на основу садашњих чињеница можемо предвидети двоструко држављанство, пошто ће поједини кардинали и други који долазе на рад у Папске канцеларије добијати, не губећи своје дотадашње држављанство, и Папско држављанство.

Папа ће моћи ковати свој новац ако хоће. А извесно ће имати своју пошту, телеграф, телефон и држаће под својом влашћу један крат италијанских железница. У будуће ћемо имати путне исправе Папске државе, а конкордати неће више бити само по облику већ у пуноме смислу међународни уговори.

На име компензације за изгубљене територије и за раније одузета имања црквеним установама, Италија има да положи Папској Столици 750 милиона лира у готовом и поврх тога једну милијарду у обвезницама 5% које ће гласити на доносиоца. Поред те накнаде, Папска Столица стиче у Италији — што до сада није имала — право наименовања, епископа, право на реформисање црквенога законодавства, право да мења програме за учење веронауке по средњим школама, да се црквеном браку признају грађанско-правне последице, и признање правне личности разним конгрегацијама.

Према свему што смо изложили, и очекујући да се у самој пракси детаљније обележи статут и организација града Ватикана, можемо закључити да се налазимо пред једном новом правном творевином, изазваном фактичним потребама, пред једном државом али државом *sui generis*. Нарочити циљ коме ће та држава служити објашњава и њену необичну организацију, и њено необично становништво.

О протесту менице

— Л. Таубер —

У „Браничу“ већ је штампан један документован чланак г. Д-р В. Митровића, који је дао општу карактеристику нашег новог меничног закона. Али тај закон, који је тек 19. децембра 1929. год. почео да се примењује, садржи више одредаба, које уносе знатне промене у постојећу праксу, базирану на србијанском Трговачком Законику, а које заслужују нарочито проучавање. Између њих хтео бих да скренем пажњу читаоца „Бранича“ на правила меничног протеста.

Нови закон у своје већем делу репродукује Хашки Реглман из 1912. год. а тиме приближује наше менично законодавство будућем „паневројском“ праву. Али он садржи и низ параграфа, којих нема у Реглману јер је исти сматрао за целисходно да

у погледу тих одредаба остави одрешене руке појединим државама потписницама Хашке Конвенције. Између питања, која треба да реше домаћи законодавци, налази се и питање протеста менице, јер о њему нема директне одредбе у Реглману. Напротив, § 76. Реглмана и § 96. нашег Меничног Закона полазе од претпоставке да ће поједине државе имати различите законе у погледу „облика и рокова протеста“ те регулишу евентуални сукоб закона у овој области.

Правила србијанског Трговачког Закона о протесту менице врло су оскудна § 149. одређује надлежност трговачког и првостепеног суда, а где истог нема — среске полицијске власти за протест меница. Практика (Одл. О. С. Кас. Суда од 3. јануара 1911. год. Бр. 14630) овоме је додала и надлежност

општинског суда за менице, чија свота не премашује 100 дин. А § 150. одређује садржину протестне исправе, из које могу да се изведу путем интерпретације и дужности протестног чиновника. Али пошто те дужности нису биле изрично наглашене а и њихово прекршавање није било скопчано са другом санкцијом осим евентуалне дисциплинске одговорности, код нас је постала уобичајном појава тако званих *Windprotesten*, т. ј. протеста, који се подижу у судској канцеларији без тражења протестата или његовог пасивног локала или стана. Нови закон онемогућава такво поступање, јер прецизно одређује дужности протестног чиновника.

По новом закону право подизања протеста припада првенствено јавним бележницима, којих до сада на територији Србије није било. Али већ је спремљен о томе пројект закона, који ће важити за целу Краљевину, и само чека на ред код Врховног Законодавног Савета. Надати се је да ће јавни бележници пажљивије и брже вршити послове око протеста, него полицијска власт, а чак и судијски помоћници код првостепених судова, који су преоптерећени другим пословима. Искуство других земаља а и пречанских крајева показује да јавни бележници сматрају у странкама не „молиоце“, но своје клијенте, према којима морају бити предусретљиви не само по дужностима, но и из рачуна. И ту конкуренција може да уроди добрим плодом. Али пошто неће бити свуда јавних бележника, у местима, где нема јавног бележника или ако је спречен, средски ће суд подизати протесте (§ 70.). Средског судију може замењивати и судски чиновник, коме старешина суда ту дужност повери, а јавног бележника његов помоћник.

До установљења јавних бележника и средских судова, где их нема, протест ће се подизати код власти, које су их до сада подизале (§ 103.).

Подизање протеста преко поште може се доцније увести уредбом Министра Правде по споразуму са Министром Пошта и Телеграфа (§ 70.), али то не може да буде преко ноћ, јер поштански чиновници се морају спремити за то, као што су се спремили за операције Поштанске Штедионице.

Што се тиче *протестног писма*, § 71. наређује протестном чиновнику да поднесе меницу онеме, против кога се протест захтева и то у пословно време и у пословном локалу, а ако се овај не може пронаћи, онда у стану трасатогов (§ 102.) или у платишту (*Zahastelle*), које је означио трасат (§ 26. чл. 2.). Пре подизања протеста чиновник позива протестата да изврши захтев имаоца менице. Ако се тражено лице не нађе у свом пословном локалу односно у стану или ако му

се захтев не може саопштити из ма којег узрока (на пр. због болести), протестни чиновник издаје протест без понављања протестног поступка. — Чиновник је дужан да се о пословном локалу протестата, односно о његовом стану распита код месне полицијске односно општинске власти и само у случају безуспешности овога покушаја подиже тако звани *Windprotest* у својој канцеларији.

Ови прописи имају своју изричну санкцију у одговорности протестног чиновника за штету (§ 71. in fine), ма да протест ипак остаје ваљан. На наведени начин закон обезбеђује интересе протестата, који би били повређени неоправданим *Windprotest*-ом. — Иначе имаоца менице могао би да не подноси исту трасату а да је протестира путем *Windprotest*-а. Тада би се трасат нашао пред свршеним чином компромитовања свога кредита без икакве своје кривице! Овде као и другде мора важити правило: *lex moneat prius quam feriat!*

Код меница на мање своте и то до 500 дин. закључно протестни поступак се може упростити: у место личног подношења менице на исплату, чиновник на захтев протестанта препорученим писмом доставља препис менице свима меничним обвезницима са напоменом да је меница протестирана. О томе издаје протестанту уверење, које уводи у регистар протеста § 77. став 2.). Овај поступак Министар Правде може увести у живот уредбом. И заиста, једна таква уредба објављена у Службеним Новинама и ступа на снагу заједно са меничним законом 19. децембра 1929. год.

Код свих меница протест због неисплате а и због неакцептирања се може заменити по престанку имаоца писменом датираном изјавом трасата на самој меници; та изјава мора да буде у протестном року унета у регистар протеста (§ 77.). Дакле, то је један још простији поступак, али он се не може спровести, ако трасат не буде хтео дати потребну изјаву.

Протест није ни потребан за задржавање регресних права, ако трасант или који од индосаната ослободи имаоца клаузулом „*без њрошкова*“ („*retour sans frais*“), „*без њрошесџа*“ („*ohne protest*“) или којом сличном, да изиште протест због неакцептирања или због неисплате. Напомена, која је потекла од трасанта, има важност према свима меничним дужницима (§ 45.) а она, која је потекла од индосанта — само према њему лично (ср. *Grünkt Wechselrecht* 1897. В. П. § 403—404), докле је регрес против осталих дужника условљен протестом. Наведена клаузула се не сме тумачити као *забрана њрошесџа*; само као напомена, услед које ре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тресни дужник и акцептант, који је одредио домицилијата, ослобођавају се накнаде протестних трошкова.

Из наведеног види се да је нови закон делом реципирао постојећу праксу а делом је створио нове нормe, помоћу којих може да се олакша и скрати иначе доста гломазна процедура протеста.

Као резултат редовног протеста јавља се издавање *протестне исправе* (protest urkunde), чија је садржина одређена у § 72. Она мора садржавати: 1) потпун препис менице, 2) име протестанта и протестата, 3) потврду да протестат није извршио чинидбу, која се од њега тражи или да га протестни чиновник није могао наћи у његовом пословном локалу или стану или из ма каквог разлога није могао саопштити захтев протестанта, 4) време и место, где је предузет или покушан протестни поступак, 5) датум и број протеста, потпис чиновника и печат надлештва и 6) ако протестант образложи одбијање чинидбе — то образложење.

Закон прећуткује, какве су правне последице, ако један или више наведених састојака протестне исправе фали. Да ли треба сматрати да протеста није ни било? — Или зависи од тога, који састојак и због чега фали?

Теорија меничног права (Grühut) као и страна судске праксе (Ober-Fribunol Berlin—Archivv. deutsches Wechsel und Handelsrecht XIII 193 и др.) сматрају да треба извидети у сваком поједином случају да ли је битна мана која се налази у протесту и да ли он у оваквом облику одговара своје циљу. — Али који је циљ протеста? — Констатација да протестат није извршио ону чинидбу, коју је имао право од њега захтевати и стварно захтевао ималац менице. Наравно, протестни чиновник не присуствује првој презентацији менице и с тога не може констатовати да захтеву презентанта није било одговорено. Али закон (§ 71.) му налаже да сам понови исти тај захтев („подноси меницу ономе, против кога се протест тражи, и позива га да изврши захтев имаоца“). С тога по закону (§ 74.) „пропуштена чинидба... може да се изврши и у руке протестног чиновника“. Дакле, ако се ради о протесту због неакцептирања, трасат може примити меницу, коју му подноси протестни чиновник; ако се ради о протесту због неисплате — дужник може платити меничну своту томе чиновнику, који „потврђује ту исплату на меници (§ 74 ст. 2.) са извршењем ових чинидби протестни поступак престаје. Ако се исплати само један део меничне своте, мора се за остатак подићи протест и забележити на меници и у протесту, колико је наплаћено, те дати признаницу на препису менице (§ 74.). Ако приликом исплате дужник одбије исплату про-

тестних трошкова, протест мора се подићи а меница предати платцу (§ 75.).

Протест се издаје имаоцу менице или његовом пуномоћнику. Презимира се пуномоћ код овог, који у име имаоца подноси меницу на протест (§ 76.). Подигнути протести заводе се у нарочити регистар, о вођењу којег као и о награди јавних бележника за протест Министар Правде прописале нарочита правила. Свакако у регистар заводи се цела садржина подигнутих протеста и на основу њих протесни чиновник издавање заинтересованим оверене преписе протеста (§ 76.). У исти регистар уноси се у протестном року и изјава трасата на меници, која замењује протест (§ 77.).

Протестни рок у случају неисплате — доспелост и први и други дан одмах за њом (§ 43 ст. 2): у случају неакцептирања — цело време до последњег дана до доспелости (§ 43 ст. 3. и § 20): али тада сходно § 23. ст. 2. трасат захтева да му се меница поднесе још једанпут сутра дан после првог подношења, — протестни рок продужује се и на сутра дан, т. ј. и на дан доспелости (§ 43. ст. 3). Ако је у меници назначен рок подношења, протестни рок свршава се тога дана (§ 21. ст. 1. и § 43. ст. 3: ако је наређено да се трасирана меница не подноси раније одређеног времена то се време јавља као први дан протестног рока, а дан у очи доспелости јесте његов последњи дан. Тако исто последњи је дан протестног рока код меница рочних по виђењу крај шестог месеца од дана издања, ако тај рок није скраћен или продужен од стране трасанта или скраћен од једног од индосаната (§ 22). Код ових меница може се подигнути протест не само због неакцептирања, него и због *недаћирања пријема* (§ 24).

Што се тиче врста протеста, осим горе приказаних закон предвиђа и протест због *непредаје првог примерка менице*, посланог на акцептирање, и због *непријема другог примерка*, јер лице, у чијим се рукама налази први примерак, мора предати исти легитимираним имаоцу другог (§ 65). Протестни је рок као и код обичног протеста због непријема.

Од других врста протеста наш закон спомиње и *протест због несигурности менице* (Sekuritäts protest), коме има места: 1) ако је отворен стечај над имовином трасата, акцептирао он меницу или не, или ако је овај обуставио плаћања или ако је извршење из његове имовине остало безуспешно и 2) ако је отворен стечај над имовином трасанта на таквој меници, која се не сме поднети на акцептирање (§ 42).

Напротив наш је закон одбацио *интервенцијски протест* (Interventions protest), који је

познат, на пример, у немачком праву. Дакле код нас и пријем за част и плаћање, за част могу да се изврше без икаквих неповољних последица по интервенцијента, ма да меница није била протестирана због непријема или неисплате од стране трасата (§ 49. и мотиви за § 61).

Спомиње се још у књижевности меничног права тако звани *Deklarations protest* — када протестант и протестат је исто лице, — на пример, када је имацац менице у исто време домицилијат по истој меници. Али то је један обичан протест због неисплате.

Какав је *правни значај прошестја*? — По новом закону и протест због неакцептирања и протест због неисплате јесу услови остварења права регреса. Исти је значај и протеста због несигурности. Само у случају протеста због неисплате регрес врши се после

доследности, а у осталим случајевима и пре доследности. У овој тачки постоји врло значајна разлика између нашег старог и новог права: по старом је закону протест због несигурности давао право само на *регрес због обезбеђења* (на пр. § 90. Србијан. Тргов. Зак.), а не на наплату менице од регресних дужника пре доследности. То је једна новина, која је унета у менично право Хашким Реглманом а која је одавде пренета у наш менични закон.

Из наведеног види се како је пажљиво и детаљно разрадио наш законодавац питање меничног протеста. Сада је на пракси да спроведе у живот корисне законске одредбе те подигне у пословном свету углед протеста као акта, који јако утиче на глас и кредит трговца.

Истраживање ванбрачног очинства по црногорском законодавству

— Јов. Б. Мијушковић —

I.

Под утицајем старинског схватања, још и данас ванбрачно дете сматра се за срамоту, бар код нас Срба. Вероватно, да ово долази отуда што се полно опћење, по схватању широких народних маса, сматра неморално; а, тако исто, и рађање ванбрачне деце, која су последица таквог полног оплођења. Идући даље, за таквим схватањем, друштво другче гледа на брачну, а другче на ванбрачну децу. Али не само да то чини друштво, већ и законодавци, иако су и једна и друга деца плод природне функције. По Форелу,¹⁾ делили децу на брачну и ванбрачну и на тај начин јавно жигосати ванбрачну децу и њихове матере, неморално је. Али ипак, макако да је то неморално, ни најсавременијим законодавствима није успело потпуно изједначити ванбрачну децу са брачном, бар у погледу њихових *права према очевима*. Нарочито не тамо где је истраживање очинства отежано разним условима; а како је тамо, где је потпуно забрањено, о томе и да не говоримо.

Забрана истраживања очинства ванбрачне деце раније, када је број ове био много

мањи, могла се некако и правдати, пошто и друштво и држава нису од тога осећали толики терет, колико то осећају данас, када се број такве деце све више повећава. Стога се осећа све већа потреба, да се допусти истраживање очинства ванбрачне деце, што су готово са малим изузетком, све европске земље и учиниле²⁾. Јер и правичност захтева, да се сваки отац брине о својој деци, била она брачна или не.

Но поред свега тога, и тамо где је истраживање очинства дозвољено, још увек има и имаће велики број ванбрачне деце, за које се не може утврдити ко им је отац, те су она као и ванбрачне матере тежак и друштвени и државни проблем. Јер, како каже г. Др. Аранђеловић,³⁾ у питању је огроман број ванбрачне деце у земљи, будућих гра-

¹⁾ Др. Август Форел: Полна етика с примерима етичко-полних сукоба из живота, с немачког превео М. С. Недић, Београд, 1923, издавачка књижарница „Напредак“, стр. 11.

²⁾ Од савремених законодавстава истраживање ванбрачног очинства допуштају ова: немачко, француско, швајцарско, чехословачко, аустријско, угарско, пољско, финско, шведско, норвешко, данско, холандско, белгијско, шпанско, португалско, и у нашој држави у областима у којима важе аустро-угарски приватно правни закони (В. Др. Аранђеловић: Ванбрачна мати и дете, правне расправе, библиотека за правне и друштвене науке, 18. Београд, 1926, стр. 78.); а „за сада али са сталном тенденцијом за поправком ванбрачног детета, није допуштено истраживање ванбрачног очинства у Грчкој, Румунији (старим крајевима), Турској и Луксембургу“.

³⁾ Др. Аранђеловић, *op. cit.* стр. 78.

ђана, чија судбина за државу не може бити равнодушна, а тако исто у питању је и огроман број ванбрачних матера и њихова будућност. Јер, како он даље каже, хоћели од ванбрачне деце и ванбрачних матера држава имати корисне грађане или злочинце, разбојнике, проститутке, није од интереса само за дотичне индивидуе, већ и за целокупно друштво које бива угрожено од неисправних грађана.

Овакој ванбрачној деци остављеној на терет ванбрачних матера, које презрене од друштва, одгурнуте од својих родитељских или мужевљевих кућа и саме су у беди и немаштини, оне им нису у стању дати, ни васпитање нити, пак, икакве услове за живот.

По г. Др. Ј. Шиловићу, „међу будном дјецом најбеднија су ванбрачна дјеца, јер се за њих имаде да брине мати, која је редовно служавка или радница, те не зарађује ни толико, колико је њој самој неопходно нужно, а камо ли да издржава и одгаји своје дијете. А кад остане без мјеста, настаје глад и сиротиња и њене неминовне последице: злочин и проституција...“⁴⁾

Дакле, самим тиме, што у данашњем друштву постоји велики број ванбрачне деце, наметнут је том истом друштву и држави тежак проблем, о коме се мора водити рачуна још и са гледишта хуманости и црквеног морала, *пошто га усјанова брака није у стању решити*. Само, у том случају, када би се сви грађани одрекли полног опћења ван брака, могао би се решити овај проблем, и друштво и држава ослободити бриге о старању ванбрачне деце и њихових матера, пошто ових више не би било. Али како је то немогуће, то је о томе апсурдно и говорити. Јер „*глад и љубав*“, два најмоћнија фактора људског живота, уз често оправдану немогућност ступања у брак не воде рачуна о жељама законодавца и тако су се сви законодавци налазили пред фактом постојање ванбрачне матере и ванбрачног детета, и питање ванбрачног очинства, морало је бити законски регулисано.“⁵⁾

Како су поједина законодавства решила то питање и како ће га решити, много зависи од разних околности и прилика у земљи културног поимања и схватања. Али се само једно мора имати на уму, како то умесно каже г. Др. Марковић,⁶⁾ да при томе не треба никакви морализирајући принципи

да буду искључиво меродавни, на штету оправданих и реалних интереса и заједнице и појединаца. Јер, по њему, ванбрачна деца нису ни друштвено зло, ни, опет, друштвено добро. Она су последица привредних и друштвених односа, те их као такве треба и посматрати, приликом решавања овога питања.

Најзад ваља нам напоменути и то, да при решавању овога питања долазе у сукоб неколико интереса: ванбрачног детета, матере, оца, друштва и државе. Ми не можемо овде улазити детаљније у излагању тих интереса (кога то интересује нека види код Др. Аранђеловића, *op. cit.* стр. 80. и даље), јер нам то није ни задатак у овоме чланку, већ само, као што и сам наслов казује, да видимо, под којим условима дозвољава црногорско законодавство истраживање ванбрачног очинства; а како стојимо пред унификацијом грађанског права за целу краљевину, рачунамо, да неће бити излишно и о томе говорити.

II.

Положај ванбрачне деце у Црној Гори регулисан је законом од 30. марта 1894. год., који је ступио на снагу 1. маја исте године.⁷⁾ Пре ступања на снагу овога закона у Црној Гори била су донешена два закона о ванбрачној деци, један 1886., а други 1892. Како је искуство показало, — по речима онд. Министра Правде у Црној Гори и уваженог правника Др. Валтазара Богишића, у уводу овога закона, који је он сам, вероватно, и редиговао, — да закон од 9. децембра 1892. год. о ванбрачној деци „никако не врши своје задаће на које се смијерало кад се постављао“ и „како ни претшаственик овога закона, т. ј. онај од 23. априла 1886. године, па ни обичаји по којима су се судови прије њега владали у оваквим пословима, не одговарају више потребама правде“, то је донета ова наредба (коју ћемо ми у будуће третирали као закон) са привременим карактером, „док се год не постави нови закон о овоме сложеном и мучном предмету“, — који није донет, те је овај закон од 1894. и дан дањи на снази.

У Црној Гори, законодавац од 1894. године дозволио је истраживање ванбрачног очинства, изузев неких незнатних ограничења. Дакле, сасвим умесно и оправдано.

⁷⁾ Ове одредбе о ванбрачној деци донете су у облику наредбе која је имала привремени карактер, док се не донесе закон; али по својој природи ова наредба макар привремена била имала је носити обележје закона. Као таква она је доцније оштампана у секцији закона у: *Зборнику судских закона, наредба и међународних уговора по судској ситуацији за Кнежевину Црну Гору*, књига I, од 1893 — 1903., Цетиње, 1903. год.

⁴⁾ Др. Шиловић: Заштита деце и младежи, Архив за правне и друштвене науке, књ. VIII. бр. 1. 1924.

⁵⁾ Др. Аранђеловић: *op. cit.* стр. 78.

⁶⁾ Др. Лазар Марковић: Породично право, друга књига грађанског права, Београд 1920. стр. 206.

Јер маколико били јаки аргументи, који го воре у корист забране истраживања ванбрачног очинства, ипак они се не могу мерити са онима који говоре противно. Доказ је, што су готово све европске земље дозволиле истраживање ванбрачног очинства.

1. Пре но што пређемо на излагање законских одредаба о томе, потребно је предходно видети, коју децу законодавац сматра за ванбрачну. Он је то казао у чл. 1. наведеног закона. То су:

1. Она деца, рођена од „неудате женске“ (чл. 1. тач. а.), дакле, од такве матере која није ступала у брак.

2. Дете рођено „од удовице позније десетог мјесеца од мужевљеве смрти“ (чл. 1. тач. б.). Јер, свакако, очигледно је да се такво рођено дете није могло зачети од оца, који је раније од десет месеци умро. Упротивном, ако се роди пре истека овога рока од 10 месеци од мужевљеве смрти сматра се за брачно.

3. Дете рођено „од пуштенице⁸⁾ доцније

⁸⁾ Код нас у Црној Гори, раније, а донекле и данас, распуштенице (жене које су разведене од мужева) нису увживале добар глас. По народном схватању, које није било депласирано, готово сва кривица код развода бракова била је до жена. Обично су се разводиле жене које нису биле на гласу са свога владања, било у моралном или ком другом погледу. Таквих жена су се клониле остале поштене жене; а властима, толико се ишло далеко, стављено је у дужност, да таквим женама забране долазити на јавна места, где се купи остали поштени свет. Ми ћемо овде у том смислу навести и једну интересантну наредбу онд. Великог Суда из 1879. год., која гласи:

„ВЕЛИКИ СУД

Цетиње, 11. Јуна 1879.
Н. ро 483.

Господине Капетане!

Познато је Вама да се на на више мјеста догађа мржња и давија међу људима и њиховим законитим женама, и то се чешће догађа од стране жена, које без икаквих разлога и темељних доказа против својих мужева дођу пред судом, и кажу само, да неће са мужем живјети.

Суд увиђа да код таквих жена, доста и родитељски савјети дејствују, и дају им повластицу, те многе пошто се код родитеља и браће поврате, науче се с крај њих по пазарима и главним скупштинама *скипашти*,¹⁾ без икакве опомене од њихових родитеља и браће да се држе моралног владања. За то да би се број таквих жена умањило, и ради ређег вријеђања духовног закона, Велики Суд налази за добро, да се таквијема, које су до данас и које ће од данас оставити своје законите мужеве без мужевљева повода забрани одити по пазарима, главним скупштинама и сеоцким колима т. ј. (ће се пјева и игра) а тако и изван наше државе.

За то ће те г. Капетане обзнанити таквијема, које су у вашу капетанију све овђе наведено, и која би по оглашењу ове наредбе пошла ма на које од поменутих мјеста било, даје вам се наредба, да такву на исто мјесто *шојагама казнише*,²⁾ разумије се, да таквијих жена хаљине остају њиховијема мужевима и све друго што би код њих донијеле. (Види Зборник: оп. cit. књига II. Цетиње, 1912., стр 67.).

1) и 2). Курсив је наш.

десетог мјесеца од када је развод разрешен (чл. 1. тач. в.). Иначе, сва деца рођена у времену трајања брачне парнице сматрају се за закониту, ако се не би доказало да између мужа и разведене жене није могло бити полне свезе.

Од горњег правила, да се дете рођено од распуштенице, после десет месеци од како је брак разведен, сматра за незаконито, закон прави један изузетак, ако се докаже „да је бивши муж и послѣје развода брака био у полној свези са пуштеницом“. Дакле, у том случају дете зачето од оваквог родитеља, иако је њихов брак разведен, сматра се за законито. Иако је, можда, ова одредба у супротности са назорима канонског права, ипак, по нашем мишљењу, она је у складу са правичношћу, пошто је у интересу и матере и детета. Вероватно да се законодавац, доносећи ову наредбу, и руководио тим интересом. Оваква одредба оправдана је и са гледишта друштвеног и моралног интереса, иако би јој се са гледишта цркве и старинског схватања морала могла приговорити.

4. Напоследку, закон сматра за ванбрачно дете и оно које је рођено „од удате жене прије него истече седам мјесеци од вјенчања, осим ако муж изрично или муче призна да је дијете његово“ (чл. 1. тач. г.). Као што се види, у овом случају ако је муж изрично признао, да је дете његово, или и „муче“ т. ј. прећутно, онда се такво дете за законито сматра. Прећутно признање сматра се, ако муж није чинио никакво питање о незаконитости детета у одређеном року (чл. 7. ал. 1.).

Исто тако, за ванбрачно сматра се „и оно дијете које се роди од удате жене послѣје десетог мјесеца одсуства мужевљева, или од дана ког иначе међу мужем и женом није никако могло бити полне свезе“ (чл. 1. тач. г. in fine). Овде није довољно одрицање очинства таквом детету, већ онај који то одриче мора и доказати, да је био у немогућности да полно опћи са матером таквог детета—својом женом, у том међувремену када је дете зачето.

II. Пошто смо се упознали, у најкраћим потезима, са питањем: коју децу закон сматра за ванбрачну, а што је било потребно, пошто је у тесној вези са питањем које имамо овде да обрадимо, то да пређемо на питање: под којим условима дозвољава закон, од 1894. г., истраживање ванбрачног очинства.

Насупрот, дакле, србијанском законодавцу од 7. маја 1868. г., који је усвојио познати принцип француског права *La recherche de la paternite est interdite*, — изузев случаја *одвођења* (§§ 188. и 179. крив. зак.) и *силовања* (§ 191. крив. зак.), — црногорски за-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ко законодавац из 1894. године, попут германских држава, усвојио је супротан принцип и дозволио истраживање ванбрачног очинства. О томе се у чл. 4. нав. зак. каже: „О тражењу оца незаконити дјетету вриједи ово правило: кад се год нађе ко ће на се узети бригу и трошак око затрудњеле до по порођају, а позније око дјететова издржавања и одгајања (чл. 5. 24.) отац се неће судом тражити“. Упротивном, даље се у истом законском пропису каже, ако се „не нахођи ко би ту обавезу на се узео, отац ће се дјететов тражити“. Но и тада ванбрачној мати, „затрудњелој“, како каже законодавац, „слободно је у сваком случају захтијевати, да се отац законитим путем и начином тражи. (чл. 8. и 10.)“. Али ако се она тим правом не користи и тај свој захтев не пријави суду у току прве године, од дана дететовог рођења, тужба ће јој застарити, и ако би је доцније предала суд је неће примити (чл. 4. посл. ал.). Иначе, ако је, заиста, неко узео бригу и старање око затрудњеле и детета, а ванбр. мати није захтевала истраживање ванбрачног очинства, онда се, као што смо то видели, неће судом дозволити истраживање ванбр. очинства, ако би то тражила друга лица. Јер законодавцу није циљ да се зна ко је отац ванбрачном детету, само зато да се зна, већ за то да би му ставио на терет бригу и старање око подизања и издржавања таквог детета, — а што у таквом случају није потребно.

Од општег начела прокламованог у чл. 4. нав. зак., да је дозвољено истраживање ванбрачног очинства, оступа се још и у случају о којем је реч у првој ал., чл. 7. нав. зак., а то је кад је ванбр. мати удата женска (чл. 1. под. г), о чему је већ било речи. Дакле, у таквом случају „тражење се ванбрачног оца неће никако за жива мужа предузимати, до год овај сам то не буде искао“. Но иако то стоји до самог мужа, да ли ће употребити то своје право, које му даје закон, или не, ипак није остављено њему на вољу да то право употреби кад год хоће. Он то мора учинити у одређеном року, ако хоће да се користи тим правом. Јер „ако муж за три мјесеца од дјететова рођења не буде суду своју жалбу пријавио, а могао је, свака ће даља тужба о томе застарити, а дијете ће се сматрати, као његово законито дијете“ (чл. 7. ал. прва). Ово је случај претпостављеног признања очинства.

У оваквим парницама око истраживања ванбрачног очинства, где је ванбрачна мати удата неразведена женска, суд је дужан ванбр. детету поставити старатеља „пригоде ради“ (чл. 672. Оп. Имов. Зак.), ако нађе за потребно, „који ће му законитост пред

судом штитити сваким допуштеним начином и средством“ (чл. 7. посл. ал.).

Овде да напоменемо и једну новину која је ушла у црногорском законодавству. Поред ванбр. матере дозвољено је истраживање ванбр. очинства и онемо, који је „за облежај с њоме већ суду пријављен био“ (чл. 23.), т. ј. кога је ванбрачна мати означила за оца дегињег, пошто се њеној простој речи не верује (чл. 8.). Ово он може учинити, такође, као и муж ванбр. матере у року „док не истекну три мјесеца од дјетињег рођења,.... ради даљег тражења свакога другог мушкарца за кога би дознао, да је у одређену законом времену облежао са истом погрешилицом“ (чл. 23.). Ово исто дозвољава и немачко законодавство.⁹⁾ Одредба сасвим умесна. Јер чешће бива, да не кажемо увек, да ванбрачне матере полно опће са више мушкараца, те и оне саме тешко могу знати с којим су, од њих, затруднеле, због чега се дешава, где је дозвољено истраживање очинства, да оне већином означе за ванбрачног оца оног, који је имућни, из боље куће, па иако, можда, није ни затруднела од њега. Стога присталице принципа: *La recherche de la paternite est interdite* и употребљавају, поред осталих, и овај аргуменат у корист истога, — наводећи, како овакве матере иду само да нахује угледу таквих мушкараца, који они уживају у друштву.

Иако је закон дозволио оваком мушкарцу, да и он у одређеном року може пријавити суду другог мушкарца за ког је дознао, да је у одређеном законом времену „облежао са истом погрешилицом“, ипак он је водио рачуна, да такво лице не би тиме ишло на то, да на другог „навалице.... биједу баца“, само да би ту „биједу“ са себе скинуло, — запретивши му строгом казном (чл. 23. посл. ал.).

III. Као што смо видели, истраживање ванбрачног очинства бива по тражењу: ванбрачне матере (чл. 4. ал. II.), мужа ове (чл. 7.) и лица које је „погрешилица“ означила за оца ванбрачног детета, о коме је реч у чл. 23., а о чему је мало пре било речи. Но и држави је интерес да се пронађе ванбрачни отац. Да не би ванбрачно дете због непроналажења му оца, остало на њен терет, и, најзад, да би се ванбрачни отац могао што лакше пронаћи, закон изрично наређује да је „затрудњела... дужна открити човјека с ким је затруднела, иначе јој власт може отказати сваку и најмању помоћ у том њеном положају,¹⁰⁾ а осим тога и издржавање

⁹⁾ В. о томе опширније код *Др. Драг. Аранђеловића*, *op. cit.* стр. 87.

¹⁰⁾ Овде је законодавац мислио, вероватно, не само на материјални већ и морални положај ванбрачне ма-

детета оставити сасвим њојзи на терет. Но ипак, поред свега тога, што је она дужна „открита човјека с којим је затрудњела“, неће јој се веровати на њену просту реч, „ако се то њено казивање не потврди потпуним доказима“ (чл. 8.).

Раније, пре доношења овога закона, био је довољан доказ и само казивање ванбра-

тере. Јер у чл. 2. каже се, чим се дозна „да је каква дјевојка, удовица или пуштеница, затрудњела, најближа ће власт почети одмах своје нагледивање њена владања.“*) Ако требало буде, учиниће јој и напомене, које прилике изискују ... Мјесна ће власт и своје нагледање и напомене своје тако удесити, како ће од тога бити, што је могуће мање саблазни, и како ће се штетети стидљивост затрудњеле. „Затим, одмах, у идучем члану наређује: „Ако затрудњела женска не живи о себи (о својој особини или заради), него у родитељској или мужевљевој кући, па је кућани у такоме стању неће код себе да држе, мјесна ће власт извијестити вишу о томе, а међутим ће наћи приличан заклон затрудњелој у каквој другој поузданој кући“. Ове трошкове, пре порођаја као и оне око порођаја, ако се не пронађе ванбрачни отац, или то не прими на себе ко други (чл. 4.), сноси држава и исплаћује из фонда, који је у тановљен у ту сврху, као и за издржавање ванбрачне деце (чл. 2.), о чему ће бити више речи на својем месту.

Овде ћемо навести једну интересантну наредбу Вел. Суда од 1884. г., дакле пре ступања на снагу овога закона, о ванбрачним злочинима и преступима али само у колико је у њој реч о кажњивости оних, који су били дужни старати се о владању ванбрачних матера. Та наредба у изводу гласи:

ВЕЛИКИ СУД

Цетиње, 11. Септембра 1884.
Бр. 1743.

„Господине Капетане.

Из више прилика Велики Суд увидио је да народ слаби у својој чистоћи (моралу) и број незаконите деце све више и више расте, а тако исто и дављење деце. Услед чега Велики Суд достави Његовом Височаству Књазу, који желећи разврату таквом стању на пут, изволио је наредити да се строжије казне предузму против таквих злочина и преступа.

II Родитељи дужни су своју децу упућивати на добро и поштено владање. Ако девојка затрудни, њени родитељи казниће се са 50 талијера глобе, за непажњу на владање девојке, глоба ова иде у фонд незаконите деце.

V. Својта затруднеле жене или девојке чим би знали да је трудна, дужни су јавити надлежној власти.

VI. Капетан је дужан чим дозна да је жена или девојка затрудњела, учинити истрагу чије је дијете, па блудника послати са извештајем у овај суд. . . . Блудницу наместити на трошак блудника а настојавати на уредно држање детета.

VII. Капетан који не би огласио ову наредбу, и друге подобне овој издате, и извештавао садржај исти, што у његову дужност спада, зеће се на одговорност.

Г. Капетане, препоручује вам се, да сваком приликом у вашој капетанији објављујете народу ову наредбу и друге које добијете, и упућујете га на све што је добро и поштено, и да га одвраћате од свега онога што би га на неваљалство навело.“

(Види: зборник, op. cit. II књига, 1912, стр. 139—141).

чне матере. То се види и из самих зак. речи, где се каже: „Посада¹¹⁾ се неће затрудњелој или незаконитој матери вјеровати на просту ријеч....“, — што значи, да се пре веровати и самом њеном казивању. Уосталом, раније могла се и правдати употреба таквог доказа, нарочито пре осамдесетих година прошлога века, када је у Црној Гори био редак случај да је каква женска родила ванбр. дете. Такви случајеви, у колико их је и било, сматрани су више као последица младићске грешке, него ли неморала. Али у колико се број ванбрачне деце пео, у толико су и ванбрачна деца бивала све више последица неморала, те се ни законодавац није могао више са сигурношћу ослонити на сам исказ таквих ванбрачних матера, те је морао прибећи другим, сигурнијим, доказима, иако је тиме, донекле, отежано истраживање очинства.

Идући даље законодавац, не само што је донео одредбу да се ванбрачној матери неће веровати више на њену „просту ријеч“, већ каже, да „... за ону од таквих женских, за коју се нађе да је коме ко није отац наметнула дијете, одређена је и казна у тачци а) чл. 39-ог.“ ... (чл. 8. ал. послед.). Овде се погрешно упућује на тач. а) чл. 39-ог, јер тамо је реч о сасвим другој казни, већ у овом случају има да се примени казна из чл. 40., који гласи: „Она погрешница која навалице наметне коме дијете, т. ј. кад у суду изјави да је дијете некога човјека, а чисто се докаже да није и да је са знањем, зломислено, неистину казала казниће се тавницом од три до шест мјесеци...“

Овде нам ваља напоменути и још један случај кажњивости ванбрачне матере, који је у везу са првим. Из раније, а донекле и сада, у Црној Гори, нарочито по селима, ванбрачне матере да би се осветиле мушкарцима с којима су затруднеле, а који их доцније нису хтели узети за жене и ако су им можда то обећали, односиле су ванбрачну децу, чим се роде, кућама ових, остављајући их на праг од куће, у дворишту и другим сличним местима, да би их тиме, колико толико понизиле пред светом.¹²⁾ Јер не само

¹¹⁾ Курсив је наш.

¹²⁾ Овде нека нам је дозвољено да наведемо један интересантан обичај освете ванбрачне матере мушкарцу, који ју је преварио, т. ј. с којим је затрудњела, а овај је није доцније узео за жену. Обично, девојка са села која затрудни подаје се једном мушкарцу, ређе вишини, и то ономе који јој је обећао да ће је узети за жену. Само што је мали број таквих који одрже реч. Таква девојка, чим се примети да је затрудњела, бива најурена из родитељске куће. У очајању, осрамоћена, изгубљена, она сада гледа да се освети таквом мушкарцу, а донекле да би тиме и умањила своју срамоту, — али тако да га што више унизи међу својим друговима и

што се на погрешилицу рђаво гледало, већ и на погрешноца, те је такав мушкарац бивао донекле изолован од својих другова и пријатеља. Додуше, у потоње време и то све више „чили.“ Али бивало је и таквих женскиња, које су подметале своју ванбрачну децу и људима који стварно нису били ванбрачни очеви, и који, можда, нису сњима полно ни опћили, само ако су им због чега другог „кивне“ биле, т. ј. ако су били у каквој завади, омрази. Стога законодавац од 1894. год., да би поштене људе заштитио колико толико овакве бламаже од несавесних и покварених ванбрачних матера, предвидео је за ове и казну, ако би која од таквих матера своје ванбрачно-незаконито дете подметнула коме ко није отац истога (чл. 40.). О томе се у нав. члану *in fine* изрично каже, да она „погрешилица... која подметне своје незаконито дијете т. ј. донесе му га у кућу, у ограду или иначе околу куће, као да је дијете каква кућанина, осудиће се на затвор од два до дванајест мјесеца.“

Као што смо видели, иако се ванбрачној матери не верује више на „просту ријеч“, да је отац ванбрачног детета онај кога она означаје, ипак она је дужна означити лице с ким је затрудњела, да би се могло лакше осталим дозвољеним доказима то утврдити. Стога је потребно видети, када се узима за потпуно доказано очинство ванбрачног детета. О томе се у чл. 9. вели, да ће се узети да је ванбрачни отац онај за кога се докаже „да је облежао с матером му не позније седмог, а не раније десетог мјесеца, бројећи од дана ког се дијете родило. Дакле, у међувремену од три месеца.

Да је, заиста, оно лице ванбрачни отац, за које се доказује да је вршило облежај са ванбрачном матером у одређеном законском времену, у чл. 10. вели се, да ће се узети за доказано у овим случајевима:

осталим светом. Та освета састајала се у томе, ако јој успе да га удари „прешлицом“ („прешлица“ се у Црној Гори зове, бр у једном делу око Никшића, направљени и истесани део дрвета за који се привезе кудеља вуње, кад жена хоће да преде), по глави, нарочито по носу, тако да га по могућству окрвави. Јер, по схватању народа у Црној Гори, за Црногорца нема веће срамоте но да га каква женска удари прешлицом. То је што народ каже: „Окинут нос!“ Ово долази отуда што је прешлица алатка којом се у Црној Гори само женске служе, те једном мушкарцу није његов понос дозвољавао да прешлицу ни у руке узме, а камоли што друго. Чак шта више, са подсмехом се гледа и на оне људе који израђују прешлице. Отуда та велика срамота за човека кад га женска удари прешлицом.

Додуше, на овај начин свете се понекад и остале ванбрачне матере, које нису преварене, али само да би тиме колико толико ублажиле своју срамоту. Ја сам једном приликом био очевидца једног оваквог догађаја.

а). Ако ванбрачни отац сам то призна у суду, или изван суда, „али пред *пошћеним чељадећом*, коме се веровати може“ (чл. 10. тач. а. и б.). То „чељаде“ мора бити способан сведок. Иначе, ако би признање било учињено пред лицем неспособним за сведока не би важило.

б). Сматра се за доказано и тада, ако би то посведочио и један „*дословјеран* свједок који га је видио с том женском *на дјелу*, или да су заједно *сами* лежали под *једним* постељним хаљинама“ (чл. 10. тач. в.). Значи, да је довољно казивање и једног способног сведока, да их је видео на делу, или да су сами под једним хаљинама лежали. Наравно, да то мора бити у засебној одаји.

Овде се може поставити питање, како се имају разумети речи: „сами“ и „под једним постељним хаљинама“. Ово због тога што су их судови различито тумачили и примењивали у пракси. Зато је Велики Суд једном приликом и тражио од министарства правде објашњење истих, ради једнообразне примене код свих судова, што је Министар и учинио. По овом министровом објашњењу¹³⁾

¹³⁾ То објашњење министра правде, због своје интересантности и погледа, не само на ово питање, већ и на само питање дозволе истраживања ванбрачног очинства, цитираћемо овде у целости. Оно гласи:

„Књ. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ

Бр. 437.

Цетиње, 29. новембра 1889. год.

Књ. Великог Суда — Цетиње.

На питање Књ. Великог Суда, како се има разумјевати и примјенити у пракси други став тачке в. чл. 10. зак. о ванбрачној дјечи од 30. марта 1894. који гласи: „или да су заједно сами лежали под једним постељним хаљинама“, ово Министарство одговара како сљеђује:

Законодавац примајући у црногорско законодавство начело, да се може тражити отац ванбрачном дјетету имао је ван сумње на уму да доказна средства сужи колико је више могуће, како се таквим доказивањем не би отворила врата највећих злоупотреба са стране потраживалаца очинства ванбрачноме дјетету. Треба имати на уму да у том врло деликатном питању јевропска законодавства врло опрезно поступају, јер док с једне стране многи законици стављају најаче ограде противу обијести многијех непоштенијех жена, које би тако могле врло лако сваки час измишљати нове случајеве очинства, законик француски у чл. 340. а српски у § 130. чак забрањују, да се тражи отац ванбрачном дјетету. Те су мисли без сумње руководиле и нашег законодавца, па за то је он морао у закону о ванбрачној дјечи дати довољно гаранције, да ће се то потраживање водити врло опрезно примењујући најстрожије и ријечи и смисао закона.

Ово Министарство, дакле, према овим начелима тумачи у нашем закону ријечи: „сами“ тако, да у одаји, у којој су жена и човек лежали, није никога другога било, кад их је свједок видео, а под ријечима: „под једним постељним хаљинама“, да су доиста човек и жена имали заједничку постељну хаљину, па било то зими или лјети. Кад би се друкчије тумачиле ове ријечи тужени се готово не би могао ни бранити, јер

речи: „сами“ треба тако разумети, да су у одаји где су лежали били сами; а „под једним постелним хаљинама“, да су, заиста, имали заједничку постељу. Није потребно доказивати и то, да су том приликом кад су били по једним постелним хаљинама, сами, заиста вршили и блуд. То се предпоставља.

в). Напоследку, и у случају ако се пронађе писмена исправа, на пример: писмо, и том слично, „из кога се јасно види да су за одређено законом вријеме та двојица били у полној свези“. Наравно, да просто љубавно писмо, у коме ово не би јасно било иска-

би се особито с погледом на црногорске обичаје сваки час врло лако доказати, да у дотичној одаји, у којој има и других особа, човјек до туђе жене лежи.

Ово је Министарство примјетило, да се, жали Боже, у нашој држави множе случајеви признања очинства ванбрачног дјетета, што се мора дубоко жалити, јер се тијем нехотично шири неморалност женскијех и упропаштавање многих поштених људи. До наших је судова, да се томе злу стане на пут строгим и савјесним тумачењем закона.

Књ. В. Суд извођеће се у пресуђивању новијех случајева руководити овим е упуством, којим се објашњава горње законско наређење.

Начелник Министарства Правде

Др. Војиновић, с. р.

(Видети: Зборник оп. сит., књига II., 1912, стр. 263—264.)

зато, не би се могло узети за доказ (чл. 10. тач. г.).

III.

Дакле, као што се види, поред свега тога што је законодавац дозволио истраживање банбрачног очинства, ипак, и код оваквих донекле упрошћених доказа, тешко је пронаћи ванбрачног оца, где нема његовог признања. Јер ретки су случајеви, да хоће неко да призна да је отац ванбрачног дјетета, пошто је то скопчано и са моралним и са материјалним жртвама, — поред свега тога што онд. Министарство Правде у Црној Гори у нав. објашњењу констатује, да се, „жали Боже, ... множе случајеви признања очинства ванбрачног дјетета“. Тако исто, ретки су случајеви, да ће такве ванбрачне родитеље, кад не живе у конкубинату, видети ко на делу, или саме у соби под једним постелним хаљинама. Но и под таквим околностима боље је дозволити истраживање ванбрачног оца, него ли то забранити.

Завршујући ово излагање, о истраживању ванбрачног очинства по црногорском законодавству, напомињемо, да ћемо у једном од идућих чланака осврнути се и на питање: о правном положају ванбрачне деце и њиховом издржавању.

Бланко-меница по меничном закону од 29. новембра 1928. год.

Д-р Арсен М. Чубински

адвокат

На дан 19. децембра о. г. добија обавезну снагу нов менични закон, чију су појаву радосно поздравили и стручни правнички кругови и људи праксе, јер овим законом, не само што је учињен један знатан корак ка коначном изједначењу нашег југословенског законодавства, већ и стога, што он предпоставља и с тачке гледишта науке и потреба праксе једну модерну по садржини културну тековину нашега народа.

Као малу илустрацију предњег мојег тврђења у овом чланку износим оно решење проблема о т. зв. бланко-меници, које је наш нов менични закон усвојио.

Бланко-меница је таква менична исправа, на којој у времену њеног издања није било већине или само неких од битних меничних састојака. Овакве менице изазване су потребама промета, а нарочито се често издају као кауционе или депо-менице. До сада није било код нас једноликог схватања правне природе таквих меница, па чула су се чак

и таква мишљења, која су бланко меницама негирала и сам меничко-правни карактер.

По новом меничном закону (§ 16.) бланко-меница је допуштена и признаје се као менична обавеза (наравно кад се испуни, јер пре тога то су, по врло тачном наводу г. Др. Чимића — коментар менич. зак. стр. 26. — само „менични бланкети, на којима су меничне изјаве“).

По поменутом §-у 16. меничног закона, приговору да на трасираној меници, у време кад је на њу стављена каква менична изјава, није било каквог меничног састојка, нема места против поштенога имаоца, а против кога другог само онда, ако онај, који чини приговор докаже, да је меница накнадно испуњена противно учињеном споразуму. Исто вреди ако су у трасираној меници места, која су остала празна накнадно испуњена нарочитом ознаком доспелости, места издања или места плаћања.

Према томе, ако се меница, која је била

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

издата in bianco, нађе испуњена у рукама трећег савесног лица, т. ј. лица, које или а) није учествовало у накнадном испуњавању, нити за исто знамо, или б) које је меницу попунило у сагласности са споразумом, по којем је оно меницу прибавило, то се онда меница сматра као обична меница и има се платити.

Ако се, пак, она нађе у рукама ма којег другог лица, а то ће бити или непосредан уговорач дотичног меничног обавезника, или лице које је меницу од овога прибавило са знањем онога посла по којем је издата, или пак споразума о издању исте (Vergebungsvertrag), онда онај који приговор чини, ако жели с тим приговором успети, дужан је доказати: 1) да је меница испуњена накнадно, т. ј. да је била издата као бланко-меница, и 2) да је она попуњена противно учињеном споразуму, т. ј. противно ономе, што су странке приликом издавања те менице уговориле. Пошто и сам споразум о издању бланко-менице може имати веома разнолику садржину, то и приговор о прекршају тога споразума, чију садржину мора доказивати чинилац приговора, може имати разну форму (н. пр. он се може појавити као exsertio doli, exsertio prolangationis и т. сл.).

Сличан је положај и у случају, ако су на меници остала непопуњена само она места, за која закон прописује извесне претпоставке (§ 16. мен. зак. in fine).

Тако, по §-у 2. мен. зак. став 2., 3 и 4., меница у којој није означен рок плаћања, сматра се као меница по виђењу; ако нема

нарочитог означања места плаћања, онда се као место плаћања сматра место означено поред имена трасатовог, које се уједно узима и као место његовог пребивања; и меница у којој није означено место издања, сматра се да је издата у месту означеном поред имена трасатовог.

Једина је разлика у томе, што у случају, ако чинилац приговора докаже да су дотична места на меници у времену издања била празна, а испуњени су противно горе изнетим законским претпоставкама, онда притежалац менице има да докаже, како је то попуњење учињено према нарочитом споразуму, јер с правом се има претпоставити, да место првобитног споразума странака, које има доказивати чинилац приговора, узимају дотичне законске претпоставке, а обарање законских претпоставака пада по правилу на онога, који жели да се тиме користи.

У вези с овим је и правило из §-а 69. мен. зак. по којем сваки се потписник менице обавезује према оном тексту менице, који је потписао. Дакле, у случајевима преиначења меничног слога (а као такво може се сматрати и попуњавање празних места у опште, а нарочито оних, за која важе предње законске претпоставке), онај потписник, који докаже, да је меницу потписао пре преиначења, може се тиме користити као приговором и биће одговоран само према првобитном тексту дотичне менице.

Фалсификовање исправа, рачуна и царинских знакова, предвиђено у царинском закону, с обзиром на прописе новог кривичног закона.

Данило В. Стефановић

начелник Царинске Управе у пенсији

Познато је да се извесна кривична дела, иако изрично предвиђена у кривичним законима, ипак каткад уносе у поједине специјалне законе, па се често у њима одређују и казне, независно од одредаба општих кривичних закона. Таквих је случајева било и у нашем, и у страним законодавствима, већином код фискалних, па и других административних законодавстава. Том се законском нормирању прибегавало обично када је се хтела ублажити казна предвиђена у општем кривичном закону и налазило, да дотична царинска кривица не носи карактер, нити производи ефект, онај и у оноликој тежини, као што би то био случај код дела предвиђеног у кривичном закону.

У нашем царинском закону има неколико таквих примера. Тако:

По члану 164. царинског закона, ко би робу увезену у приватно сместиште, пре плаћених дажбина из истог изнео, кажњава се наплатом десет пута веће дажбине на ту робу. Али по алинеји другој тога члана, ако би се при томе констатовао фалсификат исправа, учинилац ће се, *поред наведене казне, ошћужити и за односно дело из казног закона.*

Даље, по члану 169. царинског закона ако се утврди да је декларант поднео фалсификован рачун за који је јамчио својим потписом да је исправан, царинарница га мора оптужити суду за кривицу из § 147. кривичног закона, па се у том члану 169. ца-

ринског закона још изрично одређује: да се учинилац казни затвором од 3 месеца до године дана, иако § 147. кривичног закона предвиђа казну робије до 5 година.

Исто тако, по члану 179. царинског закона, ко царинске знакове (олова, жигове, печате и друго) фалсификује на роби, казниће се за сваки фалсификовани знак са 50 динара, с тим, да се та казна може претворити у затвор, рачунајући сваки дан затвора у 10 динара.

Узгред буди наглашено, да се из напред наведених одредаба види, да се у њима не сматра да постоји стицај у смислу § 68. нашег кривичног закона, те се сматра, да постоји више самосталних дела, кажњивих оделито по разним тим законима, дакле, да није случај кажњавања „највећом казном (§ 68. крив. зак.)“, односно да није случај т. зв. *absorption des peines moindres par la plus grave*.

Но у вези са доношењем новог кривичног закона, намеће се питање међусобне везе и примене тих одредаба царинског закона, по новом кривичном закону.

Тако, нов кривични закон прављење лажних исправа третира у §§ 214.—233. Фалсификовање исправа, о коме говори алинеја II члана 164. царинског закона, кажњава § 214. новог кривичног закона, кад се исправа употреби, робијом до 5 година и новчано до 50.000 динара. Дакле, поред новчане царинске казне, десетогубе наплате дажбина по члану 164. царинског закона, учинилац ће се казнити и по § 214. новог кривичног закона и судском (в. § 42.) новчаном казном од 50.000 динара.

Исто тако, фалсификовање рачуна, о коме говори чл. 169. царинског закона, неће бити кажњено затвором од три месеца до године дана, како лимитира царински закон, јер ће престати да важи § 147. садањег кривичног закона, а биће на снази нов кривични закон, *vel ex posterior derogat priori*.

У колико би дело носило карактер чињења и употребе јавних исправа третирало би се по § 218. новог кривичног закона.

Што се тиче дела фалсификовања царинских знакова о коме говори члан 179. царинског закона, и које он кажњава са 50 динара за сваки фалсификовани знак, то дело по новом кривичном закону да се подвести под § 229., јер тај пропис кажњава строгим затвором и новчано оног „ко лажно начини или преиначи службене знаке за обележавање робе домаће, или стране, као: печатне, жигове или марке, којима се жигошу: стока, дрва, злато, сребро или друга каква роба.

Као што се види, овај § 229. новог кривич-

ног закона, не ограничава се само на фалсификовање царинских службених знакова већ обухвата фалсификовање и осталих службених знакова предвиђених у другим одредбама, н. пр. за контролисање чистоће злата и сребра, трошаринских и шумарских производа и т. д.

Уосталом, сама стилизација § 229. новог кривичног закона тако је јасна и прецизна, да искључује свако двоумљење о томе, да он обухвата и садању одредбу предвиђену у члану 179. царинског закона, која, увођењем у живот новог кривичног закона престаје важити, иако је она у специјалном закону предвиђена, јер и ту важи начело *lex posterior derogat priori*.

Независно од ових случајева фалсификовања исправа и рачуна које царински закон изрично предвиђа, у царинској пракси дешавају се и други разни случајеви вршења фалсификовања исправа и њихове употребе. Ти фалсификати у главном вршени су са намером да се на тај преваран начин плате мање дажбине но што би требало, или да се никако и не плате неправним и преварним ослобођењем робе од плаћања дажбина, или најзад преварним одношењем робе пре плаћених дажбина. У такве случајеве спада и подношење лажних уверења о пореклу робе, фалсификовање декларација у циљу подизања веће количине робе и т. д. У даним случајевима, и ако они нису изрично предвиђени у царинском закону, кривци су оптуживани судској власти за дела из §§ 147. и 148. ранијег кривичног закона, ма да су у појединим случајевима судске власти сматрале да се н. пр. прављење и употреба лажних рачуна о вредности, или уверења о пореклу робе, кад се то чини у намери да би се избегло или смањило плаћање царинских дажбина, не могу казнити по општем кривичном закону из разлога, што царинарница није дужна да такве поднесене лажне рачуне односно уверења прими, те, кад такве обвезе за њу нема, онда не стоји онај услов за кажњавање прављења и употребе таквих исправа, који се као битан тражи по четвртог одељку § 147. кривичног закона, а то је, да је писмено које се означава као фалсификат, исправа од важности за доказ о уговорима, обвезностима и т. д. (Нач. о. о. с. 21. X. 1892. Бр. 9239).

Неоспорно је да су наведени прописи новог кривичног закона прецизнији и строжији, али се у томе и налази потребна већа гаранција за заштиту државних интереса.

Ова неколика разматрања представљају главне и интересантније моменте код ове врсте дела фалсификата.

Надлежност Опште Седнице Касационог Суда

код поротног суђења
поводом једне одлуке Опште Седнице Касационог Суда.

Богомир А. Богић

адвокат

Касациони Суд примењујући законе на конкретне случајеве у грађанским или кривичним споровима, може у самој ствари својим тумачењем један најјаснији законски пропис повредити, јер се противу одлуке Касационог Суда не може употребити никакво правно средство. Другим речима значи, судска власт оличена у Касационом Суду може се, као што видимо, у таквом случају уздићи ако не правно а оно фактички изнад — законодавца — изнад суверене власти.

На тај је начин законодавац, код свих оних закона, који се примењују код суда, само теоријски суверен, док је у самој ствари ту суверен Касациони Суд, који је увек у фактичкој могућности, да под видом тумачења закона исти обиђе или погази, и у место воље законодавчеве наметне појединцу своју вољу.

Јасно је да би такво поступање Касационог Суда значило у ствари злоупотребу власти из § 127. крив. зак.

Кад је реч о тумачењу и примени нејасних или непотпуних законских прописа, мора се дозволити свакој власти па и Касационом Суду право слободе резонувања, јер се у самој ствари Касационом Суду тиме даје могућност, да испита праву вољу законодавчеву и на тај начин сачува његову сувереност.

Мора се признати да тумачење и примена појединих законских прописа код нашег Касационог Суда није увек једнообразна, што чини и саму јурисдикцију овога суда доста колебљивом.

Има примера, како су понекад у једном кратком периоду времена, готово истоветни случајеви само са разноврсним именима парничара, дијаметрално различито решавани у последњој инстанци било пред Апелационим било пред Касационим Судом. Довољно је да завиримо у „Судску Праксу“ Срб. Ковачевића за 1925., 1926. и 1927. год., па да се уверимо у тачност ових навода.

Узрок овој појави на првом месту треба тражити у нашем застарелом и непотпуном законодавству и преоптерећености суда, која не дозвољава да се сваком предмету поклони довољно времена и потребне пажње, нарочито код већих и замршенијих спорова.

Детаљније испитивање узрока овако променљиве јурисдикције одвело би нас сувише далеко, што није задатак овом нашем напису.

Ми верујемо да ће се наше судије увек старати, да што мање даду повода народу, да се позива на ону: Бог те сачувао параграфске правде — која карактерише његову бојазан, да за своје право неће наћи заштите код суда.

Данас заиста нема тога адвоката, који би своме клијенту могао саветовати да поведе какав спор са сигурним изгледом на успех, јер се дешава чак и то, да наша јурисдикција у случајевима мање компликованим и спорним показује несталност која разорно дејствује на онај високи ауторитет, који правосуђе треба да ужива. Таква је јурисдикција штетна и по сам лични углед судија као заштитника правде, који по речима Дипеновим треба да обезбеђују владавину закона и мир грађанима, да остају хладни у судару страсти и покрету странака, да наређују, забрањују и кажњавају у име закона и правде. Како је велики задатак судија! Колико је диван тај позив по својој величини! Колико је он страشان по врлинама које се од судије траже и одговорности коју повлачи.

Један конкретан случај, у коме је Општа Седница Касационог Суда улазила у разматрање целе одлуке поротног суда и одбацила разлоге свога оделења, засноване на чл. 38. зак. о пороти, па усвојила противразлоге првостепеног Суда у погледу дела и кривице — дао нам је повода да се упитамо, да такво тумачење закона не представља у ствари повреду јасних законских прописа.

У жељи да се чује мишљење и других правника, да ли је овакав рад О. С. К. С. саобразан закону или не, ми ово питање са нашим разлозима износимо пред шири правнички форум.

Код поротног суђења обављају се две потпуно различите радње.

Прва је радња целог поротног суда, који се састоји у томе, да ли постоји какво кривично дело и да ли је оптужени крив или не — чл. 27. зак. о пороти. У одлучивању о томе поротници и државне судије учествују и дају своје разлоге *заједнички*, како то чл. 30. зак. о пороти изрично наређује.

Друга радња припада надлежности само државних судија без поротника, а састоји се у примени материјалног закона — квалификацији дела, одређивању величине казне

према олакшавајућим и отежавајућим околностима, о накнади штете и кривичним трошковима. Сва ова питања решавају државне судије *самостално* без поротника — чл. 27. и 30. зак. о пороти.

По жалби на пресуду поротног суда Касациони Суд може поступати двојачко:

а) или поништити и закључак поротног суда и одлуку државних судија по чл. 38. зак. о пороти — дакле уништити поротну пресуду у целости, — или

б) поништити само онај део одлуке државних судија која се односи на примену материјалног закона — чл. 39. зак. о пороти.

У првом случају кад по жалби оделења Касационог Суда уништи и закључак поротног суда па и цео поступак, мора бити наређено ново ислеђење или нов претрес, према томе да ли се примедбе Касационог Суда односе на истрагу или само на извиђање пред поротним судом. Овако императивно налаже чл. 38. зак. о пороти, који иде у томе и даље, па наређује, да ће у том случају дело извиђати и судити исте судије и поротници па ма поротницима рок и истекао.

У другом пак случају, кад по жалби оделења К. С. нађе да је закључак поротног суда правилан, али да је само материјални закон погрешно примењен од стране државних судија, на пример: нетачна квалификација дела, величина казне или штете и трошкова, — онда Касациони Суд враћа предмет истом суду да на новом претресу другу пресуду изрекне само у погледу радња државног суда — у погледу примене материјалног закона. Тако изрично наређује чл. 39. зак. о пороти. Тај законски пропис поред овога у таквом случају овлашћује нижи суд, да усвоји или не усвоји примедбе оделења К. С. Значи, да законодавац само у овом другом случају даје право нижем суду, да на примедбе оделења К. С. даје своје против разлоге. Ово је и сасвим логично, јер би се ту појавио сукоб у мишљењу државних судија две различите инстанције у погледу примене једног материјалног закона, који сукоб има да реши неко трећи — а то је опет државни суд у виду опште седнице Касационог Суда.

Сасвим је разумљиво, да кад се код поротног суђења примедбама оделења К. С. ништи само поступак државног суда, да тај државни суд против-разлозима брани своје мишљење, за које је он једино и компетентан и у доношењу кога је он једино и учествовао према чл. 27. и 30. зак. о пороти.

Али кад је примедбама оделења К. С. уништен и рад државног и рад поротног суда — дакле цела поротна одлука — онда државни суд нема законско овлашћење да

само својим против-разлозима заступа и оживљује ту целу одлуку. Нема зато, што су у доношењу те целе пресуде учествовали и поротници и државне судије, што је то њихова заједничка радња, па следствено то њихово заједничко закључење има да брани само онај, који га је стварао а то је цео поротни суд — државне судије и поротници, јер су они, као што рекосмо, у решавању питања о делу и кривици учествовали као неразделива целина.

Поротно закључење, које се доноси по слободном уверењу, чим је поништено од оделења К. С., ново закључење може доћи једино од истог форума — од пороте. Стога и чл. 38. зак. о пороти изрично наређује, да мора бити нов претрес. Да ли ће та друга одлука поротног суда гласити као и прва или не, зависи једино од поротног суда по завршеном поновном дослеђењу и претресу.

Рацио легис је тај, што порота одлучује по слободном уверењу, па кад би се државном суду дало право, да у својим противразлозима сам заступа целу одлуку поротног суда — значило би самим државним судијама дати право поротског решавања, што им је изрично забрањено нашим законом, који државном суду код поротског суђења то не признаје.

Да идемо даље.

Ако би тај уништени поротни закључак државни суд у својим против-разлозима бранио теоријом законских доказа, значило би државном суду признати право, да заступа и оживљује поротске одлуке по теорији законских доказа, што је противно и поротском суђењу и закону и пороти.

Ако би пак државне судије браниле одлуку поротног суда теоријом слободног уверења, значило би признати им једно право, које им ова врста суђења не признаје. Значи у оба случаја уништити значај поротног суђења и институцију пороте учинити илузорном.

Следствено ни закон, ни теорија, ни логика напред изложено поступање не признају.

Да видимо како је по осталим законским одредбама.

Чл. 43. зак. о пороти изрично наређује: „За све, што овим законом није друкчије наређено о делима, која пред поротни суд долазе, вреде наређења кривичног поступка“.

Па кад се има у виду, да је закон о пороти донет 1892. год. — дакле 27 година после закона о кривичном судском поступку — значи, да је самим тим § 279. крив. суд. пост. на коме би се против-разлози могли заснивати, укинут чл. 43. зак. о пороти. Остаје дакле овлашћење само из чл. 39. зак. о пороти за давање против-разлога.

Ако би се ти против-разлози заснивали на тач. 4. чл. 16. Зак. о Устројству Касационог Суда, важи напред наведено, јер је овај законски пропис укинут напред цитираним чл. 43. зак. о пороти који је такође донет после Закона о Устројству на 27 година, па као доцнији закон укида ранији.

Онда остаје да првостепени суд давањем противразлога може једино заснивати не на кривичном поступку и Закону о Устројству Касационог Суда већ на закону о пороти, који то овлашћење изрично даје само кад је у питању примена материјалног закона — чл. 39. зак. о пороти која спада у искључиву надлежност државних судија, а ови у против-разлозима могу заступати само тај део свога рада.

Као што смо напред напоменули, давањем против-разлога од стране нижег суда у ствари се заснива једна врста — да се тако изразимо — спора између једног нижег и једног вишег државног суда. Тај спор између два државна суда може да реши само неко трећи и то опет државни суд у својству Опште Седнице Касационог Суда, чије се одлуке такође заснивају на теорији законских доказа, на којој морају бити засноване и оне две одлуке судова који се споре.

О. С. К. С. која решава по теорији законских доказа не може одлучивати чији су разлози тачнији: да ли поротног суда засновани на теорији слободног уверења или државног суда на теорији законских доказа.

Као што смо напоменули, да ли постоји означено кривично дело и да ли је оптужени крив, разлоге за то једино може дати порота — државне судије и поротници заједнички — а никако само државне судије било у облику својих против-разлога било у форми Опште Седнице.

Кад државни суд као нижи не може да решава ни о постојању извесних кривичних дела већ то мора да чини порота, онда се још мање може изазивати у томе смислу одлука Опште Седнице као државног суда некаквим против-разлозима опет државног суда као првостепеног.

Кад се има у виду да је одлука О. С. К. С. обавезна за нижи суд, онда је јасно да би у свима таквим случајевима Општа Седница Касационог Суда прејудиирала цео поступак и пороту и као једино надлежну учинила илузорном за даље поротско извиђање и суђење о делу и кривци, присвојивши на тај начин њене битне атрибуте и надлежност.

Поступајући овако О. С. К. С. одузима пороти њено суверено право да понова решава о делу и кривци. Под предпоставком да би било одређено ново ислеђење и нов претрес према наређењу чл. 38. зак. о пороти

ипак би поротни суд био дужан усвајајући ове обавезне примедбе О. С. К. С. да противно своме уверењу огласи оног за кривог или некривог, само зато што га је за таквог огласила О. С. К. С.

Јасно је да оваквим тумачењем закона о пороти Општа Седница не чини никакву разлику између наређења законодавчевог у чл. 38. и оног у чл. 39. зак. о пороти. Оваквим тумачењем О. С. К. С. просто негира пропис чл. 38. зак. о пороти и ми не видимо у којим би случајевима њему било примене под предпоставком да Првостепени суд на сваку одлуку одељења Касационог Суда изречене у смислу чл. 38. зак. о пороти даје своје против-разлоге.

У ствари значило би, да је свака одлука поротног суда поништена од стране одељења К. С. не по чл. 38. већ по чл. 39. Другим речима значи, да је одељење К. С. у свима случајевима нашло, да је повређен само материјални закон, те онда не видимо разлога зашто је законодавац у чл. 38. наредио да мора бити нов претрес.

Да резонујемо и даље видимо да ли би против-разлоге могао давати цео поротни суд?

По тач. 4. чл. 16. Зак. о Устр. Касационог Суда, Општа Седница решаваће предмете у којима *нижи суд* не би усвојио примедбе одељења К. С. Исто ово речено је и у § 279. крив. суд. пост.

Под предпоставком да чл. 43. није укинуо ове законске одредбе, ситуација би била оваква:

Кад одељење К. С. примедбама уништи само одлуку државног суда по чл. 39. онда је *државни суд* *тај нижи суд* у смислу горњих прописа и он може давати против-разлоге.

Кад одељења К. С. примедбама уништи цео закључак по чл. 38. зак. о пороти онда је *поротни суд* *тај нижи суд* из чл. 16. Закона о Устројству Касационог Суда. Он као специјалан суд ад хок не може давати против-разлоге, а и кад би могао они не могу бити дискутовани са државним судом, који решава по теорији законских доказа.

У осталом ни по закону о пороти поротни суд није овлашћен да даје против-разлоге, јер над њим не постоји никаква инстанција која би поротски решавала. Поротни суд као такав после доношења своје одлуке не постоји, па следствено и никакву функцију не може вршити, док се поново не би састао.

Као последњи разлог нека послужи и ово. Чију и какву одлуку има да расматра О. С. К. С. Ако је то одлука поротног суда, она не постоји, јер је дефинитивно уништена од стране одељења К. С.

Ко против-разлозима понова оживљује и утврђује кривично дело и кривицу т. ј. поротну пресуду? Види се да то чине од пет поротних судија само оне три државне судије без поротника и то на начин и по теорији слободног уверења, како то може да чини једино цео поротни суд. Међутим у доношењу против-разлога и код грађанских и код кривичних одлука, учествују само оне судије нижег суда, које су учествовале и у доношењу прве одлуке.

Да резимирамо:

Ми налазимо да у свима овим случајевима, где поротну пресуду поништи оделење Каса-

ционог Суда у смислу чл. 33. зак. о пороти нема и не може бити места давању против-разлога од стране државних судија, јер би то било противно и закону и логици. У таквом случају Општа Седница Касационог Суда имала би се огласити за ненадлежну.

Значи: последња инстанција за расматрање поротних одлука у њиховој целини јесте оделење Касационог Суда. Општа Седница може улазити у расматрање само оних одлука оделења Касационог Суда донетих на основу чл. 39. зак. о пороти а које се одлуке тичу само закључка државног суда, који се односи само на примену материјалног закона.

Финансиски закон за 1929./1930. годину

Д-р Видан О. Благојевић

адвокат

Службене Новине бр. 75. — XXX од 30. марта 1929. год. објавиле су финансиски закон за 1929./1930. год. По чл. 77. овај закон ступа на снагу кад га Краљ потпише и кад се обнародује у *Службеним Новинама*. Кредити одобрени овим законом важиће од 1. априла 1929. год. до 1. априла 1930. год.

Овоме финансиском закону претходио је предлог финансиског закона за 1929./1930. год. који је 19. новембра 1928. год. ондашњи Министар Финансија г. Д-р Нико Субошић, у смислу чл. 75. и 113. Устава и чл. 13. закона о државном рачуноводству, поднео био Народној Скупштини на оцену и одобрење. Законски предлог ограничио је се био на набрајања претежно финансијских одредаба, поштујући у главном закон о државном рачуноводству (чл. 44.—46.). Он је садржавао 148 чланова, односно са корекцијом (чл. 35. и чл. 38.) свега 163 члана. На тај је начин показана тенденција да се одредбе из финансијских закона сведу на што мањи број. Бојазан је била само, да финансиски закон, који буде био створен из овог законског предлога, не садржи много већи или приближно исти број одредаба. Статистика нам је у погледу ове бојазни, давала за право. Тако, 1) предлог финансиског закона за 1926./1927. год. садржи 344 члана а закон за исту годину свега 295 чланова; 2) предлог финансиског закона за 1927./1928. год. садржи 191 члан, а закон за исту годину садржи 346 чланова; 3) предлог финансиског закона за 1928./1929. год. садржи 70 чланова (са корекцијом 287 чланова), а закон за исту годину садржи 386 чланова. И да је финансиски закон за 1929./1930. год. донесен парламентарним путем, можда би у место

свега 77 одредаба, колико их садржи финансиски закон за 1929./1930. год. био много већи број. Јер, наш Парламенат на жалост, није се могао ограничити на изгласавање финансијских одредаба само у финансијским законима, већ је се послужио овим законом да на згодан и без дискусије начин, спроведе оно што у редовном законодавном поступку, без великих тешкоћа, неби спровео.

Законском предлогу су претходила *ујустива* за састав буџета државних расхода и прихода са предлогом финансиског закона за 1929./1930. год. Она носе Д. Р. Бр. 58.400 од 4. маја 1928. год. а објављена су у *Службеним Новинама* Бр. 106. — XXIV. од 11. маја 1928. год. *Ујустива* јесу веома добро образложена и представљају тачну теориску и законску намену и дефиницију финансиског закона. Њих је се Министар Финансија углавном придржавао кад је радио предлог финансиског закона. Одступања се налазе у чл. 35., 38., 55., 73., 83., 84., 109. и 124.—148.

У погледу цифарском, предлог законски је у бруто износима изгледао овако (чл. 1.):

а) Буџет општих државних расхода и прихода:

<i>Редовни расходи и приходи:</i>	
Редовни расходи	Дин. 7,013,828.069.—
Редовни приходи (са вишковима прихода буџета државних предузећа)	Дин. 7.455.888.071.—
Вишак редовних прихода	Дин. 442,060.002.—
<i>Ванредни расходи и приходи:</i>	
Ванредни расходи	Дин. 816,011.717.—
Ванредни приходи	Дин. 374,000.000.—
Мањак ванредних прихода	Дин. 442,011.717.—

Општа рекапитулација:

Редовни и ванредни расходи укупно	Дин. 7.829,839.786.—
Редовни и ванредни приходи укупно	Дин. 7.829,888.071.—
Вишак прихода над расходима	Дин. 48.285.—

б) Буџет расхода и прихода државних предузећа:

Редовни и ванредни расходи укупно	Дин. 4.328,832.996.—
Редовни и ванредни приходи укупно	Дин. 6.631,478.385.—
Вишак прихода над расходима који је показан у општим државним приходима.	Дин. 2.302,645.389.—

Како је услед акта од 6. јануара 1929. год. престала надлежност Народне Скупштине по законодавним пословима, то је нови Министар Финансија г. *Др. Сјанко Шверљуга*, уз сарадњу стручног особља Министарства Финансија, узео цео законски предлог буџета и финансиског закона за 1929./1930. год. у понован претрес и по Највишој санкцији, објавио финансиски закон за 1929./1930. год. на дан 30. марта 1929. год. у *Службеним Новинама*.

Интересовање за овај финансијски закон било је велико, нарочито ако се не заборава, да је Министар Финансија, пре објављивања финансиског закона упутио следећи распис г. г. Министрима.

„Господине Министре,

Част ми је известити Вас, да ће Финансијски Закон за 1929./1930. годину, сходно члану 44. Закона о Државном Рачуноводству, садржавати само одредбе, које се тичу искључиво извршења буџета. Поред тога унеће се и нарочита клаузула, којом ће се ставити ван снаге сви прописи досадашњег Финансијског Закона који данас још важе.

Достављајући вам ово, част ми је замолити вас, да изволите наредити да се из свих Финансијских Закона од ослобођења до данас издвоје одредбе, које се односе на ваш ресор, а за које ви налазите да треба да важе и после 1. априла 1929. године, да се не би догодило да услед престанка важности појединих законских прописа дође до тешкоћа у државној администрацији.

По моме мишљењу овако издвојеним одредбама може се продужити важност на два начина: било путем уношења истих у виду измена и допуна у већ постојеће законе, било доношењем једног специјалног закона у који бисте текстуално унели све оне одредбе, чије би важење требало да траје и после 1. априла 1929. године.

Молим вас, господине министре, да сматрате овај предмет као ванредно хитан с обзиром на околност да ће ступањем на снагу новог Финансијског Закона све ове

одредбе престати да важе.“ (Види *Време* од 21. марта 1929. год. Бр. 2602.).

Према овако јасно израженом мишљењу Министра Финансија на ово важно питање, није се сумњало у то да ће нови финансиски закон бити ослобођен свих нефинансиских одредаба, које су од једног закона неминовног пратиоца буџетског закона, направили прави законски баук, огромна законска кола, законски омнибус.

Нови финансиски закон појавио је се заиста у нешто измењеном облику. У место више стотина одредаба, он броји стварно само 77 чланова. Он садржи у своме огромном броју све саме финансиске одредбе. У колико има одступања од овог правила, то је учињено из разлога да се на најподеснији начин по Државу ликвидира стање створено ранијим нефинансиским одредбама у финансиским законима. Нарочито ово важи за одредбе чл. 60.—74. Поред тога, ако би се којој одредби у овом закону оспорио чисто финансиски карактер, њима се не може оспорити да свака постоји због финансиског ефекта. С тога их је финансиски законодавац ставио у финансиски закон.

Не можемо а да нарочито не подвучемо одредбу чл. 76. Она гласи: „*Одредбе досадашњих Финансиских Закона као и закона о буџетским дванајестинама, које се не односе на извршење буџета а биле су на снази до 31. марта 1929. год. а овим законом нису измењене, престају важити 1. јуна 1929. године. — Изузетно од тога важиће и даље све одредбе досадашњих Финансиских Закона и закона о буџетским дванајестинама, којима су постојећи закони били измењени, укинути или доунавани као и све уредбе, правилници и други прописи који су већ донети на основу овлашћења предвиђених у поменутиим законима*“.

Овим законским прописом поступљено је у неколико по раније наведеном упусту — распису Министра Финансија осталим Министрима. Пошто је начелно проглашен престанак важења одредба из финансиских закона „које се не односе на извршење буџета“ за 1. јуни 1929. год. изузета је примена овог начелног прописа на одредбе „којима су постојећи закони били измењени, укинути или доунавани као и све уредбе, правилници и други прописи који су већ донети на основу овлашћења предвиђених“ у финансиским законима и законима о буџетским дванајестинама. Пошто финансиски законодавац није изузео из начелног престанка важења и она нефинансиска овлашћења којима су поједини закони или законски прописи *проширени* са једног дела државне територије на други део исте територије или на целу Државу, то значи да овако проширени

www.закони или законски прописи *пресџају* важити на дан 1. јуна 1929. год.

Међутим, и из расписа Министра Финансија и из финансијског закона за 1929./1930. г. види се јасно, да је тенденција финансијског законодавца, да хаос створен финансијским зборницима са преко две хиљаде одредаба у државној администрацији и законодавству у опште, ликвидира без великих потраја по Државу. Прва етапа је пређена. Остара још завршна етапа да се пређе. А њу ће финансијски законодавац прећи онда кад укине све оне одредбе из финансијских закона које немају никакве везе са државним финансирањем и буџетирањем, с тим да по потреби продужи њихово важење редовним законодавним путем.

Истичући и подвлачећи ову тенденцију финансијског законодавца, ми не можемо а да је најискреније не поздравимо, видевши најзад, да ће се оно, зашто смо се кроз многобројне чланке и расправе борили, остварити, на име, да ће финансијски закон заузети само оно место међу државним законима, које му по законској и теориској намени припада. Само тако ће се државна администрација и законодавство у опште ослободити једног баласта од преко две хиљаде одредаба у којима се често ни најбољи правници нису могли снаћи. Уклањање овога јесте очигледна добит за све и свакога.

Цифарски, финансијски закон за 1929./1930, овако изгледа (чл. 1.):

а) Буџет општих државних расхода и прихода:

Редовни расходи и приходи:

Редовни расходи . . . . . Дин. 7.119,229.018.—
Редовни приходи (са вишковима прихода буџета државних предузећа) . . . . . Дин. 7.683,287.510.—

Вишак редовних прихода . . . . . Дин. 564,058.492.—

Ванредни расходи и приходи:

Ванредни расходи . . . . . Дин. 826,418.492.—
Ванредни приходи . . . . . Дин. 262,360.000.—

Мањак ванредних прихода . . . . . Дин. 564,058.492.—

Општа рекапитулација:

Редовни и ванредни расходи укупно . . . . . Дин. 7.945,647.510.—

Редовни и ванредни приходи укупно . . . . . Дин. 7.945,647.510.—

б) Буџет расхода и прихода државних предузећа:

Редовни и ванредни расходи укупно . . . . . Дин. 4.518,827.402.—

Редовни и ванредни приходи укупно . . . . . Дин. 6.698,203.596.—

Вишак прихода над расходима . . . . . Дин. 2.179,376.194.— који је показан у општим државним приходима.

Упоредне ове цифре у *бруто износама* са цифрама из предлога финансијског закона за 1929./1930. год. изгледају овако:

По предлогу финансијског закона за 1929. и 1930. год. буџет државних расхода и прихода по обе партије износио је и то:

Расходи . . . . . Дин. 12.158,672.782.—
Приходи . . . . . Дин. 12.158,721.067.—

Вишак прихода над расходима . . . . . Дин. 48.285.—

По финансијском закону за 1929./1930. год. буџет државних расхода и прихода по обе позиције износио је и то:

Расходи . . . . . Дин. 12,464,474.912.—
Приходи . . . . . Дин. 12,464,474.912.—

У бруто цифрама, државни расходи предвиђени у финансијском закону за 1929./1930. г. у односу на расходе предвиђене у предлогу финансијског закона за 1929./1930. год. повећани су за 305,802.130 дин. док су приходи у истом закону повећани за 305,753.845 дин. у односу на приходе предвиђене у предлогу финансијског закона.

Карактеристично је подвући да док је предлог финансијског закона предвиђао вишак прихода од расхода у 48.285.— дин. дотле су расходи и приходи по финансијском закону потпуно уравнотежени.

Повећање државних расхода и прихода по финансијском закону у односу на државне расходе и приходе по предлогу финансијског закона манифестује се у следећим позицијама у бруто износама:

а) Буџет општих државних расхода и прихода:

Редовни расходи и приходи:

Законски предлог	Финансијски закон	Разлика вишак — мањак у закону!
Редовни расходи		
Дин. 7.013,828.069.—	7.119,229.018.—	+ 105,390.949.—
Редовни приходи		
Дин. 7.455,888.071.—	7.683,287.510.—	+ 227,399.439.—

Ванредни расходи и приходи:

Ванредни расходи		
Дин. 816,011.717.—	826,418.492.—	+ 10,406.775.—
Ванредни приходи		
Дин. 374,000.000.—	262,360.000.—	— 111,640.000.—

Општа рекапитулација

Ванредни расходи и приходи укупно:

Ванредни расходи		
Дин. 7.829,839.786.—	7.945,647.510.—	+ 115,807.724.—
Ванредни приходи		
Дин. 7.829,888.071.—	7.945,647.510.—	+ 115,759.439.—

б) Буџет расхода и прихода државних предузећа:

Редовни и ванредни расходи укупно		
Дин. 4.328,832.996.—	4.518,827.402.—	+ 189,984.406.—
Редовни и ванредни приходи укупно		
Дин. 6.631,478.385.—	6.698,203.596.—	+ 66,725.211.—

Ми ове цифре износимо илустрације ради и у бруто износу без икакве дискусије о реалности њиховој и могућности остварења буџетских предвиђања.

Казнене одредбе из стечајног закона за Краљевину С. Х. С.

Николај Пахоруков
секретар Министарства Правде

Комисија која је радила у Министарству Правде на изради стечајног закона за Краљевину С. Х. С. израдила је у предлогу стечајног закона читав низ казnenих одредаба, које би имале за циљ спречавање и кажњавање несавесних радњи и кривичних дела стечајног дужника, поверилаца и стечајног управитеља... Те одредбе комисија је хтела првобитно донети у самоме стечајном закону; али пошто је Законодавни Одбор бив. Народне Скупштине у време дефинитивне израде стечајног закона претресао кривични законик за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, комисија је решила да би било подесније поменуте казнене одредбе унети у кривични законик, тим пре, што су се у предлогу, кривичног законика налазиле неке одредбе које су исту материју третирале.

Њен предлог је био усвојен и поменуте одредбе унете су у кривични законик за Краљевину С. Х. С. у глави XXVII под рубриком „превара и банкротство.“

Како су ове одредбе веома интересантне за привредни свет и правништво, то их ми и износимо овде.

То су §§ 344.—356. кривичног законика. Они гласе:

§ 344.

Дужник који у намери да своје дугове не плати привидно или стварно погорша своје имовно стање, па се над његовом имовином услед тога отвори стечај, казниће се због лажног банкротства робијом до десет година. Ово погоршање имовног стања врши се тиме:

1. што је дужник цело своје имање или неки део овога прикрио, привидно продао, бесплатно уступио, у бесцење продао или уништио;
2. што је лажне уговоре о дугу закључио или неистините тражбине других признао;
3. што је прописане књиге или оне које су по природи посла потребне прикрио, уништио, преиначио или тако водио да се из њих преглед његовог правога имовног стања не може сазнати;
4. што је своју трговину и фирму без знања својих неизмирених поверилаца на другог пренео.

§ 345.

Због нехатног (простог) банкротства казниће се строгим затвором и губитком частних права стечајни дужник:

1. који је својим раскошним животом или прекомерним кућним трошковима постао неспособан за плаћање, као и ако је своју неспособност за плаћање проузроковао тиме, што је своју имовину или делове имовине у бесцење отуђивао, а тако исто ако је лажно или несразмерно на вересију робу давао или узимао;

2. који је своју трговину занемарио и прописане књиге или по природи посла потребне неуредно водио;

3. који је пропустио на време правити годишњи биланс своје трговине;

4. који знајући за своју неспособност плаћања, прави нови дуг, исплати који постојећи дуг, даде залогу или на време не предложи суду да му се отвори стечај, и тиме оштети своје повериоце или некоје од поверилаца;

5. који се упустио у берзанске или друге спекулације које не стоје у сразмери са његовим имовинским стањем.

§ 346.

Ко, пошто је постао неспособан за плаћање, намерно стави којега повериоца у повољнији положај у циљу да тиме оштети остале своје повериоце, казниће се строгим затвором најмање шест месеци и губитком частних права.

Но неће се казнити поверилац који је примио обезбеђење или намирење тражбине, која му стварно припада.

§ 347.

Стечајни дужник који је обећао или дао какву корист коме члану поверилачког одбора да гласа у његову корист или да од гласања изостане, казниће се строгим затвором до две године.

За покушај ће се казнити.

§ 348.

Стечајни дужник који, да би дошао до принудног поравњања, обмањује стечајни суд о своме имовном стању, нарочито лажним извештајем из књига или лажним билансом, казниће се строгим затвором до годину дана.

Истом ће се казном казнити и ко предузме такву радњу код суда у корист стечајног дужника.

§ 349.

Прописи §§ 345. бр. 1. и 4. и 346. у погледу неспособности за плаћање важе и за

презадужености у колико је презадуженост претпоставка за отварање стечаја.

§ 350.

Суд може казнити стечајног дужника трговца још и забраном самосталног вођења трговине, а у случају § 346. забраном да буде члан управног или надзорног одбора, директор, прокуриста или ликвидатор каквог акционарског друштва.

§ 351.

Ако се пре изречене пресуде за кривична дела предвиђена у §§ 344.—350. изјасне повериоци да су у својим потраживањима подмирили, било од дужника или кога другог у његову корист, делимице или потпуно, суд ће ово подмирење узети у обзир при одмеравању казне: и у случају изречене робије ову у трајању смањити ако је подмирење делимично или је заменити строгим затвором ако је подмирење потпуно, а у случају изреченог строгог затвора или затвора, казну ублажити по слободној оцени ако је подмирење делимично или ослободити од сваке казне ако је подмирење потпуно.

§ 352.

Од сваке казне суд ће ослободити дужника у случају §-а 345., бр. 5 ако га је поверилац подстрекао на берзанске или друге спекулације да би осигурао исплату свога потраживања.

§ 353.

Сви прописи о стечајном дужнику примењују се и на онога дужника, над чијом имовином није отворен стечај због тога што није било имовине из које би се платили трошкови масе.

§ 354.

Ко споразумно с дужником изван саставни део дужникове имовине прикрије, склони, отуђи или оштети, или ко измишљене тражбине из дужникове имовине остварује да би тиме на штету поверилаца или некојих од њих било за себе, било за дужника, било за које треће лице противправно прибавио какву имовинску корист, казниће се робијом до десет година.

Ко ово учини без споразума са дужником, казниће се робијом до пет година.

§ 355.

Строгим затвором и губитком частних права казниће се:

1. ко остварује коју лажну тражбину или коју тражбину у лажном исплатном реду, да би тиме постигао утицај на стечај који му стварно не припада;

2. поверилац, који, да би гласао у извесном смислу или да не би гласао, за себе или за које треће лице прими какву имовинску корист или обећање такве користи, као и онај који намерно којем повериоцу у истом циљу даде или обећа какву имовинску корист;

3. поверилац који, да би гласао за принудно поравнање, прими за себе или за које треће лице какву имовинску корист или обећање такве користи на што остали повериоци нису пристали, као и ко намерно у означеном циљу даде или обећа којем повериоцу посебну имовинску корист.

Исто тако казниће се стечајни управитељ (бранилац или старалац) и члан поверилачког одбора који прими за себе или за које треће лице, на штету повериоца, какву имовинску корист или обећање такве користи која им не припада.

§ 356.

Ако је у случајевима §§ 344.—348. стечајни дужник, а у случајевима § 355. поверилац или дужник друштво, задруга или удружење, ти ће се прописи примењивати и на њихове органе или пуномоћнике (нарочито на чланове надзорног и управног одбора и директора, прокуристе и ликвидаторе акционарских друштва, као и на одговорне задругаре јавног и командитног друштва или друштва с ограниченом одговорношћу и друштва за почесна (појединачна) предузећа, који су дотична дела извршили.

Исто ће се тако казнити и онај, који је самостално водио послове дужникове или повериоцеве, ако учини дотично дело.

Кад се ове одредбе кривичнога законика за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца упореде са казним одредбама § 131. закона о стедишном поступку за пређашњу Краљевину Србију од 17. марта 1861. г., и одредбама главе двадесет шесте кривичног (казненог) законика од 29. марта 1860. г., види се да је горко искуство стечено у стечајевима судском праксом нашло одјек и код законодавца и да је нови кривични законик поменуте казнене одредбе разрадио потпуније, темељније и на широј основи и да је узео у обзир потребу заштите привредних кругова од несавесних спекулација учесника у стечају.

Основи за историју удружења јавних правозаступника

Милан Ж. Живадиновић

адвокат

За време трајања првог закона о јавним правозаступницима од 1862. год. није забележен никакав покрет, нити груписање адвоката.

25. марта 1865. год. донет је нов закон о јавним правозаступницима.

Овај закон је створио велико незадовољство у редовима адвоката, а нарочито због одредбе која је говорила о стицању адвокатуре. Наиме, од кандидата се више није тражило да је свршио правни факултет односно правне науке, већ је довољно било да с успехом положи адвокатски испит.

Вероватно су адвокати своје незадовољство представили и Министру Правде, јер већ 1866. год. Министар позива адвокате да му писмено изложе своје примедбе на овај закон.

Тако је 1866. год. добивена прва групација адвоката, која је створена ad hoc, да спреми своје примедбе на закон од 1865. год. да их преда Министру и да се потом растури.

По траговима који су остали изгледа, да су у овоме скупу били само београдски адвокати.

Осећајући све недостатке закона од 1865. год., а одазивајући се позиву Мин. Правде, адвокати су за Министра израдили споменицу, која је поред осталог, садржавала и ове жеље тадањих адвоката:

1.) Да се поред прописаних услова за примање у правозаступнички ред узакони и то, да су нужне правне науке и трогодишња пракса у суду или код правозаступника;

2.) Да председници првостепених судова не суде правозаступницима за њихове дисциплинарне иступе, но да та власт остане искључиво у рукама Мин. Правде и дисциплинарног суда;

3.) Да се законом стане јаче на пут онима, који по буџацима правозаступничке послове раде; и

4.) Да се награђивање правозаступничког труда уреди достојније и праведније.

Од свих ових жеља усвојена је само једна о правним наукама и стажу и то тек 1871. год., када је допуњен закон о јавним правозаступницима од 1865. год.

После овога адвокати су се разишли и тек 24. октобра 1878. год., дакле после 12 година, поново се ствара један скуп адвоката, на коме је изабран одбор са задатком да изради нацрт закона о правозаступницима, који би се нацрт по усвојењу на збору свих адвоката, предложио Министру Правде. —

У овоме одбору били су београдски адвокати: Алекса Новаковић, Марко Стојановић, Милан Ст. Марковић и Михаило Мршић.

Одбор је у главном брзо свршио свој задатак, али ипак до скупа адвоката из целе земље дошло је тек 29. августа 1886. год.

Тога дана у 10¹/₂ час. пре подне у великој сали друштва „Црвеног Крста“ сазивач Милан Ст. Марковић отворио је скуп у присуству 44 адвоката из целе земље.

По свршеном поздравном говору г. Марковића, извршено је конституисање скупштине, па су за пословође једногласно изабрани Никола Капетановић и Стојан Рибарац, а за председника је извршено гласање на коме је Милан Марковић добио 21 глас, а Јован Милинковић, адв. из Шапца, кога је једна група предлагала за председника као најстаријег адвоката, добио је такође 21 глас. Пошто је Марковић дао свој глас за Милинковића то је Милинковић изабран за председника, а Марковића је збор изабрао за потпредседника.

Дневни ред овога скупа садржавао је три тачке и то:

- 1.) Пројект закона о правозаступницима;
- 2.) Удружење адвоката у Србији и оснивање друштвених органа; и
- 3.) Обезбрижење адвоката и адвокатских породица.

Услед овако обилног дневног реда скуп је продужен 29., 30. и 31. августа, када је завршен.

По првој тачци дневног реда констатовано је да је време и сувише кратко за израду једног доброг нацрта закона о адвокатима и зато је остављено да управни одбор Удружења Јавних Правозаступника, који је изабран на овоме скупу, изради пројект закона, а да се још одмах умоли Министар Правде да спроведе измену и допуну §§ 6., 7. и 66. постојећег закона о правозаступницима, који прописи говоре о сузбијању бесправних правозаступника.

По другој тачци дневног реда примљене су са извесним изменама предложена прва правила Удружења Јав. Правозаступника.

Одмах по пријему правила изабрани су акламацири за чланове управног одбора: Милан Ст. Марковић, Ђорђе Ненадовић, Никола Капетановић, Ђорђе С. Ђорђевић, Петар Татић, Петар Миленковић, Милутин Марковић, Никола Николић и Милан Мостић.

На истом скупу решено је да редовни чланови удружења плаћају 10.— дин. годишње.

Начелно је решено и питање у погледу оснивања друштвеног органа само је остављено управном одбору да изабере име под којим ће излазити друштвени орган и да одреди време када ће исти почети да излази.

Трећа тачка дневног реда: питање о обезбрижењу адвоката и пенз. фонду, остављено је за другу скупштину, до које управни одбор има да спреми план и пројект.

С овом тачком био је исцрпљен у главном дневни ред и први скуп адвоката закључен је 31. августа 1886. год. у 11¹/₂ часова пре подне.

Али пре него што би прешли на преглед рада ново-створеног удружења вредно је истаћи да су се још на првом скупу адвоката у великом појавила негодовања противу постављења пензионера за адвокате, па је чак решено да се по овој ствари упути протест Министру Правде. Ово је вредно навести и због тога, што се из доцнијег рада удружења види да удружење није хтело да прими за свога члана ни једног адвоката — пензионера и да је стално било противу њиховог постављања. — Само по изузетку, вршене су измене правила у супротном смислу, а после рата уопште о овој разлици није вођено рачуна.

Изабрани управни одбор на скупу од августа 1886. год. конституисао се одмах и изабрао из своје средине: за председника Петра Татића, за пословођу Николу Капетановића, за благајника Петра Миленковића, а за уредника друштвеног листа Милана Ст. Марковића.

Рад прве управе био је веома плодан и успешан. Тако, ова је управа већ 1. јануара 1887. год. издала први број „Бранича“, као орган удружења. Затим извршујући одлуку донету на првој скупштини, управа је одмах поднела Министру Правде молбу за измену и допуну §§ 6., 7. и 66. зак. о јав. прав., и успела да Министар прихвати жељу скупштине и да упути Народној Скупштини предлог за ову измену. Али како предлог није могао бити стављен на дневни ред, то је, на интервенцију управе, Министар 20. новембра 1886. год. издао распис Бр. 5039, којим је најстрожије забранио рад и заступање пискарачима.

У овоме периоду израђен је нов пројект закона о јавним правозаступницима који је продискутован и дефинитивно усвојен на II год. скупштини јавних правозаступника, која је одржана 20. јула 1887. год. у дворани Грађанске Касине. — Овај пројект штампан је у „Браничу“ од 1887. год. II полугође.

Управа је показала велики успех и у броју уписаних чланова. Тако већ на крају прве

године било је 73 редовних и 128 ванредних чланова. — По чл. 111. тадањих правила редовни члан удружења могао је бити само правозаступник, а ванредни сваки правник.

Најзад управа је у смислу својих правила, која предвиђају усавршавање правне науке и заступање свију интереса грађанско — правног живота у Србији, преко „Бранича“, расписала конкурс за израду ове теме: „Показати узроке са којих су недовољна садања законска наређења о личној безбедности у Србији и предложити формулисане одредбе, које треба о томе узаконити у формалном и материјалном правцу“.

По одржаној другој скупштини, стара управа је успешно продужила свој рад. Али у овој години наступиле су велике тешкоће око одржавања органа удружења. Претплатника је било мало, а и то мало полагало је претплату са великим задочњењем или никако. Колико је управа озбиљно схватила ову чињеницу види се по томе, што у своје извештају од 19. јула 1888. год. вели: „У децембру пр. и јануару ове године, задало је озбиљне бриге одбору питање о опстанку самога листа, који би наравно, имао можда пресудног утицаја на опстанак самог удружења“. Ипак тешкоће су савладане и „Бранич“ је излазио целе 1888. год.

На првој годишњој скупштини која је одржана 19. јула 1888. год. извршен је избор тројице чланова на место Татића, Ђорђевића и Мостића, који су по друштвеним правилима испали коцком и на њихова места изабрани су: Петар Татић (поново изабран), Ј. Ђ. Авакумовић и Драг. Гођевац.

На истој скупштини саопштено је, да је по расписаном конкурс одбор примио три израђена темата, од којих је нарочито одређена комисија препоручила за награду темат Алексе Радуловића, комесара полиције на београд. желез. станици, који је темат и награђен.

25. септембра 1888. год. одржан је ванредан скуп удружења, ради решавања о предлогу Јована Авакумовића: проширавање права ванредних чланова удружења, на тај начин, што би се они изједначили са редовним члановима. — Циљ овоме предлогу је био, по изјави Авакумовића, појачање удружења у моралном и материјалном погледу. — Скуп је, међутим, једногласно решио да се предлог не прими, јер је нашао да би изједначењем ванредних чланова са редовним т. ј. са адвокатима, удружење ставило у питање главни циљ свога образовања и опстанка, а то је заштита правозаступничког рада у Србији и чување његовог угледа.

Четврти главни годишњи скуп имао је бити одржан 18. јула 1889. год. у Гра-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

танској Касини. — „Бранич“ од 1889. год. није донео извештај и записник са ове скупштине, а крајем те године „Бранич“ је престао излазити.

С престанком „Бранича“ престало је и удружење.

Осам година доцније, о Видов дану 1897. г., састали су се 14 младих адвоката, ради већања о обнављању удружења. На челу ових адвоката били су Др. Д. Алкалај и Живојин Симић.

На збору који је потом одржан 18. јуна 1897. год., примљена су нова правила удружења. Ова правила одобрила је Управа града Београда 14. јуна 1897. год. под Бр. 14.900.

6. августа исте године одржана је прва скупштина под председништвом Милана Марковића.

На овој скупштини је решено: да се поново покрене орган удружења „Бранич“ и већ 1. октобра 1897. год. изашао је први број обновљеног часописа.

У управни одбор изабрана су ова лица: Милан Ст. Марковић, Пера Татић, Милан Миловановић, Никола Николић, Димитрије Тадић, Љуба Живковић и Коста Шпартаљ, адв. из Београда. Из унутрашњости: Влада Илић, Лозница; Стева Максимовић, Пожаревац; Коста Протић, Лесковац; Урош Кнежевић, Лесковац; Алекса Фотић, Шабац, и Сима Костић, Крагујевац.

Нова правила у главnome су била копија ранијих, осим чл. 5., који је допуњен да редовни чланови могу бити и правозаступници — пензионери. Исто тако новим правилима проширен је број чланова управе одбора на 15, од којих 9 из Београда и 6 из унутрашњости.

На првој седници после збора, одбор се конституисао и изабрао је за председника Милана Ст. Марковића, за потпредседника Николу П. Николића, за благајника Дим. Тадића и за пословођу Д-р Давида Алкалаја.

У току 1897. год. удружење је сазвало и одржало три јавне дискусије, сходно чл. 2. правила.

Прва јавна дискусија одржана је 9. новембра 1897. год. у дворани Грађанске Касине, са овим дневним редом: 1) о застарелости тужбе против јемца и 2) о важности изјаве меничних потписника да остају у обавези и без протеста.

Друга јавна дискусија одржана је 23. новембра 1897. год. са истим дневним редом, као наставак прве јавне дискусије.

За трећу јавну дискусију стављено је на дневни ред питање о нотификацији протеста.

21. јуна 1898. год. одржан је годишњи скуп удружења.

На овом скупу решено је да се распише стечај за ову тему:

Изложити развитак штампе у Србији, њене мане у законодавству и данашње стање законодавства. Јели потребна и корисна за нас заштита умне својине? Треба ли у нас да суди порота штампарске кривице или не?

Изложити систематски начело закона о штампи, дати нацрт најважнијих наређења тога закона, који би требао да важи у Србији с погледом на уставно, културно и национално стање народа у краљевини.

На овој скупштини примљен је нов нацрт зак. о правозаступницима и стављено у дужност управи да га спроведе.

Исто тако било је речи и о правилима о пенз. фонду, па је израда ових правила поверена управи.

Скупштина је завршена избором нових чланова, на место оних који су испали коцком.

На седници управе од децембра исте године решено је: да се умоли Министар Правде да предложи Скупштини неколико измена и допуна у закону о адвокатима, ако већ није могуће да се изнесе на решавање пројект новог закона који је припремило удружење.

Ове измене и допуне односиле су се на стаж, пискараче и пензиони фонд. — Осим тога додата је једна одредба по којој се забрањује да пензионери могу бити правозаступници.

Због кратке зимске сесије овај предлог није могао изаћи пред Скупштину и ако су чланови управе све предузели па су чак ишли у Ниш, где је заседавала Скупштина и били примљени у аудијенцију код Краља.

1899. год., скупштина је била заказана за 27. јуни, па је одложена за 29. август исте год., да би се чланови удружења могли што боље упознати са пројектом правила о адвокатском пензионерском фонду, која су правила одштампана у „Браничу“ од 1. јуна 1899. г.

Ова је скупштина значајна због врло лепих говора, који су одржани за подизање угледа адвоката и целог адвокатског реда.

Међутим због ванредног стања у томе периоду скупштина није одржана ни 29. августа 1899. год., већ тек 10. априла 1900. год.

На овој скупштини изабрани су као нови чланови управе: Јован Авакумовић, Марко Трифковић, Павле Маринковић, Бранимир Рајић, Ђока Карајановић и Др. Д. Цевачић.

Пошто је Јован Авакумовић одмах дао оставку, извршено је конституисање те је поново изабран за председника одбора Милан Марковић, за потпредседника Никола Николић, за благајника Марко Трифковић и за деловођу Др. Д. Алкалај.

Решено је, да се најенергичније ради на образовању пензионерског фонда и да се приликом рада на доношењу новог закона о адвокатима води рачуна да уђе одредба и о пензионерском фонду.

По предлогу председника Марковића решено је, да и адвокати — пензионери могу бити бирани у управни одбор.

На седници управног одбора од 10. августа 1900. год. председник Милан Ст. Марковић поднео је оставку услед тога, што му је већина чланова управе чинила замерке, што је без знања управе узео на себе улогу благајника.

Одбор је одмах уважио оставку Марковићу и за председника је изабран Никола П. Николић.

Следећа годишња скупштина одржана је 17. јуна 1901. год. у Грађанској Касини под председништвом Николе П. Николића.

На овој скупштини било је такође речи о пројекту закона о адвокатима који пројект ни у току овога периода није могао постати закон. И овом приликом стављено је управу у задатак да се постара да закон буде донет бар до идуће скупштине.

Из извештаја који је поднела управа скупштини види се да је управа тужила Министру Правде бив. председника удружења и једног од његових првих оснивача Милана Ст. Марковића због неполагања рачуна.

На предлог председника Николића, скупштина је изабрала за почасног члана удружења Др. Миленка Веснића, бив. адвоката, одуђујући му се на тај начин за велике услуге које је учинио удружењу и за његов плодан рад на уређивању „Бранича“.

У нову управу изабрани су већим делом чланови старе управе, а од нових су ушли: Љубомир Живковић, Др. Михаило Полићевић, Добра Петковић, Влада Бошковић и Стеван Грубић.

Кандидатски одбор сачињавали су: Чедо Костић, Обрад Благојевић и Душан Николић.

У „Браничу“ од 1901. год. оштампан је пројекат зак. о адвокатима израђен од стране управе удружења који је пројекат бољи и потпунији од свих дотадањих пројеката.

За 24. јуни 1902. год. заказана је годишња скупштина. Извештај поднет овој скупштини није сачуван, а исто тако ни записник, а у „Браничу“ нема такође никаквих података о овој скупштини.

У 1903. год. није одржана скупштина због ванредних прилика у земљи.

16. јуна 1904. год. одржана је по позиву одбора, шира конференција правника из Београда, на коју су били позвани сви наши

признати радници на правној књижевности, ради споразума око издања једне јубиларне свеске „Бранича“ у спомен прославе стогодишњице првог устанка.

На овој је конференција решено:

1.) Да ова јубиларна свеска „Бранича“ буде засебна књига;

2.) Да изађе до краја те године;

3.) Да књига садржи у себи низ чланака, који би обухватили по групама развитак права и правних установа у XIX веку у Србији;

4.) Да би по групама ти чланци имали да обухвате:

а) развитак правне науке (дела и часописи),

б) развитак спољних односа,

в) развитак уставности,

г) развитак законодавства о штампи,

д) општи преглед на развитак управних односа,

ђ) развитак верских односа,

е) развитак кривичног права и поступка,

ж) развитак грађан. права с поступком и развитак судова и судства,

з) развитак трговачког и меничног права са степ. поступком,

и) развитак адвокатског реда,

ј) развитак судске медицине у Србији.

За обраду ових чланака умољени су већим делом професори Велике Школе. — Још одмах напомињемо, да до издавања ове споменице није дошло.

20. јуна 1904. год. одржана је редовна годишња скупштина на којој је управа поднела извештај о своме раду од јуна 1902. г. до тога датума.

Из овога извештаја као и ранијих види се вечита борба за доношење закона о адвокатима. Вредно је текстуално копирати један пасус из овога извештаја који више представља један безнадежни крик, него ли регистрацију рада управе на овоме послу: „Пројект смо спремили, одштампав га, раздали својим друговима и посланицима, али нисмо успели да му дамо живота, јер и поред све наше воље и заузимљивости није могао бити поднешен скупштини на озаконење“.

Нова изабрана управа на челу са председником Миланом Миловановићем, не очајвајући пред оваквом ситуацијом, продужила је без одмора посао на доношењу закона. Поново су чињени кораци код Министра Правде па и код осталих чланова Владе. И када је управа констатовала да се не може ослонити на Владу да она изнесе Скупштини на решавање пројект закона о адвокатима, она је прибегла другом средству.

На својој седници од 9. новембра 1904. г., управа је одлучила да сазове конференцију.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

15. новембра 1904. год. на иницијативу управе, одржана је конференција између чланова управе и народних посланика — адвоката, на којој је одлучено: да управин пројект закона о адвокатима место Владе предложе Скупштини народни посланици, на што су присутни народни посланици дали свој пристанак.

Међутим, записник седнице управног одбора од 29. децембра 1904. год. показује нам да се ни овим начином није ништа успело, јер се из записника види, да је тога дана донета одлука да се поново умоли Министар Правде да поднесе Скупштини на озаконење израђен пројект закона о јавним правозаступницима.

У исто време је решено да се путем штампе заинтересују надлежни кругови о адвокатском питању.

19. јуна 1905. год. одржана је редовна скупштина удружења. Из извештаја који је поднела управа види се, поред осталог, да јубиларно издање „Бранича“ није могло бити штампано, јер су од 15 ангажованих сарадника свега двојица (Ст. Максимовић и Др. Миљковић) предали своје радове.

Стара управа са Миланом Миловановићем попуњена је неколицином нових чланова.

На седници управе од 19. јула 1905. год. извршено је конституисање и поново је изабран за председника Милан Миловановић, али како се он захвалио, то је по његовом предлогу изабран за председника Милан Мостић, а за потпредседника Милан Миловановић. Остали су и даље на старим дужностима: Добра С. Петковић, као уредник „Бранича“, Чета Костић, као секретар и Милан Лазаревић, као благајник.

На седници од 25. јануара 1906. год. председник Мостић реферисао је, да је закон о адвокатима изнет на решавање пред законодавни одбор и да је тамо наишао на опозицију због установе Адвокатске Коморе, коју предвиђа пројект овог закона.

На истој седници решавано је о предлогу Др. К. Кумануди-а професора Универзитета, да „Бранич“ буде заједнички лист удружења и професора правног факултета.

Из доцнијих записника види се, да споразум није постигнут.

У овоме периоду управа је на молбу председника Београдске Општине дала правно мишљење по предмету спора Беогр. Општине са Друштвом за трамвај и осветлење. — За давање овога мишљења начелно је уговорен хонорар, али се из записника не види да ли је и колико удружење примило.

18. јуна 1906. год. одржана је редовна скупштина, а на седници нове управе по-

ново је изабран за председника Милан Миловановић.

За период од 1906. до 1909. год. нема никаквих података, а тада је престао и „Бранич“ да излази.

На седници од 17. јуна 1909. год. новоизабрана управа се конституисала и за председника је једногласно изабран Никола Николић, за потпредседнике Живојин Симић, и Добра Петковић, за секретаре Ж. Ђурковић и М. Влајковић, за благајника М. Татић.

У ово време седнице су држане у ловачкој сали хотела Париза.

Из записника се види, да су се чланови управе врло често састајали и живо радили на обнови удружења и поновном успостављењу његовог часописа.

На предлог Мил. Ђ. Дује, управа је упутила молбу Министарству Правде, да у будуће све законске пројекте доставља управи удружења.

У овоме периоду управа је ступила у везу са Правничким Удружењем и сарађивала на припремању материјала за конгрес правника.

Ради што бржег доношења закона и у циљу договора о реформи адвокатског реда одржана је у сали хотела Империјала 8. новембра 1909. год. конференција управног одбора свих адвоката из Београда и судија и адвоката народних посланика.

После дуже дебате на конференцији је донета ова одлука:

„1. да се захтева од Краљ. владе да нов пројект закона о адвокатима, који је удружење поднело, изнесе пред Народну Скупштину, јер се добра организација судства, коју је Краљ. влада унела у програм свог овогодишњег рада, не може извести без истовремене реорганизације адвокатуре;

2. да се умоле сви правници, народни посланици, да захтевају од Краљевске владе, да се овај пројект изнесе пред Народну Скупштину на решење и ако у томе не успеју, да они сами, правом иницијативе, предложе Народној Скупштини, да о овоме пројекту одлучује; и

3. да се позову сви адвокати, да организовањем у Адвокатско Удружење и усталачким радом покажу више интересовања за своју ствар, и да врше стални притисак на све факторе, који су од одлучне важности по решење овог питања с уверењем: да без рада и сталне борбе не може бити успеха.

На седници управе од 20. новембра 1909. г. дискутовано је о убиству извршеном 16. септембра 1908. год. у Управи града Београда, у вези са пресудом преког суда у Колашину, којом су пет људи осуђени на смртну казну без довољне и редовне одбране. Решено је,

да се по догађају од 16. септембра 1908. год. ништа не предузима, а да се извршење смртне казне над осуђеницима у Црној Гори осуди и да се ова одлука управе преда јавности.

На седници од 5. децембра 1909. год. дефинитивно су усвојена правила Акционарског Друштва „Бранич“, те је решено да се иста одмах потврде у Министарству Народне Привреде.

У овоме периоду спремљене су и одштампане маркице које су сви адвокати били дужни да купују и лепе уз редовну државну таксу. Целокупан приход од продаје ових марака био је намењен „фонду за изнемогле адвокате.“

Управа је нарочиту пажњу обратила на оснивање пододбора удружења у унутрашњости и у току њеног рада образовано је шест пододбора и то: у Ужицу, Ваљеву, Смедереву, Шапцу, Лесковцу и Ћуприји.

У току 1909. год. било је 75 редовних чланова у удружењу.

20. јуна 1910. год. одржана је скупштина адвокатског удружења.

На овој скупштини решено је да се члански улог повиси од 16.— на 24.— дин. годишње. Даље, примљен је предлог Мил. Ђ. Дује о оснивању Годишњака српског адвокатског удружења.

На истој скупштини повела се дискусија о измени чл. 5. статута по предмету пријема у чланство удружења и пензионера — адвоката, па је већином решено да се по овоме питању уопште не дискутује.

Задржана је стара управа.

Приликом конституисања остали су стари чланови на својим местима, осим Добре Петковића који је изабран за првог подпредседника, Ђ. Карајовановић, који је изабран за другог подпредседника. За благајника је изабран Др. Давид Алкалај, а за другог секретара Јован Мандил.

У овоме периоду управа је продужила рад на закону о адвокатима а исто тако узела је учешћа приликом доношења закона о порези.

Продужена је сарадња са Правничким Друштвом.

Следећа скупштина одржана је 11. јуна 1911. год.

На овој скупштини примљен је за почасног члана удружења Др. Хинко Хинковић, адв. из Загреба, бранилац у велеиздајничком процесу.

С малим изменама остала је стара управа, на челу са Николом Николићем.

Приликом конституисања, остали су ранији часници на својим местима, само је за другог подпредседника изабран Др. Давид

Алкалај, а за другог секретара Драг. Маринковић.

На интервенцију удружења, почетком септембра 1911. год. Министар Правде упутио је пројект зак. о адв. Државном Савету на мишљење.

Ранијих година секретар је имао свога помоћника, а сада је решено, да се не узима помоћник, пошто за то нема средстава.

Поводом честог кажњавања Александра Р. Христића, адв. из Врање, од стране председника суда, управа се, пошто је испитала ствар, свесрдно заузела да га узме у заштиту.

17. јуна 1912. год. одржана је редовна годишња скупштина под председништвом Николе Николића, на којој је донета ова резолуција:

„Констатујући и овога пута, да је данашњи закон о адвокатима из године 1865. донесен у првим почетцима нашега државног живота, као застарео, недовољан да подмири и одговори потреби нашег данас развијеног правосуђа;

Констатујући, да реформу закона о адвокатима изискују више интереси друштва но самога адвокатског реда;

Констатујући, даље, да се адвокатски ред више од 20 година заузима и бори за реформу старог закона о адвокатима и доношење његово на савременој основи и према данашњим потребама нашег правног живота;

Констатујући, најзад, да су сви ти напори нашега реда остали до сада без потребне пажње код надлежних фактора, — четврта редовна годишња скупштина адвоката у Краљевини Србији, сазвана у Београду на дан 17. јуна 1912. год. овом

РЕЗОЛУЦИЈОМ

једногласно улаже протест противу овако некултурне индоленције наше државне управе и тражи: да се данашњи закон о адвокатима, час пре, измени у духу савремених потреба правосуђа и угледа правозаступничког реда у нашем друштву.

Ако би овај апел и овога пута остао без потребне пажње, нашем реду не остаје ништа друго него да се лати крајњих средстава и да, по угледу на своје колеге на западу изведе штрајк у целој земљи све дотле, док не добије гаранције, да ће се приступити реформи данашњег закона о адвокатима.

Ову резолуцију доставити Краљевској Влади, Господ. Министру Правде, Народној Скупштини и Правничком Удружењу, а послати је и београдским листовима ради публикације“.

Даље је решено да остане стара управа.

Извршеним конституисањем сви су часници задржали своја ранија места.

Услед рата, прва наредна седница управе одржана је тек 1. октобра 1913. год.

На овој седници је било речи о доношењу закона о ликвидацији мораторног стања, па је решено да управа узме учешћа у колико јој то буде било могуће приликом израде овога закона.

12. октобра 1913. год., Министар Правде послао је управи пројект овога закона на мишљење. У комисију за проучавање пројекта ушли су Добра Петковић, Др. Давид Алкалај и Стеван Вагнер. Они су свој посао завршили и управа је њихове примедбе доставила Министру Правде.

Наредна годишња скупштина одржана је 22. јуна 1914. год.

На овој скупштини било је највише речи о закону о адвокатима.

Услед наступелих догађаја, нова управа није одржала ни једну седницу.

После ослобођења извршена је обнова удружења на ванредном збору од 8. фебруара 1919. год.

Овај збор је сазвао Добра Петковић под председник управног одбора из године 1913./14. на захтев десеторице чланова.

По учињеном кратком помену умрлим друговима, извршен је избор нове управе.

Изабрани су у управни одбор: Добра Петковић, Драг. Гођевац, Иван Павићевић, Коста Протић, Миленко Поповић, Раф. Финц, Милан Димитријевић, Савко Дуканац, Рад. Новаковић и Милан Атанасијевић. — За заменике Мих. Маринковић, Исак Леви и Жика Топаловић. Из унутрашњости: Стеван Максимовић Пожаревац, Коста Тимотијевић Смедеро, Степа Карапешки Прокупље, Милутин Филиповић Крагујевац и Добривоје Мијатовић Шабац.

У надзорни одбор: Жика Тадић, Благоје Барловац, Никола Христуло, Др. Миленко Стојић и Војислав Милошевић.

На првој седници извршено је конституисање и за предника је изабран Добра Петковић, за подпредседнике Иван Павићевић и Коста Протић; за секретаре Рад. Новаковић и Савко Дуканац, а за благајника Милан Атанасијевић.

У надзорни одбор изабрани су: за председника Благоје Барловац, за подпредседника Вој. Милошевић и за деловођу Др. Миленко Стојић.

Ова управа радила је доста и са успехом. Обновила је удружење; интересовала се за адвокате — војне обвезнике и помогла да се брже демобилишу; прибавила је привремене позајмице адвокатима који су остали без средстава; предузела је кораке да се

адвокатима призна ратна штета због упропашћених канцеларија и т. д.

20. јуна исте год. одржан је редовни годишњи збор под председништвом Дobre Петковића.

На овој скупштини поново се повело питање о томе, да ли пензионери могу бити адвокати, па је са 16 гласова противу 2 решено да могу. Ово је питање покренуто услед предложене измене и допуне статута, у погледу пенз. фонда, које су измене и допуне примљене.

Изабрана је стара управа на челу са Добром Петковићем, осим неколицина чланова, који су замењени новима.

Приликом конституисања поново су изабрани: за председника Добра Петковић, за потпредседнике Ђока Карајовановић и Др. Васа Јовановић.

У току свога рада ова управа је послала циркуларе колегама из унутрашњости, ради поновног оснивања пододбора, у чему је имала успеха.

На предлог Др. Ф. С. Попса, управа је ступила у везу са Коморама и Адв. Друштвима из нових крајева. Продужен је рад на демобилизацији колега који су још остали на војној дужности, а исто тако су предузимани кораци да се адвокати не позивају на вежбу.

У овоме периоду одржана је једна шира конференција по предмету опорезивања адвоката.

7. и 8. јуна 1920. год. одржана је редовна скупштина удружења на којој је извршена измена чл. 5. правила. Та измена која је примљена гласи: редовни су чланови ови адвокати, које удружење прими за своје чланове. — Ова је измена мотивисана тиме, што се показала потреба да се подигне морални ниво адвокатског реда и да би се дала јача гаранција публици у поверењу према адвокатима.

Председник Добра Петковић поднео је свој реферат о разрезу пореза на адвокате и поређење пореске стопе на наш сталеж са другим професијама. — Реферат је примљен у целости с тим да нова управа ово питање даље спроведе и издејствује повољне резултате.

Било је говора о адв. закону, пензионом фонду и органу удружења.

Изабрана је стара управа на челу са Добром Петковићем.

Одмах по свршеној скупштини Добра Петковић је поднео оставку. Управни одбор није оставку уважио и приликом конституисања место председника остало је непопуњено. За првог потпредседника изабран је поново Др. Васа Јовановић, а за другог пот-

председника Др. Давид Алкалај, за благајника Др. Ф. С. Попс, а за секретара У. Јовановић.

Нова управа продужила је рад у смислу донетих одлука и датих овлашћења на годишњој скупштини.

Изабрани су делегати за Савез умних радника.

Наредна скупштина одржана је 7. августа 1921. год. — Измењена су правила у погледу повишења улога и то: за редовне чланове 100.— дин., за чланове помагаче 200.— дин., за утемељаче 1.000.— дин., за добротворе 2.000.— дин.

Приликом избора управе од нових чланова ушли су: Јован Кречаревић, Милан Драговић, Љубомир Стефановић, Богомир Богић и Стеван Синђелић.

На седници од 19. августа 1921. год. извршено је конституисање. За председника је изабран Јован Кречаревић, први потпредседник остао је Васа Јовановић а за другога је изабран Раф. Финц. Благајник је остао Др. Ф. С. Попс, а за секретара је изабран Стеван Јаношевић.

Овако састављена управа продужила је рад на доношењу закона о адвокатима, и на подизању удружења. Исто тако управа је продужила потребне кораке да се адвокатима дозволи заступање на Суду Београдске Берзе.

На дан 2. јула 1922. год. одржана је редовна скупштина удружења, под председништвом Милана Драговића.

На овој скупштини члан управе Љуб. В. Стефановић поднео је реферат о пројекту закона о адвокатима, који је усвојен и решено да га нова управа допуни примедбама које буду евентуално стигле од пододбора у року од три месеца.

У нову управу ушли су, поред старих чланова, Д. Стојадиновић, П. Тодоровић и Драг. Николић.

На констатирајућој седници за председника је изабран Милан Драговић, а за потпредседнике Др. Ф. С. Попс и Љуб. Стефановић; за секретаре Павле Тодоровић и Стеван Синђелић, а за благајника Драг. Стојадиновић.

У току овога периода управа је израдила дефинитивне примедбе на пројект зак. о адв. и поднела их Министру Правде. — 19. новембра 1922. год. одржана је конференција, на којој је основан Адвокатски Клуб. Удружење је примило од Министра Правде пројект закона о јавним бележницима и дала своје мишљење по њему. За све време живо је рађено на доношењу закона о адвокатима.

Наредна скупштина одржана је 23. септембра 1923. год.

После примљеног извештаја и краће дискусије извршен је избор. Предложена је листа са Добром Петковићем на челу, који се на молбу колега примио чланства. Од нових су ушли Обрад Благојевић и Живојин Златановић.

24. септембра 1923. год. одржана је прва седница на којој је за председника изабран Добра Петковић, за потпредседнике Обрад Благојевић и Љуб. В. Стефановић. Остало часништво остало је исто.

У овоме периоду радило се најенергичније на успостављењу „Бранича“. Продужен је рад на зак. о адв. и чињени су покушаји да се закон изгласа по скраћеном поступку, установљеном за изједначење законодавства. Предузета је борба противу пискарача.

Примљен је легат у намештају и књигама остављен удружењу од поч. Милана Мостића.

На дан 26. јуна 1924. год. одржан је пре подне помен умрлим друговима, а по подне редовна скупштина.

Скупштини је председавао председник Добра Петковић.

Усвојен је предлог управе о изменама и допунама у правилима. Тако је решено да тач. 1. чл. 2. гласи: „Издавањем свога органа „Бранича“ годишњег листа за правну науку, судску и административну праксу; издавањем правних књижевних радова; јавним предавањима и дискусијама.“

Члан 5. измењен гласи: Редовни су чланови адвокати који се објезу да ће удружењу редовно плаћати годишњи улог. Редовни чланови плаћају по 240.— дин. на име годишњег улога.

Следују одредбе о утемељачима, добротворима и дописним члановима.

Измењени су потом чл. 24. и 25. у погледу финансирања часописа и састава редакционог одбора.

Избором су ушли у управу ови нови чланови: Добривоје Бранковић, Др. Ј. К. Челебоновић, Аца Павловић, Милан Аћимовић, Т. Богатиновић и Ст. Јаношевић.

На првој наредној седници извршено је конституисање и за председника је изабран Добра Петковић, за потпредседнике Љуб. В. Стефановић и Аца Павловић, за секретаре Д. Бранковић и М. Аћимовић, за благајника Т. Богатиновић.

Нова управа успела је да после 19 година поново покрене орган удружења „Бранич“, и да још одмах у почетку, добрим уређивањем листа, обезбеди себи велики број читалаца. Захваљујући напорном раду и заузимању уредника и уређивачког одбора, „Бранич“ је убрзо стао у исти ред са најбољим стручним часописима у нашој земљи.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Поред тога и ова је управа предузимала све потребне кораке да се донесе закон о адвокатима. Што у томе није успела разлог су политичке прилике.

Учињени су први покушаји за оснивање Савеза адвоката из целе земље.

6. септембра 1925. год. одржана је редовна скупштина удружења под председништвом председника управног одбора Добре Петковића.

На скупштини је било речи о зак. о адвокатима, о трошковнику и пискарачима, па је на предлог Др. Ј. К. Челебоновића решено, да се сви предлози пропусте новој управи да она о њима донесе потребну одлуку.

Потом је извршен избор управе. Од нових чланова ушли су: Обрад Благојевић, Др. Драг. Јанковић, Милутин Поповић и Вој. Вујанац. Дотадашњи председник Добра Петковић изабран је аklamацијом за почасног председника пошто се из здравствених разлога није могао примити избора у управи.

Приликом конституисања за председника изабран је Обрад Благојевић, за потпредседнике Љуб. В. Стефановић и Др. Драг. Јанковић, за секретара Стеван Јаншевић и за благајника Милутин Поповић.

Нова управа је одмах у почетку имала да изврши један значајан задатак, а то је: дочек и пријем делегата првог Конгреса Правника који је одржан у Београду од 19. до 21. септембра 1925. год. а на коме је Конгресу Удружење активно учествовало.

Пошто се међу делегатима за Конгрес налазио велики број адвоката из целе земље, то је на иницијативу управе удружења одржана конференција са свима присутним адвокатима на којој је начелно решено питање о оснивању Националног Савеза. Изабран је Акциони Одбор са задатком да одлуке конференције за оснивање Савеза пропагира и приведе у дело.

У овоме периоду управа је ступила у ближњу сарадњу са коморама и удружењима из целе земље у циљу заједничког рада на доношењу закона о адвокатима. Прва заједничка конференција делегата одржана је у Београду 10. октобра 1925. год. — После конференције сви учесници посетили су корпоративно Председника Владе и молили га за што брже доношење закона о адвокатима.

Управа је за све време интензивно радила на овоме послу, а поред тога бавила се сузбијањем пискарача, и акцијом за правилно одређивање браниоца и стараоца степ. маса.

Наредна редовна скупштина одржана је 26. децембра 1926. год. под председништвом председника управе одбора Благојевића.

На овој скупштини примљене су извесне измене и допуне правила од којих је најважнија допуна чл. 1. коме је додата нова тачка: Удружењу је задатак да ступа у везу или заједницу са друштвима и установама у земљи и иностранству са истим или сличним циљевима.

Решено је, да се нова управа ангажује да узме у заштиту колегинице са положеним адвокатским испитом, јер им се чине тешкоће приликом тражења декрета.

Исто тако стављено је у дужност новој управи да се постара да се адвокатима одобри заступање пред Судом Београдске Берзе.

Извршен је потом избор управе. Као нови чланови управе ушли су: Д-р Иван Рибар, Живојин Шушић и Милан Живадиновић.

На првој наредној седници извршено је конституисање. Остало је старо председништво на челу са Обрадом Благојевићем, Љуб. Стефановићем и Д-р Драг. Јанковићем, а за секретаре су изабрани Вој. Вујанац и Милан Живадиновић.

Управа је продужила рад, обраћајући нарочиту пажњу на доношење новог закона о адвокатима. У овоме периоду закон је био прошао секцију и упућен пред Законодавни Одбор али у томе је распуштена Скупштина, чиме је спречено дефинитивно усвојење закона.

Поднето је неколико кривичних тужби противу пискарача.

Одржано је неколико састанака са другим адвокатским организацијама у земљи и донета су привремена правила о оснивању Националног Савеза.

На молбу управе, Министарство Правде је у току ове године слало удружењу све законске пројекте на мишљење. Управа је увек благовремено слала своје примедбе и на тај начин достојно испуњавала задатак који јој стављен чл. 1. правила.

Најзад у овоме периоду наше удружење је примљено у Интернационални Савез адвоката у Паризу, као привремени члан.

У 1927. год. остала је иста управа удружења, којој је једногласно годишња скупштина изгласала поверење.

11. маја 1928. год. одржана је наредна редовна скупштина удружења.

По извештају управног одбора задоцњење у сазиву скупштине потекло је отуда, што је управа желела да изађе пред своје чланове са изгласаним законом о адвокатима, јер је постојало много изгледа да ће се у томе успети.

Скупштини је председавао, први потпредседник Љуб. В. Стефановић, пошто је председник Благојевић због слабости био спречен.

Пошто је примљен извештај и одато признање управи на раду, извршена је допуна правила у чл. 11. и на крају тога члана додато је: „За Управни Одбор, збор бира сваке године још и три заменика“.

Потом је једногласно изабрана стара управа, а као нови три члана ушли су: Павле Тодоровић, Д-р Арсен Чубински и Д-р Јанко Олорп.

Приликом конституирања остало је старо председништво, на челу са Обрадом Благојевићем. — Вој. Вујанац престао је бити секретар, а за секретаре су изабрани Милан Живадиновић и Д-р Арсен Чубински.

Одмах је интензивно продужен рад на доношењу закона о адвокатима. Управа је сада радила у два правца: наставила је рад код Секције и Законодавног Одбора Народне Скупштине, и у исто време продужила је акцију код Министра Правде да се у финансијски закон за 1928. и 1929. год. унесе једна одредба по којој ће се један од владајућих закона о адвокатима из нових крајева проширити на целу Краљевину. Спремљена је и једна представка за Министра Правде и Владу у којој је, поред осталог, наглашено да су и лекари и инжињери добили своје коморе путем финансијског закона. Међутим Влада то није усвојила и тако је и ова прилика изгубљена. Ово је натерало управу да се целом снагом врати на стари посао, да тражи што чешће састанке са народним посланицима и утицајним личностима, и да беспрекидно прате рад Народне Скупштине. Најзад, после дугих напора рад управин крунисан је успехом. — 17. октобра 1928. год. Скупштина је после толиког очекивања дефинитивно изгласала закон о адвокатима.

Овим законом у главном испуњене су све жеље адвокатског реда, и у исто време задовољена је једна велика социјална потреба за модерним уређењем адвокатуре.

Што се тиче даљег рада управе он се може обележити у ово неколико тачака: Управа је предузела најживљу акцију за упис чланова и оснивање пододбора, али без великог успеха. Апатија која је владала код већине чланова пред оснивањем удружења продужена је и после четрдесет година.

Одржано је неколико састанака са делегатима осталих комора и удружења, па је донета резолуција по питању оснивања Савеза. Политичке прилике омеле су дефинитивно стварање овога Савеза.

Управа је активно учествовала на изједначењу законодавства.

Удружење је примљено дефинитивно у Интернационални Савез. На скупштини, која је одржана 21. маја 1928. год. у Паризу, иза-

бран је Љуб. В. Стефановић, први потпредседник управног одбора, за члана управе Савеза, као делегат нашег удружења. — За овако брз пријем нашег удружења у чланство Савеза има се највише захвалити неуморном раду првог потпредседника Љубомира Стефановића. Исто тако удружење је успешно заступао на интернационалним конгресима адвоката, члан управе Бора Р. Поповић.

Управа је имала своје делегате и на Конгресу у Ремсу, који је одржан 17. маја 1928. г. и на Конгресу у Прагу, који је одржан 27. септембра 1928. год.

Најзад, водила је борбу и противу пискарача у колико је то могла по старом закону адвоката.

10. фебруара 1929. год. одржана је редовна скупштина удружења под председништвом г. Обрада Благојевића.

После прочитаног извештаја повела се дискусија о тужбама противу адвоката, које је удружење примило, па је решено да се по образовању Коморе све тужбе уступе Дисциплинском Већу, пошто Комора није овлашћена да по њима доноси одлуке.

Пошто је примљен извештај, извршен је избор управе. Остали су већим делом стари чланови а од нових су изабрани: Чета Костић, Драгиша Васић, Здравко Тодоровић, Вељко Петровић и Др. Радоје Вукчевић (у надзорни одбор).

Пошто су се пронели гласови да ће закон о адвокатима бити измењен у својим битним прописима, то је нова управа имала главни задатак да одржи закон о адвокатима онакав какав је санкционисан 28. новембра 1928. г. Ради тога су прво чланови управе посетили Министра Правде, а потом је одржана и конференција Акционог Одбора адвоката из целе земље са које су конференције сви делегати корпоративно посетили Министра Правде. Рад је продужен даље и успело се. — 17. марта 1929. год. потписан је нов закон о адвокатима, који је, изузев одредбе о заклетви и јавним бележницима, био потпуно истоветан у свима својим прописима са законом од 28. новембра 1928. год.

Управа је наставила рад и у другим правцима све до избора и конституисања Адвокатске Коморе а потом је прекинула своје деловање, остављајући Комори да она, поред осталих дужности, продужи посао удружења са већим правом и пуним ауторитетом, загарантованим новим законом.

Из кратког прегледа који је овде изнет о животу и раду Удружења Јавних Правозаступника несумњиво се утврђује, да је постојање удружења било потребно и да је давало добре резултате, али исто тако се

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

види, да је оно вечито таворило услед неинтересовања колега, дакле оних, који су први били позвани да га потпомогну и својом помоћи одрже. Било је момената када је удружење услед слабог одзива било у опасности да се угаси, а у два периода, независно од спољних догађаја, до тога је и дошло.

Главни циљ због кога је удружење сновано био је доношење једног модерног закона о адвокатима. Сада се у томе успело и управа удружења, под којом је овај задатак извршен, нашла је, да после овога нема више разлога за постојање удружења и да га треба ликвидирати.

За ликвидацију удружења, управа је сазвала ванредну скупштину за 3. новембар 1929. год., али је иста морала бити одложена, јер није дошао довољан број чланова.

По овоме, Управа Удружења Јавних Правозаступника одлучила је: да се целокупна имовина удружења има предати Београдској Адвокатској Комори, — о којој ће одлучи решавати заказана ванредна скупштина удружења.

*

У овоме периоду управа је примила од Г-ђе поч. Блаже Ристића као поклон целокупну његову библиотеку.

*

Када ванредна скупштина удружења донесе своју одлуку о ликвидацији удружења, управа ће поред намештаја и библиотеке, предати Адвокатској Комори и своју поратну архиву са записницима у пет књига за ове периоде: I књига: од 15. априла 1900. год. до 15. јуна 1900. год.; од 10. августа 1900. до 29. децембра 1904., с извесним прекидима; од 30. јуна 1905. до 23. децембра 1906., с извесним

прекидима; II књига: од 17. јула 1909. год. до 22. јуна 1914. год.; од 8. фебруара 1919. до 18. јуна 1920. год.; III књига: од 19. јула 1920. до 25. септембра 1925. год.; IV књига: од 8. октобра 1925. год. до 4. фебруара 1929. год.; V књига: од 7. фебруара 1929. год. до ликвидације удружења.

„Бранич“, који је од свога постанка 1887. год. орган удружења, предаће се такође у власништво Београдској Адвокатској Комори.

Садашњу управу удружења сачињавају ова лица:

Почасни председник, *Добра Пејковић*;

I. Управни Одбор:

Председник, *Обрад Благојевић*;

Потпредседници: *Љубомир Стефановић* и *Др. Иван Рибар*;

Секретари: *Милан Живадиновић* и *Др. Арсен Чубински*;

Благајник, *Милушин С. Појковић*;

Чланови Управе: *Чеда Костић*, *Др. Јаков Челебоновић*, *Драгиша Васић*, *Др. Јанко Олић*, *Војислав Вујанац* и *Стеван Јаношевић*;

Заменици: *Др. Фридрих Појс*, *Здравко Годоровић* и *Вељко Пејровић*;

Из унутрашњости: *Михајло Јевтић*, *Ваљево*; *Мих. Лучић*, *Крушевац*; *Станко Пејровић*, *Смедерево*; *Јован Лукаревић*, *Подгорица*; *Дим. Илиџановић*, *Ниш* и *Миливоје Тадић*, *Ужице*;

II. Надзорни Одбор:

Председник, *Сошир Аранђеловић*;

Потпредседник, *Пејтар Богатинчевић*;

Секретар, *Др. Радоје Вукчевић*;

Чланови: *Др. Риналдо Чулић* и *Јован Здравковић*.

Нов пројекат стечајног закона

Исак Ј. Леви

адвокат

После дугог чекања имаћемо и нов закон о стечају, чији је пројекат већ дат правним и привредним институцијама на проучавање. Нов пројекат је доста опширан, садржи 188 параграфа и сарадници су се потрудили да у њега унесу све оно што модерна наука може дати, према приликама наше земље.

Што се тиче старог закона о стечајном поступку, који је важио у Србији од 1867. год., имамо да приметимо, да је он доста штете нанео и повериоцима, који су дуго чекали па да ипак из стечајне масе не приме ништа, а од њега су слабе користи видели

и сами дужници. Што се, дакле, овај закон пре угаси, у толико ће бити боље за привредне кругове. Стари закон наш је инквизиторског, шпанског, порекла, који је доспео до нас рђавим преводом из аустро-немачког законодавства.

На нови закон доста се чекало и чека, те смо с правом тражили од меродавних да нам пруже онакав закон, који одговара модерним појмовима о стечају у вези са целокупном нашом привредом. Стечајни закон са његовим поступком треба да је у вези са свима кредитним установама. Он појачава кредит

у земљи и на страни, нарочито ако је добар погледу брзог реализовања имовине дужникове и гођења несавесног дужника. За повериоце на страни, а и за наше, добар закон о стечају и извршењима јесте јемство за кредит.

Није нам познато, да ли је у комисији за израду пројекта новог закона било и практичара (адвоката, стец. судије, преставника разних привредних институција), којима су познате све незгоде старог закона и који би исте уклонили из пројекта новог закона.

Стечај, као што нам је познато, установа је старог порекла и суштина му је равномерност у подели дужникових добара у корист поверилаца у опредељеном реду. У стечајном праву су увек владала два система: систем слабије и систем јаке судске интервенције. По првом систему суд само отвара стечај и припрема оне радње, које су потребне за расправу једне стец. масе. Повериоци као најпозванији сами више или мање делају да се што пре постигне или равнање са дужником по цени опраштања једног дела дуга, или, ако се исто не постигне, да се масена имовина што пре уновчи ради поделе. Повериоци се појављују као једна целина у заштити својих права. По овом систему масе се брже исправљају, далеко од очију судских, те је због злоупотребе настала јака судска интервенција као нека реакција, коју модерна законодавства ублажавају. Други систем, као што смо напоменули, тражи јаку судску интервенцију, која опет због великих формалности јако отежава брзо исправљање једне стец. масе. Окончање расправе се дуго отеже, трошкови се нагомилавају, тако да за повериоце ретко штогод остаје за поделу.

Какав систем преовлађује у новом пројекту? Један легитимичан поглед на пројект новог закона, па је довољно да се види, да у њему преовлађује систем јаке судске интервенције. Изгледа да је пројекат аустријско чедо, шпанског је порекла и у многоме се слаже са србијанским законом о стец. поступку. Даје изгледа да ће се још више отежавати расправе стец. маса. Да ли ће се пријемом овог пројекта остварити оне жеље и наде које су у њ' полагање?! Да ли ће повериоци у њега гледати са већим поверењем него у досадашњи закон? Да ли ће се уздрмати кредит у земљи и на страни новим законом појачати? Јер не треба заборавити, да је стец. закон у вези са законом о извршењима, закон који тангира привредне односе између разних лица. Ако се повериоци увере да у нашој земљи постоји добар стец. зак. који ће брзо исправити једну стец. масу, да они из масе могу извесну квоту добити, да ће суд по закону гонити стец.

дужника, онда ће они са већим поверењем приступити послу у кредитирању, уверени да их закон штити. У противном, ако влада рђав закон, рђав по томе што се расправе стец. маса развлаче у бесконачност, да се несавесан стец. дужник размеће и пролази без казне, онда ће се повериоци тешко решити на кредитирање.

Прегледајући на брзу руку пројекат, слободни смо чинити извесне напомене:

1.) Закон о стечају, као и сваки закон, доноси се за народ. Народ треба упознати са садржином истог. Он по њему има да се управља и све власти, почев од општ. власти, па до највећег суда треба да га правилно примењују. Зар наш народ у предатној Србији и Црној Гори може да зна и да разуме изразе у пројекту као: разлучан, веровник, излучавање, порабодавац, забележбе, отправак, чинидбе и т. д.? Логично је да пројекат, када постане закон, за Јужну Србију и србијанске крајеве треба штампати чистим источним дијалектом, а за хрватске крајеве, и Далмацију хрватским наречјем, за Босну, Херцеговину и Црну Гору јужним дијалектом са назначењем речи које се у народу употребљавају, и најзад за Словеначку словеначким језиком.

2.) У пројекту закона стоји, да по отварању стечаја, када је одлука већ пала, прва је радња судских и спом. органа, да се добра дужникова узапте, да се стављају под печат, док се не изврши попис и процена. У оваквим приликама треба бити предострожан нарочито када се стечај отвара на захтев повериоца или по званичној дужности. Било је случајева да је дужник сазнао за одлуку, па је из радње извукао све што је могао, док је власт дошла да запечатити радњу. Шта више, и сам кад је предао кључеве суду, после је другим кључевима отворио радњу, па је изнео извесну робу. — Ове мере предострожности нису најбоље изведене из § 106. пројекта, по коме зак. пропису судија, управитељ или друго лице по отварању стечаја има да изврши попис. Када је судија спречен, управитеља нема, значи да попис не може бити истога дана. Боље би било да судски извршитељ одмах под печат стави све локале и просторије у којима се дужникова добра налазе, сем стана у коме дужник са породицом обитава.

3.) Напоменули смо у почетку да систем јаке интервенције отежава брзу расправу масе. У Београду, где има више од 300 маса у покрету, тешко да ће се моћи нов закон применити без штете по обе стране. Ту судску интервенцију требало би ублажити и дати странкама више могућности, да ствари сами и брзо решавају. Поред јаке интервен-

ције пројекат закона је доста компликован. У том погледу треба истаћи случајеве побијања из II од. §. 29. Истина је да управитељ може масу уновчити у колико се она да уновчити, и распоред извршити, али *коначну расправу* једне масе још немамо. Она се може протезати још за неколико година, на штету поверилаца који једва ако су добили нешто из стец. масе. Пада јако у очи § 30. пројекта који побијање распростире и на 10 година пре отварања стечаја. Значи, да купац извесног добра није сигуран за правни посао ако му је намера дужникова била непозната. Обе алинеје § 30. пројекта сличне су и дају се различно тумачити. § 31. пројекта, говори специјално о побијању уговора купопродајног, размени и набавци, а који се правни послови могу уништити, ако је стец. дужник исте извршио у последњој години пре отварања стечаја као расипник, т. ј. намеру је била расипање; — тако исто ће сварати компликације и излишне парнице, јер је тешко утврдити у стечају: ко се има сматрати расипником и раскошним, већ једино се то да извести редовном парницом. За повериоце се појављује штета, било да је дужник имао намеру да их оштети, било да је као расипник своју имовину у бесцење продао ради свог угоднијег живота. Мишљења смо, да би у свима случајевима побијања требало рокове скратити и прецизније одредити у ком случају специјално се имају парнице повести у циљу избегавања разилачења једне масе, т. ј. у циљу њеног потпуног окончања. Требало би побијања која се односе на мање суме сасвим искључити.

4.) Одредба у § 35. пројекта нејасна је и конкретним случајевима би се дала боље разјаснити. Пошто је овде у питању извршење једне меничне обавезе, а меница је строго формална исправа, то би требало да ова одредба изостане јер ће створити велике незгоде. Рок за побијање од годину дана и сувише је велики, јер ако се тужбе подигну после годину дана а спорови трају најмање две године, онда нема ни речи о брзој и коначној расправи једне масе.

Целу главу о побијању као новитет за наше правосуђе треба прецизније разградити и завести што краћи поступак у њему.

5.) Налазим да прописи о оспореним тражбинама не одговарају брзом окончању једне масе, јер по § 122. пројекта (штампарска грешка у пројекту § 38.) повериоци, чије тражбине нису признате од свију или извесних поверилаца, морају водити спор са сваким засебно и ти спорови трају услед компликованог поступка више месеци и година, а природније би било да управитељ

маса као експонент свију поверилаца и заштитник масене имовине води те парнице у корист масе. У вези са тим се у § 124. пројекта закона вели, да оспорене тражбине, када постају исправне, пуноважне су и онда када управитељ масе није учествовао у парници. Он према горњем и не учествује у парницама, у којима се појединим повериоцима оспоравају извесне тражбине, а односе се ваљда на случај, када управитељ по својој званичној дужности према § 86. пројекта у опште не призна једну тражбину.

6.) Одредбе о праву гласања на рочишту за принудно равнање требало је прецизније разрадити, да се тачно зна до дана рочишта, ко има право гласања а ко не. § 155 пројекта не даје гаранције за то и може се десити да гласају повериоци који немају право за то, а да се ускрати то право повериоцима са правом гласа. Целисходније би било пустити на гласање све повериоце, чије су тражбине до онога дана признате и пречишћене, сем тражбина заложних и излучних поверилаца и то само повериоцима III реда. Питање о пријемницима права је такође компликовано и не одговара општим појмовима о доказу, јер по пројекту пријемник права се пушта на гласање ако он своје право вероватним учини и да је савесно дошао до њега. Квота од 20% за принудно равнање мала је и даће прилике несавесним дужницима да искористе принудно равнање. Најмања би квота требала да буде 30%.

7.) Скраћени поступак по пројекту не обухвата мање стечајне масе које не вреде више од 100.000 дин., или да вреде и више од 100.000 дин., али једва се могу намирити заложни повериоци. Имовина се има проценити по процени на дан пописа а не по коштању стец. дужнику. Код тако скраћеног поступка када је допуштена суд. интервенција, требало би дати одршеније руке стец. судији, не постављати поверилачки одбор, не узимати у обзир накнадне пријаве у масу и њу одмах коначно расправити. Скраћеним поступком приближујемо се идеалу свију поверилаца да се стец. маса што пре расправи, подела изврши и предузме кривич. поступак ради гоњења дужника.

8.) И ако изгледа на први поглед да стец. право и поступак треба да више води рачуна о имовини дужниковој, о брзом распореду, ипак не можемо занемарити и личност дужникову. За време тешких економских криза може се дозволити стец. дужнику, да не подпадне под тешку одговорност за сву учињену штету повериоцима, која је штета произашла као последица економске кризе. Таквог савесног дужника коме су књиге у реду, треба да узму у заштиту и управитељ

www.in...и повериоци, да не би одговарао кривично за штету. Па не само то, но оваквом савесном дужнику који је без своје кривице дошао у презадужено стање, треба дати пристојно издржавање за време трајања поступка, што у пројекту нема а постоји по садашњем србијанском поступку. Али у последње време, стечаји су тако учестали да их траже несавесни дужници, којима је прече да закидају туђе, но да сами остану без ичега. За такве дужнике треба унети што бржи поступак ради предаје истог крив. суду, који ће пресудом после истраге утврдити штету и његову кривичну одговорност. Овај пројекат се слабо занима личношћу дужниковом и даје нам слабе или никакве гаранције да ће се противу несавесног дужника предузети мере, које ће утврдити штету и његову кривичну одговорност.

У пројекту смо опазили само превентивне мере у § 113. које се тичу тога, ако стечајни дужник не даје обавештења управитељу, не подноси биланс, неће да утврди имовину заклетвом, и т. д. Под предпоставком да он изврши све ове радње, не може се замислити да је пројектант хтео да несавесног дужника склања сваке одговорности. Требало је унети у пројекат, да се несавесни дужник, чим се покаже да повериоци III реда не могу се по одбитку трошкова измити са 30%, да се такав стави у притвор решењем самог стец. суда, за веће стец. масе, а за мање, самог стец. судије. Ово би било као административна казна која нема везе са доцнијом његовом кривицом код редовног суђења. Тако исто ће се поступити и са дужницима који немају уредне књиге, предају суду лажан биланс и т. д.

Пројектом треба показати пут којим треба ићи па да се акта предаду државном тужиоцу на даљи рад. До сада се доста лутало, барем код нас у Србији и власти се нису могле наћи које су и када надлежне за отпочињање истраге противу дужника. Да ли се мора чекати увек коначан распоред једне масе, или се то може тражити и за време трајања једне масе, када се појављују знаци који наговештавају штету повериоцима? Мислимо да § 188. при крају про-

јекта треба разрадити детаљно у погледу административне казне и у погледу предаје кривичне тужбе ради предузимања редовног поступка противу дужника: да се тужба може предати од стране управитеља или поверилачког одбора и у току расправе, са најнужнијим материјалом ради отпочињања истраге и предаје суду. Исто тако би требало унети одредбу да се сва акта стец. масе, ако то није раније извршено, предају државном тужиоцу ради судског утврђивања материјалне истине о узроцима презадужености и причињене штете. Државни тужилац би имао у најкраћем времену донети своју одлуку о прекиду сваког рада или га тужбом предати кривичном суду. Најзад при крају има да напоменемо да поступак има и својих добрих страна и модерних ствари, као управитељ стец. масе, у коме се стичу обе функције садашњег закона. Добра је и одлична страна у § 131. пројекта, да се добра која служе као залога могу продати без великих формалности а сам извршни суд може одмах деобу извршити. Запазили смо да су групе као исплатни редови одлично разрађени, само је требало у погледу дужне порезе време пред стечајем смањити, јер је рок од три године и сувише велики, и дужна пореза може на тај начин прогутати и целу масу, тако да за повериоце III реда не остане ништа. Поступак за отварање и скидање стечаја добро је разрађен и одговара духу времена. У погледу деобе закона на стец. право и стец. пост. видимо потпуно разумевање формалног и материјалног дела закона.

За критику једног оваког законског пројекта у начелу и појединостима треба много времена и простора у листу. Не желећи да злоупотребимо гостопримство листа, завршавамо ово своје излагање, са напоменом, као што смо се оградиле у почетку, да то није критика великог обима, већ лични опажаји једног практичара, а радо би слушали и критике других правника и практичара, који су се дуго позабавили законом који сада измиче а који најбоље знају, шта истом као застарелом не достаје а шта као ново треба унети.

Од Совјета ка Земству

Еволуција Совјета

— Аполон Еропкин —

Када су бољшевици у Русији узели власт у своје руке, они су имали готов план са одређеним системом државне управе; то су т. зв. концентрациони Совјети. За то су они,

уништивши и саломивши цео стари систем управљања, са толико лакоће прешли на нови, пошто је он код њих био из раније припремљен.

Да ли се ми, који смо против бољшевизма, налазимо сада у истом положају? Да ли смо ми готови примити власт и управу у своје руке, у моменту рушења бољшевизма?

Тамо у Русији, где је сваки корак грађанина праћен најенергичнијом шпијунажом; где је царство достава, насиља и терора, ома каквим контра-револуционим плановима не може бити ни речи, ни мисли.

А овамо у емиграцији, међу царистима постоји нека чудна и наивна увереност, да ће се све само по себи удесити, доћи у ред: губернатори ће се вратити у своје губерније, а прокурори (државни тужиоци) да ће доћи на своја стара места. Заборављено је, изгледа, да је све старо уништено; нема више ни губернијских, ни судских, ни земских установа. Све је то потребно поново зидати и преграђивати од комунистичких Совјета.

Сама по себи идеја, сама форма совјетског система власти, ни из далека није тако рђава; само је она искварена комунистичким начелима, бољшевизмом. Наравно, комунизам, као и све што подсећа на „ком“: они разни ком-партије, ком-беди, ком-сомоли и други слични називи апсолутно ће морати бити избачени са самим кореном.

Али, сâм систем управе њихове, концентрациони органи државне власти могу се потпуно применити и код капиталистичког режима. Ја не видим само зашто би требало задржати назив „Совјети“, када ми имамо наше старо „Земство“, на које смо сви навикли, које ћемо прихватити, које је нама свима добро познато. Земство сеоско, општинско, губернијско и као круна Земска Государствена Дума и Земски Собор као Законодавна Собранија. Имена су ова везана за нашу историју, наша су национална имена, за које су људи у своје време ишли на робију и на ломачу — у старини.

Зар су давно прошла времена, кад су се ситне земске самоуправне јединице сматрале као забрањено воће, а већ и да не говоримо о Государственој Думи, о којој је дискутовати, па чак и говорити, било забрањено.

Прва револуција је тек родила Государствену Думу, а Дума је се тек у свом четвртом саставу дотакла и ситних земских јединица.

Друга револуција унаказила је, уништила Земство. Но ситне јединице су остале. То су сеоски и општински Совјети.

Ситна земска јединица. Комбеди се уништавају немилосрдно. Нема више ни трага од диктатуре пролетаријата. Сасвим обрнуто је у Земству, у сеоској, општинској земској скупштини где учествује само онај, који је своје дажбине платио. То је већ

стари земски закон, да право на учешће у раду самоуправних органа имају само они, који су платили земске дажбине. Одредите ма који минимум тих пореза, означите предмете, на које се они простиру: земљу, куће, индустријска и трговачка предузећа, једном речи приватну имовину, додајте порезе на приходе и на станове. Не постоји виши диктатура пролетаријата; већ само диктатура оних, који су своје обавезе држави платили, и који у ствари зидају и одржавају државна начела.

Дакле, они који су измирили своје обавезе састављају Земство. Бирају кандидате за сеоске Земске скупштине; скупштина бира свој извршни орган Земску управу, како за своје економске функције тако и за административне. Ова управа располаже и земском полицијом.

Земска скупштина решава текућа питања, саставља буџет и врши разрез порезе. То су најглавније функције и права Земске скупштине, као и избор чланова управе.

Општинска Земска скупштина из средине својих чланова бира општинску управу и одобрава општински буџет. Она такође бира и среске земске кандидате.

Концентрични кругови Земске управе сужавају се од општинског Земства ка среском, губернијском док не стигну центру — Земском Собору, као Уставотворном Собрању.

Најпознатији и најпопуларнији земски радник А. И. Кошељев у питању о ситним земским јединицама рекао је: „Ја хоћу да знам и моје место у овој земској јединици“.

А. И. Кошељев био је један од најбогатијих спахија, владао је многим хиљадама десетина земље. Горње његово питање треба разумети у том смислу да човек, који поседује 3 десетина земље и човек, који поседује 3.000 десетина земље, не могу имати једнака права учешћа у Земским самоуправама и једнако право гласа у питањима разрезивања земских пореза. Но ово је било још 1880. године. Сад је ово питање отпало. Сад уопште нема више никаквих спахија и по мом дубоком убеђењу нема изгледа на повратак истих у Европској Русији, нарочито спахија-богаташа, који би поседовали хиљаде десетина земље.

Распадање великих посела земље на ситније примећава се широм целе Европе сасвим независно од комунистичког бољшевизма. После рата аграрна реформа проведена је у многим капиталистичким земљама, наравно не по формули „пљачкај опљачкано“, већ по принципима, основаним на законским тачкама државне експропријације са накнађивањем штете поседницима земље.

Земље које су припадале А. И. Кошељеву, заузимале су простор од неколико општина, тако, да је не само сеоска, већ и општинска земска јединица била представљена у једино његовој личности, као једином лицу обложеном земским порезом у целој општини.

Сада ни у селу не може се наићи на сличну појаву, јер су велики поседи земаља парцелисани и имају типични карактер ситних сељачких газдинстава.

Нова Земства биће скроз чисто демократска. На основу тога ја и предлажем: увести систем пореза на све облике иметака и прихода, да би у Земствима могли учествовати сви друштвени редови, а не само сељаци — земљопоседници.

Вишеструки систем избора у Русији одавно је познат: губернијски земски кандидати бирају се из редова средњих кандидата; специјалног срески земски кандидати из редова малих земљопоседника и сељака, бирају се двоструким гласањем. Такође, избори за Государствену Думу обављали су се помоћу двоструког гласања, а за сељаке — троструког.

Резултат тих вишеструких избора био је добар. Код овог система стварно одабирали се бољи људи и то што даље, што више, све боље. За губернијске кандидате бирали су се бољи из редова средњих кандидата. У Государствену Думу, или у Государствени Совет, бирали су се најбоље и најпопуларније снаге губерније.

Апсолутно нема потребе мењати овај систем одабирања, који је давао најбоље резултате за чувену „четворохвостку“: опште, непосредно, равно и тајно гласање. Ова „четворохвостка“ била је у најчистијој форми спроведена код избора у Законодавно Собрание и свима је познат њен резултат.

Чак и при првој субстанцији избора у општинско Земско Собрание она се не може применити, јер ово равнање опет довешће до диктатуре пролетера, до „комбеда“, до терора од стране беспосличара над домаћинским радним елементом у земљи.

„Ко не ради, тај не једе“ — говоре бољшевици. Ми ћемо преиначити овај афоризам: „ко не плати дажбине, тај није грађанин“.

Шема новог земског самоуправног система, који је основа целог државног управног система представља се веома јасно: 1. — Општинско Земство, бирано на основи Уредбе о непосредном порезу. 2. — Среско Земство, бирано из општинског. 3. — Губернијско, бирано из среског и 4. — Государствена Дума бирана из Губернијског Земства.

Вишеструки систем избора у Государствену Думу, или другим речима вишеструки филтер, за избор народних посланика је систем

веома прост у својој суштини и већ познат народу, а има то преимућство што дефинитивно онемогућује партизанство, притисак партија и централних органа, притисак који је угушио саморадњу месног становништва и месних бирача, претворивши их у манекене, у механичку машину без личног разума и воље и на крају довео је до кризе парламентаризма, где су се партије показале најлошијим средством за везу народа са вишим органима власти.

Код нама скициране шеме за земске изборе, партизанство долази у други ред. Бирачи виде, осећају и одлично знају кога бирају; то је њихов човек из њихове средине; они га сами предлажу, они му верују; он је бољи од њих; сасвим обратно ономе човеку, који је њима наметнут партијом, послати њима из престонице, туђинца, којега они не познају и за којега дају глас слепо.

И тако ће се понављати у свакој наредној инстанцији: биће изабран бољи, најутицајнији у својој средини, а не напоменути од партије непознати туђинац, кога они први пут виде на збору, убедивши се само у томе да је код њега добро подоштрени језик. Веома слаба гаранција за добар будући избор.

Наравно и у Земским Скупштинама постојале су партије; но те партије нису имале сличности са европским политичким партијама. Обично јављало се две партије: конзервативна и либерална, као што је било у Енглеској у добро старо време. Но тамо се бранила убеђења; а савремене политичке партије боре се само за власт; и не само убеђења, већ и партиски програми, служе као оружје за захват власти и ради обарања противне партије.

Губернијске и среске Земске Скупштине у главном се бавиле послом и само у искључивом случају, при ванредном инциденту могао се распасти партиски раздор или партиска страст, најчешће при изборима.

Нека се она и распали приликом избора, али ће ипак од сваке Земске Скупштине бити изабрани или конзервативци или либерали; можда ће се још организовати и селско-земљорадничка партија. Но то ће бити људи убеђења, а не политичари, који се хватају за власт без ма каквих обзира.

Да не заборавимо још то, да су земски кандидати увек радили бесплатно, без икаквих награда, ни под којим видом они нису примали; чак шта више, они су трошили своје паре одлазећи у варош на сесије о лично свом трошку.

То су били људи идејни и од посла. Овај став је идеалан: м. е. бесплатно обављање посла по дужности земског кандидата. У сваком случају и при избору у Виши Зако-

WWW.UNILIB.СР
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

нодавни Дом плата мора бити сведена на минимум, да не би она била мамац за посланике већ само скромно подмиривала текуће потребе живота у престоници за време сесије. Само толико.

Што се тиче другог оштрог питања савременог парламентаризма, питања одговорности министара пред парламентом то и ту ми имамо примера и преседана из опита руског земства.

Наравно, земски управни органи били су одговорни пред Земским Скупштинама, које су их изабрале и чију ће вољу они пуномоћно изразити. Но из овога не следује, да би Земска Управа морала подносити оставку после свакога за њу неповољног гласања: овака излишна осетљивост није постајала код земских органа, којима је на првоме месту стајао посао, а не партија. Земска Управа могла је саслушати веома непријатне и оштре критике, па ипак је морала остати на свом месту до конца својих изборних пуномоћија, или до каквог ванредног случаја, за којим би неминовно следовали избори.

Ја мислим, да се овај скицирани систем земских установа потпуно може заменити системом Совјета, вршећи све њихове функције са више непристрашћа и са већим, због тога, успехом. Важно је, да за смену Совјета буде готов нови апарат за управљање.

Земство је апарат потпуно познат народу, на који је народ навикао и који још није стигао заборавити.

А да не заборавимо и то, да се Совјети у великом степену јављају само као декорација, иза које се скрива стварни режисер — комунистичка партија. На овом немилосрдном режисеру они се и држе. Одстрањујући ком-партију, лако је заменити Совјете Земством.

А да ли је потребан и Горњи Законодавни Дом, као што је пре била Государствена Дума и Государствени Совет? Нека то сад буде Земска Дума и Земски Совет. Ја мислим, да је такав Горњи Дом за Русију неопходан. Руска држава заузима јако велики простор; веома је разнородна по становништву и обичајима. Хитно израђени закони, лако је могуће, не би испали добро. Неопходно је, да би Горњи Дом стишавао хитњу и при избијању несугласица враћао је законски ради поновног прегледа у Доњем Дому.

За то представници Горњег Дома и Земског Совета, морају бити зрелији и по годинама и по квалификацијама и по величини пореза њихових чланова. На пример: може се одредити 40 година старости и образовања не мање од средњег, а може бити и више; налог повећан за 10 пута.

Избор чланова Земског Совета може се обављати како код Губернијских Земских Скупштина, тако и код Градских Дума губернијских градова. Уз ове се могу прикључити и избраници од Универзитета и других Виших Школа; од Академије Наука и од индустријских и трговачких удружења. Овакви састав Земског Совета имао би довољно ауторитета и за Земску Думу.

Ради решавања особито важних питања наведених у основном законодавству, могу се установити спојене седнице Земске Думе и Земског Совета — Земски Собор, — који би имао функције и права Законодавног Собранија, можда и са неким ограничавањем при решавању питања особене важности, као на пример питање о форми државног управљања.

Дакле, Земски Собор, као законодавни орган био би круна целог система Земске Управе.

Извршна власт, Министри, Министарски Савет, као и код Земских Скупштина, мора се бирати на седницама Земске Думе обичном већином гласова и вршити своје дужности до идућих избора, обично после 3 године.

Министри морају бити ван партија; извршна власт мора стајати изнад партије, као и судска.

Градске Думе среских градова уживају права среских Земских Скупштина, а губернијских градова — губернијских Земских Скупштина.

Право гласа при изборима у Градске Думе, такође, као и при изборима у Земства, имају само они, који су измирили своје дажбине, наравно непосредне.

Градске Думе шаљу своје изасланике на среске и губернијске Земске Скупштине.

Управе градова бирају се Градским Думама и овлашћене су, како за економске тако и за административне послове; уз то оне располажу и градском полицијом, која се плаћа из градских средстава.

Дакле, Градске Думе, као самоуправни органи, улазе као алке у општи ланац Земске Државне Управе: градски посланици у исто време јесу и посланици Земства и учествују како у избору чланова Земске Думе, тако и чланова Земског Совета, а према томе и Земског Сабора.

Градске Думе, као и уопште Земска надлештва још су живе у сећању народа, те због тога веома лако могу наћи и примити се или, тачније речено, обновити се у животу. За прво време могло би се послужити земским и градским уредбама, све док се не би израдили нови кодекси Државне Управе.

Градска полиција или жандарми. Поред земске и градске полиције, која би вршила дужности месног карактера, мора бити уведена и државна полиција, која би одржавала општи државни ред.

Оваква полиција постоји у свима државама. Нарочито је пак јака у Совјетској Русији. Но када све ове „ком“ м. е. болшевичке установе, буду уништене, моћи ће се знатно скратити расходи за издржавање државне полиције, јер је задаћа ове полиције чувати *обични* државни поредак капиталистичког режима, који постоји у целом свету; онда, кад у Совјетској Русији сви Г. П. У. не само морају чувати већ и уводити, поредак *нормални*, који не признаје личну својину и који се служи и пљачкама, као законским мерама.

Г. П. У. позвато је било борити се са народом, са целим светом у корист пљачкаша; жандарми мораће бранити народ баш од тих пљачкаша и чувати поредак, који постоји широм целог света. Разумљиво је, да бројна количина нормалне полиције биће много мања од анормалног Г. П. У., ставшег против народа, против целог света.

II

Ову шему прелаза од Совјета ка Земству лако је извести и у пракси: болшевици и до сада се служе старим пореским системом, из царског периода, са веома незнатним изменама. Доста је рећи, да су они у последње време увели и монополску продају ракије. Ништа ново, специјално комунистичко, они у овој области нису могли пронаћи. Међу непосредним порезима ми налазимо једино порез на сеоска газдинства, пређе — поземељни, који је њима дао 1926./27. године 350 милиона рубаља; даље — индустријски: — патентни — 75 милиона рубаља и на доходак равњајући 275 милиона рубаља; даље — порез на приходе: лични — 115 милиона рубаља; на предузећа — 80 милиона рубаља, и на крају рентни, наследни и порез на прекомерне приходе, који износи ништавни број близу 9 милиона рубаља. — Сви ови непосредни порези донели су више од 900 милиона рубаља.

По буџету, 1913. године, месни порези земства и градова дали су близу 500 мил. рубаља (без муниципалних предузећа).

Према томе, ако се држава послужи само са половином прихода од непосредних пореза, који се узимају данас од народа, у корист земства и градова, то ће наједаред оживети месна газдинства и јасно ће се одредити групе пореских глава, које ће имати и право гласа при земским и градским изборима.

Ове финансиске мере у толико боље могу успети, што приходи од посредних пореза, кад нестане комунизма, мораће се знатно повећати, као пример навешћемо царинске приходе, који сад готово и не постоје. По буџету 1913. године приходи од посредних пореза, рачунајући овамо и монополске приходе, од продаје алкохолних пића, износили су 1850 мил. рубаља; а по буџету 1926./27. године они су изнели само 1200 милиона рубаља, т. ј. за 650 мил. рубаља мање.

Исто то и са жељезницама: 1913. године чистог прихода од њих било је близу 175 мил. рубаља; а 1926./27. године оне су донеле дефицит од близу 100 мил. рубаља.

Државна индустрија и трговина 1926./27. године тражила је од државе дотацију од 630 мил. рубаља, а прихода држави дала је свега 230 мил. рубаља.

Све ове специфичне пукотине комунистичког газдинства губе место у државном буџету при прелазу ка нормалном животу народа. Одпочеће се примање прихода са царинарница при увозу из иностранства; жељезнице правилно ће функционисати и даваће каси приход; уз то ће и сви нерационални расходи државне индустрије и трговине испати из државног буџета.

Зато овај буџет имаће могућности да половину прихода од непосредних пореза уступи земствима и градовима, тим пре што ће ово уступање имати везу са веома важним и озбиљним реформама државне управе, са помоћу земства и градова.

Недалека будућност показаће у коме ће правцу ићи развиће земских и градских капитала и које ће реформе бити потребне у овом делокругу. За сада је говор само о првим моментима прелаза од Совјета ка Земству и о првоначелном конструисању месних органа управе, који се у исто време јављају и као државни органи.

Дакле, сасвим је јасно нацртана шема Земске Управе: они који плате непосредни порез јесу гласачи у Земству.

Но да би се могли спровести земски избори и организовати земске самоуправе — потребно је времена.

За ову прелазну периоду било би корисно послужити се већ постојећим на местима Совјетима. Само првоначелно укинувши у њима сваки комунистички карактер једним нарочитим декретом, обавезним за свакога.

Совјетска власт ишла је од центра ка периферији: уз то је ипак у земљи извесно време царовало безвлашће и анархије.

Земски систем иде одоздо навише, од периферије ка центру, и тражиће већи период реформи. За то је и боље послужити се постојећим Совјетима, него допустити анархију.

Овде ми сада прелазимо ка начелном питању: која је та сила, која је та власт што ће родити нову велику Русију?

Рекосмо, да ће Земски Собор, као законодавни орган дати патребну снагу будућој форми државне управе у Русији.

Но, за тај Собор потребно је провести доста сложну церемонију код избора чланова Собора, да би он имао значај и неоспорни ауторитет при израђивању основних закона државног живота Русује.

И неко мора спровести све ове сложне припреме без државне анархије и безвлашћа.

Где је тај диктатор, који би могао приморати 150 милиона душа народа руског да се покоре његовим наредбама?

Диктатори се не бирају и не позивају; они сами себе постављају. Но овај метод ишчекивања да се диктатор појави незгодан је. Треба тражити други излаз.

Обратимо се ка недавној прошлости.

Да ли је Лењин био диктатор или не? И поред све јачине своје власти, он ипак није био диктатор, јер је у самом почетку сакупио око себе сараднике, који су му били равни по власти и створио је „Совнарком“.

Ко је уживао већи ауторитет и био значајнији: Лењин, или Троцки? А Зиновјев у Петрограду? А Ђерзински у Чеки? Чичерин у везама са иностранством? Зар су они ма шта од своје власти уступили диктатору Лењину?

Лењин се само користио ауторитетом своје личности, својом енергијом и ипак остајао је само *primus inter pares*. И то у хаосу револуције, при пуној анархији у земљи, када

су наоружани војници оставили фронт и чинили недела по селима, на целом простору Русије.

Па ипак је живот некако текао, није стао: новац је циркулисао; саобраћали су возови; радила је пошта; појавили су се торбари и т. п. Све је се котрљало по инерцији, док није дошла глад због неродне године. И овде већ без снаге беше диктатура, а у помоћ прилази Америка.

Сетимо се још успомене Привремене Владе 1917. године, где октобриста Годњев ради заједно са социјалистом Керенским, а кадет Шингарев припрема министарску фотељу пораженцу Чернову.

А ево још раније и још јасније: у Привременом Комитету, који је непосредно по абдикацији Цара примио власт, председава најумеренији конзерватор Родзјанко и морао је руку под руку ићи са социјалистима Керенским и Чхеидзем, представницима левог крила Думе.

Дешавају се такви моменти у животу државе.

Форму власти у Русији може одредити сам руски народ.

Прво, у Русији треба да буде држава основана на законима и правима.

Друго, да се лична приватна имовина поштује као светиња.

Треће, да земља припадне сељацима, као њихова својина, а не да се њима даје, као у послугу за време.

И четврто, да политичка и земска права гласа имају само они, који су платили свој непосредни порез.

Општа Седница Државног Савета

Д-р Видан О. Благојевић

адвокат

(Свршетак)

10. Државни Савет је, по доњем питању у својој Општој Седници од 6. и 9. новембра 1926. год. бр. 42912. донео следећу одлуку: „Чиновник може добити сталност у државној служби у смислу чл. 18. и 54. закона о чиновницима грађанског реда, пошто претходно положи државни стручан испит и добије оцену стручне комисије“. (*Полицја* за 1927. стр. 36. и сл.)

11. На дан 4. јануара 1924. год. донео је Министар Народног Здравља два решења на која су два заинтересована лица, управници болница, поднели тужбу Државном Савету. Два разна оделења саветска, по ове две тужбе, донела су два разне одлуке. После тога, изнети су ови случајеви пред

Општу Седницу која је на дан 6. и 9. новембра 1926. год. бр. 42912. донела следећу одлуку: „Решењем г. Министра Народног Здравља од 4. јанаара 1924. год. бр. 997. о рангу болница не може имати никаквог правног дејства на ранг, који су управници болница на дан 1. септембра 1923. године“. Ова одлука Опште Седнице не може ни у колико утицати на већ донесене одлуке одељења, пошто је дошла *после* њих, те је у погледу свога дејства, *платонска*. (*Полицја* за 1927. стр. 151. и сл.)

12. У погледу тумачења чл. 282. финансиског закона за 1922./23. годину односно ратних година редовних професора Универзитета за стицање права на већу групу, два одељења Државног Савета донела су две

разне одлуке. Ово питање расправљено је у Општој Седници на дан 12. марта 1927. год. бр. 8413. на следећи начин: „Ратне године повлашћене првим ставом чл. 282. финансијског закона за 1922./23. год. не урачунавају се редовним професорима Универзитета за стицање права на већу групу“. (Полиција за 1927. год. стр. 216. и сл.).

13. Одлука Опште Седнице бр. 7413. од 12. марта 1927. год. гласи: „Породици државних чиновника и службеника саобраћајних установа, који су умрли пре 1. марта 1924. године, а докле нису били разврстани, ни преведени на нови закон о државном саобраћајном особљу за пензијски основ има се узети лична пензија покојникова, коју би имао, да је преведен на нови закон о државном саобраћајном особљу“. И ова је одлука дошла после две супротне одлуке одељења. (Полиција за 1927. год. стр. 255. и сл.).

14. „За све монополске кривице једино је надлежан Монополски Суд, који је на основу закона о монополу дувана организован при Управи Државних Монопола“. — Одлука Опште Седнице бр. 9413. од 12. марта 1927. год. Ова је одлука начелне природе а донесена је да расправи питање надлежности суда по монополским кривицама, које је питање било предмет разних одељењских оцена. (Полиција за 1924. год. стр. 360 и сл.).

15. По питању основице за одређивање пензије породицама оних лекара који су за време епидемије вршећи своју дужност изгубили живот, поводом два супротна решења Државног Савета, Општа Седница је на дан 19. маја 1927. год. под Бр. 18238. донела одлуку да се за основицу при одређивању ове пензије има „узети највиша основна и положајна плата, коју би лекар достигао, кад би навршио пуне године службе“. (Полиција за 1927. г. стр. 555. и сл.).

16. Кад је ступио на снагу закон о обласној и среској самоуправи, Обласне скупштине пожуриле су да донесу пословнике о своме раду и уредбе. У томе раду, оне су се често сукобљавале са Великим Жупанима, који су користећи се законским овлашћењем задржавали од проглашења пословника и уредбе. На основу чл. 66. закона о обласној и среској самоуправи позвана је Општа Седница да реши да ли пословник врбаске области од 8. априла 1927. год. има важности, па је одлуком својом од 28. и 30. маја 1927. год. бр. 19263. одлучила да овај пословник „нема основа у закону“.

Користећи се истим правом Велики жупан загребачке области задржао је од проглашења уредбе обласне скупштине у Загребу о обласним лекарима, о лекарском прегледу

војника по повратку из војске, о обавезном лечењу туберкулозе, венеричних болести, трахоме и маларије, о обавезном прегледу здравља пре женидбе и о насилном побачају, пошто исте нису основане на закону. Општа Седница Државног Савета у седници својој од 28. и 30. маја бр. 19263. огласила је становиште Великог жупана исправним и на закону основаним. (Полиција за 1927. г. стр. 645. и сл. и 753. и сл.).

17. По питању стицања права судија на вишу групу *аутомајски* једно саветско одељење признало је ово право док је друго хтело донети противно решење. Да би се ово спречило, изнет је овај спор пред Општу Седницу у смислу чл. 14. Уредбе која је донела на дан 21. и 22. октобра 1927. год. следећу одлуку: „Судије првостепених судова, који испуне услове по чл. 1. Уредбе о разврставању и распоређивању чиновника и осталих службеника грађанског реда — Министарства Правде — задобијају аутоматски и дотичну групу; њима за ово не смета чл. 106. закона о чиновницима грађанског реда“. (Полиција за 1927. год. стр. 941. и сл.).

18. По питању: да ли се према службенику, против кога по чл. 180. закона о чиновницима не постоји тужба непосредног старешине, може предузети дисциплински поступање, Државни Савет је у својој Општој Седници на дан 21. и 22. октобра 1927. год. донео следећу одлуку: „Дисциплински Судови (Управни Судови и Државни Савет) у надлежностима обележеним у чиновничком закону имају право и дужност по дисциплинским кривицама, које су им у смислу и на начин чл. 180. закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда достављене, ставити под суд и судити и оне саучеснике (било и главне кривце) по истој кривици, који од стране Министра односно непосредног старешине нису оптужени“.

Ова је одлука донесена по једном случају, по коме је Министар Саобраћаја, на изричан захтев Државног Савета, одговорио: *да дошљива лица не шуги, пошто налази да до њих нема дисциплинске одговорности*. Кад је Државни Савет требао у једном своме одељењу да пресуди, да се *не може* отворити дисциплински поступак против пом. чиновника, један од чланова је истакао, да би такво решење — пресуда били у супротности са решењем трећег одељења бр. 3971/26, па је цео предмет упућен пред Општу Седницу (податак од г. *Доганчића* — Полиција за 1927. год. стр. 1044. и сл.).

На ову одлуку Опште Седнице, Државни Савет је се позвао приликом стављања под суд пом. чиновника у решењу бр. 5097/28

одређујући и претрес. У разлогу је речено следеће: „Државни Савет је најпре нашао да је надлежан за извиђање евентуалне кривице и противу чиновника напред наведених које Министар *не тужи*, с обзиром на чл. 180. и 181. закона о чиновницима и одлуку Опште Седнице Државног Савета о овом правном питању од 21. и 22. октобра 1927. г. бр. 36226., по којим прописима непосредни старешина по извршеном кратком претходном извиђању само доставља акта дисциплинском суду а суд цени да ли у радњи дотичних чиновника има дела“.

Начин на који се позива Државни Савет на ову одлуку у решењу о стављању под суд, несумњиво нас упућује да верујемо да он сматра горњу одлуку *начелном*.

Међутим, ова одлука је *незаконити* а из разлога:

а) Прописи из чиновничког закона који се налазе у глави Х чл. 159. и сл. и односе се на дисциплинске кривице, јесу *кривичне* природе и као такви имају се *најстриктније* тумачити. Овде не може бити аналогije.

б) По чл. 180. закона о чиновницима „непосредни старешина *кад дозна за дисциплински претходно извиђање* службеника, извршиће *претходно* кратко извиђање и предаће службеним путем акта надлежном дисциплинском суду.....“ Према овом зак. пропису остављено је непосредном старешини да „*дозна*“ за дисциплински преступ службеника, јер је он у осталом и најпозванији да цени, да ли је и кад учинио нижи чиновник какав дисциплински преступ. Он чак има да изврши *претходно извиђање*, дакле он је претходна, првостепена иследна власт. Тек после овог поступка, окривљено се лице *оштужије* дисциплинском суду који „одлучује да ли ће се окривљени ставити под дисциплинско поступање или не. Пре те одлуке може наредити претходно ислеђење“ (чл. 181. закона о чиновницима). Даље у истом законском пропису се предвиђа шта настаје после: или се окривљени ставља под дисциплинско поступање, или се наређује дисциплинско ислеђење, или се најзад прекида истрага. Али, ни из чл. 180. и 181. овог закона, ни иначе, не може се извести закључак, да се може Државни Савет успоставити у улогу првостепеног тужиоца — надлежног непосредног старешине и за њега и у његово име тужити односно отварати кривичну истрагу и против лица, које он *није* тужио. Ту власт законодавац *није пренео* на Државни Савет, јер би тим противречно себи. Државни Савет, као дисциплински суд, не познаје институцију државног тужиоштва, нити је може познавати, из разлога, што су дисциплински преступи специјалне врсте и што је законом

право првостепене оптужбе пренето на непосредног старешину. Он је једино законом овлашћено лице, да цени, да ли *смајтра* или да ли је *дознао* за дисциплински преступ службеника који треба да иследи и за који треба да поднесе тужбу надлежном дисциплинском суду. Противним тумачењем, две потпуно одвојене функције — тужилачка и судска — налазе се у једном државном телу, у Државном Савету. Цело пак модерно кривично законодавство је основано на принципима који овај случај потпуно искључује. *Не може једно исто тело и тужити и судити*.

Г. Гојко Доганџић, коментаришући ову одлуку Опште Седнице изгледа да је противног мишљења, али ми са њиме, у интерпретацији истих законских прописа, нисмо сложни.

19. „У државну службу не може се примити лице сходно тач. 5. чл. 4. закона о чиновницима грађанског реда, које је у смислу чл. 52. закона о устројству војске привремено ослобођено од војне обавезе док не заврши школовање“. Одлука Опште Седнице од 21. и 22. октобра 1927. донесена после *три* супротне одлуке оделења. (*Полиција* за 1927. год. стр. 1046. и сл.).

У *Полицији* за 1928. год. г. Доганџић је саопштио *шеснаест* одлука Опште Седнице, са својим коментарима, без којих се многе одлуке не би могле објаснити.

20. „За питање месне надлежности Управних Судова меродаван је чл. 6. Закона о Државном Савету и Управним Судовима у вези чл. 2. закона о изменама и допунама о устројству судова“. Одлука од 8. марта 1926. год. Бр. 12564. Питање је постављено да би се расправила територијална надлежност Скопског Управног Суда, чија се надлежност простире и на територије нишког првостепеног суда, пошто је територијална надлежност Скопског Управног Суда истоветна са територијалном надлежности Скопског Апелационог Суда. (*Полиција* за 1928. стр. 39. и сл.).

21. Скопски Управни Суд молио је Министра Правде да се сукоб о надлежности између Управних Судова у Скопљу и Дубровнику по питању одређивања броја посланика за неке вароши и срезове зетске области, реши у Општој Седници Државног Савета, која је на дан 31. децембра 1927. год. под бр. 281. донела следећу одлуку: „За све послове по закону о обласним и среским самоуправама надлежан је за територију једне области онај Управни Суд, чије је седиште на територији те области, пошто је територија области недељива јединица, па је и надлежност Управних Судова

за те послове недељива“. Г. *Доганџић*, који у *Полицији* за 1928. год. стр. 41. и сл. саопштава и коментарише овај случај, не каже нам којим је законским прописом Управни Суд овлашћен да тражи од Министра Правде да овај случај изнесе пред Општу Седницу као и којом је законском одредбом позван Министар Правде да изиска од Државног Савета *начелну* одлуку по спорном питању. Ми те законске одлуке не познајемо.

22. Истакнуто је једно интересантно питање, на име, да ли се могу одлука и пресуда оделења Државног Савета, за које би се пошто су донете, приметило, да су супротне са већ донетом одлуком односно пресудом оделења по сличном правном питању, *задржавају од експедиције*. Општа Седница је на дан 28. марта 1927. год. под бр. 4615. донела следећу одлуку: „Задржање од експедиције одлука и пресуда оделења противно је чл. 14. Уредбе о пословном реду у Државном Савету и Управним Судовима, пошто су оделења при доношењу одлука и пресуда суверена“. Ова је одлука потпуно тачна и на закону основана. Изреченим пресудама Саветских оделења не може ништа стати на пут, па ни питања одлука Опште Седнице. Само се не слажемо са мишљењем г. *Доганџића* да је одлука Опште Седнице, донета после две супротне одлуке оделења по истом правном питању, „*обавезна за оделења Савета за у будуће*“ пошто ми не признајемо право Државног Савету на доношење *начелних* одлука, какво право г. *Доганџић* признаје Савету. (*Полиција* за 1928. год. стр. 127. и сл.)

23. Поступак приликом тражења изузећа чланова Државног Савета, који није регулисан Законом ни Уредбом, прописан је одлуком Опште Седнице бр. 35003. од 20. августа 1926. год. која гласи: „кад се тражи изузеће чланова оделења, које има да решава о каквом предмету, онда је оделење дужно, да предмет пошаље г. Председнику, да г. Председник одреди оделење, које ће решавати по овом предмету, ако нађе да постоје законске сметње, да по том предмету решавају чланови оделења, чије је изузеће тражено“. (*Полиција* за 1928. год. стр. 129.).

24. У својој Општој Седници од 27. фебруара 1927. год. бр. 27914. Државни Савет је протумачио Т.Бр. 52. нап. 1. зак. о таксама који се има применити „једино у случају, кад је пресудом на основу чл. 34. Закона о Државном Савету и Управним Судовима *одбачена* тужба, која је поднета Државном Савету против одлуке административних власти“. (*Полиција* за 1928. год. стр. 129. и сл.)

25. По питању о основу породичне пензије умрлог чиновника, а после две супротне

одлуке оделења, Општа Седница је под бр. 7637. од 10. фебруара 1928. год. донела одлуку која гласи: „За основ породичне пензије умрлог чиновника пре истека рока од три године предвиђеног у чл. 239. закона о чиновницима грађанског реда има се узети лична пензија чиновника, коју би стварно имао по новом закону у моменту смрти без икаквог ограничења“. (*Полиција* за 1928. год. стр. 410. и сл.)

26. Општа Седница је на дан 4. маја 1928. г. под Бр. 15041. донела одлуку да се по решењима Министара о регулисању пензије државних чиновника и службеника не одређују рочишта, већ да се извиђа и суди по писменом поступку. (*Полиција* за 1928. год. стр. 412. и сл.)

27. По питању кажњавања саучешћа у извршењу дела из чл. 163. царинског закона, Општа Седница на дан 10. фебруара 1928. г. под Бр. 7637. донела је следећу одлуку: „Примени чл. 163. царинског закона има места на сва лица, која су узимала учешћа у повреди овог законског прописа без обзира да ли су та лица пуномоћници власника или се у ма каквом другом својству појављују“. (*Полиција* за 1928. год. стр. 509. и сл.)

28. „За отварање аптека према § 4. тач. 2. закона о лекариштву за Хрватску и Славонију меродаван је број житеља дотичног места, где се аптека отвара, а не и број житеља околине.“ Одлука Опште Седнице од 14. марта 1928. год. бр. 10362. (*Полиција* за 1928. год. стр. 700. и сл.)

29. Општа Седница је се на дан 14. марта 1928. год. позабавила и питањем о одређивању награде за рад контрактуалним службеницима. Одлука је под бр. 10362. Ова је одлука дошла по тражењу Главне Контроле да се грешка, *по њеном нахођењу*, приликом доношења пресуде бр. 46179|25. *исправи*. Одељење Саветско је нашло да се пресуда *не може* исправљати, па је предмет „враћен на даљу надлежност“ каже г. *Доганџић* г. Председнику који је изискао одлуку Опште Седнице. Каква је надлежност г. Председника по овом предмету тешко је утврдити. Главна Контрола само тврди да постоје *два* супротна Саветска оделења по истом питању.

30. О примени чл. 108. инвалидског закона донета је једна Саветска одлука. Пошто је већина из оделења имала намеру да по другом једном предмету донесе другачију одлуку, то је решавање по овој другој одлуци *обустављено*, па је Општа Седница донела на дан 21. и 22. октобра 1927. год. под бр. 36226. следећу одлуку: „По последњем ставу чл. 108. инвалидског закона од 17. новембра 1925. год. превод се на пензију по новим законима и породице оних после рата умрлих официра којима су (породицама) над-

WWW.UNILIB.RS

лежни инвалидски судови признали право на породичну инвалидску потпору.“ (*Полиција* за 1928. год. стр. 703. и сл.).

31. По питању права на пензију званичника и служитеља, пошто су постојала супротна тумачења овог права у одељењима, Општа Седница је на дан 4. октобра 1928. год. под бр. 24304. донела следећу одлуку: „Званичници и служитељи, који су преведени на нов закон о чиновницима и осталим службеницима грађ. реда, а служба им престала пре него што је ступио на снагу закон о буџетским дванајестинама за децембар и март 1925/26. год., ако су тада имали више од 10, а мање од 15 година државне службе, према чл. 281. финансиског закона за 1922/23. год. који се у овом случају има применити, нису стекли право на пензију.“ (*Полиција* за 1928. год. стр. 948. и сл.).

32. Приликом оцене питања о важности чл. 13. тач. III. Уредбе о исплати ратне штете, једно од Саветских одељења, да не би донело супротну одлуку једној ранијој, поднело је на тумачење Општој Седници спорни случај и чл. 13. тач. III. уредбе, Општа Седница је на дан 3. октобра 1928. год. под бр. 34304. решила је да примена овог члана јесте дискреционо право Управе Ратне Штете и одлуке по овим предметима не подпадају под надлежност Државног Савета. (*Полиција* за 1928. год. стр. 386. и сл.).

33. „Дневничарска служба при доцнијем примању дневничара за државног службеника сходно чл. 130. закона о чиновницима грађанског реда не рачуна се ни за групу ни за степен.“ (*Полиција* за 1928. год. стр. 1091. и сл.). Ова је одлука дошла после две супротне одлуке одељења по истом питању. Одлука бр. 34034. од 3. октобра 1928. год.

34. „Државним службеницима са територије бив. Аустро-Угарске Монархије, који су из државне службе ступили у кадар ради одслужења војног рока после 6. септембра 1919. год. као дана када је војни закон проширен на целу нашу Државу, не рачуна се време проведено у кадру ни за групу, ни за степен.“ Одлука Опште Седнице бр. 34304. од 3. октобра 1928. год. Да ли је било противних одлука саветских по овом питању г. *Доганџић* ништа не каже. (*Полиција* за 1928. год. стр. 1093.).

Има још приличан број одлука Опште Седнице које није навео г. *Доганџић* а које су објављене у „Службеним Новинама“. Оне су од мање важности те их с тога ми не цитирамо. И у њима се, као и у овде наведеним одлукама, третирају сва спорна питања *начелно*, за *будуће* случајеве у колико није обустављен рад у Саветском одељењу да би се изискала одлука Опште Седнице која би послужила за базу новом решењу или пре-

суди. Али у овом случају, стилизација је одлука таква да с правом можемо рећи, да су и оне *начелне*. Овај други случај, и ако је у складу са чл. 14. уредбе и ако *само њо оваквој природи послова* може Државни Савет доносити своје одлуке у Општој Седници, врло је редак на жалост: једва тричетири случаја на 34 саопштене одлуке. Он је пак једини предвиђен уредбом и законом, јер само у том случају може одлука Опште Седнице служити као основица за евентуалну *будућу* пресуду. Иначе, доносити одлуке у Општој Седници, пошто су дошле две или више супротних одлука по једном истом правном питању, и тражити да одељења Саветска о њима воде рачуна при *будућим* одлукама по истом правном питању, значи узимати на себе атрибуције законодавца или Опште Седнице Касационог Суда кад доноси *начелне* одлуке. Дотле ни највиши административни суд није властан да иде, јер му то закон не дозвољава. Оно пак што закон у чл. 4. каже да су одлуке Опште Седнице обавезне за одељења има се тако разумети, да се ова обавезност односи на *јојављени спор*. Кад се ова законска одредба доведе у везу са чл. 14. уредбе који предвиђа могућност изношења пред Општу Седницу *само* спорног случаја и ништа више и кад само о овом оваквом случају Општа Седница може да решава, — онда је очигледно да у интенцијама законодавца и уредбодавца није била намера да овлашћује Државни Савет да доноси *начелне* одлуке које ће се примењивати за *будуће* случајеве, већ му је била намера да да могућност Општој Седници да одржава *једнообразност* своје јудикатуре *али само приликом суђења односно решавања њо конкретним случајевима, споровима*. Ма колико поштовали и са достојном пажњом приказали овим одлукама Опште Седнице, ипак им не можемо признати законски основ кад су овакве одлуке *начелне* природе, јер такав основ нисмо ни у једном законском пропису нашли. *Начелне* одлуке Опште Седнице ни мало не постају основаније на закону услед тога што *via facti* постоје и што им се покорвају — и то је спорно — Саветска одељења. Оне ће, по нама, остати само одлуке без законског основа све док им га законодавац не да, или док изриком, тумачећи правилно закон и уредбу, не оспори законитост оваквих одлука. У очекивању ове законодавне одлуке ми смо се усудили, са аргументима мислимо, оспорити законску основаност ових одлука. Интересантно би било колико наше мишљење деле и остали правници, јер је питање довољно крупно да се њиме позабаве можда и компетентнији од нас.

Анри Робер

члан Француске Академије

Лашо

превео Добривоје Д. Бранковић

судија

— Свршетак —

Грижу савести једног судије, вештаца, адвокати најзад је не могу ни имати кад врше своју дужност. Лашо, уосталом, бранио је толике велике злочинце у своме животу да не би могао дуго оплакивати свакога од њих да су сви били осуђени на главну казну. У том смислу постоји и једна прича недовољно позната и која ће вам у правој боји показати весели и галски карактер Лашоа. Један млад адвокат, чији је један од првих клијената био осуђен на смрт, дошао је Лашоу сасвим ожалашћен и питао га: „Шта би сте ви чинили да сте на моме месту? — Показашу вам једно средство, одговори Лашо хладно, сасвим просто. Ја тражим аудијенцију код цара: обично он ми је одобри. Богорадим тада за помиловање клијента: готово увек он моју молбу одбија. Тада очекујем мирно дан извршења осуде. Тога дана чиним помен у цркви за душу мојег клијента и после... После? — упита овај нестрпљиво. — После настави Лашо са смехом доброг детета, учиним да буде други осуђен и почињем исту церемонију изнова.

Не можете да направите преглед, чак ни брзо, свих великих процеса у којима је Лашо учествовао. Бранио је у великом броју процеса и морао је одиста бити обдарен нарочитом јачином и лакоћом рада када је могао да савлађује овај тежак посао. Непрестано на адвокатском месту, позиван на све четири стране Франциске, проводићи ноћи у возу после дугих дана суђења, увек готов да сутра дан настави борбу са новим противницима, он је био, може се рећи, неуморан борац. Господар мисли као и своје речи, располагао је тешком навиком да одмах заборавља тешкоће суђења. „Идимо на вечеру, говорио је излазећи, и не говоримо више о претресу!“ У својим пословима у унутрашњости земље, често је имао као противника Жил Фавра који је био његов интимни пријатељ. Прича се о њиховом пријатељству једна дирљива црта: кад су ишли да пледирају један противу другог, одседали су у истом хотелу, у суседним собама, и Жил Фавр није никада легао да спава пре него што би дошао до кревета свога славног пријатеља и видео дали има какву потребу.

Ово претерано трошење своје личности, ово раскошно просипање талента зачуђавало је његове колеге. „Кад се неко зове Лашо,

рекао му је један једнога дана, онда се мање пледира. — Не зовем се Лашо, поносито одговорио је он, моје је име Одбрана!“

Његов таленат и његова речитост створили су од њега адвоката очајних спорова, браниоца оптужених које је јавно мњење унапред осудило. Тако је 1869., бранио Тропмана, *неодбрањивог*. Примео се да буде бранилац „чудовишта“, како су га тада називали, поред свих мржњи и претњи, поред свих анонимних писама која су му слата да би га одвратили да не брани овог дечјег убицу. Треба уосталом веровати да адвокати имају нарочиту оптику кроз коју гледају и суде своје клијенте, јер кад су казали Лашоу: „Како сте могли да браните једног таквог бедника? — Бедника! одговорио је овај, ви претерујете, уверавам вас да Тропман у основи није рђав младић! О! у самој основи, додавао је често питач мало убеђен.

У децембру 1873., заступао је Базена пред ратним судом у Трианону, коме је председавао војвода од Омала. И ту је опет противу себе имао јавно мишљење, све честите људе, могло би се рећи све Французе. Адвокат Алу, умољен од г. Тјера да се прими маршалове одбране, одбио је поносито овај непријатни посао. Г. Тјер заиста увек је веровао у Базенову невиност и бранио га је до последњег часа, са тврдоглавошћу која је својствена старцима. Стога, дали је славни државник упутио маршала великом адвокату који је дао дивну одбрану пред судом, одбрану која се светила генералу Троши. Кад није хтео адвокат Алу, Лашо се примио одбране.

Улога је била тако тешка, тако поражавајућа за јака рамена Лашоа да је он сам није могао носити без повијања. Кад се студира човек, треба то чинити без заинтересованости и страсти, и задржати пре свега себи право да се до краја каже о њему шта се мисли, без ублажавања и преувеличавања. Ствар је била мрска, одбрана немогућа, злочин без извињења, и ако је Лашо тога дана био мало подбацио, кривица је више до жалосног клијента кога је бранио! Некорисно је инсистирати на Базену: тај човек је мртав, учинимо му милост и оставимо га да почива у заборава.

Требало је какво чудо да се спасе Базен. То чудо, Лашо је знао да изврши, не у својој одбрани пред судом; већ у одговору ге-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нералу Пурсе, који је вршио дужност државног тужиоца. Лашо је био завршио своју одбрану пред судом без да је могао потрести војне судије: њихово гледиште је израђено и задовољили су се смејањем, кад је адвокат покушао да да нека стратегијска објашњења. Бранилац је био сео, болестан, исцрпљен, са осећањем да је ствар изгубио.

Генерал Пурсе учинио је грубу погрешку што му је одговорно и изговорио; — или тачније прочитао; јер његова оптужба у целости била је написана са фамозном реченицом: „Господо, адвокат, који је пред нама, бранилац је највећих злочинаца; бранилац је Тропманов.“

Лашо скочи увређен овим пакосним апострофирањем и налазећи изненада своју јачину и свој глас изнурен четвородневном одбраном пред судом; постајући понова беседник великих дана, отимајући се тако рећи од самога себе, он се баца на државног тужиоца најдивнијим одговорима и умеде, својом дивном вештином, да победи најзад равнодушност или нерасположење судија!

„Ах! господине, ја вам честитам, рече му војвода од Омала, који га је позвао у свој кабинет, ви сте успели да спасете маршалову главу.“ Заиста судије, да би дали тобож задовољење јавном мњењу, осудили су на смрт издајцу отаџбине, затим одмах потписали мишљење за помиловање и, чудном комедијом која никога није направила лудим, Базен, после замене казне, био је интерниран на острво Свете Маргарите. Ви знате остало...

Хоћете ли упознати човека; чији је живот овога часа анализиран? Хоћете ли да га поново оживите у вашим очима и дивној слици сличности и истине? Кад се може имати слика мајстора, зашто чинити покушај да се створи бледа копија? Пустите да говори Ганбета и кажите ми дали то није најбоља слика у којој се налази цео Лашо:

„Он има високо чело, светло, глатко и округло, — топла и светла фигура, — велики образ као у Римљанима, — широке и упадљиве уснице са осмехом префињеног Гала, — ноздрва раширена, постављена на солидном носу, — уста пуна и округла која подсећају на уста на којима је Хорације завидео Атињанима, — око велико, округло, са трепавицама меридионалне покретљивости, (охоло око коме се ништа није могло сакрити и које је продирало до саме душе), ово око мало умекшано одмором, изненадним и страшном светлошћу се осветљује, смеје се слатким пламеном, које се боји дугиним бојама на кристално бистром и осветљује на целом глобусу, — изглед главе пуни

величаствености, — кратких руку, фини и пуначни прсти, унутарњи део прстију испуњен, испупчен, ружичаст као код Источњака, — тело право, добро постављено, са изгледом младићске хитрине, — пуноћа лака и пуна финесе: — додајте томе диван глас гипкости и пространства, нешто средње између рога и флауте, сјаја и нежности. — „Јер Лашо био је оно што се може назвати великим музичарем, и нико боље од њега није се служио као прави уметник оним инструментом који се назива човечјим гласом.“

Један други од његових биографа, који изгледа безочно упоређује адвоката са глумцем, говори о њему са мање речитости. „Овај уметник имао је орган Мелинга, округлину Коклена, доброћудност Жефреја и љупко достојанство владике кад се попне у предикаоницу.“

Лашо није имао само велики дух, већ још — ретка веза и нежност и деликатно срце. Био је готов увек да учини услугу или да дође у помоћ свима који његову помоћ траже. Никада није одбио да брани каквог сиромашка и често чак својом кесом обавезивао је оне чију је ствар бранио: што није спречило париски народ, са овом раскошном незахвалношћу коме се француски карактер прилагођава тако добро кад треба вратити учињене услуге, да је покушао за време Комуне да запали његову кућу. Али кад је била у питању ствар каквог богатог клијента, Лашо, кажу, тражио је угодне хонораре. Тако кад је ишао да пледира у Египту противу Кедифа, за рачун једног финансијског друштва, за своје заступање наплатио је суму од 60.000 франака и том приликом правио је путошћу у дивној земљи сунца, — путошћу које вам у памети оставља незаборавиму успомену!

И ако је нарочито пледирао у кривичним стварима, он је исто тако био добар адвокат и у грађанским споровима, нарочито у парницама због одвојеног живота. Имао је, прича о томе један његов савременик, диван и дирљив начин за пледирање ових деликатних спорова, у којима пре свега то ми се чини, треба избећи скандал и јавност. Позивао је у свој кабинет свога клијента и противну страну и пред њима пледирао ствар као да је у суду; његова противна страна му је одговарала и два адвоката који су тренутно постали судије, редиговали су најзад у потпуном споразуму уговор закључен на леп начин које ће обе стране поштовати као судску одлуку, — можда више, што није кадкад тешко. Могао се на тај начин сачувати интерес парничара и чак породице.

Ван суда две ствари апсорбовале су Лашовљев живот: политика и штампа.

Био је убеђени и одушевљени бонапартиста, — ствар чудновата, — бонапартиста нарочито од пада царства, дворанин изгнанства и несрећних дана. Да ли је то услед опозиционог духа, верности једноме режиму — од кога ништа није тражио кад је тај режим био у моћи, — или из дилетантизма, из глумачког каприца? — Не знам то: увек његово убеђење било је сасвим незаинтересовано, пошто ништа није могао да очекује од режима који је за свагда збачен. Неколико пута кандидовао се на изборима и никада није био изабран: опште право гласа, са својом уобичајном логиком; налазило је без сумње да има и сувише талента да би га послало у народну скупштину...

У 1869., имао је част да као противника има Жил Симона, у осмом изборном срезу Сене. Поводом ове изборне борбе, један добронамерни песник рђаво инспирисан саставио је оду која је делена у место гласачког билтена и која се овако завршава:

Украсимо исту заставу,
Као гледијатор који улази у арену;
Скупили своје снаге при нападу
И идући на гласање, пријатељи,
нека нас ништа не смета.
Ми спасавамо земљу, ако изгласамо Лашо!

Поред свега, или можда баш услед ове раскошне поезије, Лашо је далеко тучен од Жил Симона, добијајући само 8000 гласова док је овај био дотерао до 30000.

Лашо у осталом био је веома интеллигентан да би могао икада постати секташ. Он је пре свега био толерантан и помирљив, чак и у политици: ретка врлина! и његови најинтимнији пријатељи били су непомирљиви противници. То бејаху Г. Г. Жил Греви, Жил Фавр, Ганбета и т. д. Увек је имао најпријатељскије осећаје са овим последњим, који, једним од оних чудних случајева у којима се уплиће Провиђење, требао је да умре, необјашњиво погођен, на неколико дана после њега. Лашо је служио чак као спона између Жил Гревија и Гамбете који су један за другог имали само врло скромне симпатије и то је био, — чудноват догађај — борбени бонапартиста који је одлучио великог републиканског борца да учини овоме тада шефу државе посету која је остала као чувена, у којој је постигнуто привремено измирење.

Он је био пријатељ и адвокат Г. од Вилмесана, који је тек био основао *Фигаро*. Овај сам лист, који је отпочео своју дивну срећу и богато имао свакодневне процесе, био је довољан „да осигура Лашоу клијентелу у суду.“

Лашо је увек пледирао за Г. од Вилмесана као пријатељ, без награде, и кад му је директор *Фигара* говорио о новцу, он му је

одговарао са својим добрим осмехом: „Не говоримо о томе; ти никада неби био толико богат да ме платиш!“

Лашо је био поред тога добар човек, честит и галантан човек у најчистијем и најфинијем смислу речи. Био је то најзад — што ништа не штети, — фини дух, гибак и деликатан, човек савршен, сјајан говорник и пун жара. Припадао је оним славним скуповима Компјења, где владаху разни Абу и Мериме, где се скупљао најсјајнији двор најелегантнији и најсујетнији у Европи; где се трошио новац Француске, весело, не мислећи на сутрашњицу, у лову, слављу, гала представама, у којима је узела учешћа елита великих дама другог царства. Тамо у овим интимним круговима царице где све жене имаћаху да деле љупкост и доброту, људи дух или срећу богатства, правила се светковина Лашоу и он се сјајно држао међу овим лепим духовима. Како су га једнога дана окупиле госпође, питајући га: „Господине Лашо, кажите нам разлику између генералног и царског прокуратора? — Госпође, одговорио је, сасвим мала: ако убијете мужа, онда је ту генерални прокуратор; ако га ви само преварите, сасвим просто, онда је ту царски прокуратор. Ето разлике.“

Али не води се тако некажњено живот рада и задовољства. Са таквим утрошком снаге и животне енергије организми боље очеличени истроше се временом. На крају 1881. Лашо је добио један удар који га је натерао да потражи одмор и здравље на југу. Није тамо дуго остао, јер сваки борци не могу дуго да поднесу без рада: Био је свестан да је смртно погођен, али је хтео да умре на адвокатском месту, на месту где је однео толике победоносне битке, где је имао толике сјајне победе!

Повратио се у Париз фебруара 1882. и пледирао је још пред поротним судом у процесу благајника Дерера, оптуженог да је украо милијон динара својој банкарској кући. Они који су га тада слушали однели су болну инпресију са суђења. „Његов глас, рекао је један од његових пријатеља, изгледао је као да излази из гроба и ми смо га слушали узбуђени, ожалошћени и зачуђени у исто време; трудили смо се да задржимо интонације па и саму тишину, знајући да Лашо више неће говорити!“

Међутим он је наставио и даље да говори! борећи се до краја, са жалосном храброшћу, против парализе која га је стегла у грлу и чинила да се језиком заплићу његове усне, некада тако речите. Није се могао одлучити да напусти судску дворану, позорницу свих својих слава, судску дворану коју је тако волео, и свакодневно, ослања-

www.ubn.rs
 УБН
 ИВ
 ЕР
 ЗИ
 ТИ
 ЕТ
 СКА
 БИ
 БИ
 ЛИ
 ИО
 ТИ
 ЕКА
 А

јуби се на руку оданих пријатеља, могао се видети како се вуче, лута као сен своје сени, у великој судској дворани.

Једнога дана, нешто мало раније пре последње кризе, хтео је да покуша да још пледира пред кривичним одељењем Апелационог суда: Лашо је горе — дошао је да каже адвокат Деманж Алберу Батају — хтели су да спрече да не дође, али је он још хтео да пледира. Бојазност је да не падне на говорницу; молим вас, зар га неби могли одвести?

Ми одосмо до врата судског заседања; али се не усудисмо да уђемо. Са надчовечанском храброшћу, бранилац је нашао начина да каже коју реч, и у одговору, који нам је стварао бол, државни тужилац одавао је част говорништву великог адвоката; која нас је ожалостила као какво посмртно слово. Питали смо се са самртничком муком да ли је Лашо то чуо и да ли је разумео да је то значило опроштај, поздрав поштовања самртнику од бића која остаје да живи.

То је био крај, и он се је међутим још борио: парализа мало по мало чинила је своје, али интелигенција остала је недирнута. Најзад, деветог децембра 1882., он се благо гасио опкољен својима, пошто је примио највишу верску утеху. Кад је осетио да је изгубљен, наредио је да га пренесу у његов радни кабинет у улици Бонапарта где је то-

лика беда дошла да се утеши, где су му толике болне исповести учињене....

Умро је са очима управљеним на слику која је представљала једну младу жену, озбиљне и меланхоличне лепоте, са коврчавом косом, крупним црним очима: то је била слика оне којој је посветио култ тако пасиониран, то је био портрет Госпође Лафарж...

Ма да, према његовој изричној жељи, никакав позив није био учињен за сахрану и сахрана обављена тринајестог децембра, у исто време кад и сахрана Луја Блана, више од четири хиљаде личности хтеле су да испрате до гробља онога који је био велики адвокат и, што је још боље, честит човек. На гробу, према изричној жељи пре него што ће умрети, ниједан говор није одржат: зар није природно да сви велики говорници, велики беседници као Алу, као Лашо и толики други, заморени целог живота празном виком и шупљом звучности досадних беседа, теже, ушавши у смрт, за одмором и миром.

Лашо, као сви велики духови, имао је непријатеље и клеветнике, имао је нарочито завидљиве и љубоморне... Три ствари ни најжешћи противници нису могли да му оспоре: његов дар, његову доброту и љубав за позив. То је довољно: саме ове врлине осигураће му неизгладиво место у људском сећању.

Извештај

Управног Одбора Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору поднет на годишњој скупштини одржаној у Београду 10. фебруара 1929. год., у просторијама Првостепеног Суда за округ Београдски.

Управни Одбор има част поднети извештај Скупштини о своме раду на пословима Удружења од 15. марта 1928. год., као дана свога конституисања, па до данас.

На пленарној седници чланова Управног и Надзорног Одбора, изабраних на годишњој Скупштини 11. марта 1928. год., извршено је конституисање и Управни Одбор изабрао је из своје средине за председника г. Обрада Б. Благојеваћа, за првог потпредседника Љубомира В. Стефановића, за другог потпредседника Др. Драгутина П. Јанковића, за благајника Милутина С. Поповића, за секретаре Милана Ж. Живадиновића и Др. Арсена Чубинског, адвокате из Београда.

Управни и Надзорни Одбор у овоме периоду одржали су 24 заједничке седнице.

Као и ранијим управама, тако је и овој један од главних циљева био рад на доно-

шењу закона о адвокатима. И присутни ће појмити, са каквим је задовољством и одушевљењем ова Управа дочекала дан када је закон о адвокатима редовним путем изгласан, а потом санкционисан и обнародован. У постигнутом циљу Управа је осетила најбољу награду за свој непрекидан напор и труд, око доношења овога закона. Јер чланови Управе, који су већим делом у њој већ неколико година, нису рад око доношења овога закона схватили само као своју дужност по тач. 1. чл. 1. својих правила, већ су у својој жељи, да се по сваку цену дође до модерног и јединственог закона о адвокатима за целу земљу, уложили све напоре своје, већи део свога драгоценог времена и обухваћени јачином ове жеље, они су у последње време ишли циљу опседнути једним непознатим нагоном, који се

само рађа, када страст обухвати човека за испуњењем једнога великог дела. И само тако смо могли победити, јер смо у овом послу пријатеља имали и сувише мало, а непријатеља веома много, не рачунајући овде масу индиферентних чинилаца, који су у закону о адвокатима само гледали једну привилегију више за јавне заступнике, а не социјалну потребу у организацији једнога реда јавних раденика на законској основи.

И ако противу воље г. Обрада Благојевића, председника Управног Одбора, ипак остали чланови сматрају за дужност да овом приликом истакну, да оличење свих напора око доношења закона о адвокатима представља неуморан рад и крајња истрајност председника Обрада Благојевића, коме су, поред чланова ове Управе, изјавили писмену захвалност и сви чланови Друштва Одвјетника из Загреба, на својој пленарној седници од 30. октобра 1928. год.

Пошто ћемо у продужењу овога извештаја изнети детаљно све предмете којима се Управа бавила, то се у овом предходном делу нећемо задржавати на тим тачкама, већ приступамо одмах детаљном извештају и молимо присутне да нас саслушају и да потом изволе дати критику на наш рад.

Али пре него што би прешли на овај део, сматрамо за пријатну дужност да још одмах у уводу нашег извештаја изразимо своју пуну благодарност свима онима који су учествовали у грађењу и доношењу овога закона, а који су се трудили да овај закон буде што бољи и савременији.

І ДЕО

Закон о адвокатима

1.) Кратак преглед рада управе у овоме периоду око доношења овога закона.

Када је 11. марта 1928. год. изабрана ова Управа, стање у Народној Скупштини било је такво, да се није могло очекивати да ће закон о адвокатима бити скоро изгласан. Ово у толико пре, што је на дневном реду било изгласавање буџета за 1928./1929. год., после чега је Скупштина имала да иде на дужи одмор. Међутим, Управа није могла да седи скрштених руку, а то би апсолутно било, да је се Управа задовољила обећањима, која је добијала од ангажованих чланова Секције и Законодавног Одбора, да ће се искористити последња седница приликом изгласавања буџета за спровођење нашега закона. Зато је Управа, не прекидајући рад код чланова Секције и Законодавног Одбора, донела још једну одлуку и то: да поради свима силама да се у Финансијски Закон за

1928./1929. год. унесе једна одредба, по којој ће се један од владајућих закона о адвокатима из крајева преко Саве и Дунава проширити на целу Краљевину. Истовремено је решено, да се за ову циљ предложи као најмодернији закон о адвокатима који влада у Војводини, у смислу већ раније постигнуте сагласности чланова Акционог Одбора адвоката из целе земље.

Одмах је образована депутација од већине чланова Управног и Надзорног Одбора, која је посетила Г. Министра Правде и обавестила га о жељама адвоката и молила за његову сагласност и потпору.

Господин Министар је прихватио предлог и тражио да му се у томе смислу достави једна представка. Још истога дана спремљен је акт, у коме је поред осталог наглашено, да су и лекари и инжињери добили своје Коморе путем Финансијског Закона. — Међутим, Влада се није сложила и тако је и ова прилика изгубљена; а Управа се вратила на стари посао, да тражи што чешће састанке са бив. народним посланицима и утицајним личностима.

Поред ових састанака, а да би појачали своју акцију, чланови Управног и Надзорног Одбора на својој пленарној седници од 3. априла 1928. год., решили су, да се пошаље један телеграм председнику Законодавног Одбора г. Кости Тимотијевићу у коме ће се г. Тимотијевић умолити, да убрза акцију око доношења закона о адвокатима.

Одмах сутра дан упућен је г. Тимотијевићу телеграм ове садржине:

Господину

Кости Тимотијевићу, адвокату,
Председнику Законодавног Одбора,
Београд.

Ненормално стање у коме се налази адвокатски ред због немања свога закона императивно захтева што бржи и интензивнији рад на доношењу закона о адвокатима. Несумњајући да као адвокат и ви делите ово мишљење, Управа Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору моли вас, да одмах наредите да се продужи рад у Секцији на претресању овога закона и да га потом спроведете кроз Законодавни Одбор и упутите Пленуму.

Секретар Удружења, Председник Удружења,
Милан Живадиновић *Обрад Благојевић*.

У смислу одлуке на седници од 5. априла 1928. год., истога дана извештене су све Адвокатске Коморе и Удружења у земљи о овој акцији, с молбом да и они исто тако

поступе. После неколико дана Управа је примила одговоре од свих организација, из којих се види, да су све оне следовале нашем примеру, а по неке су чак, више пута узастопце слале телеграме и то како председнику Законодавног Одбора, тако и појединим члановима.

Почетком маја 1928. год. почео је интензивнији рад на доношењу закона, јер су чланови Секције Законодавног Одбора, одређени за адвокатски закон, почели да држе уредније седнице. Ова је ситуација искоришћена у два правца: прво, да се потпомаже то стање за одржавање што чешћих седница, и друго, да се понове захтеви Управе за уношење извесних нових одредаба у закон и за избацивање појединих тачака из пројекта — све у корист доношења, што бољег закона. Тако је, преко г. Савка Дуканца, члана Законодавног Одбора, који је био љубазан да дође на седницу Управе од 14. маја пр. год. истакнута, поред осталог, наша жеља да се допуни § 119., који говори о пискарачима и да се у закону унесе одредба о сигнатури.

И ако са овим тражењем нисмо потпуно успели, ипак постигло се то, да закон буде убрзо усвојен у Секцији и да § 119. бар остане у предложеној редакцији.

Јула месеца почео је претрес закона у Законодавном Одбору, и можемо рећи да је са претресом ишло веома брзо, све док се није дошло на § 119. Тада је, као што је свима присутнима познато, настала таква опозиција и то од стране посланика из Владине већине, да је једно време изгледало, да ће и сам закон доћи у питању.

Најзад су учињени извесни уступци, огорченим противницима овога §, а достојним браниоцима реда људи, противу којих се тај § градио, те је тако августа месеца закон примљен и у Законодавном Одбору.

Да овај сукоб око § 119. није изазвао скидање са дневнога реда закон о адвокатима има се највише захвалити г.г. Љуб. В. Стефановићу и Павлу Тодоровићу, адв., који су, као присутни у Београду, поред наших колега из Законодавног Одбора, највише утицали, да се одустане од ове намере, која би, несумњиво, била од фаталног значаја.

Али и ако изгласан од Секције и Законодавног Одбора, пројект је био још увек далеко од тога, да постане закон. Под утицима наше недаће од 1927. год., када је исто тако закон прошао кроз Секцију и Законодавни Одбор, па потом нестало заједно са Народном Скупштином, која је тада била распуштена, ми смо сада још више стрепили и чинило се, да нам тек сада престоји главни рад око доношења овога закона, па се тако

и наставило у овоме послу, сматрајући рад око доношења адвокатског закона, као један од најважнијих и најинтересантнијих послова наше сопствене канцеларије.

И као што адвокат у данашње време прати у стопу свој предмет, попут мајке која бди над својим дететом које је тек проходило, тако су сви чланови Управе имајући један изгласан закон у Секцији и Одбору свакодневно одилазили у Скупштину, код чланова владе и њене већине, ургирајући, да се закон што пре упути Пленуму, стави на дневни ред и потом изгласа.

Најзад 17. октобра 1928. год. Скупштина је усвојила закон о адвокатима. Радост је била велика али лица су се морала уозбиљити, јер посао није још био готов.

Требало је упутити закон Државној штампарији, ради штампања потребног броја примерака за потпис Кр. Владе и ради доношења на потпис Њ. В. Краљу. И ако је у Државној штампарији посао био пренагомилан, убрзо је и та тешкоћа савладана, и 29. новембра 1928. год. наш закон је био санкционисан.

Последњи § 128. наређује: Закон овај ступа у живот од дана када га Краљ потпише, а обавезну снагу добија три месеца по обнародовању у „Службеним Новинама“. Због тога рока акција Управе још није могла престати и њени чланови су сматрали да имају право на мањи одмор тек 19. децембра 1928. год., када су „Службене Новине“ обнародовале овај закон. — Овај одмор су чланови убрзо сами себи ускратили, јер је требало приступити изради пројекта Правилника за извршење закона о адвокатима, у смислу § 127. закона.

На крају овога прегледа свога рада, Управа сматра да јој је слободно да изјави да се осећа веома срећна и поносна што је дочекала да дугогодишње дело, започето још пре више четрдесет година од наших најстаријих колега, буде крунисано успехом у току њене Управе.

2.) Општи поглед на закон о адвокатима од 29. новембра 1928. год., с обзиром на закон од 1865. год. и на један предратни пројекат.

Закон о адвокатима од 1865. год., који је још само постојао у ретким издањима Државне штампарије, као да није ни егзистирао, јер од целог закона који у истини није бројао више од 70 параграфа, могао се у јавности прочитати и једино приметити његов § 3., који се монотонно понављао приликом постављања извесног кандидата за јавног правозаступника. — А изгледа да је и тај, једино употребљавани параграф овога

закон, могао изостати, јер су се адвокати више постављали по једној утврђеној и одређеној пракси, него ли на бази тога законског прописа.

Цео адвокатски ред, а са њиме и судови и лица, која у јавном саобраћају долазе у додир са адвокатима, сматрали су, да адвокатски закон у опште не постоји и чекали су да се од многобројних пројеката усвоји један, који ће адвокатима, као чуварима и браниоцима закона пружити законску заштиту и организовати њихов рад на легалној основи.

Више година радило се на разним пројектима закона о адвокатима док није 1901. год. усвојен један нацрт закона о адвокатима у Краљевини Србији, који је у основи био врло добар и доста модеран, чак и за данашње прилике. Овај нацрт је израдила стручна комисија при Министарству Правде, али изгледа, да није никада прекорачио праг Скупштинских врата.

Тек после рата, да ли због веће агилности чланова Управе нашег Удружења или услед боље среће, адвокати успевају да пројекат свога закона дотуре и у Скупштину, али ово су већ други пројекти рађени после рата. Пројекат од 1901. год. у погледу начела савременог законодавства стајао је далеко иза данашњег закона о адвокатима. Једино је у погледу одбране нашега реда од недостојне конкуренције пискарача био оштрији од данашњег, јер је у чл. 8. тадањег пројекта било прописано: „Ко без декрета Министра Правде ради адвокатске послове, или другога усмено или писмено заступа пред судовима, казниће се са 100 до 500 дин. у корист државне касе, а у поновљеном случају поред новчане казне и затвором до тридесет дана“, у ком погледу данашњи закон, као што ћемо доцније изнети, прилично одступа.

Пре него што пређемо на преглед овог закона, сматрамо за потребно да нагласимо, да ћемо у даљем излагању изнети само његове главне одредбе, које треба овај извештај, као први по изгласаном закону, да региструје, а да се нећемо ни у колико упустити у оцену његових одредаба и у критику појединих прописа, зашто би увек било места, јер савршенство не постоји ни у законима, као ни ма где у људској творевини.

Закон од 29. новембра 1928. год. — Аутономна адвокатског реда. — По § 49. закона, адвокатски сталеж је независан. Надзор над адвокатима уписаним у именик адвоката врши у првом реду Адвокатска Комора, а тек ако Комора не би испуњавала своје законске дужности наступа право Министра

Правде да предузме интервенцију, но с тим да се Комора може на Министрову одлуку жалити Државном Савету. — Ова жалба има суспензивно дејство, ако је поднета у року од пет дана.

Представник целокупног реда адвоката на подручју једног Апелационог Суда је Адвокатских Комора.

Адвокатска Комора је престављена у својој Скупштини која се састаје у октобру месецу сваке године у редован сазив, а текуће послове обавља преко одбора, изабраног тајним гласањем са мандатом за три године.

Скупштина сама одређује број чланова одбора, али он не може бити мањи од двадесет.

За суђење о кривицама адвоката предвиђено је Дисциплинско Веће из реда адвоката.

За разматрање одлуке Дисциплинског Већа надлежан је Касациони Суд који за ове случајеве образује посебно тело под називом Адвокатско Дисциплинско Веће код Касационог Суда.

Касациони Суд по овим предметима суди заједно са адвокатским судијама у Већу састављеном од председника или његовог заменика и четири члана.

Поједина Већа саставља за сваки случај председник Касационог Суда тако, да половину судија узме од судија Касационог Суда, а половину од адвокатских судија.

Најзад учешће адвоката приликом полагања адвокатског испита регулисано је у § 13., по коме испитни одбор представљају председник Апелационог Суда и четири члана од којих двојица морају бити адвокати.

И ове чланове бира скупштина Адвокатске Коморе и то на тај начин, што предлаже Министру Правде осам кандидата од којих Министар утврђује двојицу. — Никакав услов осим звања адвоката, није предвиђен за право избора у чланство Комисије за полагање адвокатског испита.

Слободно уговарање награде. — По § 27. закона, адвокат је овлашћен да уговара награду за свој труд, но не сме поверену му ствар ни целу ни један део прекупити. За валаност погодбе потребна је писмена исправа. Врста писмене исправе није предвиђена.

Поред овога, предвиђено је у предидућем параграфу да ће Министар Правде, по са слушању Адвокатских Комора и Апелационих Судова, одредити правилником висину награде за оне послове, који по својој једноставности и природи допуштају просечну цену. — Овако одређена награда примењиваће се, ако награда у напред није уговорена.

У случају спора, поред надлежности редовних судова установљена је и компетенција Одбора Адвокатске Коморе, али само

за решавање путем поравнања. Овако склопљена поравнања о тражбинама адвоката одмах су извршна у смислу наређења грађ. суд. пост.

Код надлежног суда може се подносити тужба за наплату награде и трошкова или тражење да суд одмери адвокатску награду и трошкове.

Ретенција. — Адвокат је овлашћен да задржи готов новац и папире од вредности свога работодателя, али само до износа који је потребан за покриће његове награде и трошкова. — Овако задржете вредности адвокат може предати суду у депозит, а ако странка то захтева он је дужан одмах то учинити. Од дана положеног депозита па за 14 дана, адвокат је дужан тражити од суда одмеравање своје награде и трошкова или наплату тужбом.

Право ретенције је ограничено ако је у противности са изричним овлашћењем работодателя.

Активно и пасивно право избора чланова Адвокатске Коморе. — Активно право избора на скупштинама дозвољено је свима адвокатима који су уписани у именик адвоката дотичне коморе.

Изузетак предвиђа § 40. по коме ако неко неће да се прими за члана одбора Адвокатске Коморе или да настави ту службу и онда кад се покаже да за то нема довољних разлога, биће кажњен новчано од 50—300 динара, а поред тога изгубиће активно и пасивно право избора у Адвокатској Комори за време које се има одмах одредити. Против ове одлуке нема правнога лека.

Иста казна постоји за онага адвоката, који неће да се прими за члана Дисциплинског Већа или заступника Коморе, односно његовог заменика.

За пасивно право поред наведенога, постоји још ограничење за избор адвокатског судије при Адвокатском Дисциплинском Већу код Касационог Суда, за које звање је потребно најмање десет година праксе.

Најзад, по § 63., осим председника и једног његовог заменика, бар још половина чланова Дисциплинског Већа, морају бити адвокати, чије се канцеларије налазе у седишту Дисциплинског Већа.

Заступник Коморе и његови заступници могу бити изабрани само између адвоката који станују у седишту Дисциплинског Већа.

По § 61., дозвољено је да председник и чланови одбора Адвокатске Коморе, могу у исто време бити чланови, односно часници у Дисциплинском Већу.

Истражни повереник. — У дисциплинском поступку установљено је звање истражног повереника, кога поставља сам председник

Дисциплинског Већа. Овај повереник има дужност да ради у споразуму са заступником Коморе на ислеђењу дисциплинских кривица.

Пискарачи. — По овоме предмету потрошено је много речи и долазило до жучних сукоба, а то је сасвим природно, јер су с једне стране били адвокати, који су желели да потпуно сузбију т. з. дрвене адвокате, а с друге стране њихови браниоци, који су, под видом заштите сиромашног света, хтели да одрже ово стање. Данас имамо у реду пискарача и дрвених адвоката једну групу људи, који су се са разних страна и под разним околностима скупили, али сви са циљем да што више приграбе адвокатских послова, без пријема одговорности за свој рад, без плаћања порезе на свој рад и да стварају себи приходе неправним радом и нелојалном конкуренцијом. Међу овима срећемо свакодневно бивше општинске деловође, бивше писменије општинске председнике, пензионере, бив. државне чиновнике и званичнике, па све до пензионисаних судија и адвоката са оставком на адвокатуру, јер им је овако много zgodније да раде, јер не носе никакав терет ни одговорност. И није редак случај да су ови људи много скупљи од самих адвоката, а колико често нанесу штете својим, да тако назовемо, работодавцима, то они сами најбоље знају. — Ипак простији свет и даље иде њима, као што у случају потребе за лекарску помоћ, радије потражи неку врачару, него ли доктора медицине.

Надати се је ипак, да ће ступањем на снагу новог закона, ако не престати, оно се бар умањити ово зло, које је у исто време и срамота за једну цивилизовану државу.

§ 119. закона о адвокатима, који говори о пискарачима, претрпео је у току грађења и усвајања овога закона, знатне промене.

У пројекту од 26. октобра 1927. год., који је упућен Народној Скупштини истога дана, овај параграф је гласио овако:

„Онај, ко заступа странке пред судовима, другим властима или корпорацијама, или саставља акта, уговоре или друге исправе, а на то није овлашћен, чини кривично дело, које се казни новчано до 3.000—дин. или затвором до три месеца, или обема казнама.

За постојање овога кривичнога дела без утицаја је да ли је за рад примљена каква награда, или се из множине састављених исправа или акта, или из честог посредовања, подношења тобожних преноса или других околности, може с разлогом извести намера за добитком.

За суђење ових кривица надлежан је срски суд, а где овога нема онда судија појединац при окружном суду, односно прво-

степеном суду, по одредбама закона о кривичном судском поступку.

Кривични поступак има се повести на предлог државног тужиоца или Адвокатске Коморе, који имају сва права тужиоца.“

Доцније овај параграф је измењен у толико, што је у почетку додат израз „у виду заната“, тако да је сада прва реченица гласила: „Онај који у виду заната заступа“ и т.д. У истоме пасусу пред реченицом: „или саставља акта или уговоре“ стављен је такође израз у виду заната.

Други пасус претрпео је такође извесне измене, али више стилистичке природе.

Најзад у Законодавном Одбору, овај законски пропис је прекројен и добио дефинитивну форму.

Тако су казне смањене и то новчана од 3.000.— дин. на 1.500.— дин., а затвор од три на два месеца. Даље из групе државних институција и самоуправних тела изузети су општински судови, према чему је пискарачима и даље дозвољено заступање пред свима општинским властима. И најзад избачен је други пасус у целости, који гласи: „За постојање овог кривичног дела без утицаја је, да ли је за поједини рад уговорена награда“ и т.д.

Савез Комора. — Ради заједничке заштите и права адвокатског staleжа Адвокатске Коморе могу образовати Савез Комора и у тај Савез улазе представници свију Комора и изасланици Комора који се бирају на три године.

Савез Комора израђује сам себи пословник.

Као што се види, образовање Савеза је факултативно, али нема сумње да ће се Савез основати, јер је то жеља свих адвокатских организација у земљи.

Адвокатски Пензиони Фонд — По § 117. адвокатског закона Адвокатска Комора ће установити Пензиони Фонд за осигурање изнемоглих својих чланова и на случај њихове смрти — њихових породица. Кад се овај Фонд установи Комора ће прописати правилник о величини улога, начину уплате, као и друге ближе одредбе.

Тај правилник подлеже одобрењу Министра Правде.

И ако није предвиђен рок за установу овога Фонда, сигурно је да ће све Коморе, одмах по своме конституисању, приступити његовом оснивању.

Ослобођење од такса. — Рад Скупштине Комора, Одбора Дисциплинских Већа и Пензионог Фонда не подлеже таксама.

Овако гласи § 118. закона и по њему би се могло разумети да рад Одбора Комора подлеже плаћању таксе. Међутим то би било нелогично и зато је у пројекту правилника

за извршење закона, који је припремила ова Управа дато објашњење да се овај законски пропис односи и на рад Одбора Комора.

Забрана саопштавања списа, расправе и пресуде јавности — усмено или путем штампе. — У дисциплинском поступку а по ал. 2. § 84., забрањено је саопштавати јавности садржај расправе. Ко протививо учини, биће кажњен по одредбама казног закона или закона о штампи, ако је саопштење учињено путем штампе. — Исто тако забрањено је саопштавати путем штампе садржај списа и пресуде (§§ 91. и 92. закона).

С овом тачком завршен је у главноме наш преглед новог закона о адвокатима, обзиром на његове главне одредбе.

На крају имамо само да додамо, да је Управа већ припремила пројекат за правилник, адвокатску тарифу и статут Коморе које ће елаборате у своје време поднети надлежним телима.

По предмету израде пројекта правилника за извршење закона о адвокатима, који пројекат треба да пропише Министар Правде у смислу § 127. закона о адвокатима, одржана је 9. децембра у локалу нашег Удружења седница Акционог Одбора, на којој су били од стране наше Управе г. г. Обрад Благојевић, Љуб. В. Стефановић, Др. Драг. П. Јанковић, Д-р Р. Чулић и Мил. Ж. Живадиновић, као деловођа; од стране Друштва Одвјетника из Загреба председник Др. Иво Политео; и од стране Одвјетничког Одбора из Осјека, Др. Кајзер. На овој седници делегати су се потпуно сложили са текстом пројекта, а накнадно овај је текст достављен осталим Удружењима и Коморама, чији су чланови били спречени да дођу на ову седницу. Већина ових Удружења и Комора послала је писмено своју сагласност, а Комора из Љубљане доставила је опширно своје примедбе, које су једним делом накнадно усвојене. Пројекат правилника још није предат Министру Правде, јер се очекује да овај предмет дође код министарства на дневни ред.

3.) **Пријем адвокатског закона у осталим њо крајинама.** — Према извештајима које је Управа примила одмах по усвајању закона о адвокатима од осталих Удружења и Комора у земљи, да се констатовати, да је закон свуда лепо примљен и радосно дочекан. Ипак морамо нагласити, да су после нас највише били одушевљени адвокати из Хрватске и Славоније, што се може лако разумети, јер су све остале покрајине имале релативно добре законе, док смо само ми и наше колеге са правног подручја Хрватске, Славоније и Срема били још увек под за-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

старелим законима, који нису могли задовољити потребе адвоката ни онда, када су ти закони ступили на снагу.

Тако док смо ми до пре неки месец били под законом од 15. јуна 1865. год., у Хрватској и Славонији владао је Царски патент од 24. априла 1852. год.

Природно је, да су се и адвокати из тих крајева, као и наше старије колеге у Србији, бориле за доношење новог закона, али су и они били исте среће као и ми. Прављени су разни пројекти и нацрти, радило се енергично и са вољом, али се није успело. Дошло је Уједињење и адвокати из Хрватске, нарочито из Загреба, највише су напора уложили и нашем Удружењу највећу потпору пружили, да се дође до овога закона, чији поступак ми данас слаavimo. И зато је сасвим разумљиво, што су наше колеге из Загреба, у своме одушевљењу и жељи да своје чланове што пре обрадују новим законом, издали у својој наклади текст целог закона пре свих издавача и штампара и пре но што је закон санкционисан и обнародован.

У почаст наших колега из Хрватске и Славоније, који су имали са законом исте невоље као и ми, завршавамо први део овога извештаја, са овим пасусом њиховог кратког предговора одштампаног уз нови закон о адвокатима. — „Колико ће у истини овај закон користити јавном поретку и нама као сталежу, зависи, наравно, не само од њега него и од нас, који га будемо спроводили т. ј. од колега који буду бирани у Одбор Адвокатских Комора и у Дисциплинска Већа и од оних који буду одлучивали на скупштинама Адвокатских Комора. Од сада ће у главном зависити наша судбина од нас самих. Зато треба велику пажњу посветити првим изборима и прве Скупштине Адвокатских Комора“.

II ДЕО

Рад Управе на другим пословима Удружења.

1.) *Адвокатске организације и пододбори у унутрашњој Србије и Јужне Србије.* — У овоме периоду показао се јачи покрет за организацију адвокатског сталежа у земљи, но што је ранијих година било. Ову појаву Управа је радосно поздравила и учинила све да се то стање одржи и по могућству прошири. Ипак се није много успело, јер већина је после првог одушевљења стала на пола пута, ваљда, из неке апатије, јер се не може веровати да је улог од 240 дин. годишње био разлог томе.

Међутим, Управа је, ипак, свим адвокатима и групи адвоката, који би јој се обраћали за помоћ по каквом предмету, увек излазила на сусрет.

2.) *„Бранич“ часопис Удружења Јавних Правозаступника.* — Одлично уређиван од наших колега г. г. Добре С. Петковића, Љубомира В. Стефановића и Др. Драгутина П. Јанковића, овај часопис ужива врло добар глас и убраја се међу најбоље правне часописе у земљи. Заслуга уређивачког одбора је у толико већа, што, и ако су својим трудом успели да часопис подигну на ову висину, они још увек морају да се боре са великим материјалним тешкоћама, јер је невероватно слаб одзив на претплату, а није редак случај и то, да се од извесног броја претплатника по неки пут не може наплатити претплата за читаву годину, па и за дуже време.

Заузимањем чланова Уређивачког Одбора а нарочито главног уредника г. Љуб. В. Стефановића, ми смо и у овоме периоду имали за претплатнике Министарства: Унутрашњих Дела, Иностраних Дела, Финансија и помоћ од Министра Правде, која и ако мала, добро је дошла за слабе финансије „Бранич“-а. Поред тога, као сталан претплатник на 10 бројева остала је Народна Банка и на по неколико бројева поједине општине.

У току прошле године „Бранич“ је поред својих старих одличних сарадника, добио и ове нове сараднике: г. г. Др. Драгослава Јовановића, професора Универзитета; Др. Лазара М. Крстића, професора Суботичког Правног Факултета; Аполона Еропкина; Србислава Ковачевића, судију Касационог Суда; Таубера, бив. Руског прав. саветника и др., чија су позната имена још више подигла углед нашем часопису.

Сматрамо за потребно напоменути, да је у изгледу промена издавача нашег часописа.

Управа не може пропустити ни ову прилику, да не апелује на све присутне да се заузму за претплату на „Бранич“, јер је то једини начин да се сачува наш орган, а срамота би било да се он угаси код толиког броја адвоката у земљи.

3.) *Адвокатска тарифа.* — Као и раније, тако је и у току ове године Управа утицала код судова усменим интервенцијама и писменим путем, да се усвоји и примењује адвокатска тарифа коју је још 1927. год. израдила Управа овога Удружења. — Али, као што је свима познато, ови кораци су остали без успеха, јер без малог изузетка, судови још увек одређују парничне трошкове од ока, у већини случајева тако минимално, да за уложени труд и напор око во-

ђења извесног спора, нисмо награђени ни колико обични носачи или курири.

Срећа је само, што ће ускоро ступити на снагу нов закон о адвокатима, који ће, надамо се, поправити и ово ненормално стање.

4.) *Сузбијање бесправних љавозасиљника.* — Шта би могли рећи за ову тачку, него опет да очекујемо примену новог закона, јер и ако је Управа и на овом пољу била веома агилна, без закона, ништа ефикасно није могла постићи.

5.) *Одређивање браниоца сйец. маса.* — Ово питање је за нас права рак—рана и зато је баш опасно по њој много чепрати, за довољниемо се да региструјемо да је Управа по овоме предмету, предала Београдском Трговачком Суду, азбучни списак адвоката—чланова Удружења.

Нека би дао Бог, да се, ступањем на снагу новог закона и успостављањем адвокатских Комора, регулише и ово питање на једну начелну основу, што је, у осталом, нормирано и новим пројектом стечајног закона.

6.) *Материјално сйање Удружења.* — Из извештаја који ће поднети Скупштини благајник Управин видеће се у каквом је тешком материјалном стању наше Удружење. — Чланова је тако мало, а и тај малени број чланова тешко одговара својој дужности.

Немајући начина да наше колеге натера на упис у Удружење, Управа је у току прошле године покушала да доброволјним прилозима поправи ово стање. Али одбијена са неколико страна, где је најпре могла очекивати помоћ, она је стала са даљим неуспешним просјачењем.

А Удружењу је потребовао новац не само за минимум његове егзистенције, већ и за пружање помоћи невољницима, који у Удружењу гледају скуп свих адвоката из земље и од њега очекују да их без колишања и обилно помогне. Увиђајући тешку ситуацију ових молитеља, који су били бив. адвокати, или чланови породица пок. адвоката, чланови Управе у већини случајева пружали су им помоћ из својих сопствених средстава.

Као једини изузетак Управа са задовољством истиче пример Француско-Српске Банке, која се уписала за члана-утемељача нашег Удружења, положивши 1.000 динара. — Управа и овом приликом изјављује захвалност дародавцу.

7.) *Тужбе прошиву адвоката.* — И у овоме периоду Управа је примила више тужби противу извесних наших колега. — У свима случајевима Управа је слала ове тужбе у препису дотичним адвокатима и молила за одговор, како би се тужилац могао извести.

До данас Управа није примила одговор ни од једног адвоката и ако је био приличан број таквих тужби.

8.) *Конгрес у Ремсу.* — Почетком марта прошле године Управа је примила од Адвокатске Коморе из Париза позив за учешће на Конгрес Француског Националног Савеза Адвоката, који се имао одржати у Ремсу 17. маја 1928. год. Са овим Конгресом било је везано свечано отварање Палате Правде у Ремсу, која је била порушена за време рата, а потом обновљена. Исто тако ова је прилика имала бити искоришћена за одржање Скупштине Интернационалног Савеза Адвоката.

На седници од 30. априла 1928. год., Управа је одредила као своје делегате г. г. Љубомира В. Стефановића, Бору Л. Поповића и Др. Видана Благојевића. Позивани да одреде своје делегате Друштво Одвјетника из Загреба и Адвокатска Комора из Љубљане, одазвао се само Загреб, делегирајући за овај Конгрес Др. Ивана Андреса, а Љубљана је одговорила да не може послати ни једног делегата.

По свршеном Конгресу г. Љуб. В. Стефановић, као вођа наше делегације, поднео је Управи опширан извештај на седници од 2. јула 1928. год.

Конгрес је отворио 17. маја 1928. год. г. Жан Апелтон, председник Савеза Француских Адвоката, поздрављајући присутне делегате страних држава. — Пошто су одржали говоре још двојица француских адвоката, као делегати својих организација, г. Апелтон је дао реч представницима делегација из иностранства и то овим редом: Чехословачка, Југославија, Енглеска, Румунија и т. д.

У име наше делегације говорио је г. Љубомир В. Стефановић, чији је говор произвео врло јак утисак.

По завршеним поздравним говорима, Конгрес је приступио раду по овом утврђеном дневном реду:

- 1.) регистравање судских одлука—јуриспруденција;
- 2.) практични радови на правним факултетима ради спремања студената за адвокате;
- 3.) реформе стажа адвокатских приправника;
- 4.) финансијски спорови;
- 5.) пореско оптерећење адвоката;
- 6.) инокосно судство и делегирање судије;
- 7.) заштита адвокатског позива, која се има спровести путем измене дефиниције о адвокатском позиву;
- 8.) заступање код неспорног судства;
- 9.) реформе војног правосуђа, и
- 10.) конкретне реформе данашњег законодавства.

Право дискусије су имали једино чланови Савеза, а делегати осталих држава имали су само право приступа као посматрачи.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilj.rs

Пошто је по свима тачкама дао опширан реферат (који је отштампан и у „Бранич“-у) г. Стефановић је изложио, да циљ наше делегације није био само да представља адвокатски ред из наше земље, већ да и политички, у колико је могуће, пружимо на овоме ступцу извесан утицај, где су били сконцентрисани представници скоро свих држава, у чему се доста успело.

Од стране представника Француског Савеза Адвоката изражена је жеља да будемо у што тешњим везама и да у томе циљу измењамо посете. — Познавајући материјалне прилике нашега Удружења, које се бори када му дођу само делегати из Загреба и Љубљане, г. Стефановић је врло радосно прихватио овај предлог, али није смео коначно утврђивати дан посете, већ је остало да се Савез ове године у пролеће званично позове, да нас посети. Несумњиво Удружење неће моћи ни сада ништа учинити у овоме правцу и зато апелује на све наше колеге, који буду ушли у Комору, да воде рачуна о овој ствари и да то приме као аманет ове Управе.

Свечаности у Ремсу обављене су по овој програму:

1.) Посета Палати Правде;

2.) Полагање венца на спомен плочи умрлих адвоката из тога судског подручја. — Наша делегација место венца, дала је 1.000 франц. франака за ратну сирочад, што је врло лепо примљено;

3.) Пријем у Општинском Дому. — Овом приликом одржао је г. Анри Роберт, адв. из Париза, бриљантну конференцију о ва-роши Ремсу и њеном мучеништву;

4.) Посета фабрика шампања;

5.) Свечана представа у Позоришту;

6.) Посета Музеја;

7.) Свечано отварање Палате Правде. — Приликом отварања говорио је г. Барту, Министар Правде;

8.) Завршни банкет.

Делегат Одвјетничког Друштва из Загреба, г. Др. Андрес одржао је веома успео говор на једном банкету у фабрици шампања.

За време бављења у Ремсу одржана је једна седница интернационалних савеза адвоката, која је затим продужена као конституирајућа скупштина у Паризу. — По овоме ћемо се мало опширније позабавити приликом извештаја о савезу.

9.) Конгрес у Прагу. — У времену од 27. до 30. септембра 1928. год. одржан је у Прагу III Конгрес Чехословачких Адвоката. Управа је примила позив за учешће на овај Конгрес преко Министарства Правде и одмах ступила у везу са Одвјетничким Друштвом у Загребу и Адвокатском Комором

у Љубљани, како би се делегати Краљевине С. Х. С. заједнички појавили, као представници једне државе. — Из Загреба је одговорено да је за делегата Друштва одређен г. Др. Иван Политео који ће због својих приватних послова отпутовати раније у иностранство и да ће се са нашом делегацијом наћи у Прагу. Писмом од 11. септембра Адвокатска Комора из Љубљане известила је, да је за своје делегате одредила и то: подпредседника Др. Јанка Жировника и чланове Др. Рудолфа Кривицу и Др. Антона Фетиша. Наша Управа именовала је као своје делегате: Др. Драгутина П. Јанковића, Др. Фридриха С. Попса, Др. Риналда Чулића и Павла Тодоровића.

На седници управе од 10. октобра прошле године, делегат Др. Риналдо Чулић, реферисао је о току Конгреса. Из овога реферата се види, да је на Конгресу узело учешће више делегација из иностранства и да је после свечане седнице на којој су поздрављени страни делегати и ови одговорили председнику Конгреса, приступљено решавању интерних питања Чехословачких Адвокатских Комора, која су питања интересовала само ред адвокатски из Чехословачке. У име целе делегације из наше земље говорио је, приликом отварања Конгреса, наш делегат г. Др. Драг. П. Јанковић.

10.) Национални Савез Адвоката. — Као што је у прошлогодишњем извештају изнесено, на конференцији Акционог Одбора, која је одржана 30. и 31. октобра 1927. год., у канцеларији Удружења, а на којој су учествовали делегати из целе земље осим из Сарајева и Сплита, после свестраног испитивања, донета је ова резолуција:

„Потписани чланови адвокатских организација обавезују се:

а) У колико су представници слободних адвокатских удружења, предложити својим Управним Одборима, а по престанку ових и следећој Главној Скупштини оснивање Савеза Адвоката и приступ Удружења томе Савезу према правилима приложеним овоме закључку;

б) У колико су пак представници Адвокатских Комора на правним подручјима, где нема слободних професионалних удружења, основати таква удружења са сврхом да ова узмогну основати Савез, односно приступити Савезу, према приложеним правилима, а у колико не би било могуће таква удружења оснивати, залагати се за придружење томе Савезу путем појединачних приступа.

Сви се пак обавезују заложити се свим силама за оснивање и успех Савеза Адвоката Краљевине С. Х. С.

Овај рад по могућству спровести код свих организација у земљи до краја марта 1928. год., како би се у току априла могао одржати Конгрес на коме ће се Савез основати и његова Управа по избору конституисати.“

Пошто је усвојена ова резолуција почело се енергично радити у свима центрима. Наше Удружење се још много раније изјаснило за овај Савез, а редом су почели пристизати извештаји од осталих организација у земљи да приступају Савезу, у смислу донете резолуције. Очекивала се још Скупштина Одвјетничког Друштва из Загреба, која је требала бити одржана 11. априла 1928. год. и на којој се имало дефинитивно решити питање приступању Савеза и ове организације. Пошто се у напред знало да ће Загребачка Скупштина прихватити овај предлог, то је још одмах решено, да се непосредно по одржаној Скупштини у Загребу сазове Конгрес и то са онолико Удружења и Комора колико је до тога датума послало свој пристанак.

Међутим, Загребачка Скупштина од 11. априла 1928. год. није могла бити одржана због немања кворума. Ова Скупштина одржана је потом 27. априла 1928. год. и на њој је решено да се оснује Савез Адвоката, али је сазив Конституирајуће Скупштине одложен прво за месец јуни 1928. год., а затим за доцнији датум, када је стицајем прилика услед познатих догађаја ово питање застало много више, него што се могло очекивати.

Ступањем на снагу новог закона о адвокатима, који предвиђа Савез Комора, вероватно ће он ово питање брзо решити и то, можда, на сасвим новој бази.

11.) *Рад Управе на изједначењу законодавства.* — Увиђајући велико интересовање нашег Удружења за изједначење законодавства и вољу Управе да својим примедбама помогне рад на доношењу што бољих закона, Министарство Правде је и у току прошле године слало Удружењу све пројекте закона на преглед и примедбе. Овоме примеру следовало је и Министарство Трговине и Индустије.

Тако је Управа у овоме периоду примила пројект Стецишног закона, Закона о извршењу и обезбеђењу и Закон о сузбијању нелојалне конкуренције.

Пројекат Стецишног закона прегледали су одређени чланови г.г. Д-р Јаков Челебовић, Д-р Фридрих С. Попс и Д-р Риналдо Чулић. Ова комисија је нашла: да је пројекат рђав превод аустриског Закона о стецишном поступку; да има несхватљивих места; да се често врше позивања на извесне специјалне законе који у Аустрији постоје, а које

ми уопште немамо, а можда их нећемо никада ни имати и т. д. Са свега изложенога комисија је изразила мишљење, да се овај пројекат из основа има променити. Са овим мишљењем сложила се и Управа.

Што се тиче пројекта Закона о извршењу и обезбеђењу, као и другог о сузбијању нелојалне конкуренције, они су, услед распуштене последње Народне Скупштине, скинути са дневнога реда, самим тим и Управа није стигла да стави своје примедбе.

Исти је случај био и са пројектом Закона о судским таксама, за који, узгред, морамо рећи да је био немогућ.

12.) *Конгрес Правника.* — На предлог председништва Конгреса Правника, да Удружење пошаље предлог темата за Конгрес, који се имао одржати прошлога лета у Скопљу, Управа је предложила ова два темата:

„1.) Душанов Закон и његов значај по српско правосуђе; и

2.) Шеријатско право у опште и посебице, с погледом на српско законодавство.“

Као што ће, вероватно, присутнима бити познато, председништво Конгреса је, поред осталог, било ставило на дневни ред темат „Душанов Законик“, усвојивши на тај начин наш предлог.

Остало је било да Управа предложи референте и кореференте, међутим је сазив Конгреса више пута одлаган и најзад је решено, да се у опште у току 1928. год. не одржи.

13.) *Интернационални Савез Адвоката.* — У вези са Конгресом Француског Националног Савеза Адвоката, одржана је 21. маја 1928. год., у Паризу, Скупштина Интернационалног Савеза Адвоката. Нашу државу су представљали г.г. Љуб. В. Стефановић, Бора Л. Поповић, Д-р Иван Андрес и Д-р Видан Благојевић, који су у то време већ били у Француској поводом Конгреса у Ремсу.

Скупштину је отворио једним инпресиоантним говором председник г. Гијомен Батоније из Париза.

Потом се прешло на дневни ред, који је био овако утврђен:

- 1.) Представљање делегата;
- 2.) Усвајање статута;
- 3.) Избор привремене Управе;
- 4.) Одређивање датума и места за сазив Конституирајуће Скупштине.

На Скупштини су биле заступљене ове државе:

- 1.) Француска, Белгија и Луксенбург, као оснивачи;
- 2.) Југославија, Пољска, Румунија и Бугарска, као дефинитивно примљени чланови;
- 3.) Швајцарска, примљена „ad referendum“;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

4.) Чехословачка која још није ушла дефинитивно у Савез; и

5.) Енглеска, Аустрија и Холандија, као посматрачи.

Нису присуствовали Скупштини, а извинили су се због недоласка, представници адвокатских организација из Немачке, Канаде, Сједињених Америчких Држава, Финланда и Мађарске.

По извршеном представљању делегата и пошто су прочитани поздравни телеграма, извршен је дефинитиван пријем Чехословачких Комора у овај Савез.

Затим се прешло на другу тачку дневног реда: усвајање статута. У дискусији, која је по овоме предмету поведена, учествовали су и наши делегати. Тако је Др. Видан Благојевић предложио измену чл. 8. статута. Овај члан је у првој редакцији гласио: „Молбе за пријем у Савез имају бити упућене Управи најмање на три месеца пре Конгреса.“ Наглазећи да је овај рок и сувише дугачак, г. Др. Видан Благојевић је предложио, да се, он смањи на један месец, што је Скупштина једногласно усвојила.

Побуђен околношћу што је Швајцарску на овој Скупштини заступао г. Дијази, адвокат из Париза, а у вези говора Аустриског делегата Др. Хофнамстела, наш делегат г. Љуб. В. Стефановић предложио је, да се, путем статута реши то питање, о томе: да ли једна држава може опуномоћити делегата друге државе да је пред Савезом заступа.

После дуже дискусије, а због деликатности овога питања, решено је, да се по њему донесе одлука на првом наредном Конгресу.

Пошто је статут у целости усвојен прешло се на трећу тачку дневног реда: избор привремене Управе.

У Управу су ушли представници Француске, Белгије и Луксенбурга и то свако од ових нација са по три члана. Даље је изабран по један члан из осталих делегација држава које су дефинитивно примљене у Савез. Из наше делегације изабран је за члана Управе Савеза г. Љубомир В. Стефановић.

Пошто је решено да се Конгрес одржи 15. новембра 1928. год., у Брислу, седница је закључена. О овоме Конгресу међутим не можемо дати никакав извештај, пошто је одложен и незна се када ће се одржати.

После Скупштине од 21. маја пр. год., пријавило се још неколико држава да ступе у Савез и о пријему њихових организација решаваће се накнадно.

14.) Чл. 380 Финансијског Закона за 1928.—1929. год. — На интервенцију ове Управе, Влада је прихватила предлог, да се укине чл. 50. Уредбе о пословном реду у Држав-

ном Савету, по коме је Државни Савет решавао по тужбама и жалбама без присуства парничних страна.

Ово своје тражење Управа је базирала поред осталог и на чл. 41. Закона о Државном Савету, по коме Државни Савет решава само по жалбама без позива странке, што значи да је Савет по закону апсолутно био позван да за тужбе одређује рочишта. Тражећи у исто време да се и по жалбама примени контрадикторни поступак, Управа је у главном успела са својим захтевом и тако је постао чл. 380. Фин. Зак., који у целости гласи: „Члан 50. Уредбе о пословном реду у Државном Савету укида се. Само по тужбама противу указа и решења о разврстању државних чиновника и службеника, судиће Државни Савет и даље без рочишта.“

Ову одредбу су поздравили радосно сви адвокати, а и на пракси се показало, да је Управа добро учинила што је ово питање покренула.

Зато се и надамо да приликом састављања новог закона о Државном Савету овако створено стање неће бити измењено.

Што се тиче административног рада, он је, и ако обиман, увек отправљан уредно и на време, тако, да је Управа за све време била ажурна.

Са жаљењем морамо констатовати, да ни овај извештај, као ни ранији, не може бити завршен без једне листе преминулих другова.

Тако у току прошле године, по одржаној Скупштини, и у току ове 1929. г. умрли су:

1. Јован Ђ. Авакумовић,
2. Светозар Поповић,
3. Димитрије Тасић,
4. Таса Кузмановић,
5. Живко Ј. Живковић и
6. Благоје Барловац.

Управа је у свакој прилици изјавила сачушће, а сада молимо све присутне да још једном, у име последњег опроштаја, кликнумо: „Слава им!“

Завршујући овај извештај и подносећи га Скупштини, Управа јој захваљује на указаном поверењу и моли Скупштину да јој изволи дати разрешницу.

Секретар,
М. Ж. Живадиновић

Председник,
О. Б. Благојевић

Први подпредседник,
Љуб. В. Стефановић
Други подпредседник,
Др. Драг. Јанковић

Чланови Управе:

Др. Иван Рибар, Др. Јаков К. Челебоновић, Др. Фридрих С. Појс, Аца Павловић, Жив. Шушић, Мил П. Драговић, М. С. Појовић, Павле Тодоровић, Стеван Јаношевић, Вој. Вујанац, Др. Јанко Олић и Др. Арс. М. Чубински.

Записник

Годишње Скупштине Удружења Јавних Правозаступника, одржане 10. фебруара 1929. год., у сали I одељења Првостепеног Суда за округ Београдски.

Председник Обрад Б. Благојевић, отвара Скупштину у 10 часова пре подне и предлаже за секретара г. Милана Ж. Живадиновића, а за овераче записника г.г. Бору Марковића, Вељка Петровића и Момчила Златичанина, — што Скупштина једногласно прима.

Потом председник представља Скупштини делегата Господина Министра Правде г. Д-р Данила Данића, начелника Мин. Правде.

Г. Стеван Јаношевић предлаже да се пошаље поздравни телеграм Њ. В. Краљу, који је предлог једногласно примљен.

Одмах је са Скупштине упућен телеграм следеће садржине:

„Његовом Величанствиу Краљу Александру I.
Београд.

Удружење Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору са свога годишњег збора поздравља Ваше Величанство, Југословенског Краља и изражава своју верност, уз жељу за Вашу срећну и успешну владавину.

Секретар, Председник,
М. Ж. Живадиновић О. Б. Благојевић.“

На позив г. председника, г. Мил. Живадиновић чита извештај Управног Одбора.

Затим су прочитани извештаји благајника и Надзорног Одбора, па је г. председник отворио дискусију у вези прочитаних извештаја.

Подпредседник г. Љуб. В. Стефановић — говори о значају новог адвокатског закона и поздрављајући Господина Министра Правде и његовог делегата г. Д-р Данила Данића, чини апел, да закон у целисти, како је до-нешен, ступи на снагу о року предвиђеном тим законом. — Затим говори о раду Управе на доношењу закона о адвокатима.

Г. Д-р Данило Данић, изасланик Господина Министра Правде, поздравља скупштину у име Господина Министра Правде. Затим говори о значају, адвокатског реда и најзад уверава Скупштину, да се у Министарству Правде не помишља ни на какве

измене у закону о адвокатима, и да ће закон, онакав какав је публикован, ступити на снагу о законском року.

Говор г. Д-р Данића топло је поздрављен од целе Скупштине.

Г. Мирко Стојановић — изражава се похвално о раду Управног Одбора. — Предлаже да се једна стилистичка грешка исправи у извештају т. ј. да се место израза „Колеге Хрвати“, стави: „Колеге са правног подручја Хрватске, Славоније и Срема“.

Г. Чедо Костић — говори о Националном Савезу у вези са предстојећим образовањем Комора по новом закону о адвокатима, као и о даљем опстанку Удружења.

Г. Љуб. В. Стефановић — одговара г. Костићу да закон о адвокатима предвиђа Савез Комора и да ће се по избору часништва Коморе решити и једно и друго питање.

Момчило Јанковић — говори о уређењу „Бранича“ и нарочито истиче потребу да се износе примери који доводе у питање одржање јавног поретка у земљи.

Г. Љуб. В. Стефановић, у име Редакци оног Одбора, одговара г. Јанковићу. Тврди да је Одбор увек обраћао велику пажњу, да се овакви примери износе. Даље приказује практичну страну „Бранича“-а. Жали што нема довољног интересовања од стране наших колега у погледу пружања материјала. У већини случајева ове рубрике, које илуструју разне примере из судске и административне праксе, морају бити попуњаване од стране самога Уредништва. Понавља да ће се практична страна и даље одржавати и чини апел на све присутне, да помогну „Бранича“ како претплатом, новчано, тако давањем чланака и изношењем разних примера, који ће бити од опште користи.

Г. Тома Милосављевић, тражи да се именују адвокати противу којих су стигле тужбе Удружењу. Из извештаја се види да има доста таквих случајева и он је мишљења, да би требало направити списак тих адвоката са кратким назначењем због чега је сваки од њих тужен и овај списак евентуално објавити у „Браничу“.

Г. Алек. Маршиновић — потпомаже предлог г. Милосављевића.

Г. Здравко Тодоровић — предлаже да се питање о тужбама противу адвоката скине са дневног реда. — Захваљује Управи на раду.

Г. Милан Живадиновић — даје објашњење о врсти тужби, које су у току прошле године стизале Управи. Изјављује, да су тужиоци у свима случајевима извештавани, да тужени адвокат није послао одговор Удружењу и тужиоци су упућивани да поднесу тужбе редовним судовима. Осуђује пона-

шање ових адвоката, што нису одговорили на писма Управе, али сматра да би било незгодно, да Управа по овоме даље ма шта ради, јер се незна у колико су тужбе основане.

Г. *Рајко Јовановић* — говори о овоме питању и жели да се сви овакви случајеви без икаквих обзира објаве и изнесу на јавност.

Г. *Драгољуб Јоксимовић* је против овога, у толико пре што долазе Коморе.

Г. Д-р *Радоје Вукчевић* је истог мишљења. Предлаже да се сви ови случајеви доставе Дисциплинском Већу када буде изабрано.

Г. *Миро Стојановић* тражи да се донесе одлука по овоме питању, јер се преко њега несме прећи.

Најзад је усвојен предлог г. Д-р Вукчевића.

Г. *З. Тодоровић* тражи да се записнички изјави захвалност Управном Одбору на свесрдном раду. (Одобравање). Прима се! — Даље предлаже да се избор петорице адвоката за увођење у живот закона о адвокатима изврши из средине Управног Одбора.

Г. Д-р *Арсен Чубински* говори о начину избора петорице, у вези предлога г. Тодоровића.

Председник г. Благојевић изјављује да је то ствар Г. Министра Правде и Апелационог Суда. — Потом пита Скупштину: да ли прима извештаје. — Са свих страна чују се гласови: „Прима се!“

Председник г. Благојевић, саопштава да су извештаји примљени. Моли Скупштину да изврши избор нове Управе и у том циљу предлаже да се изабере Кандидациони Одбор.

Г. *Бора Марковић* је мишљења да треба оставити стару Управу, пошто је показала врло добре резултате.

Пошто овај предлог није једногласно примљен, на предлог г. председника, кога је Скупштина овластила, изабран је Кандидациони Одбор у који су ушли: г. г. Чеда Костић, Др. Иван Рибар, Здравко Тодоровић, Вој. Вујанац и Тома Милосављевић.

Пошто је Кандидациони Одбор конференсио 10 минута, г. Т. Милосављевић, објављује ову кандидациону листу: 1.) За Управни Одбор: г. г. Обрад Б. Благојевић Љубомир В. Стефановић, Милутин Поповић, Милан Живадиновић, Др. Арсен Чубински, Др. Иван Рибар, Др. Јаков Челебоновић, Чеда Костић, Вој. Вујанац, Стеван Јаношевић, Драгиша Васић, Др. Јанко Слип; заменици: Др. Фридрих С. Попс, Здравко Тодоровић и Вељко Петровић. Из унутрашњости: Михајло Јевтић из Ваљева, Мих. Лучић из Крушевца, Станко Павловић из Смедерева, Јова Лукачевић из Подгорице, Димитрије Илиџановић из Ниша и Мил. Тадић из Ужица. 2.) За Надзорни Одбор: Сотир Аранђеловић, Теја Богатинчевић, Јов. Здравковић, Др. Риналдо Чулић и Др. Радоје Вукчевић. — Ова листа је једногласно примљена.

Пошто није било предлога, то је г. председник закључио ову Скупштину у 12¹/₂ час.

Секретар,

Председник,

Мил. Ж. Живадиновић   *О. Б. Благојевић*

Оверачи записника:

Бор. Марковић,

Момчило С. Злајићанин

Вељко П. Пејровић.

Судска и административна пракса

Брачност детета, рођеног у законитом браку и у законом року, може се оспорити само подизањем формалне тужбе а не и једностраном изјавом код судије за неспорна дела. (Одлука Опште Седнице Касационог Суда).

Тужилачка страна, поступајући по решењу неспорних дела судије шабачког првостепеног суда, у тужби и на рочиштима навела је: да је пок. Никола имао синове: Тихомира, Светозара, Новака, Милорада и Живојина-Живана; да је Живојин умро без потомства, пре свога оца пок. Николе; да су према томе имовину пок. Николе наследили његови синови Тихомир, Светозар, Новак и Милорад; да тужени Петроније није

син пок. Живојина, јер је Петронија родила Живојинова жена Ђ., живећи ванбрачно са И., и да према томе Петроније и његов правопријемник Д. немају право наслеђа на једну петину имовине пок. Николе. Тражила је у томе смислу пресуду.

Шабачки првостепени суд нашао је, да учесници тужилачке стране у овом случају нису овлашћени оспоравати брачност туженог Петронија, једно с тога, што законску претпоставку, да је дете брачно, чим је рођено у законском року, може по § 114. грађ. зак. обарати само отац детињи, а друго и због тога, што, кад би се и узело, да то право није лично, већ да прелази на наследнике, ипак тужиоци нису наследници оца

Петронијевог, пок. Живојина, који је умро пре свога оца пок. Николе, већ су они наследници пок. Николе, о наслеђу чије се имовине и води спор, те као такви и не могу оспоравати брачност туженог Петронија. Зато је пресудом својом тужилачку страну одбио од тражења.

По незадовољству тужилачке стране, Београдски Апелациони Суд пресудом својом пд 26. маја 1928. год. Бр. 4189., одобрио је шресуду првостепеног суда, али не са разлога, брто тужиоци нису овлашћени да оспоравају брачност туженог Петронија, већ зато, што тужбу нису подигли у законом предвиђеном року од три месеца — § 114. у вези §§ 8., 10. и 128. грађ. зак., — рачунајући од дана, кад су сазнали за рођење ванбрачног детета — Петронија — нити су ма чиме доказали, да је и сам пок. Живојин, отац Петронијев, у своје време предузео и судским путем туженог Петронија огласио за ванбрачног сина.

Но по жалби тужилаца, Касациони Суд примедбама свога II одељења од 2.-XI-1928. г. Бр. 9889., поништио је поменути пресуду Апелационог Суда са следећих разлога:

„Кад је Апелациони Суд умесно нашао, да се односно рока, у коме тужиоци, као заинтересовани у наслеђу пок. Николе, могу употребити своје право оспоравања брачности туженог, има, аналого применити рок, предвиђен у § 128. грађ. зак., — онда је требао, да, и односно начина (форме) тога оспоравања, примени овај исти законски пропис. У реченом §-у употребљени израз „судски одрекао“ има се тако разумети, да је за оца, који хоће да оспори брачност детета, употреба овог права пуноважна и онда, кад он код надлежног судског органа да изјаву, да такво дете не признаје за своје. Таква изјава није ништа друго, до једна констатација неспорне природе и она се чини код судије за неспорна дела, као судског органа, надлежног за то, те се благовременост употребе тога права има ценити, како према времену подизања тужбе, ако се брачност тим путем хоће да оспори, тако и према времену дате изјаве код судије за неспорна дела. И пошто се рок из § 128. грађ. зак., предвиђен за оца, који хоће да оспорава брачност свога детета, има аналого применити и на остала интересована лица, којима се то исто право признаје, — онда се и на начин употребе тога њиховог права има аналога применити исто оно, што и за оца важи, т.ј. таква лица могу другоме оспоравати брачност не само путем подизања формалне тужбе, већ и једностраном изјавом, у том смислу даном код судије за неспорна дела. Па како се овде из акта види, да су тужиоци, приликом расправе наслеђа пок.

Николе, код неспорних дела судије шабачког првостепеног суда изјавили, да туженог Петронија не признају за брачног и законитог сина пок. Николе, — онда Апелациони Суд погрешно налази, да су тужиоци своје право оспоравања брачности туженог могли тражити само путем подизања формалне тужбе и да им се према томе има ценити и благовременост употребе овога права, већ су тужиоци могли себи задржати ово право и датом изјавом код судије за неспорна дела, под условом да су то благовремено учинили, те је зато потребно, да Апелациони Суд само оцени, стоји ли овај услов или не, т.ј. да ли су тужиоци ову изјаву дали у року од три месеца по сазнању за рођење туженог, па да према томе и спор овај расправи“.

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је писмом свога III одељења од 26-XI-1928. год. Бр. 8653., дао следеће противразлоге:

„Према пропису § 113. грађ. зак. брачна су деца она, која се у законом браку роде. За такву наш грађански законик у поменутом законском пропису сматра сву ону децу, која се роде од законите супруге после 180 дана од дана венчања или пре 300 дана од дана смрти мужевљеве или коначног развода брака. О законитости овако рођене деце наш грађански законик у следећем § 114. вели, да отац не може посумњати, нити се њих одрећи, осим једног случаја, ако јасно докаже, да за време законом одређеног рока од 180 и 300 дана није могућно било телесно смешење са супругом својом имати. Дакле, претпоставка из § 113. грађ. зак. може се обарати, али на само један једини начин, који предвиђа § 114. грађ. зак. За децу пак, рођену од матере, венчане у браку али пре законог рока од 180 дана, наш законодавац у § 128. грађ. зак. поставља претпоставку небрачности такве деце под условима: да такво дете није доношче т.ј. да је потпуно донесено, да га отац није признао за своје или најзад, да га се није судским путем одрекао. Што се тиче начина, на који интересовано лице може, у случајевима, које закон предвиђа, да оспори брачност детета рођеног у браку ваља пре свега правити разлику, према напред наведеноме, да ли је у питању оспоравање брачности детета, рођеног у законом браку од 180 и 300 дана, када се дакле хоће да оспори брачност детета услед тога, што муж није био у могућности да има полни сношај са својом женом, или је пак у питању оспоравање брачности детета, рођеног пре законског рока од 180 дана самим тим, што је пре овога рока рођено. У првом случају,

кад се хоће да оспори брачност детета, рођеног у законом року, пошто муж (односно друго интересовано лице), како сам закон вели, има доказивати немогућност полног сношаја са својом женом и на тај начин обарати законску претпоставку из § 113. грађ. зак., да су брачна деца сва она, која су рођена у законом браку после 180 дана од дана венчања или пре 300 дана од дана смрти мужевљеве или коначног развода брака, несумњиво је, да интересовано лице може оспорити и нападати брачност оваквог детета само формалном тужбом у редовном контрадикторном поступку, у коме ће суд, као једино меродаван форум за оцену, да ли је тужилац доказао своје наводе или не, пресудом својом изрећи, да ли је дете брачно или не. Сваки други начин према овоме није довољан.

У овоме је смислу и пракса аустријских судова, као и теоретичара при тумачењу одговарајућих прописа општег аустријског грађанског законика (в. „Тумач опћеу Аустријском Грађанском Законнику“, књ. I стр. 251.—255.). Код нас то гледиште заступају Др. Лаза Марковић: Породично право, стр. 170.; Лаза Урошевић: Судски Требник—примедбе под 2. § 114. грађ. зак.; и Др. Драг. Аранђеловић: Правне Расправе, објашњење §§ 113. и 114. грађ. зак. — Ову тужбу интересовано лице је дужно подићи у року од три месеца од дана, кад је сазнало за рођење детета, коме хоће да оспори брачност. После претека овога рока, дете остаје брачно и његова се брачност више не може нападати. У другом пак случају, кад се хоће да оспори брачност детета, рођеног пре истека законског рока од 180 дана од дана венчања, према самом тексту § 128. грађ. зак., није потребна формална тужба, као у предњем случају, кад се оспорава брачност детета, већ наш законодавац у § 128. грађ. зак. свако рођено дете сматра за небрачно, ако га се отац (односно и друго интересовано лице) одрече у року од три месеца. Према овоме, употреба овог права оспоравања, односно одрицања таквог детета од стране интересованог лица, пуноважна је дакле, с обзиром на сâм текст § 128. грађ. зак. а нарочито на употребљени израз „судски одречао“ и самом изјавом код надлежног судског органа, да таквом детету не признаје брачност. И како је ова изјава само једна констатација неспорне природе, то се она даје пред надлежним неспорних дела судијом, као надлежним за примање оваквих изјава. Гледиште пак II одељења Касационог Суда, које заступа у реченим примедбама од 2.-XI-1928. год., да се аналого § 128. грађ. зак., може оспорити брачност детета и у случају,

који предвиђа § 114. грађ. зак., једностраном изјавом пред неспорних дела судијом а не само формалном тужбом, те да се и према томе има ценити благовременост употребе овог права оспоравања интересованих лица, не може се усвојити, пошто је у § 114. грађ. зак. употребљеним изразима „ако муж (односно интересовано лице) јасно докаже, да за време законом одређеног рока од 180 и 300 дана, није му могуће било телесно смешење са супругом својим имати,“ — довољно јасно опредељен начин, на који се има оспоравати брачност оваквог детета, јер се, као што је напред речено, ово *доказивање* може обавити само у редовном судском поступку, дакле путем подизања формалне тужбе, при чему је, према даљем тексту истог законског прописа, искључено као доказно средство и признање супруге, па и само доказано њено блудочинство, што такође иде у прилог томе, да се брачност оваквог детета може оспорити само формалном тужбом а не и једностраном изјавом пред судијом неспорних дела, како је то изрично у § 128. грађ. зак. предвиђено за случај оспоравања — односно одрицања брачности детета, које је рођено пре законског рока. Према овоме, изјава интересованог лица код неспорних дела судије о непризнавању брачности детета, рођеног у законом браку и у законом року, као изјава дата надлежној власти, не може се узимати у обзир при оцени благовременост употребе овога права оспоравања брачности детета. Па како у конкретном случају тужиоци оспоравају брачност туженом Петронију, који је рођен за време законског брака између пок. Живојина и Ђурђије и то после 180 дана од њиховог венчања, наводећи, да је тужени Петроније зачет у оно време када пок. Живојин није био у могућности, да има полни сношај са Ђурђијом, то су онда тужиоци, према напред изложеном, пошто је овде случај оспоравања брачности детета из § 114. грађ. зак., били дужни, да ово своје право траже подизањем формалне тужбе у року од три месеца од дана, кад су сазнали за рођење туженог Петронија. Но, како се из акта овога спора види, да су тужиоци још у 1924. год. изјавили на протоколу код неспорних дела судије, да не признају брачност туженом Петронију, што значи, да су тада знали за Петронијево рођење, а од тога доба, узимајући као дан сазнања, последњи дан у 1924. години, т. ј. 31. децембар 1924. год., па до дана, кад су тужбу суду поднели, а то је 22. августа 1925. год., прошло је више од три месеца, то је онда самим протеком овога рока од три месеца, тужиоцима угасило право на

подизање ове тужбе и брачност Петронијева више се не може оспоравати, нити пак, према напред реченом, на брачност таквог рођења има утицаја то, што су му тужиоци изјавом код неспорних дела судије, оспорили брачност.“ —

Општа Седница Касационог Суда одлуком својом од 1. фебруара 1929. год. бр. 15770., усвојила је ове противразлоге Апелационог Суда а речене примедбе II одељења одбацила.

Саопштио Т. И.

Делећи породични статус свога супруга, који је и ако пунолетан, био под очинском влашћу, удова и после смрти мужевљеве остаје под очинском влашћу свекра све дотле, док одласком из куће свекрове ту власт не би прекинула или док се сам свекар исте власти не би одрекао.

Тужилац Т., из Д. Ливадице, тужбом својом представио је, да је после смрти сина му Р., који је, као војни обвезник, умро за време прошлих ратова, остала код њега — тужиоца — у кући снаја му П. са четворо деце од умрлог му сина и да је још увек под његовом родитељском влашћу; па како она неће да слуша његове наредбе нити да им се покорава, већ га вређа и малтретира њега и његову жену, то је молио суд за пресуду, да се тужена П. отпусти испод његове очинске власти.

Пожаревачки првостепени суд пресудио је, да се тужена П. у смислу § 150. грађ. зак. отпусти испод очинске власти тужиоца, пошто је пунолетна.

Београдски Апелациони Суд, по изјављеном незадовољству тужене П., нашао је, да тужилац ничим није доказао, да је тужена била под његовом родитељском влашћу, па је пресуду првостепеног суда преиначио и пресудом својом од 29-И-1928. г. Бр. 1459. тужиоца одбио од тражења.

По жалби тужилачке стране, Касациони Суд примедбама свога III одељења од 24-X. 1928. г. Бр. 11280. поништио је ову пресуду Апелационог Суда, са следећих разлога:

„Одредба § 150. грађ. зак. има се тако разумети, да мушко лице, које се налази под родитељском влашћу, навршењем 21. године свога живота, остаје и даље под родитељском влашћу али због стеченог пунолетства, има права да испод те власти изађе и почне „за себе на своју руку радити“, исто онако, као што и отац има права, да то своје пунолетно дете отпусти испод своје родитељске власти. Према томе, пунолетство детета не укида само по себи дотадашњу родитељску власт, већ је за то потребна било воља детета, да из родитељске

куће изађе и отпочне за себе одвојено радити, било воља очева, да такво дете испод родитељске власти ослободи. С друге стране, према § 153. грађ. зак., девојка удајом, поред осталог, ступа и у односе, који постоје између њеног супруга „и његове родбине или задруге“; удајом дакле она ступа у онај исти породични статус, који њен супруг у то време има. То пак значи, да девојка удајом долази под очинску власт свога свекра, како у случају, да су она и супруг јој малолетни, тако и онда, кад би јој супруг по своје пунолетству умро, само ако је и после свога пунолетства остао и даље заједно са оцем и тиме пристао, да у смислу поменутог § 150. грађ. зак., родитељска власт очева и даље траје. Делећи тако породични статус свога супруга, који је, и ако пунолетан, био под очинском влашћу свекра и то све дотле, док одласком из куће свекрове ту власт не би прекинула, или док се сам свекар исте власти не би одрекао. Према томе, кад је овде признањем парничара утврђено, да је супруг тужене, пок. Р. све до своје смрти живео заједно са својим оцем, тужиоцем Т., а тужена не пориче, да је у тренутку смрти пок. Р. била његова супруга и да су били заједно са тужиоцем, — онда Апелациони Суд, према оваквом стању ствари, погрешно узима, да је тужилац био дужан доказати, да је тужена, као његова снаја, била под његовом очинском влашћу, јер ове, признањем утврђене чињенице стварају законску претпоставку у корист тужиоца, коју он по § 179. грађ. суд. пост. не мора доказивати, док је противна страна не обори, т. ј. има се претпоставити, да је супруг тужене у тренутку своје смрти био под очинском влашћу тужиоца, као свога оца, те да је зато тужена, која дели породични статус свога супруга, остајући и даље у заједници са тужиоцем, самим тим остала и даље под његовом очинском влашћу и таква претпоставка има стајати све дотле, док тужена не докаже, да су, било њен супруг, још за свога живота, било она после његове смрти, изашли испод очинске власти тужиоца. Све док та претпоставка не буде оборена, тужилац по § 150. грађ. зак. има права захтевати тужбом да се тужена отпусти испод његове очинске власти.“

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је писмом свога II одељења од 9-XI-1928. г. Бр. 8167., дао следеће противразлоге:

„Родитељска власт заснива се самим рођењем деце а престаје, кад дете 21. годину наврши, дакле чим постане пунолетно, родитељска власт престаје *eo ipso*, те се § 150. грађ. зак. не може никако тумачити, да се дете и после 21. године налази под очин-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.uninib.rs

ском влашћу и да за отпуштање испод очинске власти треба воља детета, да из родитељске куће изађе и отпочне за себе одвојено радити; или воља очева, да такво пунолетно дете испод родитељске власти ослободи. После пунолетства, дете ће остати под очинском влашћу, кад то отац тражи а исто није у могућности да се само о себи брине, услед телесних и душевних слабости — § 151. грађ. зак. и то тек на основу судске одлуке; дакле задржавање очинске власти не може бити тренутно, већ само судском констатацијом, јер по § 126. грађ. зак., отац је дужан малолетну децу своју у сваком случају заступати, а смисао родитељске власти изражава се баш у томе заступању малолетне деце, која још нису кадра, да сама штите своје интересе а кад деца постану пунолетна, отпада то старање родитељско за децу, те би исто противно наређењу § 150. грађ. зак., друкчије га разумети.

„Ако се девојка малолетна уда и њен такође малолетни муж још за време малолетства умре, она остаје под родитељском власти свога свекра — § 153. грађ. зак. У овом случају пак, нити је утврђено, да је муж удове П. био малолетан, нити да је она била малолетна у времену његове смрти а она пак и не признаје да живи на имању свога свекра, те ни у ком случају не може се овим начином доказати, да је она под очинском влашћу свога свекра — тужиоца Т.

„Касациони Суд наводи, да се има претпоставити, да је супруг тужене у тренутку своје смрти био под очинском влашћу тужиоца као свога оца зато, што је био с њим у заједници, па макар да је био и пунолетан, па да је зато тужена П., која дели породични статус свога супруга, остајући и даље у заједници са тужиоцем, самим тим остала и даље под његовом очинском влашћу, а ову претпоставку, називајући је законском, базира на томе, што тужена П. не пориче, да је у тренутку смрти пок. Р. била његова супруга и да су били у заједници са тужиоцем. Законска претпоставка је предвиђена законом, те за законску претпоставку треба изричан законски пропис — § 179. грађ. суд. пост. А овде се не може претпоставити, да је снаја — тужена П. дошла под очинску власт свога свекра — тужиоца Т., кад она нигде није признала, да је после смрти свога мужа, била у заједници са својим свекром — тужиоцем Т. и да је живела на његовом имању и у његовој кући, нити је то у току спора ма чиме утврђено, како то узима Касациони Суд. На против, тужена П. наводи, да је одмах после смрти њенога мужа Р. образована маса над његовом имовином и да она живи на том имању а у кући

своје деце, те према таквом стању ствари, тужилац Т. није ни могао да тражи, да се тужена П. — његова снаха — отпусти испод његове очинске власти, јер није доказао, да се је она налазила под очинском влашћу а да се неко може отпустити испод очинске власти, треба прво да докаже очинску власт“.

Касациони Суд у Општој Седници, од 7.-XII-1928. одлуком Бр. 14.206., усвојио је примедбе свога III одељења а речене противразлоге одбацио. Саопштио Т. И

За постојање дела утаје из § 229. казн. зак. потребно је, поред осталог, да се утврди да је утајач имао намеру, да утајену ствар противзаконно себи присвоји.

Првостепени Суд за град Београд нашао је, да у радњи оптуженог И., што је од приватног тужиоца Р. на дан 7. августа 1926. г. примио на чување један коверат са 14.430. — дин., па када је приватни тужилац сутрадан дошао по новац, оптужени му саопштио, да му је коверат украђен, — стоји дело утаје из § 229. казн. зак., казнимо по § 231. истог зак., па га за то дело и казнио са два месеца затвора. Ову пре суду одобрио је и Апелациони Суд пресудом својом Бр. 2463. од 12-IV-1927. год.

По жалби браниоца оптуженог, Касациони Суд примедбама свога I одељења од 22-X-1928. г. Бр. 12143. поништио је поменуту пресуду Апелационог Суда са следећих разлога:

„Погрешно је Апелациони Суд, заједно са Првостепеним, кад је нашао, да у радњи оптуженог И. што, примивши од приватног тужиоца један коверат са 14430. — дин., по тврђењу самог приватног тужиоца, на чување а на његов захтев, да му тај коверат са новцем врати, није то урадио, наводећи да му је тај коверат украђен — стоји, дело утаје из § 229. казн. зак. Овакво нахођење и Апелационог и Првостепеног Суда је погрешно према досадањем стању истраге зато, што је за појам овог кривичног дела из § 229. казн. зак. потребно, поред осталог, да се утврди, да је утајач имао намеру да утајену ствар противзаконно себи присвоји, што у овом конкретном случају ни један ни други суд није ни покушао да изложи чиме је то утврђено. Само признање оптуженога, да коверат са новцем није вратио приватном тужиоцу, не може се узети као довољан елемент за постојање дела утаје из § 229. казн. зак., ако оскудева намера присвајања без накнаде. Осим тога, суд није ценио одбрану оптуженог, да му је предати коверат украђен, како он вели, вероватно од стране кафе-кувара С., који је по

тврђењу и самог приватног тужиоца, био присутан предаји новца а по тврђењу оптуженога нестало из Београда.“

Београдски Апелациони Суд није усвојио предње примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„За појам дела утаје из § 229. казн. зак., тражи се да ко туђу покретну ствар, која му је дата на чување за извесно време, на штету сопственика намерно отуђи или упропасти“. Међутим, чињеним ислеђењем утврђено је, да је опт. И., 7. августа 1926. г. примио од приватног тужиоца Р. један коверат са 14.430. — дин. на чување и када му је сопственик овог коверта, приватни тужилац, сутрадан потражио коверат, у коме је био новац, он је изјавио, да је исти нестало. Приступајући правној оцени инкриминисане радње оптуженог, Апелациони Суд налази: да у даном случају стоје сви елементи дела утаје из § 229. казн. зак., јер је оптужени примио од приватног тужиоца један предмет од вредности, коверат са новцем са налогом да му чува и кад потражи да му врати. Сем тога, из тога баш факта, што је оптужени примио коверат са новцем на чување па на захтев приватног тужиоца није хтео да га врати, већ се после тога изговарао, да му је исти украђен, обелодањује се његова намера, да коверат задржи и новац употреби на своју корист. Као што се види, у даном случају су се стекли сви основи за дело утаје, па и сама намера, која је такође битан елемент за постојање истог дела, како је већ то горе назначено. Суд је ценио и одбрану оптуженога, да му је коверат украђен од стране кафе-кувара С. и по истој, као ничим неутврђеној и непоткрепљеној, није могао поклонити вере. У осталом, и да му се је десио тај случај, о коме је реч, оптужени је требао исти одмах да пријави надлежној власти да поведе истрагу и даље по закону поступи. Кад то није учинио, онда значи, да је сама његова одбрана неистинита и да не одговара правом стању ствари; као и да је то само један прост навод, који је у одбрану своју употребио, једино у тој намери, да би се ослободио кривичне одговорности за ово дело.“

Општа Седница Касационог Суда од 1. јануара 1922. г. Бр. 15617/928. усвојила је поменуте примедбе I одељења а речене противразлоге Апелационог Суда одбациле.

Саопштно Т. И.

Општински суд није надлежан за издавање уверења о постојању задружног односа али је, у смислу чл. 97. тач. 4. закона о општинама, надлежан, да издаје уверења

О сродству, заједници имања и заједничном животу, као елементима задруге.

М. П. као пуномоћник М., Н. и Ђ. представио је суду, да су извршним решењем неспорних дела судије његови властодавци упућени на редовну грађанску парницу, противу П., удове пок. Д., да докажу, да су до смрти пок. Д. били у задружном стању са њим и то у имању његовом, које се налази на месту званом „Б...“ Покојни Д. био је рођени брат његових властодаваца а четврти њихов брат У. погинуо је за време рата 1914. год. и они су сва петорица живели заједно и једнако у задрузи до смрти пок. Д. и уживали поменуто имање. Како удова П. не признаје његовим властодавцима, да су живели у задрузи са својим братом, пок. Д., то је тужио суду удову П. и молио суд, да пресуди, да су његови властодавци М., Н. и Ђ. до смрти пок. Д., били у задружном стању са њим и то у поменутом имању на месту званом „Б...“ За доказ својих навода, тужилац је поднео уверење суда општине града Београда, из кога се види, да су његови властодавци живели у задрузи и заједници до смрти брата или пок. Д., који је умро 1917. год. и да су исто тако живели у задрузи и заједници и са њиним оцем пок. К., који је умро 1910. год. У исто време поднео је и уверење исте општине, из кога се види да је брат његових властодаваца пок. У. био у задрузи са пок. Д. све до своје смрти, т. ј. до 1914. год. и да се тај њихов задружни однос распростирио, како на непокретно имање, тако и на радњу и циглану, која је вођена на име пок. Д.

Првостепени Суд за град Београд нашао је, да поднета уверења суда општине града Београда нису издата онако, како прописује тач. 4. чл. 97. закона о општинама, јер нису донешена у договору са одбором и како тужиоци нису поднели никакве доказе о сродству, што је битно за задругу по § 507. грађ. зак., то је пресудом својом одбио тужиоце од тражења, као неумесног и недоказаног. Ову пресуду одобрио је и Београдски Апелациони Суд пресудом својом Бр. 3322, од 3. маја 1928. г., са допуном разлога, да општински суд није дужан да издаје уверење о задружном односу, те према томе задружни однос поднетим уверењима општине Београдске нити чим другим у овом спору, није доказан.

По жалби тужилачке стране, Касациони Суд примедбама свога II одељења, од 14. септембра 1928. г. бр. 9677, поништио је поменуто пресуду Апелационог Суда са следећих разлога:

„И ако је Апелациони Суд допунио раз-

доге пресуде првостепеног суда за град Београд бр. 35780, ипак је пропустио, да у разлозима своје пресуде наведе, да је неправилно нахођење првостепеног суда, да уверења општинског суда, која је поднела тужилачка страна, не одговарају закону по томе, што нису донета у договору са одбором у смислу тач. 4. чл. 97. закона о општинама, — кад се из самих уверења види, да су издата на основу прибављених доказа и одлука општинског суда под истим нумерама а по захтеву тужилаца М., Н. и Ђ., што је довољно, у смислу другог става тач. 4. чл. 97. зак. о општинама, јер таква уверења издаје сам општински суд, без договора са одбором а по I ставу тач. 4. истог прописа, у договору са одбором издаје таква уверења само онда, ако то захтевају поједине власти, што овде није случај. Осим тога, и ако општински суд, како то правилно налази Апелациони Суд, није надлежан за издавање уверења о задружном стању, јер је то правно питање, — ипак је он, у смислу тач. 4. чл. 97. закона о општинама надлежан за издавање уверења о сродству, заједници имовине и заједничком животу својих становника, те је према томе, Апелациони Суд требао да узме у оцену саму садржину поднетих уверења, па ако нађе, да су истима доказани поједини елементи задруге — задружног односа међу парничарима, — онда да сам утврди: да ли у овом случају постоји задруга или не, а то суд није учинио“.

Београдски Апелациони Суд није могао усвојити ове примедбе, у колико се односе на дату оцену Апелационог Суда о поднетим уверењима, као доказима о постојању задруге, већ је писмом свога II одељења Бр. 6964. од 28.-IX-1928. дао следеће противразлоге: „Касациони Суд, осврћући се на оцену Апелационог Суда по томе питању, у другом делу својих примедба налази: да је општински суд, и ако према правилној оцени Апелационог Суда није надлежан за издавање уверења о задружном односу, ипак надлежан у смислу тач. 4. чл. 97. закона о општинама, да издаје сведочанства о сродству, заједници имовине и заједничком животу својих становника. Не усвајајући ово гледиште Касационог Суда, Београдски Апелациони Суд налази: да је наређењем у тач. 4 чл. 97. закона о општинама таксативно набројано, о којим чињеницама општински суд може издавати сведочанства. У поменутој тачки наведеног члана спомиње се само сродство, владање и имовно стање становника дотичне општине, и ништа више. Дакле, према изричном наређењу тога члана, општински суд надлежан је за издавање једино уверења о сродству, владању и имовном

стању а није овлашћен још да издаје сведочанства о заједници имовине, односно живота својих грађана. Заједница живота и заједница имања различите су чињенице од оних првих, за које је општински суд овлашћен да издаје сведочанства, па се с тога не може ни тумачењем дати општинском суду она власт, коју по закону нема. Овлашћење општинског суда, да може издавати уверења о имовном стању својих становника има се разумети тако, да је општински суд властан на основу прибављених доказа констативати само имовно стање својих грађана а не да је општинском суду дато право још и да издаје сведочанства о томе: у каквом се правном односу налазе више лица, која се према једном имању појављују као интересовани, т.ј. да ли им је имовина заједничка и да ли је заједнички уживају или сваки посебно.“

Касациони Суд у својој Општој Седници од 17. октобра 1928 г. под Бр. 11.700., усвојио је поменуте примедбе свога II одељења а речене противразлоге Апелационог Суда одбацио. Саопштио Т. И.

Да би могао бити предмет административног спора управни акт мора бити и коначан.

По чл. 18. закона о Државном Савету и управним судовима „појединац, коме је право или непосредни лични интерес заснован на закону повређен незаконитим актом управне власти, има право жалбе само на једну вишу управну власт. Против одлуке те управне власти може поднети тужбу само управном суду. Ако је та управна власт Министар, тужба се подноси Државном Савету.“ — Из овога законског прописа произлази да управни акт ма које управне власти не може бити предмет административног спора, већ да то мора бити акт више управне власти донет по жалби, дакле акт другостепене управне власти. Изузетно првостепена решења Министара, у смислу чл. 17. закона, дају места тужби Државном Савету а тако исто, по чл. 32. уредбе о пословном реду у Државном Савету и управним судовима, акта виших самоуправних власти управном суду. Али питање је да ли сваки управни акт другостепене власти, остављајући на страну као јасне случајеве из чл. 19. закона у којима тужба није допуштена, може бити предмет административног спора. Наиме, виша управна власт по изјављеној жалби може одобрити, преиначити или поништити решење ниже управне власти. С тога, а да би се расправило постављено питање, потребно је испитати какво је дејство побројаних решења више управне

власти на акт ниже власти и каква је ситуација појединца у овим случајевима. Решење више управне власти којим се одобрава решење ниже управне власти окончава административни поступак пред управним властима, на који начин је спорно питање административна власт дефинитивно расправила. Решење је постало извршно. Преиначавајући решење ниже управне власти виша управна власт и овде дефинитивно расправља спорно питање, чиме се окончава поступак пред управним властима и решење постаје извршно. У оба ова случаја појединац је добио решење којим се окончава поступак пред управним властима те он може против таквог решења поднети тужбу управном суду. Решење, пак, којим виша управна власт ништи решење ниже управне власти, садржи у примедбама директиву нижој управној власти за решење спорног питања. Као такво оно представља једну унутрашњу радњу управних власти, па се према томе и не издаје појединцима ради евентуалне употребе правних средстава. Те примедбе, као што се изложеног види, ма какве да су, не представљају никакво коначно решење више управне власти јер не решавају дефинитивно спорну ствар, па се зато не може још ни сматрати да је њима повређено ма чије право или непосредни лични интерес заснован на закону. У овоме случају, према томе, недостаје један од битних услова за постојање административног спора а то је да управни акт вређа право или непосредни лични интерес тужиоца заснован на закону — чл. 15. зак. о Д. С. и У. С., — па зато такав акт више управне власти и не може бити предмет административног спора. Поднету тужбу за поништај решења више управне власти којим се ништи решење ниже управне власти, управни суд би морао одбацити по тач. 4. чл. 24. зак. о Д. С. и У. С. Нижа управна власт, међутим, за коју су примедбе више управне власти обавезне, има по њима донети ново решење и издати га странкама. Незадовољна странка поднеће жалбу вишој управној власти, која ће првостепено решење одобрити пошто је донето по њеним примедбама. Тек на овај начин донето решење дефинитивно расправља спорно питање и окончава поступак пред административним властима, па ће се за поништај истог моћи поднети тужба управном суду.

Саопштио

Боривоје Ј. Франтловић

секретар Београдског Управног Суда

„Кад бранилац стец. масе оспори тражбину повериоцима, зато што исти није поднео пуноважне исправе, — онда суд,

у смислу § 58. зак. о стец. пост. треба да повериоца упуту на грађ. парницу противу стечајне масе, а не да се упушта у оцену питања о јачем и слабијем праву, јер није у питању стварно, већ тражбено право.“

У стец. масу Б. С. Ц., поверилачка Банка, преко свог заступника, пријавила је своје потраживање, у износу од 2,176.097 дин. Уз пријаву поднела је као доказ, у овереном препису, извод из трговачких књига. На рочишту одређеном за ликвидацију тражбина, бранилац стец. масе није признао горњу тражбину, пошто поверилачка Банка није поднела о томе пуноважне исправе.

Како је поверилачка Банка као доказ поднела у овереном препису извод из Банчаних књига, које се по чл. 12. трг. зак. могу за полудоказ сматрати, а бранилац стечајне масе није признао важност поднетих доказа, суд, у овом конкретном случају, решењем својим браниоца стец. масе, као слабијег у праву упуту је на грађ. парницу противу поверилачке Банке, да путем спора докаже своје право.

По жалби браниоца стечајне масе, Касациони Суд примедбама бр. 10746/28. поништио је решење суда са разлога:

„Погрешно је првостепени суд што се упустио у оцену питања ко је јачи а ко слабији у праву, јер овде није у питању стварно, већ тражбено право, па кад је бранилац масе оспорио тражбину повериоцима, зато што исти није поднео пуноважне исправе, онда је суд, у смислу § 58. зак. о стец. пост. требао да повериоца упуту на грађанску парницу, а он то није учинио“.

Поступајући по примедбама, суд је донео решење бр. 33128, и упуту поверилачку Банку на грађанску парницу противу стец. масе. Против овог решења изјавила је жалбу поверилачка Банка и Касациони Суд решењем бр. 15838/28. г. оснажио је решење првостепеног суда бр. 33128, којим је поверилачка Банка упућена на грађ. парницу противу стец. масе.

Саопштио Д. Д. Б.

За појам дела тешке повреде тела из § 177. крив. зак. поред осталог тражи се да код оптуженог у моменту извршења дела постоји и одређена намера да неког повреди.

Првостепени суд пресудом својом бр. 16048, нашао је, да у радњи опт. Светомира, што се на дан 20. јануара 1929. год., у сеоској кафани, једном боцом од два и по литра, коју је узео са келнераја, бацио на тужиоца Војислава, која је ударила на сто, за којим је повређени Војислав седео, и разбила се, а парчад од исте флаше ударила повређеног

у десно око и пресекала очну јабучицу тако да је повређени обневидео, стоји дело тешке повреде тела злочине природе из § 177. крив. зак. и казнио га за ово дело са две године робије.

По благовремено изјављеним незадовољствима, Б. Апелациони Суд пресудом Бр. 3662, преиначио је пресуду прв. суда са разлога:

Пресуда прв. суда у погледу квалификације дела не одговара закону, јер у радњи оптуженог што се бацио са боцом од 2¹/₂ литра пуном ракије на сто за којим је прив. тужилац седео са својим друштвом, по нахођењу Апелационог Суда, не стоји дело из § 177. крив. зак., како је то погрешно прв. суд узео, већ дело из § 180. I од. крив. зак., јер код оптуженога у моменту извршење дела, односно бацања боце на сто, није постојала одређена намера, да неког повреди а најмање прив. тужиоца, већ је дело извршено нехатно, што се види из исказа сведока, који су на протоколу претреса под заклетвом посведочили: да се оптужени са прив. тужиоцем није пре самог дела свађао, нити је уопште са њиме тада што говорио, а са њиме није ни у пријатељству.

Поменути сведоци даље утврђују, да је оптужени при извршењу дела био у напитом стању, што и сам оптужени признаје, те се, према начину извршење дела не може извести, да је оптужени баш том својом радњом намерно ишао на то, да прив. тужиоца повреди. Ово у толико пре, што се боца могла разбити и парчад са стола одлетети у другом правцу, те да у конкретном случају и не буде повређен, што најбоље утврђује баш та чињеница, да су за столом, на који је боца бачена, седели са прив. тужиоцем и други сведоци, како и сами изјављују и да ниједан од њих осим прив. тужиоца није повређен.

Па како Апелациони Суд налази, да је оптужени представљено дело извршио нехатно, јер и ако није имао једну одређену намеру, ипак је могао претпоставити да ће се флаша разбити и да парчад од ње могу кога од присутних, за столом где је она бачена и повредити, што се и догодило, то му се и казна има одмерити према наведеном законском пропису § 180, став I крив. зак. За ово дело Апелациони Суд казнио је опт. Светомира са једном годином затвора, а за дело из § 177. крив. зак. пустио испод суђења. Касациони Суд пресуду Б. Апелационог Суда оснажио је.

Саопштио Д. Д. Б.

За расправу питања, да ли има места саставу избраног суда надлежан је увек

Првостепени Суд за град Београд, без обзира да ли спорна питања која ће бити предмет расправе, потичу из грађанског или трговачког посла, и да ли су парничари трговци или нетрговци.

I. И. А. својом тужбом од 5. марта 1925. г., упућеном Београдском Трговачком Суду, под Бр. 1061., представио је: да је још 1899. год. ступио заједно са својим шураком М., у радњу свога таста А., и да је заједно са обојицом био јавни ортак. По смрти његовога таста ступила су у фирму друга два шурака. Ортакчи однос трајао је до 1. јануара 1920., када је он, тужилац, из ортаклука иступио. Писменом о разортачењу њему су призната извесна права у погледу њиховога заједничког непокретног имања. Ортаци су се, даље, обавезали да исплате фирмине дугове, а њему врате 30% од суме, која буде мање дата — од оне која је предвиђена. Писменом је утврђено: за закључени биланс на дан 31. децембра 1919. год. има служити као основица за обрачунавање; да су ортаци дужни да исплате све фирмине дугове, и да за сигурност извршења не смеју ни отуђити, ни заложити, делове у заједничком непокретном имању све до 1. маја 1922. год. У погледу надлежности Суда утврђено је писменом: да се сва спорна питања имају изнети пред избрани суд.

Његови бивши ортаци управљали су непокретним имањем без његовога питања, вршили су оправке без његовога знања, нису исплатили фирмине дугове нити му о томе подносили извештај, нити су му дали дефинитиван обрачун. С тога их тужи Суду и моли за решење да има места саставу избраног суда.

У одговору на тужбу Л. су истакли и материјалне приговоре. Односно формалних приговора навели су, да Трговачки Суд није надлежан за расправу спорног питања. Јер оно, што тужилац тражи тужбом није трговачки посао већ чисто грађански.

II. Београдски Трговачки Суд је нашао: да се из тужбе и одговора види да су тужилац и тужени трговци, и да спорно питање потиче из трговачког односа, који постоји између парничара. По § 16. зак. о устрој. Трговачког Суда, Суд је надлежан да суди све спорове који се односе на уговоре и поравнања између трговаца. Како се из тужбе види да се спорно питање односи на пречишћавање трговачког односа из трговачког ортаклука — решио је 12. маја 1925. г., под Бр. 19.948: да је за доношење одлуке по овом спору у питању образовања избраног суда — надлежан Београдски Трговачки Суд.

III. Пуномоћник тужених у својој жалби истакао је:

1. Да оба парничара нису трговци, јер је тужилац то престао бити још 1. јануара 1920. год., када је иступио из ортаклука.

2. Да ни природа непречишћених односа није трговачке, већ грађанске природе. На име, тужбом се тражи да избрани суд расправи питања: о издању непокретног имања под закуп, о оправци непокретног имања и о томе да ли су тужени исплатили дугове, које су примили на себе.

Касациони Суд је нашао: *да ни једним пројисом закона о успројству Трговачког Суда није предвиђено да је Трговачки Суд надлежан за доношење одлуке по питању о саставу избраног суда и расмајрању пресуда избраног суда*, — без обзира на то да ли су парничне стране трговци и без обзира да ли је посао трговачке природе или обичан грађански правни посао. С тога је својим решењем од 1. октобра 1925. год. под Бр. 8455. поништио решење Трговачког Суда.

IV. Поступајући по тим примедбама као обавезним, Београдски Трговачки Суд је 21. децембра 1925. год. под Бр. 51058., решио: да за доношење одлуке по овом спору у питању образовања избраног суда није надлежан Трговачки Суд.

Саопштио: Самуило Демајо, адвокат.

Деловођа филијале трговачке радње не може бити лице које има своју сопствену протоколисану трговачку радњу.

Друштво за продају „Сингер шиваћих машина“, тражило је одобрење од Трговачке Коморе за отварање своје филијале, именујући за деловођу те своје филијале Н. Н. трговца из истог места.

Трговачка Комора решењем бр. 13182, од 11. децембра 1928. год., одбила је Друштво од тражења, налазећи да деловођа у једној трговачкој филијали не може бити лице, које и сам има и води на своје име протоколисану трговачку радњу, већ да у место г. Н. одреди друго лице за деловођу, или да г. Н. одјави прво своју радњу по § 6. трг. зак., па да се онда одобрење њему као деловођи филијале може дати.

Овакво решење, Комора мотивише овим разлозима: „По чл. 8. закона о радњама ако неко лице жели да отвори *филијал* своје радње мора назначити нарочитог деловођу исте филијале.

Пошто, дакле закон не дозвољава да једно исто лице води и *главну радњу и филијалу*, онда аналого томе, једно лице не може и *водити своју радњу и бити деловођа у филијалу њуђе радње*.

Како је молилачка фирма за деловођу ове своје филијале одредила лице, које има своју сопствену протоколисану трговачку радњу, то се има од овог тражења као неумесног и незаконитог одбити.

Саопштио: Д. Д. Б., судија.

О диспозитиву пресуде у вези са урачунавањем притвора оптуженом.

Дешава се да Касациони Суд, наш највећи суд у земљи, различито решава поједина питања из области кривичног права у својим одељењима; а бивало је случајева, и у истим одељењима и у кратким размацама времена. Један такав случај објављен је у Архивској свесци за јануар тек. године*). Сличан случај објављујемо и ми у овом чланку. Додуше, ово није једнак случај са оним који је објављен у Архиву, не бар у погледу одељења, јер тамо је неједнаке одлуке донело једно исто одељење, док овде различита одељења.

Питање, које је било предмет неједнаког решавања, а које ми овде наводимо, у овоме је: *Да ли треба у диспозитиву пресуде тачно израчунавати колики је притвор који се урачунава оптуженом у казну, с обзиром на чл. 3. Уредбе о убрзању рада, § 64 казн. закона и § 156. а крив. суд. пост., и ако је већи од досуђене му казне, или констатиовати само то: пошто је више издржао у притвору, то се одмах пушта у слободу.*

Ево тог примера из којег се види, како Касациони Суд расправља ово питање:

По кривици Д. Б. пресудом Првостепеног суда пећског — као поротног, бр. 7266. од 22.-V-1928. год., који је одговарао за више дела, исти је осуђен за сва дела са једном годином дана затвора, за коју је држ. суд у диспозитиву пресуде дословице казао ово:

„Опт. Б... казна се има рачунати од 22. августа 1927. г., као дана прве изречене пресуде, а у казну му се рачуна више одлежани притвор, код суда и иследне власти, по одбитку рока за ислеђење, па како је издржао више то се има пустити у слободу“.

Касациони Суд ништећи закључак државног суда ове пресуде, између осталог поништио га је и са разлога, што:

„3.) Све време које је оптужени провео више у притвору, и које му се по § 156. а. крив. суд. пост. и чл. 3. Уредбе о убрзању рада, у издржану казну урачунава, државни је суд био дужан у диспозитиву своје пресуде *да тачно одреди то време*, а не да само сумарно нагласи да му се и то време у казну

*) Радосав Ј. Перуновић: Архив за правне и друштвене науке, књига XVIII (XXXV). Бр. 1. Београд, 1929. год.

урачунава, као што је то државни суд у овом случају урадио.“

Ову одлуку донео је Касациони Суд у свом првом одељењу 12. децембра 1928. год. под бр. 14869.

Даље, по кривици Б. З., из Ујмира, који је одговарао код истог суда за дело из § 177. казн. законика, оптужени је кажњен за то дело са 15 дана затвора, пресудом пећског прв. суда бр. 12679. од 15.-X-1928. г. У погледу питања, од када му се казна има рачунати и притвора који му се у казну има урачунати, казато је у диспозитиву наведене пресуде ово: „Да би му се казна имала рачунати од данас, као дана прве изречене пресуде, али како је у *притвору издржао више* од досуђене казне, то се има одмах пустити у слободу.“

Ову пресуду одобрио је Скопљански Апелациони Суд у I одељењу пресудом својом бр. 5041. од 30. новембра 1928. године, са једном допуном разлога која се односила на одустанак приватног тужиоца.

Државни тужилац у жалби противу ове пресуде Апелационог Суда, позивајући се на предњу одлуку Касационог Суда, тражио је да Касациони Суд поништи ову пресуду Скопљанског Апелационог Суда, са разлога са којих је Касациони Суд поништио наведену пресуду по крив. Д. Б. Но Касациони Суд одлуком бр. 1533. од 16.-II-1929. год., у свом IV одељењу, одбацио је жалбу државног тужиоца, а пресуду Скопљанског Апелационог Суда *одобрио*.

Као што се види, Касациони Суд у свом I и IV одељењу, у кратком размаку времена од два месеца, донео је две супротне одлуке по једном истом питању. Иако ово питање није од толико велике важности, јер је више формалне природе, пошто било да се тај притвор тачно израчуна или не, ако он износи више од досуђене казне, оптужени се има пустити у слободу, ипак не би излишно било донети начелну одлуку по овом питању.

Саопштио
Јов. Б. Мијушковић.

Један случај, код Неспорних дела судије, који је добио интересантан обрт.

Почивша Н. Н. оставила је следеће завештање, које гласи:

Тестаменат.

Ја Н. Н. удова.

Моју кућу у . . . . улици бр. 15-а.

Моје акције код . . . . банке. Пет словом 5 акција . . . . завода, осам словом 8 акција по две уједно Црвеног Крста, 6 и дуванска 6 лоза.

Од накита два прстена од брилијаната

и један од дијаманта, 2 минђуше од брилијанта, 1 брош од брилијанта и 4 од дијаманта и мој медајон златан, то има да се све претвори у новац сав накит.

Са овим непокретним и покретним имањем има да рукују Н. Н. трговац и то је мој сусед и мој брат од тетке Н. Н., учитељ.

Мојој браћи од стричева Петку, Јанку и Васиљку, има им се дати по 100 динара на ту троицу што чини триста динара, Н. Н., удови по 300 дин. а тако и Јевдокији Петровић триста динара, а тако и у варош X да се да 300 динара (а тако и у) дом сироте деце 500 динара, певачкој дружини „Младост“ у варошима X и У по 500 динара.

Да се сахраним пристojно и то у вароши X. у гробницу мога деде почившег Огњана, лимара.

А ствари из куће да се даду ономе или оној који ће се наћи око мене и око саране и за годину дана за парастосе који ће жито спремати и друго то се има њима дати.

Са кућом нека ураде како за сходно нађу мој сусед Н., трговац и брат Н., учитељ то су они које сам оне раније напред споменула у тестаменту.

Ово је моја последња жеља да се ово изврши не може ово нико кварити овај тестаменат ово сам при чистој свести написала и подписала својеручно.

3. јануара 1897.
Београд.

Н. Н., удова.

Молим мог суседа и брата и Суд да сам горе заборавила да кажем мој прстен од брилијаната да се прода као што сам и горе казала, те да се за тај новац купи прстење простије мојим синовцима Нићифору, Вери и Станојлу то су деца мојих девера то им је успомена од стрине Н. Н., 15-а . . . . улица.

*

Њена браћа од стричева, Петко, Јанко и Васиљко, преко свога пуномоћника — адвоката, изјаснили су се против тестаента, како у погледу његове важности, — јер не испуњава, по њему, услове § 430. грађ. зак., — тако исто и у погледу његове истинитости.

Молили су суд да се расподела ове заоставштине изврши по законом реду.

Неспорних дела судија, својим решењем, упутио је извршиоце горњег тестаента на редовну грађанску парницу, као слабије у праву, противу законских наследника поч. А. Н., — њене браће од стричева, те да тим путем докажу важност и истинитост тестаента.

По благовременој жалби извршиоца тестаента, Апелациони Суд, својим примедбама, поништио је горње решење и то са ових разлога: „погрешно је судија у разлозима

www.свога решења нашао, да у тестаменту пок. Н. није прецизно одређен наследник кад се из истог тестаментa види, да је поч. Н. извесним лицима оставила одређену квоту свога имања, те су та лица и њени тестаментални наследници — § 454. грађ. зак.

Даље, кад је заступник законских наследника, Петка, Јанка и Васиљка, приликом расправе ове масе, оспорио аутентичност тестаментa пок. Н., онда је судија требао да у свему поступи по чл. 92 . . . . .“

Нисмо задоцнели, иако ћемо, тек, сада изнети, да је почивша Н., према уверењу о сродству, оставила, после своје смрти, од најближих сродника, три рођена брата од стрица — Петка, Јанка и Васиљка — и једну рођену сестру од стрица, Гордану.

Примедбе Апелационога Суда биле су саопштене свима заинтересованима, и извршиоцима као и њеној браћи од стрица односно њиховом адвокату, пуномоћнику.

По саопштењу ових примедба пуномоћник се је изјаснио сада, да признаје важност поменутог тестаментa али да остаје, при својој ранијој речи, у погледу његове важности т. ј. оспорава му правну важност.

Неспорних дела судија, пошто је ствар, опет, дошла на мртву тачку, донео је одлуку, да се тестамент поч. Н. саопшти њеној рођеној сестри од стрица Гордани.

И тако, у једном случају, изјава покојнице сестре биће „Deus ex machina“.

Саопштио: Душан П. Мишић, судски писар.

Увреда и клевета нанета јавним правозаступницима, у њиховом правозаступничком позиву, дело је из § 104., а не из § 210., одн. § 213. казн. закона.

Оптужени Ђ. из П. решењем Пећског прв. суда Бр. 5221. од 23-IV-1928. год. стављен је под суд за дело из § 210. казн. зак., зато, што је у одговору на тужбу нанео клевету заступнику тужилачке стране М. З., адвокату из П.

Касациони Суд у свом дежурном одељењу нашао је, да у оваквој радњи опт. Ђ. стоји дело из § 104. казн. зак., и својим примедбама Бр. 8027. од 4-VII-1928. год. поништио наведено решење са ових разлога:

„За постојање дела из § 104. казн. зак. потребно је, да је увреда нанета лицима набројаним у пом. закон. пропису, или јавном служитељу приликом званичног рада. Како је међутим законом о правозаступницима деловање ових у њиховом правозаступничком позиву оглашено јавном функцијом — чл. 28. зак. о правозаст., то и увреда нанета им у њиховом званичном правозаступничком раду, не би било дело казнимо по § 210. казн. зак.,

већ дело из § 104. истог закона. Зато је погрешно првостепени суд, кад је и поред своје констатације, да су инкриминисани изрази били упућени прив. тужиоцу и односили се на његов правозаступнички посао, нашао, да побрајањем у овом зак. пропису нису обухваћени и правозаступници“.

Поступајући по овим примедбама суд је опт. Ђ. ставио под суд за дело из § 104. казн. зак., а затим и пресудом Бр. 15647. од 18-XII-1928. год. и осудио, такође, за исто дело.

Но Скопл. Апелацион. Суд у свом првом одељењу пресудом Бр. 592. од 4-II-1929. г. преиначио је наведену пресуду прв. суда са ових разлога:

„Када је оптужени Ђ... у свом одговору на тужбу написао инкриминисане изразе:

... онда у оваквој радњи оптуженог стоји дело јавне клевете из § 210. кривичног законика, а не дело из § 104. ал. II крив. законика, како је то био нашао првостепени суд у овој својој пресуди, јер приватни тужилац М. З. адв. из П. није лице у својству оних лица која су побројана у § 104. крив. зак., па није био у том својству ни кад му је оптужени ову клевету нанео, ...“

Али, по жалби држ. тужиоца, Касациони Суд у свом IV одељ. примедбама Бр. 3248. од 12-III-1929. г. поништио је ову пресуду Апелационог Суда са разлога, што је: „чл. 28. закона о правозаступницима деловање ових у њиховом правозаступничком позиву оглашено . . . јавном функцијом, те се увреда, одн. клевета, нанета им у њиховом правозаступничком позиву има сматрати као дело из § 104. казн. зак., а не из § 210. казн. зак., зато је погрешно Апелациони Суд, кад је преиначујући пресуду првостепеног суда, нашао, да § 104. нису обухваћени и јавни правозаступници приликом делања у њиховом правозаступничком позиву, и нанету клевету приватном тужиоцу З. као лицу, које није у својству оних лица из § 104. казн. зак. подвео под § 210. казн. зак.“

Наравно, Апелациони Суд усвојио је ове примедбе и решењем својим Бр. 1483. од 22-III-1929. год., у свом I одељу, опт. Ђ. пустио испод суђења, с обзиром на Указ Њ. В. Краља од 6-II-1929. год. о помиловању и амнестији.

Саопштио

Јов. Б. Мијусковић.

Око § 386. грађ. суд. поступка.

Поверилац Н. Н. тражио је код Првостепеног суда приделешку на имање свога дужника К. П., а за обезбеду меничног по-

траживања у 20.000. дин. са 8% год. интeреса од протеклог рока па до наплате.

Својим решењем суд је одобрио предњу прибелешку и решења о прибелешци била су достављена обема странама.

Трећег дана, по пријему овога решења, поверилац је изјавио жалбу Касационом Суду жалећи се, да му суд није обезбедио и онај интерес који је тражио и за који је поднео доказе.

Касациони Суд је оснажио предње решење, пошто је, по речима вишега суда, првостепени суд обезбедио тражени интерес у свом оригиналном решењу, и пометња је само дошла услед техничке грешке учињене при препису решења о прибелешци.

Заплет сада настаје.

Пошто су протекла, скоро, два месеца како су заинтересоване стране примиле решење о прибелешци — дужник К. П. затражио је скинуће предње прибелешке, мотивишући своје тражење фактом, да поверилац није правдао горњу прибелешку.

На месец дана по овом акту, поверилац је правдао одобрену прибелешку.

Усвојивши наводе дужникове, суд је скинуо тражену прибелешку, коју је био Касациони Суд још пре подношења правдајуће тужбе, оснажио.

На ово решење обе су „парничне“ стране изјавиле жалбу, од којих је занимљива — бар за ово наше питање — жалба повериоца Н. Н.

Она у свом једном делу гласи:

„На решење првостепеног суда бр. . . . ., којим је по тражењу Н. Н. одобрена прибелешка на имање именованог К. П., Н. Н. изјавио је благовремено жалбу Касационом Суду и по истој Касациони Суд решењем својим од . . . . . бр. . . . . оснажио је решење првостепеног суда а жалбу је Н. Н. одбацио.

Ово решење Н. Н. је примио што је на рецепису о пријему поменутог решења Касационог Суда, који се налази у актима овога предмета изрично и означено, истог дана је тужба у циљу правдања поменуте прибелешке написана, па затим — четири дана доцније — првостепеном суду са рецеписом послата.

Како се тужба није могла пре поднети него што Касациони Суд по жалби своју коначну одлуку не донесе, и како је коначну одлуку примио Н. Н. па и поднета правдајућа тужба која је суду . . . . . — четири дана доцније — испслата, благовремена је, јер по § 386. грађ. суд. пост. тај је рок петнаест дана, а према § 329. грађ. суд. пост. почиње тећи од дана када је коначна одлука Касационог Суда странци у овом случају Н. Н. саопштена, а то је. . . .“

Касациони Суд поништио је решење о скинућу прибелешке а са разлога:

„По § 386. грађ. суд. пост. поверилац је дужан да преда суду оправдајућу тужбу за петнаест дана од дана пријема решења о уважењу прибелешке, али се тај рок рачуна од дана када је дотично решење према њему постало извршно. Како је пак на решење о одобрењу прибелешке бр. . . . . изјављена жалба баш од стране повериоца, то се тај рок у овоме случају има рачунати од дана када је поверилац примио решење Касационог Суда, којим је пом. решење првостепеног суда за снажно оглашено, — те отуда овде нема места примени прописа тачке 4. § 392. грађ. суд. пост.“

*

Ми ћемо покушати да дамо своје мишљење о овом питању.

Нама изгледа да средство обезбеђења (забрана и т. д.) није само себи циљ. Оно представља истина, принуду према дужнику али, у односу на повериоца, оно даје максимум сигурности, да ће се, у потребном моменту, моћи реализовати његово потраживање.

Како, пак, средство обезбеђења ставља дужника у тешку ситуацију, законодавац није хтео да трајање тога стања зависи од самог повериоца, пошто постоји бојазан да би поверилац своје право злоупотребио. И та слобода кретања — повериоца — скраћена му је обавезом, да правда свој акт у року од 15 дана, по пријему решења о забрани и др., иначе се указује могућност дужнику да скине везе обезбеђења.

Закон је хтео да поверилац оправда свој хитар и обазрив поступак учињен према дужнику т. ј. да покаже да дужник неће или не може, на леп начин, да измири свој дуг односно, да је на ступио један од случајева из § 394. грађ. суд. пост. и других сличних.

У нашем конкретном случају поверилац Н. Н. није поступио по закону. Он је својом жалбом на решење о прибелешци могао да продужи у недоглед једно стање које, услед своје тежине, треба да буде привремено па, према томе, што краћег трајања. — Ова одредба, нама се чини да се не варамо, спада у ред одредаба јавно-правног карактера.

Зато мислимо да суд није погрешно када је, на захтев дужника К. П., скинуо прибелешку одобрену повериоцу Н. Н.

Кратка осуда — пресуда није условљена тражењем неког средства обезбеђења и, у том, као пре, не зависи ни од тога, да ли је одобрено или није (коначно) тражено средство обезбеђења.

Та два акта — акт тражења прибелешке и т. д. и правдајућа тужба — имају два за-

себна правна живота и први, неоспорно, својом појавом, изазива други у одређеном року, законом предвиђеном — иначе може да се угаси и он сам.

Понављајући оно што смо већ раније рекли — правдање прибелешке имало је доћи аутоматски по законом путу, независно од судбине саме прибелешке, док је њено одобравање — прокрчило самостално себи путању својим сопственим правним средствима.

Саопштио

Душан П. Мишић,

писар Варошког Суда.

Нешто о такси на удовички ужитак.

Ми смо приметили да је пракса врло нестална при одређивању ове таксе. Подлога њена узима се од случаја до случаја ма да је, према нама, прецизно; законом, обележена. Стога ћемо се позвати на неколико законских прописа који ће нам, ако се не варамо, дати за право, у погледу предњег тврђења.

Када се пажљиво прочитају §§ 412., 413., 414. и 415. грађ. зак. — не водећи рачуна о §§ 774. и 775. грађ. зак., пошто се односе на брачне уговоре — долази се до овог закључка:

1.) Целокупна заоставштина мужевљева служи за основу удовичком ужитку; и из овога излази као последица:

2.) Нико не може окрњити ту основу па ни сам супруг у својој последњој вољи.

Ценећи крвне везе и моралне обавезе, законодавац је сузио ово генерално право удовино двама изузетцима, и то:

1а) они, који су до смрти мужевљеве учествовали у ужитку са његовог имања, ту повластицу имају и после његове смрти;

2а) ако се неки блиски сродници, лимитивно побројани, не би могли сложити са удовом или она с њима, и ако би сви ови били повезани између себе заједничким уживањем мужевљевог имања, та би се заоставштина, онда, поделила, на све њих, и са једног таквог дела удова би имала неограничено право уживања, наравно, не ослобођавајући се, при томе, последица принципа из § 24. грађ. зак.

Као што се види, не би требало да пракса лута.

Чим се утврди кога је супруг-муж оставио, поред удове, после своје смрти, нарочито, када се утврди која су лица живела под једним кровом (фигуративно узето) са удовом и њеним бив. супругом, — сама се оцртава база удовичком ужитку. И да би он, сада, добио своју фискалну димензију, имамо се послужити таблицом из т. бр. 23. закона о

таксама, уз припомоћ чл. 25. истога закона. Просто речено, израчунати, прво приход — ужитак заосталог имања, као да је удова остала сама по смрти њеног мужа, па потом тај ужитак изражен у односу на закон о таксама поделити бројем учесника — где се убраја и удова и количник што се добије, представља висину таксе за удовин ужитак.

На завршетку — осуђујемо се да приметимо да је закон оставио једну празнину, не водећи рачуна о годинама старости оних, који остају на уживању имања са удовом док, међутим, није пропустио, у погледу њене старости, да изведе читаву скалу (чл. 25. зак. о такс.). Јер, остала удова, на уживању, са дететом на сиси, или у двадесетим годинама (води рачуна о § 117. и сличним грађ. зак.), са заовом млађом или старијом, она плаћа увек исту таксу, иако величина њеног ужитка или бар његова перспектива зависи, у многоме од оваквих чињеница.

Саопштио:

Душан П. Мишић,

писар Варошког Суда.

Један интересантан сукоб надлежности између Првостепеног Суда и Министра Унутрашњих Дела.

Господин Министар Унутрашњих Дела, актом својим И. Бр. 348. од 24. фебруара 1928. г. доставио је Суду овоме, да је између Првостепеног Суда за град Београд и њега, Министра Унутрашњих Дела, наступио негативан сукоб надлежности у погледу разматрања решења по предмету забране Ђ. П. из Београда. Сукоб се састоји у следећем: Градски Суд за град Београд и Чукарицу за извршења, донео је своје решење под бр. 19049/924. г., којим је Б. П. у погледу тражења да се њене ствари, које су пописане по забрани Ђ. П. иставе из пописа, упућена као слабија у праву на редован грађански спор. Противу тога решења Град. Суда, она је изјавила жалбу Првостепеном Суду за град Београд, који се одлуком својом бр. 50282/927. г. огласио ненадлежним за разматрање тога решења са разлога, што је закон о градским и среским судовима, по коме је Првостепени Суд био надлежан за разматрање ових решења, престао да важи, па је предмет вратио извршном одељењу Управе Града Београда, да га достави на разматрање вишој надзорној управној власти.

Извршно одељење Управе Града Београда спровело је према овој одлуци Суда предмет Министарству Унутрашњих Дела, као вишој управној власти, но Министарство се такође огласило ненадлежним за разматрање, са разлога: што Министарство Унутрашњих

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Дела као управна власт није овлашћено ниједним законским прописом да разматра решења судске власти, а у смислу начела поделе власти, које је и Уставом санкционирано — чл. 46.—48. Устава и по ставу 3. чл. 3. Уредбе о ликвидацији градских и средњих судова, види се, да су за решења ове врсте за разматрање надлежне судске власти а не управне, одн. извршне. Зато је молио Касациони Суд, да у смислу чл. 110. става 2. Устава, доносе своју одлуку о томе: која је власт надлежна за разматрање напред поменутог решења Градског Суда за град Београд и Чукарицу за извршења.

На основу §-а 8. Зак. о своме устројству у в. става 2. чл. 110. Устава, Касациони Суд узео је овај предмет у разматрање, па је по размотрењу нашао:

Решење о коме је овде реч, донето је од стране Градског Суда као пуномоћног судског органа, па је за разматрање таквих решења надлежан редован суд, па било да су таква решења донета од стране градског или средњег суда у местима где он постоји, било да су та решења донета од стране полицијских власти, јер у таквим случајевима полицијске власти не раде у својој улози чисто управној, већ као помоћни судски органи.

По нашем позитивном праву, по одредбама крив. судског и грађан. суд. поступка, као и по закону о истражним властима, полицијске власти поред своје чисте управне надлежности, имају и једну посебну специјалну надлежност, као помоћни судски органи, пошто код нас није постојала и не постоји установа судских извршитеља као помоћних судских органа, који су инкорпорирани код редовног судства. Таква је улога полицијских власти на пример по крив. суд. поступку, кад се оне појављују као иследне власти, у том случају све њене одлуке по предметима ислеђења не подлеже разматрању више управи надзорне власти, већ надлежних редовних судова. Исти је такав и улогом полицијских власти и по грађанском судском поступку; сви послови које оне предузимају по одредбама тога закона и све одлуке које она по њему донесе, све то оне раде у улози помоћних судских органа а не у улози чисте управне, и све те њихове одлуке које оне доносе у томе својству, подлеже разматрању редовних судова а не виших управних органа. Зато је нетачно гледиште Првост. Суда за град Београд, да он није надлежан за разматрање напред поменутог решења градског суда с тога, што је закон о средњим и градским судовима престао да важи, јер ако је он престао важити, остале су на снази одредбе

грађ. суд. поступка, по којима полицијске власти имају надлежност помоћних судских органа. Ликвидације средњих и градских судова има само тај значај и домашај, да надлежност тих судова, пренесе сада понова на полицијске власти т. ј. пренесе на њих улогу помоћних органа суда. То се најбоље види и из уредбе о ликвидацији градских и средњих судова од 9. октобра 1925. г. којом је прописан само поступак у ликвидацији тих судова.

Према свему до сада изложеном, Касациони је Суд нашао, да је за разматрање решења Градског Суда за град Београд и Чукарицу за извршења, бр. 19049., надлежан Првостепени Суд за град Београд, а не Господин Министар Унутрашњих Дела, па зато враћа ове акте Првостепеном Суду за град Београд с тим, да је о томе извештен и Господин Министар Унутрашњих Дела.

Саопштио Л. Д.

Да је поравнање закључено на превари има се утврђивати у кривичном процесу по кривичној тужби оштећеног, а ако је оштећени за то поднео грађанску тужбу, превара се има утврђивати по начелима кривичног права.

Драгомир је оптужен Шабачком Првостепеном Суду за то што је са пок. Ј. као пуномоћником М. и Ж. 25. јануара 1927. г. споразумно и у намери да оштете М. и уд. Ж., закључио поравнање код Шабачког Прв. Суда о деоби заоставштине пок. В. а оца пок. В. и његовог, по коме је од 41.87 ха. земље М. као наследници припало 10.61 ха. и нешто у зградама у место да јој припадне половина, — чиме је учинио дело преваре из тач. 1. § 253. крив. зак.

Шабачки првост. суд је у оваквој радњи опт. Д. нашао дело преваре из поменутог прописа.

Постојање представљеног дела и кривична одговорност његова утврђује се признањем о закљученом поравнању протоколом процеса дељене имовине по којем је М. и Ж. припало 9.52 ха. и нешто покретности у вредности 226.413.50 дин., а све остало опт. Д. и то 32.34 ха. у вредности 594.008.50 дин., писмено пок. Ј. о примљеној од Д. меници на 50.000 дин., која се односи на поравнање и извештајем банке о есконтовању ове менице. Против њега стоји и то, што је од тужитељица крио да се са његовим пуномоћником поравнао.

Па је решењем својим од 16. окт. 1928. г. Бр. 50138 ставио опт. Д. под суд.

Касациони Суд у I одељењу по жалби оптуженог, примедбама од 27. новембра 1928. г. Бр. 14081, поништио је решење са разлога:

„По II одељку § 146. грађ. суд. пост. поравнање пред судом закључено може се уништити ако се докаже да је на превари или обмани учињено. Према овоме закон. пропису елементи преваре и обмане имају бити утврђени у редовном грађ. суду пред првостепеним судом пред којим је поравнање закључено.

У овом случају поништај поравнања закљученог пред тим судом није тражен на начин изложен у пом. закон. пропису, већ су прив. тужиоци поднели кривичну тужбу противу оптуженог хтејући тиме, да у кривичном процесу утврде постојање преваре приликом закљученог поравнања, што је противно II од. § 146. грађ. суд. пост., јер поменуто поравнање, које има снагу извршне судске пресуде има се сматрати као правно важно, све док се на начин изложен у II од. § 146. грађ. суд. пост. не уништи па тек по томе, може се доказивати постојање дела из тач. 1. § 253. крив. зак.“

Првостепени Суд није усвојио ове примедбе, већ је под 13. дец. 1928. г. Бр. 61115 дао ове противразлоге:

„Дело, за које је Д. оптужен ислеђује се на тужбу прив. тужиоца — § 253. посл. ал. 4. § 258 крив. зак., а по § 31. крив. суд. пост. иследна власт је дужна предузети ислеђење по сваком делу где постоји тужба прив. тужиоца, те по истом пропису власт мора повести истрагу за извршено кривично дело, које се ислеђује по приватној тужби увек кад тужба постоји, што је овде случај.

По § 174. грађ. суд. пост. ако би се при извиђању каквог грађ. спора обелоданило какво казнимо дело кога парничара, а од ислеђења овог дела и пресуде зависило би решење грађ. питања, онда ће се од грађ. извиђања застати и предузети кривична истрага противу кривца. Дакле прво се расправља питање о кривичном делу.

Да се кривично ислеђење мора завршити пре грађанског види се и из § 12. крив. суд. пост., по коме се у кривичном спору не сматра за истинито оно што је доказано из грађ. суд. пост. грађанском пресудом утврђено, већ обрнуто што је кривичном пресудом утврђено има се сматрати за истинито и у грађанској парници. Према овом пропису, ако би се стало на гледиште I одељења Касационог Суда, онда би после завршеног грађ. спора имао да се поведе кривични спор, ако би се хтело, да евентуални извршилац дела искуси законску казну.

Са свега напред наведеног, погрешно се Касациони Суд позива на II од. § 146. грађ. суд. пост. наводећи да се поравнање може уништити само у грађанском спору, јер кад би се овај и повео, са њим би се по § 174. грађ.

суд. пост. морало застати кад год би то која страна хтела, јер у конкретном случају од постојања представљеног дела зависи и решење грађанског питања. По § 146. грађ. суд. пост. ако се докаже, да је поравнање на превари и обмани учињено, онда ће се поравнање уништити. У § 146. грађ. суд. пост. не говори се о томе на који ће се начин утврдити превара или обмана. Према томе тужилац одређује својом тужбом да ли ће се превара и обмана утврђивати у грађанском или кривичном спору.

Кад је овде подигнута кривична тужба онда се превара има утврдити по прописима кривич. суд. поступка. А да је тужилац хтео да води грађански спор, он би поднео грађанску тужбу.

Ако би се поништај поравнања тражио грађанским спором, појављује се питање, шта се по грађ. закону сматра за превару. Превара се помиње у §§ 537. и 859. и нигде више. Али ни ови прописи ни § 146. грађ. суд. пост. не даје дефиницију преваре, те би у грађ. спору судија имао ово питање да расправи или позивањем на здрав разум и природну праву — § 8. грађ. зак. или позивањем на прописе кривичног закона — §§ 251. и 253. крив. зак. По мишљењу Првостепеног Суда судија би се при расправи овог питања морао пре позвати на прописе кривичног закона који говоре о превари, овог питања морао пре позвати на прописе кривичног закона који говоре о превари, јер је ово кривично правни појам, него на ма који пропис приватног права.

Да законодавац није мислио да се питање преваре и обмане расправља по прописима грађ. суд. поступка види се и из § 303. грађ. суд. пост. у коме се каже, да се предмет парнице расправља пресудом, а решењем само споредна питања, док ако би се овде усвојиле примедбе I одељења Касационог Суда, онда би се овде главно питање важности поравнања имало расправити решењем по императивном наређењу § 146. грађ. суд. пост. а то би, као што је речено, било противно § 303. грађ. суд. поступка.

Касациони Суд у Општој Седници од 1. јануара 1929. год. Бр. 15450. усвојио је противразлоге Првостепеног Шабачког Суда а примедбе свог првог одељења одбацио.

Суђење по слободном уверењу у смислу закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави.

Касациони Суд Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца у I одељењу своје размотрио је по жалби опт. Б. К. и осталих оптужених због дела из тач. 2., 5. и 7. чл. 1. и из

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ст. II чл. 2. зак. о зашт. јавне безбедн. и поретка у држави и дела из I ст. § 50. крив. зак. заједно са пресудом Скопљанског Апелационог Суда од 23. маја 1928. год. Бр. 2387, којом је одобрена пресуда Штипског Првостепеног Суда од 16. марта 1928. год. Бр. 3230, — па је нашао да иста не одговара закону са ових разлога:

„Погрешно је Апелациони Суд, што је одобравајући пресуду Штипског Првостеп. Суда усвојио ниже изложене разлоге истога у погледу опт. Д., П. и К., да се према њима има применити смртна казна, сматрајући да је испуњен услов из § 243. од. I крив. суд. пост., услед тога, што је чл. 19. зак. о зашт. јавне безбедн. и поретка у држави изменио § 243. од. I крив. суд. пост. у том правцу, што се за постојање признања не траже сви услови из 225. крив. суд. пост., већ да је довољно да суд по слободном уверењу утврди постојање признања оптуженог, и да такво признање овде постоји.

Спорни разлози нижих Судова, које Касациони Суд сматра за погрешне гласе према првој пресуди овако:

Даље суд налази: по чл. 19. закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, за сва кривична дела из истог закона, суд по слободном судијском уверењу суди, како о постојању кривичног дела и кривичне одговорности, тако и о постојању олакшавних и отежавних околности, јер од истих зависи величина саме кривице, па дакле врста и величина казне. Осим тога, по истом чл. 19. пом. закона, суд цени по свом судијском уверењу и постојање признања као доказног средстава и суд налази по свом слободном уверењу да овде, као што је већ изложено за свршено дело из тач. 7. чл. 1. пом. закона постоје и признања оптужених: Д. Ж., П. Б. и К. Д. и зато суд налази да се овој тројци, оптужених за ово дело из тач. 7. чл. 1. пом. закона, које се, као што је показано, има казнији прворедном строжијом казном из I става чл. пом. закона, казна има одмерити по I ставу чл. 2. пом. зак. и налази да овде према изложеном има места примени смртне казне и према овој тројци оптужених. — § 243. I став крив. суд. пост. Дакле, суд налази да и постојање признања, као доказног средстава, које се по § 243. I став крив. суд. пост. тражи за примену смртне казне, суд има да цени по свом слободном уверењу према чл. 19. пом. зак., а не по принудним законским доказима према § 225. крив. суд. пост. Ово мишљење суда одговара и чл. 19. пом. закона, по коме се дела из чл. 1. пом. зак. од 2. августа 1921. год. имају у целом пресудити по слободном

судијском уверењу. Према томе, мора се рећи да је поменути чланом 19. пом. закона, у самој ствари измењен и став I § 243. крив. суд. пост. и пројумачен у пом. смислу да се тражено признање из I става § 243. крив. суд. пост. има утврдити по слободном судијском уверењу, а не по принудним законским доказима, те нема места примени § 225. крив. суд. пост. Ово се тумачење чл. 19. пом. закона и I става § 243. крив. суд. пост. мора усвојити с обзиром и на оне и овако организоване нападе од стране бугарске македонске револуционарне организације против наше Државе, која је управо, непосредни предмет напада код дела предвиђених у чл. 1. пом. закона од 2. августа 1921. год., због чега овде не може да се примени законодавно тумачење од 10. јануара 1879. год., којим је укинута оно раније законодавно тумачење од 25. октобра 1872. год., по коме пропис I става § 243. крив. суд. пост. није важио за дела, која по закону подлеже суђењу поротног Суда, и у овом тумачењу од 10-1-1879. стоји доиста, да се наређење § 243. на сва, па и на она која порота суди, примени. Ово законодавно тумачење важи, дакле, за дела која суди поротни суд, и код којих, поред пороте, која суди, по слободном уверењу, суди још државни суд по законским, принудним доказима, али не важи и за дела из закона од 2. августа 1921. год., која суд, по чл. 19. истог закона суди у целоце, а не делимично по слободном уверењу“.

Касациони Суд сматра да ово схватање није тачно са следећих разлога:

Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави од 2. августа 1921. год. дошао је као допуна свима општим казним законима према текстовима, како они постоје у појединим покрајинама наше Државе. То се види из текста чл. 1. истог закона, где се вели да се „као злочинство у смислу казнога законика“ имају сматрати, ту набраја кривична „дела“. Одмах затим речено је у чл. 2. да ће се учинилац ма кога „од кривичних дела изложених у чл. 1. овога закона“ казнити смрћу или робијом до 20 година.

То је све што је у пом. закону речено о кривичном делу и његовом учиниоцу.

Тек у чл. 19. истог закона постављено је једно важно наређење, које се односи на „сва кривична дела“ побројана у том закону у погледу начина суђења. Ту је речено следеће:

„За сва кривична дела по овом закону судиће редовни судови по слободном судијском убеђењу“. Неће се дакле судити „дела“, већ ће се судити кривцима „за сва кривична дела“.

У колико се тиче територије надлежности овога Суда, Касациони Суд сматра, да је тиме, у погледу ових дела — специјално оних из чл. 1. као најважнијих — учињено једно важно одступање од позитивног закона о крив. суд. пост. по коме се деликти из гл. IX општег казненог законика (§§ 83 и слични) суде од стране редовних судова по територији принудних законских доказа (гл. XVII — §§ 220—239. зак. о крив. суд. пост.) и да се то одступање састоји у томе, што се редовном суду даје једно право, које код нас сада има поротни суд као такав (чл. 27. и 30. закона о пороти), а које је право закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави назвао суђењем „по слободном судијском уверењу“, и које право наш закон о пороти схвата као „уверење“, које поротници прибављају „из укупног извиђања и прибраних доказа као и познавања ствари“, при чему су поротници дужни да „покажу своје разлоге, на којима своје мишљење заснивају“ (чл. 30. зак. о пороти). Закон о пороти вели још и следеће (чл. 27): „уверење своје о томе, је ли оптужени доиста крив или није, црпеће из доказа, који су на главном претресу извиђани и из познавања ствари“.

„Слободно судијско уверење“ из закона о заштити јавне безбедности није ништа друго него ово „уверење“, на које мисли закон о пороти и оно се односи само на кривичну одговорност оптуженога а кривично дело, које иначе мора бити доказано по прописима закона о општем кривичном судском поступку. Закон о пороти у чл. 43. казао је да за „све, што овим законом није друкчије наређено, о делима, која пред поротни суд долазе, вреде наређења кривичног поступка“. — Исто је случај са законом о заштити јавне безбедности. Он је задржао у важности све одредбе општег нашег закона о крив. суд. пост. изузевши оне, који говоре о принудној доказној теорији у погледу утврђења крив. одговорности. Исто као и закон о пороти, он овде даје државним судијама, самим без поротника, оно право, које им заједно са поротницима даје пред поротним судом. Постојање кривичног дела мора да буде утврђено на начин како то позитивни закон о крив. суд. пост. предвиђа, а кривична одговорност се утврђује пред поротом по уверењу поротног суда, а пред овим државним судом „по слободном судијском уверењу“. Оба суда морају да даду разлоге за своје слободно уверење, јер оно не сме да буде безразложно.

Чл. 19. закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави није, према томе изменио § 243. од. I кривичног суд. пост. односно ту постављених захтева за примену

смртне казне. Исто тако као пред поротним судом и овде „кривица“ одн. кривична одговорност оптуженога мора бити, „законо“ т. ј. по закону доказана признањем оптуженога — како то захтева § 225. крив. суд. пост., или исказима заклетих сведока — како то захтева § 229. крив. суд. пост. — пошто је у оба случаја „само дело“ — инкриминисана радња — по свима нужним околностима иначе законом доказано. У погледу доказа постојања дела не може бити убеђења ни слободе.

Да чл. 19. закона о зашт. јав. безбедн. и пор. у држави није изменио § 243. крив. суд. пост. види се из чл. 20. истог закона, где је речено које све „противне одредбе“ и из којих закона — противне овом закону имају престати да важе, а међу тим законима и одредбама не помиње се закон о крив. суд. пост.

Касациони Суд сматра да Првостепени и Апелациони Суд по чл. 19. зак. о зашт. јав. безбедности имају право слободног судијског убеђења само у погледу утврђивања кривичне одговорности: је ли оптужени учинилац извесног дела и је ли за исто крив, а да у погледу утврђивања постојања самог дела, као таквог, не може бити слободног убеђења, јер дело има да буде доказано како то захтева закон о крив. суд. пост.

Према томе, не може опстати ни изложено схватање *нижих* судова, као да они по слободном судијском уверењу, увек и у сваком случају, могу ценити постојање признања као доказног средства. Јер та слободна оцена признања као доказног средства ограничена је и по овом закону у случају примене смртне казне, сходно § 243/I крив. суд. пост. Суд може у границама примене слободног убеђења изрећи одлуку о кривичној одговорности на основу признања, које нема све услове из § 225. крив. суд. пост., али не може изрећи осуду на смртну казну, ако то признање нема услове из § 225. крив. суд. пост., јер наше законодавство хоће да примену смртне казне изрече само на потпуној извесности, а не по стеченом убеђењу основаном на слободи судијског схватања.

На основу изложеног Касациони Суд сматра, да је потребно да Апелациони Суд понова у смислу ових примедба оцени, да ли према горе именованим оптуженим има места примени смртне казне, с обзиром на неокрњену важност § 243./I крив. суд. пост., који није измењен чланом 19. закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави и који за њену примену тражи признање у смислу § 225. крив. суд. пост.

Зато, а на основу § 247. крив. суд. пост. Касациони Суд *ништи* поменути пресуду

тога Суда, и, враћајући му сва акта, препоручује му да по овим примедбама и закону даље поступи.

Скопљански Апелациони Суд је усвојио ове примедбе, па је донео своју другу пресуду од 18. августа 1928. Бр. 3192, коју је одобрио I. одељење Касационог Суда решењем својим од 26. новембра 1928. Бр. 14058.

Надметач, на коме остане лицитација за државне набавке и друге послове, ако одустане од лицитације пре саопштења о одобреној лицитацији и потписа уговора, одговара не само пропашћу привремене кауције већ и за накнаду штете држави по чл. 96. зак. о држав. рачуноводству, и ако је у условима лицитације та одговорност изрично предвиђена само пропашћу привремене кауције у корист државе.

Државни правобранилац у тужби поднетој Охридском Првостепеном Суду и на рочишћима представља, да је решењем Госп. Министра Пошта и Телеграфа од 25. септембра 1926. уступљен пренос поште на линији Дебар—Струга и обратно за време од 11. јануара 1927. до 1. јануара 1928. год. на обављеној лицитацији за цену од 84.000 дин. туженом Николи а под условима које је потписао и обвезао се на пренос поште: да тужени Никола по свршеној и одобреној лицитацији није приступио закључењу формалног уговора ни преносу поште у опште, те је министарство расписало нову лицитацију, на којој је пренос поште на означеној линији и за означено време остао на Ристи Н... за цену од 100.000 динара, коју је лицитацију одобрило Министарство решењем од 7. фебруара 1927. год.

Држава је због неизвршења уговора оштећена са 16.000 дин. у већој цени и 12.600 дин. што је исплатила приватном закупцу поште за време док нови купац није почео вршити пренос поште. — Свега са 28.600 дин.

Тужио је Николу и тражио за државу, да Суд осуди Николу да накнади држави штету у 28.600 дин. са 6% интересом од 7. фебруара 1927. као дана раскида уговора до наплате.

Тужени је одговорио, да је одустао од уговора имајући у виду тач. 12. услова услед материјалних немогућности и не пристаје, да ма шта плати држави, јер је се он тачно придржавао услова лицитације према којима њему пропада само кауција због неизвршења уговора, а сем тога њему није ни саопштено да је лицитација одобрена, те према тач. 12. услова за њега ова лицитација и није обавезна.

Првостепени Суд је за своју пресуду дао ове разлоге:

„Да поднети протокол јавне лицитације у овер. препису, с погледом на услове о закључењу тога уговора, није перфектан, те да би као такав туженога Николу као закупца чинио одговорним за накнаду штете због неизвршења истог ван положене кауције у 5.000 дин., већ да је истим условом и одговорност закупчева ограничена само на положену кауцију, што се јасно види из тач. 12. ст. III пом. услова, где се вели: „ако надметач, на коме је остала лицитација одустане од ове пре него што се донесе коначна одлука, а тако исто и ако после донесене и саопштене му одлуке одустане од закључења уговора, или ако не би у прописаном року положио сталну кауцију, пропада му привремена кауција у корист државне касе и одузеће му се право учествовања на свим будућим лицитацијама и погодбама за најам преноса поште“. Овај предвиђени услов за одустанак и последице предвиђене морају се према § 546. грађ. зак. у претресање узети, пошто је уговор закон за уговораче по § 13. грађ. зак.

Поред наведенога протоколицитације не може служити као потпун доказ о одговорности туженог за накнаду штете и за то, што је по чл. 96. зак. о држав. рачуноводству у вези са чл. чл. 38. и 40. правилника за извршење овог закона, потребно, да надлежни Министар или његов овлашћеник у року од 30 дана одобри лицитацију, и да се та одлука саопшти понуђачу, па да се тек онда потпише уговор по наплати прописне таксе и положи стална кауција, а све ово у року од 15 дана по саопштењу понуђачу о одобреној лицитацији, као што је то и предвиђено у тач. 10. пом. услова. Кад се све овако поступи, онда је тек уговор перфектан и обвезује обе уговарајуће стране.

Како држава ничим није доказала, да је одлука о одобреној лицитацији саопштена туженоме, а тужени то не признаје па чак ни правилност односно законитост саме лицитације, наводећи, да он није имао ни услова да буде лицитант, пошто на дан лицитације, па ни доцније није поднео потребна уверења предвиђена у условима, која сваки лицитант мора имати и тек онда да буде примљен за лицитанта, а ово се не види из протокола лицитације, које околности чине битност самог уговора како у погледу са формалне тако и са материјалне стране, јер по чл. 99. зак. о држав. рачуноводству лицитације које не одговарају одредбама закона о држав. рачуноводству, сматрају се као и да не постоје“.

Ценећи наводе држав. правобраниоца суд је нашао да ови не стоје, јер у цитираној тачци услова предвиђен је случај одустанка и последице одустанка, које су ограничене само на привремену кауцију, коју тужени и не тражи да му се иста поврати, а протокол лицитације у овом случају може служити као доказ само у погледу привремене кауције. Прва лицитација није туженога обавезала на неограничену одговорност већ само на привремену кауцију у 5000 дин. према условима. Тужени није признао своју обвезу по тужби, већ да је био лизитант и да је лицитација на њему остала.

Зато је на основу § 198. грађ. суд. пост. пресудом од 22. децембра 1927. г. Бр. 14103. одбио државу од тражења као неумесног и недоказаног.

Скопљански Апелациони Суд у II одељењу по незадовољству државног правобраниоца пресудом од 16. маја 1928. год. Бр. 492. одобрио је пресуду првостепеног суда.

Касациони Суд у III одељењу 30. новембра 1928. г. Бр. 13050. дао је ове противразлоге:

„Када се из услова за закључење уговора о преносу поште, који се налазе у актима овога спора, а који су саопштени и туженом Николи види, да је онај надметач на кога би лицитација остала био дужан, да по саопштену му, одобрењу надлежног Министра исте, а најдаље у року од 15 дана од дана саопштења потпише уговор о преносу, и када се из протокола лицитације види, да је ова остала на понуди туженога Николе као најповољнијој и да је иста као таква одобрена од стране Министра Пошта и Телеграфа одлуком од 25. септ. 1926. Бр. 50110., но да му иста није саопштена само због тога, што је некуд био нестао, — онда је на њему лежала дужност, ако је хтео, да се ослободи обавезе овако примљене, да у предвиђеном року у чл. 10. услова изјави, да га уговор не веже, а кад то није учинио, онда је одговоран за сву штету проистеклу из оваквог његовог поступка за другу уговорну страну — државу“.

Скопљански Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је 16. јануара 1929. год. Бр. 192. дао ове противразлоге:

„Кад је у тач. 12. ал. 3. услова за давање под најам преноса поштанских пошиљака на линији Дебар—Струга и обратно, које је тужилачка страна за доказ својих навода уз тужбу поднела, изрично речено: да ће надметачу, на коме остане лицитација, у случају да он од ове одустане, положена кауција пропасти у корист државне касе и да ће му се одузети право учествовања на свима будућим лицитацијама и погодбама за пренос поште; — и, кад, сем овога, у овим условима за дотичног надметача, у

случају његовог одустанка, никакве друге правне последице нису предвиђене, па и накнада штете, која би евентуално за државу проистећи могла — онда се одатле као једини логичан закључак, по нахођењу овога суда, да извести то:

Да је надметачу Николи, на коме је лицитација у питању остала, овим оваквим условом остављено на вољу: да закључени уговор испуни, или да од истога по цену своје привремено положене кауције одустане (§ 551. грађ. зак.).

Према томе, кад је тужени Никола имао право, да, под овим условом, од овога уговора о преносу поште одустане и кад је он то своје право употребио и уговор раскинуо, онда о томе, да је он одговоран за штету, која је за државу одатле произашла, не може бити ни речи, јер је он — одустајући од овог уговора — вршио једно своје право.

Потребно је овде напоменути, да, ако ипак до некога за ову штету има кривице, да то, са наведенога, ниуком случају не може бити до туженог Николе, већ да може бити једино до онога лица, које је услове лицитације састављало и које је у ове унело само напред наведени услов, а не и услов из чл. 96. зак. о држ. рачуноводству, по коме надметач, у случају кад од уговора (лицитације) одустане, одговара за сву штету, која би отуда за државу произашла“.

Касациони Суд у Општој Седници од 1. фебруара 1929. год. Бр. 999. усвојио је примедбе свог III одељења а противразлоге Скопљанског Апелационог Суда одбацио са већином од једног гласа.

Вршење издатака код општинских судова на општинске потребе а који нису буџетом предвиђени, — није кривично дело

Д., Ђ. и С. оптужени су Јагодинском Првостепеном Суду за то, што су први и други као наредбодавци а трећи као руковалац касе противно чл. 134. у в. чл. 133. зак. о општинама учинили издатак из општинске касе на општинске потребе у 279.072. дин. који није био предвиђен у општинском буџету за 1923. год. нити је за тај издатак постојало одобрење општинског одбора.

Првостепени Суд је у оваквој радњи нашао дело злоупотребе власти из § 122. у в. § 132. крив. зак. и како је према реферату Комесара Гл. Контроле ова сума утрошена на општинске потребе, то је питање о накнади штете спорно у смислу § 296. крив. суд. пост.

Па је пресудом од 20. августа 1928. год. Бр. 30810. казнио оптужене за ово дело а

општину упутио на грађанску парницу за накнаду штете.

Београдски Апелациони Суд у III одељењу пресудом од 10. октобра 1928. год. Бр. 6221. одобрио је пресуду првостепеног суда.

Касациони Суд у I одељењу 2. фебр. 1929. год. Бр. 13616/28. поништио је пресуду Апелационог Суда са разлога:

„Погрешно је Суд, кад је нашао, да у радњи оптужених, што су из општинске касе учинили издатак који није био предвиђен у општинском буџету за 1923. год. нити одобрен од стране општинског одбора, стоји дело из § 122. у в. § 132. крив. зак.

Ово с тога, што забраном оваквог поступка у чл. 134. зак. о општинама законодавац није мислио, да исти инкриминише, јер се из самог овог прописа види, да су истим довољно одређене и последице овако неовлашћене радње: обавезом учioniца да накнаде штету причињену својим поступком. Појам злоупотребе из овог прописа није кривично правни појам, и суд је погрешно, кад је то тако узео изједначујући га са појмом дела из § 122 крив. зак.“

Прописом § 471. тач. 4. закона о грађанском судском поступку штити се својина а не уживање непокретног имања.

Драга је у тужби противу Живана поднетој Петровачком Првостепеном Суду представила, да је 30. децембра 192... године закључила уговор о куповини и продаји спорног непокретног имања са туженим за 6.000 дин. и новце примила а купцу издала признаницу.

Како је она земљоделац и њој као таквој осим продатог имања остаје за уживање само 72.50 ара, то нема довољно земље по § 471. грађ. суд. пост., па је зато тражила да се уговор раскине а она њему да врати куповну цену у 6.000 дин.

Тужени је оспорио право тужиљи на раскинуће уговора пошто она није мушка глава и њој закон не штити минимум имања. На рочишту је понудио тужиљи, да јој до смрти или преудаје уступи продато имање на уживање.

Првостепени Суд је по том нашао:

Да је признањем парничара доказан уговор о купопродаји спорног имања.

Уверењем суда и одбора општине Кашељовске утврђено је да тужитељка Драга са продатим имањем тужиоцу Живану и имањем које јој је остало има свега 3 дана орања и 364 квадр. метра, односно да сем продатог имања има још један дан орања и 1500 кв. метара земље на уживање што по § 471. грађ. суд. пост. није довољно, а уверењем општин. суда доказано је и то, да је тужиља Драга

земљоделка, те се и на њу простире заштита из § 471. грађ. суд. пост.

Како је поменути уговором о продаји и куповини тужитељка своје имање продала туженом тако да јој није остало за уживање онолико земље, колико земљоделцу штити од отуђења § 471. грађ. суд. пост., то се по овом пропису овај уговор има и раскинути, јер је исти пропис јавно-правног карактера.

Понуда туженога Живана, да тужиљи уступи цело спорно имање на уживање до њене смрти или преудаје без вредности је, баш кад би се парничари на ово и сложили, јер као што је напред речено, они не могу својом вољом мењати садржину императивног прописа § 471. грађ. суд. пост.

Приговор туженога, да тужитељка осим продатог имања и оног што јој остаје има имања и у другој општини, без вредности је, пошто о томе, нема доказа, а и сама тужиља наводи, да је имала права да наследи трећину имања од свог брата, али да се је истог наслеђа одрекла у корист своје сестре.

Са наведених разлога Првостепени Петровачки Суд пресудом својом од 29. марта 1928. год. Бр. 5941. пресудио је, да се поменути уговор о куповини и продаји непокретног имања раскине.

Београдски Апелациони Суд у свом првом одељењу пресудом својом од 8. септембра 1928. год. Бр. 6383. одобрио је пресуду Првостепеног Суда.

Касациони Суд у II одељењу примедбама од 9. фебруара 1929. год. Бр. 13937. — поништио је пресуду Апелационог Суда са ових разлога:

„Кад је тужени Живан на рочишту од 9. јуна 1927. год. (в. белешку бр. 12603) пристао да продато имање уступи тужиљи Драги на уживање до њене смрти — онда је суд погрешно нашао, да би се том понудом мењала садржина прописа § 471. грађ. суд. поступка, који је императиван, односно да би том понудом било окрњено благодетење из тач. 4. а. § 471. грађ. суд. пост., јер смисао и дух овога законског прописа је, да се датим благодетењем сачува земљорадничка породица од немаштине респ. циљ је спречавања осиромашења сељана заштитом минимума потребе за живот, а не и заштита саме својине као такве, па кад тужени Живан уступа тужиљи Драги све спорно имање на уживање до њене смрти и тиме јој обезбеђује егзистенцију законског минимума, онда је суд требао да донесе своју одлуку с обзиром на ограничење представљено у понуди тужене стране“.

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе већ је 2. марта 1929. г. Бр. 1650. дао ове противразлоге:

„Битна садржина правног института наглавице како је он статуиран прописом § 471. тач. 4. а. грађ. суд. пост. и правилом Министарства Правде од 4. II. 1874. год. бр. 354. (донетога на основу наведених зак. од 24. XII. 1873. год.) по мишљењу Апелационог Суда је норма којом се баш својина земљоделчева узима у заштиту а не само уживање наведене имовине.

Ово своје гледиште Апелациони Суд заснива не само на изричитим прописима одговарајућег закона и закон. правила (§ 471. тач. 4. одељ. IV, V и VI и тач. 10., 11. и 12. правила) и употребљених израза којима су изречени и по којима одређени минимум свог земљишног поседа не може земљоделац „ни продати ни задужити ни ма којим начином отуђити“ чији смисао не може подлежати сумњи, већ то своје нахођење Апелациони Суд заснива и на разлозима следећим:

Право наглавице донео је српски законодавац у циљу да заштити егзистенцију земљоделца (малих поседника) који чине гро држављана а на тај корак навеле су законодавца прилике проистекле из живота обновљене Србије услед којих су се старе задруге почеле нагло распадати на поједине инокосне куће. Домаћини тих нових инокосних кућа стојећи, у новим приликама, сами, без искуства, нису могли да одоле искушењима која су, после тога, настала у живљем промету непокретних добара тако, да су многи остајали без земље док се иста почела код многих других (купаца) да нагомилава.

Пред том појавом законодавац (од 1873.) донео је закон о наглавици да би онемогући појаву сељачког пролетаријата.

Штитећи наглавицом економску егзистенцију малог поседника законодавац ју је, према одговарајућим, горе наведеним законским прописима, хтео заштити интегрално у свој својој етичко-економској целокупности каква се у једном модерном правном поретку, заснованом на принципима индивидуалне својине и слободе личности као што је наш, може замислити само у заштити својине а не у заштити само уживања као што би излазило из примедба II одељења Касационог Суда.

Ово стога што би заштита самог уживања дозвољавала само доживотно вегетирање земљоделца у питању, ускраћујући му све остале благодети моралне и материјалне природе које право својине даје своје титулару што, законодавац ни по што није хтео.

При томе је потпуно ирелевантно својству малог поседника у питању: да ли је то човек или жена, да ли са децом или без њих и томе слично, која се питања не могу постављати, нити узимати у обзир, при питању

наглавице, као једног јавно-правног прописа, који ни сама сагласност парничара не би могла ни у колико мењати и дотеривати — § 13. грађ. закона“.

Касациони Суд у Општој Седници од 3. априла 1929. год. под Бр. 4318. усвојио је противразлоге Београдског Апелационог Суда а примедбе свог II одељења одбацио.

И ако је отац по закону позван да своје дете васпита, ипак кад због дечије непослушности хотично с предумишљајем на свиреп начин удави стезањем гуше своје дете, признаје му се у олакшицу казне и добро владање и тешка невоља којом је од детета нагнан на убиство.

Милутин је оптужен Крагујевачком Првостепеном Суду за то, што је у напред решивши се да одузме живот насилно своје одраслом али још непунолетном и под његовом очинском влашћу сину Божидару, ноћу између 25. и 26. септембра 1928. год., док је Божидар спавао, отишао код њега са својим малолетним сином Миленком, па је наредио сину да држи брата Божидара за ноге, а он је узео стезати га за гушу и давити га док га није удавио и овај умро, па га после са својом женом Круном и сином Миленком, однели напоље изван куће и затрпали га у љубре.

Оптужени Милутин признао је, да је дуго размишљао како да се ослободи и казни за непослушност свог сина Божидара, па је решио да га удави на спавању што је и учинио на наведени начин, а жени је и другом сину запретио да ником не смеју ништа говорити.

Непослушност Божидарева састојала се у следећим радњама: што је живео за свој рачун не уносећи ништа у кућу, што је своје родитеље грдио, нападао и псовао, да је и свог оца јурио секиром на два дана пред убиство и ударио секиром у врата собе у којој му је био отац, да је на годину дана пре извршења дела говорио, да ће дати пет литара ракије, ко му убије оца, а на осам месеци пре дела гађао га камењем говорећи, да ће се с њим наплатити.

Првостепени Суд је нашао, да овде стоји дело хотичног убиства с предумишљајем кажњиво по § 155. крив. зак., а доказа о кривичној одговорности његовој нашао је у његовом признању, које се слаже са целокупним ислеђењем.

У олакшицу казне узео му је само признање — тач. 7. § 59. крив. зак., а у исто време и отежицу из тач. 4. § 65. крив. зак. што је убио сина, према коме је као малолетном у смислу §§ 115., 116. и 117. грађ.

зак. био дужан, да га храни, одева, васпитава и т. д. Олакшицу добро владање не признаје му за то, што је пред судом признао, да је раније судски осуђиван за утају новца, као и с обзиром на начин на који је ово дело извршио.

Како су испуњени услови из § 243. крив. суд. пост., пресудом од 26. новембра 1928. год. Бр. 66143 казнио га је смрћу.

Београдски Апелациони Суд нашавши да је пресуда у погледу квалификације дела и кривичној одговорности оптуженог добра; даље је нашао да се оптуженом има признати:

1) У олакшицу казне што се оптужени налазио у тешкој невољи према целокупном исљењу, па је овом нагнан дело извршио, а ову му околност признаје зато, што је убијени Божидар био непослушан син према родитељима, да је живео сам на свој рачун не уносећи ништа у заједничку кућу, да је своје родитеље, брата и сестру грдио, псовао и нападао, да је свог оца јурио секиром на два дана пред убиство, којом му је приликом сведок отео секиру, пошто је он прво секиром ударио у врата говорећи оцу: „сад ћу да га убијем“; да је на годину дана пред убиство говорио да ће дати пет литара ракије, ко му убије оца; и најпосле да је на осам месеци пре дела убијени посвађавши се с оцем гађао га камењем, говорећи: „сад ћу са њим да се наплатим“. Све су ове околности доказане исказом по једног сведока за сваку!

2) Према овоме, неправилно је налажење првостепеног суда да оптужени има отежицу из тач. 4. § 65. крив. зак., према коме је као малолетном у смислу § 115., 116. и 117. грађ. зак. био дужан да га храни, васпитава и т. д., је је и убијени Божидар био дужан да свог оца и родитеље поштује и слуша, као и оно што својим радом прибави, у кућу уноси — § 120. и 121. грађ. зак., док на против исљењем као што је напред речено утврђено је противно.

3) Првостепени Суд је погрешно узео, да се Милутину не може признати као олакшица добро владање — тач. 4. § 59. крив. зак. са разлога, што је оптужени раније у 1906. и 1907. год. осуђиван за утају, јер је то дело застарело по § 74. крив. зак.; и с обзиром на начин извршења дела, јер и то не може опстати, јер тим начином дављењем и стезањем за гушу, — није учинио дело убиства, без икаквих нарочитих свирепости, те се из поступања оптуженог, како при извршењу дела тако и после тога, не може узети да је покварен човек.

Према томе кад оптужени има три олакшавне околности — тач. 2., 4. и 7. § 59.

крив. зак., онда му се казна има одмерити по § 60. крив. зак.

За то је својом пресудом од 4. фебруара 1929. год. Бр. 842. казнио опт. Милутина са 15 година робије у лакој окову.

Касациони Суд у I одељењу решењем својим од 8. марта 1929. год. Бр. 288. оснажио је пресуду Апелационог Суда већином гласова.

Како се има разумети и примењивати § 398. тач. 4. законика о поступку судском у грађанским парницама.

Господин Министар Правде, актом својим од 14. марта 1929., бр. 18151, доставио је Касационом Суду две одлуке донесене од разних одељења Касационога Суда у Београду, једну другог одељења од 11. октобра 1928. год., бр. 10446 а другу трећег одељења од 4. фебруара 1929. г., бр. 1530, из којих се види неједнака примена § 399. тач. 4. грађ. суд. пост. — II одељење, као што се из духа његове одлуке види, ставило се на гледиште да је, у случају где се једновремено, једним истим актом, тражи забрана за обезбеду и тражбине којој је рок прошао као и тражбина којима рок још није протекао, има узети за доказано да су и ове последње тражбине у опасности већ самим тим што би суд по првој тражбини — са протеклим роком забрану одобрио. III одељење напротив мишљења је да, према § 399. тач. 4. када рок обвези још није прошао, потражилац забране мора да докаже да је једна забрана на имање дужниково већ стављена, па да би се могло узети да је у опасности и она тражбина којој рок још није протекао. По мишљењу тога одељења законодавац тражи да између већ стављене забране и тражења забране по обавезама којима рок још није прошао — *постоји један ма и најкраћи размак у времену*, и да се стога не може сматрати да је опасност за тражбину доказана и онда када се једновремено и истим актом тражи обезбеђење и по обавези којој је рок прошао и оној код које то није случај, па би по првој обавези забрана била одобрена.

Достављајући ове одлуке Касационога Суда, Господин Министар Правде молио је Касациони Суд да, у смислу тач. 1. § 16. закона о своме устројству у вези §§ 103. и 117. Закона о уређењу редовних судова, од 18. јануара 1929. год. донесе начелну одлуку по истакнутом питању.

По овом тражењу Господина Министра, Касациони Суд у данашњој општој седници својој, расмотрио је наведене одлуке својих одељења о којима је реч у вези са решењима првостепеног суда на која се оне од-

носе, па је претходно нашао да има места доношењу начелне одлуке по овом предмету, према наведеним одредбама законским, пошто су разна одељења Касационога Суда, у истоветним случајевима, неједнако разумела и применила једну одредбу законску.

Прелазећи на ствар, Касациони Суд налази:

По § 399. тач. 4. грађ. суд. пост. тражбина је у опасности и ако јој рок није прошао ако се докаже да је једна забрана на имање или право обвезаног *већ сстављена*. Смисао ове одредбе законске свакако је тај да је пре новог тражења забране од неког повериоца, један поверилац, па може бити и исти, своју тражбину забраном раније *већ обезбедио*. У том случају има места забрани која би се доцније тражила, и ако тражбини рок није протекао, зато, што је ранијом забраном евентуално угрожено право других поверилаца или и истог повериоца који је ранијом забраном обезбеђен. Између раније забране и момента тражења нове забране треба, дакле, да постоји размак у времену. На случај да један поверилац једновремено, истим актом, тражи забрану и по обвези са прошлим роком и по обвези којој рок није прошао — што је овде у питању —, па суд одобри обезбеђење по првој обвези, то још не значи да се има сматрати да је једна забрана *већ сстављена* и да суд треба да одобри забрану и по обвези којој рок није прошао. На против, с погледом на правило да се обезбеђење одобрава по обавезама са *већ* прошлим роком, ствар се има посматрати тако, да суд у случају тражења забране о каквом је овде реч треба да цени којој је тражбини рок прошао а којој није, па односно тражбине са прошлим роком обезбеђење да одобри а односно осталих тражбина да повериоца одбије од неоснованог тражења. Другим речима, ово делимично одобрење забране има тај значај да је суд оценио, одобрио, за коју се тражбину забрана по закону може ставити услед испуњених законских услова за њу, па је за ту тражбину обезбеђење и одобрио, а не може се узети и претпоставити намера законодавчева да суд, код једновременог тражења забране за обезбеду више тражбина, одобравајући забрану за једну тражбину којој забрани по закону има места одобрава даље неосновано тражење забране и за тражбине којима рок није протекао. Иначе би излазило да се потражилац забране задовољава за један део свога тражења који му је по закону уместан, па зато му је тражење само делимично умесно одобрава се и његово остало неумесно тражење.

Овако се ствар има разумети и зато, што тач. 4. § 399. представља један изузетак од

правила исказаног у тач. 1. и 2. истог §-а који се као такав има најстрожије тумачити, међутим противно мишљење код истакнутог питања засновало би се на ширем тумачењу једне изузетне законске одредбе. Осем тога противно мишљење могло би у многим случајевима бити од тешких па и судбоносних последица за дужнике, нарочито за трговце, имајући у виду да неиспуњење обавезе о року може бити и због неликвиденције дужникове или што су му се незгодни стекла плаћања, — као и то да се дужници, особито трговци, на случај забране, ако су иоле солвенти, труде да обезбеђени дуг што пре регулишу како би тиме повериоце о својој солвентности и отклонили по себе теже последице.

На основу ових наведених разлога и тач. 1. § 16. Закона о свом устројству у вези §§ 103. и 117. Закона о уређењу редовних судова за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца од 18. јануара 1929. год. Касациони Суд у Београду донео је начелну одлуку:

Да се, у случају када поверилац једновремено, једним истим актом, тражи забрану за обезбеду више тражбина од којих је неким роком прошао а неким није, § 399. тач. 4. Законика о посивују судском у грађанским парницама, има разумети и применити тако, да ће суд одобрити забрану само односно тражбина са прошлим роком, ако су испуњени и остали законски услови за забрану, а не може, позивајући се на речену одредбу законску, одобрити на основу ње забрану и за тражбине којима рок није прошао. Забрана одобрена у таквом случају за неку тражбину није забрана „већ сстављена“ у смислу § 399. тач. 4. те да би суд могао одобрити забрану и за остале тражбине, јер према тој одредби између „сстављене“ забране и новог тражења забране треба да постоји размак у времену.

Ова одлука биће обавезна за одељења и општу седницу Касационога Суда.

Из Опште Седнице Касационог Суда у Београду, 2. априла 1929., Бр. 3478.

Одлуке Опште Седнице Државног Савета.

I.

По питању урачунавања година парохијске службе свештеницима при прелазу у државну службу Државни Савет у Општој Седници, одржатој 27. августа 1925. године под бр. 32505 донео је одлуку, која гласи:

„Године парохијске службе свештеника урачунавају се у године државне службе у смислу чл. 137. у вези чл. 235. закона

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

чиновницима грађанског реда, кад постану државни службеници.“

Но и поред напред поменуте одлуке Опште Седнице постало је у Државном Савету спорно питање: да ли се године парохијске службе свештеницима при прелазу у државну службу имају рачунати само за степен основне плате или и за групу.

Државни Савет у својим одељењима није подједнако поступио при расправи овог питања, јер док су једна одељења при примени предње одлуке Опште Седнице Државног Савета признавала свештеницима године парохијске службе при прелазу у државну службу и за групу и за степен (одлука VI Одељења од 25. маја 1927. год. бр. 10734), дотле су друга признавала само за степен основне плате одлука II Одељења од 7. децембра 1826. год. бр. 5695).

У смислу чл. 4. закона о Државном Савету и Управним Судовима и ово је питање изнето пред Општу Седницу Државног Савета.

И Општа Седница Државног Савета одржата на дан 15. новембра 1928. год. под бр. 38486. донела је одлуку, која гласи:

„Време њроведено у њарохијској служби њри њрелазу у државну службу, ако је исти њзвршен њре 1. септембра 1923. год. не рачуна се за групу у стџрукама, где њостџоје за њњредоване њо групама и други услови њпоред година државне службе, ако ови услови њри њрелазу нису исџуњени.“

Из предње одлуке Опште Седнице види се, да је само приликом разврставања извршеног на основу чл. 225. закона о чиновницима грађанског реда имало места признавању ових година парохијске службе у државну службу сходно чл. 235. у вези чл. 137. закона о чиновницима грађанског реда под условима напред изложеним, а не и при прелазу у државну службу, ако је исти извршен после 1. септембра 1923. год., јер у том случају не би имало места примени прелазних наређења, међу које долази и пропис чл. 235. пом. закона, на основу којег је и признато свештеницима право, да им се године свештеничке службе при прелазу у државну службу урачунају у године државне службе под условима изнетим у наведеној одлуци Опште Седнице.

II.

По питању о наплати 1% за Набављачку Задругу Државних Службеника при исплатама после 1. јануара 1926. године за извршене радове Држави, Државни Савет није подједнако примењивао чл. 70. тач. 3. Уредбе о Набављачким Задругама.

Тако, по тужби предузећа „Д“ против решења Министра Грађевина од 5. маја 1926. године бр. 10877, II Одељење Државног Савета пресудом бр. 20005/27. год. поништило је решење Министра Грађевина са разлога, што налази, да Министар није имао законског разлога за наплату спорног процента од предузећа у корист Набављачке Задруге Државних Службеника, пошто је чл. 70. тач. 3. Уредбе о Набављачким Задругама престао да важи од 1. јануара 1926. године, те према томе за оне исплате, које падају после 1. јануара 1926. године, није ни могао бити примењен чл. 70. тач. 3. поменуте уредбе.

Напротив четврто Одељење Државног Савета по тужби „К“ против решења Министра Финансија од 2. децембра 1926. године бр. 163.634. решењем од 17. октобра 1928. године стало је на гледиште, да је за обуставу 1% за Савез Набављачких Задруга Државних Службеника од важности, кад је створен моменат по коме се обустава има вршити, а не моменат, када се исплата за извршене радове врши.

Ови су случајеви изнети пред Општу Седницу у смислу чл. 14. Уредбе о пословном реду у Државном Савету и Управним Судовима. И Општа Седница, одржата 15. новембра 1928. године под бр. 38486 донела је одлуку, која гласи:

„Право њњлаџе 1% у користи Набављачких Задруга Државних Службеника за испџоруке Држави њресџаје сходно џтаџци 3. чл. 70. Уредбе о Набављачким Задругама 1. јануара 1926. године без обзира на џо, кад је уговор о испџоруци закључен и испџорука извршена, ако се испџлата испџорука врши њосле 1. јануара 1926. године.“

III.

По питању о праву на личне и породичне додатке на скупџу, ако приход од имања износи више од 1.000 односно 3.000 динара донета је на Општој Седници Државног Савета, одржатој на дан 15. новембра 1928. године под бр. 38486 одлука, која гласи:

„По чл. 26. закона о доџацима на скупџу односно члану 16. решења Министџарског Савџта Д. Р. Бр. 107.201 од 8. окџобра 1924. године њензионер нема њправо на личне и њпородичне доџаџке на скупџу, ако је њприход од његовог имања више од 1.000 односно 3.000 динара. Под њприходом од имања узима се њприход и активан и њпасиван. Али њод њприходом из чл. 26. закона о доџацима на скупџу односно чл. 16. решења Министџарског Савџта Д. Р. Бр. 107.201|24. год. рачуна се само активан њприход, који је на слободној уџоџреби њензионера.“

О примени чл. 282. II став Фин. Зак. за 1922/23 год. према лицима, која су после рата постали државни службеници (неуказни) и у том својству били за време важења поменутог чл. 282., па као такви прешли 1. септембра 1923. год. и под режим новог чиновничког закона.

I.

Државни Савет у VI Одељењу пресудом од 14. фебруара 1927. год. Бр. 3048. одбацио је као неумесну тужбу Главне Контроле поднету против решења Министра Социјалне Политике од 13. октобра 1926. год., којим се Т. П. мајстору Ортопедског Завода признаје право на пензију, рачунајући му двоструко за пензију и време од 18. септембра 1912. до 15. августа 1913. год. и од 13. јуна 1914. год. до 1. септембра 1919. год., које је Т. П. провео у рату са разлога, што Т. П., који је први пут ступио у државну службу 28. септембра 1920. год., има само 6 година и 8 дана државне службе за пензију, јер му се године проведене у рату нису могле признати за пензију, пошто Т. П. није добио доцније звање, које повлачи пензију.

Напротив на тужбу Главне Контроле против решења Министра Социјалне Политике од 30. маја 1927. год. Бр. 3931., којим је М. Ђ., служитељу признато за степен основне плате и време од 18. септембра 1912. год. до 15. августа 1913. год. и од 13. августа 1914. год. до 1. новембра 1918. год., које је М. Ђ. провео у рату, — Државни Савет у свом IV Одељењу задржао је у смислу чл. 14. Уредбе о пословном реду у Државном Савету и Управним Судовима изрицање пресуде по овом предмету ради изношења пред Општу Седницу.

Из предњих пресуда Државног Савета види се, да чл. 282. II став Фин. Зак за 1922/23 год. није подједнако примењиван према оним неуказним службеницима, који су били за време рата на војној дужности, па су после рата постали неуказни службеници, као такви дошли под режим новог закона о чиновницима грађанског реда.

По чл. 282. II став. Фин. Зак. за 1922/23. г. време проведено у рату признаје се за степен основне плате и пензију само у случају, кад се добије Указ или звање, које повлачи пензију.

При примени чл. 282. пом. зак. постало је спорно, који се закон има применити за оцену питања: да ли звање повлачи пензију или не; да ли се за оцену овог питања има применити закон о чиновницима грађанског реда, који је ступио 1. септембра 1923. год. или ранији закони, који су важили у вре-

мену, кад је донет чл. 282. Фин. Зак. за 1922/23. год.

У смислу чл. 4. закона о Државном Савету и Управним Судовима ово је питање изнето пред Општу Седницу Државног Савета.

Општа Седница Државног Савета, одржана на дан 21. и 22. децембра прошле године под Бр. 2001/29. донела је по овом питању одлуку, која гласи:

„По чл. 282. II став. Фин. Зак. за 1922/23. г. време проведено у рату не признаје се за напредовање у основној плати и за пензију и оним лицима, која су после рата примљена у државну службу као неуказни службеници и у том својству били за време важења поменутог чл. 282.; као такви прешли 1. септембра 1923. год. и под режим новог чиновничког закона, пошто за оцену питања, да ли положај повлачи пензију или не, није меродаван нов закон о чиновницима, већ ранији закони, који су важили, кад је постао чл. 282. пом. Фин. Закона“.

II.

О примени става 3. чл. 137. закона о чиновницима грађ. реда.

По ставу 3. чл. 137. закона о чиновницима грађанског реда онима, који су за време рата били као државни службеници на војној дужности време овако проведено рачуна се за пензију исто онако, као што се рачуна активним официрима.

Државни Савет у својим одељењима није подједнако примењивао став 3. чл. 137. поменутог закона. У IV Одељењу Државни Савет стао је на гледиште, да се 3. став чл. 137. закона о чиновницима грађанског реда односи на службенике из оних грађанских надлештава, која су у времену рата потпала под војну управу (пресуда од 23. септембра 1927. год. Бр. 25784.). Напротив у VI Одељењу Државни Савет стао је на гледиште, да се став 3. чл. 137. пом. зак. односи на оне државне службенике, који су пензионисани после рока од 3 године, предвиђеног чл. 239. закона о чиновницима грађанског реда (пресуда од 8. фебруара 1928. г. Бр. 31869.).

Општа Седница Државног Савета, одржана на дан 21. и 22. децембра 1928. год. под Бр. 2001/29. год. донела је по овом питању у смислу чл. 4. закона о Државном Савету и Управним Судовима одлуку, која гласи:

„Став 3. чл. 137. закона о чиновницима грађанског реда односи се на све оне државне службенике, који су за време рата били на војној дужности, а пензионисани су

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
после истека рока од три године, предвиђеног у чл. 239. поменутог закона“.

Према чл. 239. закона о чиновницима грађанског реда службеници пензионисани после ступања на снагу овог закона, а у року од три године од дана ступања његовог у живот уживају пензију по одредбама досадањих закона.

За чиновнике, који буду пензионисани после истека рока предвиђеног чл. 239. пом. закона важе редовни прописи закона о чиновницима грађанског реда, па према томе, сходно предњој одлуци Опште Седнице и по питању урачунавања времена проведеног на војној дужности.

Чл. 226. Фин. Зак. за 1926/27 год. законодавно је тумачење ранијих правних прописа, те се према томе има применити и на раније несвршене спорове.

Пропис чл. 139. закона о чиновницима грађанског реда, по коме Министри и Државни Подсекретари стичу право на личну пензију тога положаја, ако ту дужност врше најмање две године, није подједнако примењиван у одељењима Државног Савета; јер док су једна одељења у поменуте две године урачунавала и године проведене на расположењу, дотле друга одељења нису то признавала.

Стога је ово питање изнето пред Општу Седницу Државног Савета 22. децембра 1925. године, и Општа Седница, под бр. 47801., донела је по овом питању одлуку која гласи:

„Време проведено на положају Министра односно Државног Подсекретара на расположењу, за пензију рачуна се до 1 године дана као време чиновничке службе“.

После овог дошао је чл. 226. Финансијског Закона за 1926/27. год., који гласи:

„Министри и Државни Подсекретари на расположењу могу остати у том положају највише годину дана. Време до највише од једне године дана проведено на расположењу рачуна им се у погледу пензије као време проведено у активној служби“.

При примени чл. 266. пом. Финансијског Закона постало је спорно питање, да ли ова одредба важи за Министре и Државне Подсекретаре раније пензионисане, или важи само за оне који буду као Министри и Подсекретари на расположењу после ступања на снагу чл. 266. поменутог Финансијског Закона.

Главна Контрола стала је на гледиште, да ова одредба важи само за Министре и Државне Подсекретаре који су стављени на расположење после ступања на снагу чл. 266. пом. Финансијског Закона.

Треће Одељење Државног Савета у 1926. години ништило је решења којима је примењиван чл. 266. пом. Финансијског Закона на пензионисања, извршена пре ступања на снагу чл. 266. пом. закона, сматрајући да је чл. 266. пом. Финансијског Закона нова норма, и да се не може применити на пензионисања, извршена пре ступања на снагу чл. 266. пом. Финансијског Закона (пресуда од 25. септембра 1926. год. бр. 27006.).

У 1928. години III Одељење Државног Савета стало је на гледиште, да чл. 266. пом. Финансијског Закона није нова норма којом се правно стање за у будуће мења, већ законодавно тумачење досадашњих правних прописа, које се има применити и на раније још несвршене спорове, (пресуда бр. 9561/28. године).

Ови су случајеви изнети у смислу чл. 4. закона и чл. 13. Уредбе о пословном реду у Државном Савету и Управним Судовима пред Општу Седницу Државног Савета.

У прилог гледишта III Одељења из 1926. године на Општој Седници наведено је као разлог, што чл. 139. закона о чиновницима грађанског реда као услов пензионисања претпоставља вршење дужности најмање 2 године; а чл. 266. Финансијског Закона за 1926/27. годину мења тај пропис, допуштајући да се у активну службу урачуна највише једна година проведена на расположењу. Ако би чл. 266. био тумачење, морао би се базирати на појму „вршити дужност“, подразумевајући ту и „бивање на расположење“ без измене рока две године; па пошто се од рока „две године“ уноси измена „до једне године“, то је чл. 139. чл. 266. измењен, а не протумачен. За овако решење ових питања наведено је и чињеница, да је у предлогу чл. 139. закона о чиновницима грађанског реда законодавног одбора било стављено: „ако ту дужност врше најмање годину дана“, а законодавац тај предлог није усвојио, већ је повисио рок вршења службе на две године, не мењајући остали текст тога члана. При доношењу закона о чиновницима грађанског реда била је несумљива воља законодавца: две године вршења активне службе, па се због тога чл. 266. Финансијског Закона за 1926./27. год. не може сматрати као тумачење чл. 139. закона од дана ступања његовог на снагу, већ као нов правни пропис, који важи за у будуће без повратне снаге, пошто је законодавац у 1926. години променио своје гледиште, па чланом 266. Финансијског Закона изменио чл. 139. закона о чиновницима грађанског реда.

У прилог гледишта III Одељења из 1928. године наведен је као разлог то што је

пропис чл. 266. Финансијског Закона и донет због појављене контраверзе у примени чл. 139. закона о чиновницима грађанског реда, јер се не може претпоставити, да је Влада, поред толиких других важнијих закона, баш за г. г. Министре хтела у трећој години после ступања на снагу чиновничког закона тај закон у њихову корист изменити доношењем новог правног прописа о њиховим пензијама. Не може се наћи ни један стварни разлог за ово гледиште, јер је Министарска служба била исто тако тешка пре доношења чл. 266. Финансијског Закона, као и после тога.

Општа Седница, одржана на дан 21. и 22. децембра 1928. године под бр. 2001. донела је по овом правном питању одлуку, која гласи:

„Чл. 266. Финансијског Закона за 1926/27. год. законодавно је тумачење ранијих правних прописа, те се према томе има применити и на раније несвршене спорове.“

Исплата дуговања инвалидских потпора може се вршити на терет парт. 63. буџета за 1928/29. год. само за обавезе од од 1. I.-1920. год. до 1. V. 1923. год.

Министарство Социјалне Политике одобрило је актом РБр. 15833 од 25. децембра 1928. год., на основу решења Министар. Финансија Бр. 156200/28, исплату целокупног дуговања инвалидских потпора из парт. 63 буџета за 1928/29. год. без обзира на обавезе из којих су година и за које време.

Главна Контрола на својој седници од 1. јануара 1929. год. одлуком под Бр. 123859/28 није дала сагласност за ову исплату налазећи, да је ова исплата противна чл. 4. финансијског закона за 1928/29. год., пошто се из партије 63. буџета за 1928/29. год. могу наплаћивати једино дуговања инвалидских потпора за обавезе од 1. јануара 1920. године до 1. маја 1923. године.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 1. јануара 1929. год. Бр. 123859/28.

Из кредита за ванредне државне потребе могу се вршити издаци само на оне потребе, које се нису могле предвидети у буџету.

Министарски Савет решењем својим ДРБр. 130396/28. одобрио је кредит од Динара 9.520 за оправку аутомобила г. Министра Вера на терет парт. 1021 „за ванредне државне потребе“ буџета за 1928/29. год.

Главна Контрола на својој општој седници од 1. јануара 1929. год. одлуком под Бр. 124052/28 одбила је сагласност на ово решење налазећи, да овде не стоји случај из

чл. 29. закона о државном рачуноводству, пошто се овај издатак могао предвидети у буџету, те би исплата истог на терет партије 1021 „за ванредне државне потребе“ буџета за 1928/29. годину била у противности са чл. 4. финан. закона за 1928/29. год.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 1. јануара 1929. год. Бр. 124053/28.

Накнада путних трошкова, приликом прекида рада за време службеног путовања, признаје се само у том случају, ако постоји решење надлежног старешине о прекиду рада.

Л. К. технички чиновник, поднео је Месној Контроли на преглед и визу два путна рачуна за извршена службена путовања из Т. у Б. и обратно.

Пошто је Месна Контрола ове рачуне прегледала и визирала а подносилац рачуна није био задовољан са визом Месне Контроле, то су ови рачуни достављени Главној Контроли на решење.

Главна Контрола на својој општој седници од 28. децембра 1928. год. одлуком под Бр. 117219/28 поништила је визу Месне Контроле на овим рачунима са разлога, што је Месна Контрола, између осталог, ценила накнаду о оба ова рачуна посебно и ако је путовање по оба ова рачуна извршено по једном истом решењу Бр. 3561/28, — и наредила Месној Контроли, да накнаду за одлазак из Б. у Т. и повратак у Б. призна само у том случају, ако постоји решење надлежног старешине о прекиду рада.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 28. децембра 1928. год. Бр. 117219.

Звање вршиоца дужности среског поглавара не постоји по закону.

Г. Министар Унутрашњих Дела решењем својим УБр 30.506. од 7. јула 1928. год. поставио је по потреби службе за вршиоца дужности поглавара среза Н. . . . . М. В., полицијског писара жупаније Н. . . . .

Главна Контрола, којој је ово решење достављено на сагласност у смислу чл. 29. свога закона, размотрила га је на својој општој седници од 13. новембра 1928. г. и нашла, да исто не одговара закону, јер не постоји звање вршиоца дужности среског поглавара да би се именовани могао решењем Министровим поставити на то звање, већ се само наредбом Г. Министра Унутрашњих Дела као надлежног старешине могао одредити да врши дужност поглавара среског. С тога а на основу чл. 26. тач. 3 свога закона одлучила је: да се противу овога решења Г. Ми-

www.универзитетскабиблиотека

www.unilib.rs

нистра Унутрашњих Дела подигне тужба Државном Савету.

Из Опште Седнице Главне Контроле 13. новембра 1928. год. Бр. 71.948.

За поједине повремене радове могу се узимати хонорарни службеници само ако за то има буџетом предвиђених кредита.

Решењем Министарства Народног Здравља ХБр. 39.979/28. постављени су хонорарни службеници-архитекти и цртачи за довршење радова на изради планова за Министарство и Санаторијуме.

Главна Контрола није дала сагласност на ово решење са разлога, што за ова постављена нема предвиђеног кредита у буџету за 1928/29. г., што је потребно према чл. 31. Уредбе о контрактуалним чиновницима и дневничарима.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 18. децембра 1928. године Бр. 105.124.

Новац добивен од продаје неупотребљиве покретности не може ићи на олакшицу буџетских кредита већ има ући у државну касу као ванредни приход.

Решењем Министарства Војске и Морнарице ЕОБр. 6462/28 одобрена је продаја фурде у I заводу за израду војне одеће с тим, да се добивени новац унесе у државну касу на олакшицу партије 671 позиције I. буџета за 1928/29. годину.

Главна Контрола размотрила је ово решење на својој општој седници од 1. јануара 1929. године па је одлучила: да на ово решење нема шта да примети с тим, да добивени новац од ове продаје не може ићи на олакшицу поменуте партије и позиције већ се има унети у државну касу као ванредни приход.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 1. јануара 1929. год. Бр. 111.854/28.

Шеф Месне Контроле не може, као рачуноиспитач Обласне Контроле, вршити истовремено и дужност рачуноиспитача при месној општини.

Главна Контрола размотрила је одлуку те Обласне Контроле Бр. 3377. од 8. децембра 1928. године: да г. Н. шеф Месне Контроле при Окружној Финансиској Управи у Н., који је отправљао дужност рачуноиспитача при Н. општини, за време док је вршио дужност рачуноиспитача Обласне Контроле може и даље ту дужност вршити, — па је одлучила: да се са овом одлуком Обласне Контроле не може сагласити, јер по чл. 17. Правилника о пословном реду и организа-

цији Обласних Контрола шеф Месне Контроле врши надзор над радом Обласне Контроле као и дисциплинску власт над њеним органима, те према томе г. Н. као надзорна власт не може истовремено вршити рачуноиспитачке послове у Н. општини чији рад подлеже његовом надзору као шефу Месне Контроле.

Обласна Контрола може сходно чл. 29. наведеног Правилника да делегира једног или више само од својих рачуноиспитача код већих самоуправних тела који ће вршити трајно преглед рачуна дотичних тела, али не и рачуноиспитаче Месних Контрола.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 22. јануара 1929. год. Бр. 122167/28.

Одредбе чл. 370. Финансијског Закона за 1928./29. год. о кредитима из обласног буџета на поверљиве циљеве и репрезентацију односе се на среске поглаваре.

Главна Контрола размотрила је представку Месне Контроле Бр. 1626/28. којом пита, да ли се одредба из чл. 370. Финансијског Закона за 1928/29. годину простире и на среске буџете, — па је одлучила: да су чланом 370. Финансијског Закона за 1928/29. годину ускраћене суме на име поверљивих кредита и репрезентације како Великим Жупанима тако и среским поглаварима.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 25. јануара 1929. године Бр. 97289/28.

Дневнице бив. чланова Обласне Скупштине.

Главна Контрола размотрила је представку те Обласне Контроле Бр. 4118/28. којом пита, кад чланови Обласне Скупштине имају право на дневницу, — па је одлучила: да чланови Обласне Скупштине имају право на дневнице само за седнице на којима су као такви присуствовали сходно чл. 58. закона о области среској самоуправи.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 25. јануара 1929. год. Бр. 119401/28.

Обласне Контроле не могу кажњавати полицијске и општинске службенике за немарљиво вршење њихових захтева.

Главна Контрола размотрила је представку те Обласне Контроле Бр. 1232. од 17. октобра 1928. год. којом пита, да ли Обласна Контрола има право да у смислу тач. 7. чл. 13. Правилника о пословном реду и организацији Обласних Контрола поступи према полицијским и општинским чиновницима, који би се показали немарљиви у извршењу захтева Обласне Контроле, по чл. 118. и 120.

Закон о Главној Контроли, или их треба оптужити њиховој надзорној власти, — па је одлучила: да Обласна Контрола има право кажњавања само над рачунопологачима, наредбодавцима и другим одговорним лицима предвиђеним у чл. 46. и 120. Закона о Главној Контроли, а не и над полицијским и општинским чиновницима, који се не појављују у улози напред именованих лица.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 25. јануара 1928. год. Бр. 101706/28.

За свако продужење уговора о закупу приватних зграда за потребу државних установа потребно је да се наплати такса по закону о таксама.

Решењем Министарства Просвете П.Бр. 16558/28. одобрено је продужење уговора о закупу зграда за историјско-уметнички музеј у Београду још за једну годину и то: од 1. новембра 1928. до 31. октобра 1929. год.

Главна Контрола размотривши ово решење на својој општој седници од 25. јануара 1929. год. одлучила је: да на ово решење нема шта да примети с тим, да се за ово продужење уговора о закупу од годину дана наплати такса по закону о таксама.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 25. јануара 1929. год. Бр. 1149.

Поделу кредита на помоћи и субвенције, у колико иста није извршена буџетом, врши ресорни Министар у сагласности са Председником Министарског Савета.

Решењем Министарства Трговине и Индустрије Бр. 58/29. додељена је потпора друштву „Гајрет“, из Београда, у Дин. 10.000.— на терет парт. 957. поз. 1. буџета за 1928/29. годину.

Главна Контрола на својој општој седници од 5. фебруара 1929. год. није се сагласила са овим решењем са разлога, што поделу кредита по партији 957. поз. 1. буџета за 1928/29. год. врши по чл. 14. Финансијског Закона за 1928/29. год. Министарски Савет, односно сада ресорни Министар у сагласности са Г. Председником Министарског Савета, сходно чл. 1. закона о измени законских одредаба којима се прописује саслушавање или одлучивање Министарског Савета одн. сагласност Финансијског Одбора Народног Скупштине од 29. јануара 1925. год.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 5. фебруара 1929. год. Бр. 7743.

Дужност чланова обласних контрола повремена је служба а не стална.

На акт Министарства Унутрашњих Дела СБр. 541/29, којим се тражи извештај: како

се има схватити дужност чланова обласних контрола, као повремена или стална дужност, да би им се према томе могао одредити хонорар, — Главна Контрола на својој општој седници од 15. фебруара 1929. год. одлучила је: да по чл. 102. зак. о Главној Контроли Обласна Контрола решава у седницама само предмете предвиђене у овом законском пропису: да по чл. 103. истог закона Обласна Контрола држи седнице на позив шефа исте или Месне Контроле, а да по чл. 101. зак. о Главној Контроли и чл. 14. и 16. Правила о пословном реду и организацији обласних контрола рачуноспитачи Обласне Контроле воде сву администрацију, дају визе на документима, врше преглед рачуна и тако прегледане рачуне износе седници на решење коју према потреби сазивају, па према томе чланови Обласне Контроле решавају само у седницама. Па пошто чланови Обласне Контроле решавају само у седницама које се држе с времена на време а по потреби, то је Главна Контрола мишљења, да је дужност чланова обласних контрола повремена служба, те им с обзиром на то треба одредити и хонорар.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 15. фебруара 1929. год. Бр. 13139.

Ликвидација издатака које чине области из сума дотираних им из државног буџета.

На питање једне Месне Контроле како се има извршити ликвидација издатака које чине Области из сума дотираних им из државног буџета а за послове пренете на Области, — Министарство Финансија под ДРБр. 147706/28. донело је следеће објашњење:

„По свима кредитима, који се дотирају областима за пренете им послове, Област прима из државне касе новац на своју признаницу која државној каси служи као документ за правдање издатка из касе.

Примљене суме од државне касе на име дотација уносе Области у своју касу као одговарајући приход дотичне партије свога буџета, са тим сумама подмирују расходе и све то показују у своме завршном рачуну и правдају пред својом и Главном Контролом.

Ако се десио неки случај да је државна каса по налогу и за рачун области извршила какву исплату, и та документа имају се предати Обласном Одбору као готов новац да их расходује по својим књигама на одговарајућу буџетску партију, па то пред својом и Главном Контролом правда.

У принципу обласни расход, био он по кредиту који се у виду дотације даје Об-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ласти, био пак у ком другом виду, не може се расходвати по државним књигама нити се може ма где у државном завршном рачуну показати“.

Предње објашњење са којим се сагласила Главна Контрола доставља се Месној Контроли ради знања и управљања.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 12. фебруара 1929. год. Бр. 106397|28.

Принадлежности државних службеника у случајевима поништења указа одн. решења о њиховом постављању или унапређењу.

По питању наплате примљених принадлежности од државних службеника у случајевима где су Указ односно решења о њиховом постављењу односно унапређењу поништени

Одлучено је:

Да државни службеници нису дужни да по поништеним указима и решењима о њиховом постављењу, враћају државној каси примљене принадлежности, пошто су за време док је одлука о њиховом постављењу била у важности вршили службу. Ово исто важи и за примљене принадлежности по одлукама о унапређењу.

Ова одлука доставља се тој Контроли ради знања и управљања с тим, да се има обуставити сваки рад о наплати оваквих принадлежности од дотичних службеника по већ изданим наређењима Главне Контроле.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 12. фебруара 1929. год. Бр. 13801.

Председници и кметови општински могу примати награду за вршење благајничких послова, ако је одлука општинског одбора о награди извршна и ако има кредита по буџету.

На представку једне Обласне Контроле: да ли се председницима и кметовима општинским може исплаћивати награда за вршење благајничких општинских послова, —

Главна Контрола на својој Општој Седници од 29. јануара 1929. године одлучила је: да Обласна Контрола у случајевима где је одлука општинског одбора о додељивању ових награда председницима и кметовима општинским постала извршна и ако има зато потребног кредита, да визу за овакве исплате.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 29. јануара 1929. год. Бр. 101690|28.

Накнада путних трошкова полицијским чиновницима.

Месна Контрола при Окружној Финансијској Управи у Н. . . . оспорила је кило-

метражу по рачунима путних трошкова Н. Н. полицијског писара, за извршена службен путовања по пословима приватно-правне природе позивајући се на чл. 10. Уредбе ДРБр. 150000|28.

Главна Контрола на својој Општој Седници од 5. фебруара 1929. год. поништила је визу Месне Контроле на овим рачунима са разлога, *што подносилац рачуна није извршио ова путовања по пословима јавне безбедности, да би га служитељ својим чезама морао возити, како што Месна Контрола наводи, већ их је извршио по пословима приватно-правне природе ван канцеларије, те му с тога накнада за ова путовања припада по Уредби ДРБр. 150000|28., рачунајући и километражу, а не по решењима Министарског Савета ЈББр. 10253|20 и ЈББр. 8681|21.*

Из Опште Седнице Главне Контроле од 6. фебруара 1929. год. Бр. 8658.

Додаци на репрезентацију не подлеже плаћању службеничког пореза.

По предмету опорезовања репрезентативних додатака које примају: Помоћник Министра Унутрашњих Дела, начелници Министарства, Велики Жупани и други из кредита по парт. 390|3 буџета за 1928|29. год., — Министарство Финансија. — Генерална Дирекција Пореза под Бр. 108021|28 донела је следеће објашњење:

„У вези нашег питања РБр. 14610 од 22. августа 1928. год., част нам је саопштити вам, да специјални репрезентациони додаци по парт. 390. поз. 3. буџета за 1928|29. год. који се имају исплаћивати: Помоћнику Министра Унутрашњих Дела, начелницима и вршиоцима дужности начелника Министарства Унутрашњих Дела, Управнику Града Београда, Великим Жупанима, Управницима вароши Скопља и Битоља у Ј. Србији, среским поглаварима и полицијским писарима — дипломираним правницима у Ј. Србији не подлеже службеничком порезу, јер су оне раз-ног карактера“.

Предње се доставља тој Контроли ради знања и управљања.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 15. марта 1929. год. Бр. 19485.

Накнада путних трошкова за путовања која су започета за време важења уредбе ДРБр. 96000|20. а завршена после ступања на снагу уредбе ДРБр. 150000|28. одређује се по новој уредби из 1928. год.

Главна Контрола на својој Општој Седници од 26. фебруара 1929. год. одлуком

под Бр. 16537. поништила је по изјављеној жалби визу Месне Контроле на рачуну путних трошкова М. П. пореског приправника, између осталог и са разлога: што је Месна Контрола одредила накнаду по овоме рачуну по Уредби ДРБр. 96000/20, јер је ово путовање завршено кад је Уредба ДРБр. 150000/28. о накнади путних и сеобних трошкова већ ступила на снагу, те подносиоцу рачуна припада накнада за ово путовање у смислу чл. 53. пом. Уредбе из 1928. год. по тој Уредби а не по Уредби ДРБр. 96000 из 1920. год.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 26. фебруара 1929. год. Бр. 16537.

Управитељи основних школа као руковоаци школском имовином одговорни су за штете по закону о Главној Контроли и Државном Рачуноводству.

На представку Министарст. Просвете ОНБр. 103633/28. којом пита: да ли постоји одговорност управитеља основних школа у погледу руковања новцем и материјалом који се поклања школама, — Главна Контрола на својој Општој Седници од 15. фебруара 1929. год. одлучила је: *да су ујравништели основних школа као руковоаци државном имовином одговорни за све штеће и неуредности које се догоде у руковању новцем и материјалом по Закону о Главној Контроли и Закону о Државном Рачуноводству.*

Из Опште Седнице Главне Контроле од 15. фебруара 1929. год. Бр. 10083.

За разматрање одлука о издатцима из касе школског одбора надлежна је Обласна Контрола.

Грађевинска Секција у Пр... доставила је Главној Контроли на сагласност у смислу чл. 72. зак. о државном рачуноводству своја решења Бр. 2942/28. о издатку за оправку школе у селу Болајицу.

По овом предмету Главна Контрола на својој Општој Седници од 12. фебруара 1929. год. одлучила је: *да она нема ништа да решава по томе предмету, пошто издатак не штећи државну касу, већ касу школског одбора, те је за разматрање истиог надлежна Обласна Контрола, којој се има предмет и доставити.*

Из Опште Седнице Главне Контроле од 12. фебруара 1929. год. Бр. 3447.

Законодавно тумачење чл. 305. Финансијског Закона за 1928/29. г. од 28. марта 1929. год. важи од 1. априла 1929. год.

Главна Контрола размотрила је представку те Контроле Бр. 353, од 29. марта 1929. год. којом се пита, да ли закон за тумачење чл.

305. финансијског закона за 1928/29. год. од 28. марта 1929. год. важи од 1. априла 1929. год. или од дана ступања на снагу истог, — па је одлучила: да законско тумачење чл. 305. финансијског закона за 1928/29. год. од 28. марта 1929. год. важи од 1. априла 1929. год., о чему се Месна Контрола извештава ради управљања, те се има применити на све нерешене случајеве.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 29. марта 1929. године Бр. 27777.

Стицање права на личну пензију.

На тражено објашњење од једног Министарства: како Главна Контрола тумачи одредбе из чл. 1. Закона о стицању права на личну пензију државних службеника грађанског реда, на име: да ли, с обзиром на став на крају тога члана: „Започета друга половина године рачуна се као потпуна“ чиновник са 9 година 6 месеци и 1 дан службе има право на личну пензију, — Главна Контрола на својој Општој Седници од 2. априла 1929. год. стала је на гледиште: *Да државни службеник стиже право на личну пензију кад наврши 10 година ефикасног provedених у активној државној служби или служби државних саобраћајних установа, а да одредба на крају чл. 1. закона о стицању права на личну пензију држ. службеника грађан. реда: „Започета друга половина године рачуна се као потпуна година“ важи само при одређивању висине — степена пензије после навршених 10 пуних година, и да према изложеном у конкретном случају чиновник од 9 година 6 месеци и 1 дан ефикасне државне службе не би имао право на пензију.*

Из Опште Седнице Главне Контроле од 2. априла 1929. год. Бр. 29095.

За преглед рачуна бив. Окр. Школског Одбора надлежна је Месна Контрола а за преглед рачуни Обласног Школског Одбора надлежна је Обласна Контрола.

Главна Контрола узела је у оцену питање истакнуто у представци тог Одбора Бр. 502/29. ко је надлежан за преглед рачуна Обласног Школског Одбора и бив. Окружног Школског Одбора те Области — па је одлучила: да је за преглед рачуна бив. Окружног Школског Одбора надлежна Месна Контрола, пошто су окружни школски рачуни саставни део буџетског рачуна Окр. Одбора за које је надлежна Главна односно Месна Контрола по чл. 143. Закона о уређењу округа и срезова, а за преглед Обласног Школског рачуна надлежна је Обласна Контрола по чл. 97. Зак. о Глав.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Контроли, пошто издаци Обласног Школског Одбора падају на терет дотичне Области. Из Опште Седнице Главне Контроле од 26. марта 1929. год. Бр. 10243.

Над рачунополагачима по црквеним рачунима, чија је дужност почасна, не могу се изрицати казне.

На представку једне Обласне Контроле: по коме ће се законском пропису изрицати казна над рачунополагачима по црквеним рачунима чија је дужност почасна — без икакве плате и награде, — Главна Контрола на својој Општој Седници од 15. марта 1929. год. одлучила је: да се над овим рачунополагачима не могу изрицати казне, већ се у случају, ако они не склопе и не поднесу своје рачуне у одређеном року или не одговоре на питања и примедбе Обласне Контроле, има у смислу чл. 47. Зак. о Главној Контроли одредити друго лице, које ће о њиховом трошку свршити те послове.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 15. марта 1929. год. Бр. 31887.

Рачуноиспитачи Месних Контрола, који су одређени да у ванканцеларијско време врше рачуноиспитачке послове у Обласној Контроли и који за тај посао примају од Области хонорар одсеком или у месечном износу, немају право на накнаду путних трошкова за одлазак у место Обласне Контроле и повратак.

Примећено је, да многи рачуноиспитачи Месних Контрола, који су одређени на рад у ванканцеларијско време у Обласним Контролама у којима нема сталних рачуноиспитача, наплаћују од Области и накнаду учињених путних трошкова за одласке из места свога службовања до места односно седишта Области где се налази и Обласна Контрола поред награде коју примају од Области у месечном износу.

Овакав поступак тих рачуноиспитача неправилан је и није допуштен, јер они за обављање рачуноиспитачких послова у Обласној Контроли и за накнаду трошкова скопчених одласком у седиште Обласне Контроле, бављењем у истом и повратком већ примају хонорар одсеком или у месечном износу од Самоуправних Области.

Са изложеног Главна Контрола одлучила је: да они рачуноиспитачи Месних Контрола који од Обласне Самоуправе примају награду одсеком илиу месечном износу за обављање рачуноиспитачких послова у Обласној Кон-

троли, немају право и на накнаду путних трошкова и дневнице за излазак у место Обласне Контроле из места свога сталног службовања и повратак у исто.

Из Опште Седнице Главне Контроле од 10. маја 1929. год. Бр. 39201.

Срески поглавари немају право на дневницу за присуствовање на седницама среског одбора.

Поводом једног конкретног случаја спорне визе за исплату дневнице и додатка на скупоћу среском поглавару за дане одржаних седница среског одбора на терет среског буџета, Главна Контрола актом Бр. 10282 од 22. априла 1929. године умолила је Министарство Унутрашњих Послова за извештај: да ли срески поглавар има право на ову дневницу и додатак на скупоћу. На ово питање Главне Контроле Господин Министар Унутрашњих Послова дао је у акту СБр. 2048 од 16. маја 1929. године следећи одговор:

„Срески поглавар нема право на дневницу и додатак на скупоћу одређен члановима среског одбора. И ако је чл. 150. Закона о уређењу округа и срезова, на коју се одредбу позива у жалби Главној Контроли срески одбор, речено, да се срески одбор састоји из среског начелника, среског члана окружног одбора и два члана које среска скупштина бира између среских посланика, то не значи да је и срески поглавар, члан среског одбора, који би имао право на дневницу по чл. 152. Закона о уређењу округа и срезова. Да срески поглавар није и не може бити члан среског одбора јасно се види из чл. 110. истог Закона, који је прописао услове, који се траже за положај члана среског одбора.

Положај среског поглавара као неposedног вршиоца државне управе према среском одбору означен је јасно у чл. 39. закона о уређењу округа и срезова, по коме он присуствује седницама среског одбора и заједно са њиме чини представке и спрема предлоге за среску скупштину и помоћу државних и самоуправних чиновника и органа извршују одлуке како среске скупштине тако и окружне скупштине. Дакле он ради са члановима среског одбора али није члан среског одбора“.

Предњи одговор доставља се тој Контроли ради знања и управљања.

Из опште седнице Главне Контроле од 31. маја 1929. године. Бр. 44206.

Оцене и прикази

Dr. *Ернест Чимић*, **Менични закон** од 29. новембра 1928. год. са тумачем.

Ова мала по своме обиму, али изврсна по садржини књижица, несумњиво је један веома користан прилог нашој практичној правној литератури.

Кратке и прецизне примедбе уваженог писца, које пропраћују систематски све одредбе нашег новог меничног закона, служе при практичној употреби истога као једно веома поуздано средство ради оријентисања у новој правној материји.

Далеко од претензије да буде и теоретски исцрпно ово дело ипак одаје велику еруци-

зију писца и као таково необично је корисно ради систематског упознавања свих оних питања из теорије меничног права, која питања остају за доцнију научну обраду.

Писац је свој коментар наменио у првом реду практичарима и ми га можемо само најтоплије препоручити, јер он, као приручна књига, нарочито у првим данима практичне примене новог закона, од велике је вредности за све оне, који желе да буду тачно упућени у садржину закона и у оне новине, које он према досадашњим разним законима на појединим правним подручјама уводи.

Dr. Arc. M. Č.

Белешке

Јавни правозаступници

Г. Министар Правде поставио је:

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Боривоја Каменовића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Момчила Јанковића, јавног правозаступника из Ниша и Љубомира Јањушевића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Миливоја Петковића, писара у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Лесковачком Суду Тодора Чичановића, судског писара у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Милорада Јовановића, судског писара у оставци и Јована Прендића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Јагодинском Суду Гвоздена Целатовића, писара судског у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Бранислава Стефановића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Струмичком Првостепеном Суду Градимира Илића, судију истог суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Д-р Рајка Ђермановића, јавног правозаступника из Загреба.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Гавру Церовића, великог жупана у пензији.

За јавног правозаступника при Првостепеном Битољском Суду Животу Михаиловића, судског писара у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Пожаревачком Суду Драгомира Ђорђевића, писара истог суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Д-р Звонимира Пишкулића, јавног правозаступника из Суботице.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Димитрија Павловића, бившег адвоката, Лазара Б. Јовановића, судског писара у оставци и Душана Николића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Пиротском Суду Ђорђа Рончића, адвокатског приправника из Пирота.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за округ Београдски Саву Јаковљевића, пензионера из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Пећском Суду Јевту Поповића, адвоката из Андријевице.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Исака Исаковића, адвокатског приправника из Београда и Д-р Јосипа Љубића, јавног правозаступника из Имотског.

За јавног правозаступника при Првостепеном Скопљанском Суду Благоја Поповића, адвокатског приправника из Скопља.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Д-р Васу Јовановића, министра на расположењу.

За јавног правозаступника при Првостепеном Чачанском Суду Миодрага Васића, писара истог суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Лесковачком Суду Светозара Грујића, секретара истог суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Бранислава Стојановића, генералног директора у пензији.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Николу Роловића, судског писара у оставци, Д-р Јосипа Еренрајха, чиновника у пензији и Тому Томића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Окружном Суду Александра Вучићевића, писара Београдског Трговачког Суда у оставци и Живојина Милорадовића, судију у пензији.

За јавног правозаступника при Првостепеном Тетовском Суду Светислава Андрејевића, јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд.

За јавног правозаступника при Првостепеном Лесковачком Суду Станишу Костића, судског писара у оставци и Саву Луковића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Крагујевачком Суду Јована Радуловића, писара истог суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Новака Плећевића, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Лесковачком Суду Драгишу Јовановића, шефа персоналног одсека Дирекције Царина у пензији.

За јавног правозаступника при Окружном Суду у Никшићу Ђорђа Вуковића, адвокатског приправника из Никшића.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Михаила Вучићевића, јавног правозаступника у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Г. Милановачком Суду Лазара Сретеновића, судског писара у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Немању Станковића, адвокатског приправника из Шапца.

За јавног правозаступника при Првостепеном Крагујевачком Суду Јована Миловановића, бив. правозаступника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Ненада Вујића, правног референта у пензији.

За јавног правозаступника при Првостепеном Чачанском Суду Александра Турчића, адвокатског приправника из Чачка.

За јавног правозаступника при Првостепеном Суду за град Београд Методија С. Анастасијевића, писара Касационог Суда у оставци и Д-р Мишу Алкалаја, адвокатског приправника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Д-р Предрага Кашиковића, адвокатског приправника из Београда, Светислава Хођеру, бившег правозаступника и Доброслава М. Богдановића, бившег кмета правника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Приштинском Суду Николу Дрмончића, бив. јавног правозаступника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Скопљанском Суду Милоја Бумбића, бив. јавног правозаступника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Милана М. Трифуновића, бив. јавног правозаступника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Окружном Суду Милана Ст. Марковића, адвокатског приправника из Београда и Љубомира Тодоровића, бив. јавног правозаступника.

За јавног правозаступника при Првостепеном Крагујевачком Суду Душана Ж. Јанићијевића, судског писара из Крагујевца.

За јавног правозаступника при Првостепеном Зајечарском Суду Миодрага Д. Гајића, јавног правозаступника из Београда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Радмила Јовановића, адвокатског приправника из Београда и Александра Лазаревића, писара Главне Контроле у оставци.

За јавног правозаступника при Косов. Митровичком Првостепеном Суду Обрена Чорбића, јавног правозаступника из Београда.

Уважене су оставке:

Тихомиру Поповићу, јавног правозаступнику из Београда; Ђорђу Симићу, јавног правозаступнику из Ниша;

Недељку Мутавџићу, јавног правозаступнику из Приштине; Душану Бунушевићу, јавног правозаступнику из Врање; Живојину Маринковићу, јавног правозаступнику из Куманова; Ђорђу Тошићу, јавног правозаступнику из Смедерева.

Прешло је право на јавно правозаступништво:

Цветку Симоновићу, јавног правозаступнику из Зајечара.

Више Судије

Наименовани су:

За судију Врховног Суда у Сарајеву Иван Премуџић, судија Управног Суда у Сарајеву.

За судију Управног Суда у Сарајеву Д-р Ибрахим Хаџиомсровић, чиновник Жупаније Сарајевске Области.

За судију Апелационог Суда у Новом Саду Д-р Рикард Николић, заменик главног државног тужиоца.

Пензионисан је:

Јосип Драженовић, председник Судбеног Стола у Госпићу.

Кретање Судија

Постављени су:

За судију Окружног Суда у Суботици Марко Вукчевић, бележник истог суда.

За судију Среског Суда у Алибунару Леонид Дукшински, бележник Окружног Суда у Панчеву.

За судију Нишког Првостепеног Суда Јован Ђ. Јовановић, судија Прокупачког Првостепеног Суда.

За судију Призренског Првостепеног Суда Стеван Деспотовић, судија Пешког Првостепеног Суда.

За судију Пожаревачког Првостепеног Суда Милорад Стојковић, судија Неготинског Првостепеног Суда.

За судију Смедеревског Првостепеног Суда Војислав Богосављевић, судија Неготинског Првостепеног Суда.

За судију Окружног Суда у Великом Бечкереку Д-р Андрија Порвањ, државни тужилац у Вел. Бечкереку.

Уважене су оставке:

Ернесту Дијаманту, судији Окружног Суда у Суботици; Спасоју Богосављевићу, судији Среског Суда у Бачкој Тополи; Д-р Александру Спенулу, судији Среског Суда у Дарди, и Љубомиру Зделару, судији Среског Суда у Великом Бечкереку.

Пензионисани су:

Карло Цвић, судија Которског Суда у Чазми; Чедомир Ивановић и Миленко Радуловић, судије Горњо-Милановачког Првостепеног Суда.

Одлазио је из службе:

Иван Тунковић, судија Судбеног Стола у Госпићу.

Постављени су:

У Дисциплинском Суду при Сјолу Седморице у Загребу:

За председника Д-ра Ернеста Чимића, председника Стола Седморице у Загребу, а за његовог заменика Д-ра Николу Огорелицу, потпредседника Стола Седморице у Загребу; за судије дисциплинског суда при Столу Седморице у Загребу: Ивана Месарића, Иву Вуковића, Јована Димитријевића и Николу Протића, судије Стола Седморице у Загребу; за њихове заменике: Ивана Манзони-а, Д-ра Александра Ваића Владислава Вежића и Владимира Бузацића, судије Стола Седморице у Загребу.

У Дисциплинском Суду при Банском Сјолу у Загребу:

За председника Антуна Ковачића, председника Банског Стола у Загребу, а за његовог заменика Стјепана

Братанића, потпредседника Банског Стола у Загребу; за судије дисциплинског суда при Банском Столу у Загребу: Стјепана Седелића, Николу Вукића, Драгутину Бубња и Васу Макашиновића, судије Банског Стола у Загребу, а за њихове заменике: Димитрија Шабата, Д-ра Лавослава Хенигебега, Милана Скорупана и Ивана Јанковића, судије Банског Стола у Загребу.

У Дисциплинском Суду при Касационом Суду у Београду:

За председника Д-р Душана М. Суботића, председника Касационог Суда у Београду, а њему за заменика Милорада Поповића, судију истог суда; за чланове: Атанасија М. Продановића, Алексу Анђелковића, Јована М. Јовановића и Велимира Ристића, судије Касационог Суда у Београду, а њима за заменике: Димитрија Богдановића, Лазара Урошевића, Драгића Н. Солдатовића и Милана Нешковића, судије истог суда. Дужност државног тужиоца вршиће Велимир Ристић, судија Касационог Суда у Београду.

У Дисциплинском Суду при Великом Суду у Подгорици:

За председника Марка Радуловића, председника Великог Суда у Подгорици, а њему за заменика Саву Церковића, судију истог суда; за чланове: Саву Фатића, Николу Почека и Ђукана Спасојевића, судије Великог Суда у Подгорици, а њима за заменике: Милана Мрдовића, Љубомира Гломазића и Стеву Грговића, судије истог суда. Дужност државног тужиоца вршиће Стева Грговић, судија Великог Суда у Подгорици.

Указом Њ. В. Краља постављени су:

У Државном Суду за Заштитну Државу:

За чланове: Д-р Душана Суботића, председника Касационог Суда у Београду; Д-р Николу Огорелицу, потпредседника Стола Седморице у Загребу; Васу Петровића, судију Касационог Суда Одељења Б. у Новом Саду; Љубомира Арнера, судију Врховног Суда у Сарајеву; Д-р Вицка Дубоковића, судију Стола Седморице одељења Б. у Загребу; Русомира Јанковића, судију Касационог Суда у Београду; Мирка Кошчеца, потпредседника Банског Стола у Загребу; Драгољуба П. Радојловића, судију Апелационог Суда у Београду; а за заменике: Д-р Едуарда Пајвића, судију Вишег Дежелног Судишца у Љубљани; Трајка Стаменковића, судију Апелационог Суда у Београду; Д-р Јосипа Кавчића, судију Вишег Дежелног Судишца у Љубљани; Светомира Вукајловића, судију Првостепеног Суда за град Београд.

У Дисциплинском Суду при Врховном Суду у Сарајеву:

За председника Д-ра Миливоја Симића, председника Врховног Суда у Сарајеву; за заменика Д-р Бертолда Ајзнера, сенатског председника Врховног Суда у Сарајеву; за чланове: Д-ра Бертолда Ајзнера и Тодора Лекића, сенатске председнике Врховног Суда у Сарајеву; Николу Гојковића и Отмара Вајнерта, судије Врховног Суда у Сарајеву и Салиха Мутапчића, судију Врховног Шериатског Суда у Сарајеву; за заменике: Милана Братољића, Јосипа Бабића, Фрању Михаиловића и Д-ра Николу Медаковића, судије Врховног Суда у Сарајеву и Хилмију Хатибовића, судију Врховног Шериатског Суда у Сарајеву.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Сарајеву:

За председника Драгослава Матића, председника Округног Суда у Сарајеву; за заменика Јосипа Ро-

жића, судију истог суда; за чланове: Јосипа Рсжића, Адалберта Качвинског, Петра Волгемута и Јову Николиновића, судију истог суда и Хафиза Алдулаха Бушатлића, шериатског судију Среског Суда у Сарајеву; за заменике: Авту Бошњаковића, д-ра Павла Марчеца, Николу Јанковића и Милоша Мунишића, судије истог суда и Мехмед-Алију Ђеримовића, шериатског судију Среског Суда у Сарајеву.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Бањој Луци:

За председника Милосава Путника, председника Округног Суда у Бањој Луци, за заменика Аугустина Облока, судију истог суда; за чланове: Аугустина Облока, Виктора Сулека, Рудолфа Прегла и Светозара Продојевића, судије из истог суда, и Мустафу Муразиновића, шериатског судију Среског Суда у Бањој Луци; за заменике: Хуснију Ђумрукчића, Андрију Жица, Ристу Вукановића и Мату Жижгорића, судије истог суда, и Мухамеда Маглајића, шериатског судију Среског Суда у Бањој Луци.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Бихаћу:

За председника Цветка Радовића, председника Округног Суда у Бихаћу, за заменика Иву Јурђевића, судију истог суда; за чланове: Иву Јурђевића, Јосипа Каца, Иву Лесића и д-ра Емила Левића, судије истог суда, и Мустафу Реџића, шериатског судију Среског Суда у Бихаћу; за заменике: Фрању Марека, д-ра Сманлбега Градашчевића, Ивана Кагинкова и Смаила Дурића, судије истог суда, и Ахмета Шехића, шериатског судију Среског Суда у Босанској Крупи.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Мостару:

За председника Вукана Каблара, председника Округног Суда у Мостару; за заменика Милана Михајлиновића, судију истог суда; за чланове: Милана Михајлиновића, Божу Самарџића, Мату Јеричевића и Вицка Лазарића, судије истог суда, и Ибрахима Лемеша, шериатског судију Среског Суда у Мостару; за заменике: Павла Краља, Петра Златара, Перу Ласића и Фрању Журовица, судије истог суда, и Салиха Удовичића, шериатског судију Среског Суда у Мостару.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Травнику:

За председника Јосипа Пожара, председника Округног Суда у Травнику; за заменика Николу Дилберовића, судију истог суда; за чланове: Николу Дилберовића, Бартола Царића, Мустафу Вехабовића, Рагиба Хаџибадића, судије истог суда, и Асима Брајића, шериатског судију Среског Суда у Травнику; за заменике: Стјепана Смолећа, Хидајета Кулиновића, Вида Крешића и Арсенија Борељовића, судије истог суда, и Абдулаха Хаџића, шериатског судију Среског Суда у Травнику.

У Дисциплинском Суду при Округном Суду у Тузли:

За председника Антуна Малбаша, председника Округног Суда у Тузли; за заменика д-ра Ивана Штајмца, судију истог суда; за чланове: Д-ра Ивана Штајмца, Ђуру Кривочића, Станислава Павлота и Фрању Леовића, судије истог суда, и Османа Мехмедбашића, шериатског судију Среског Суда у Тузли; за заменике: Едмунда Трајера, Раду Матијашевића, Јосипа Копривчевића и Милоша Илића, судије истог суда, и Хасана Кадића, шериатског судију Среског Суда у Грачаници.